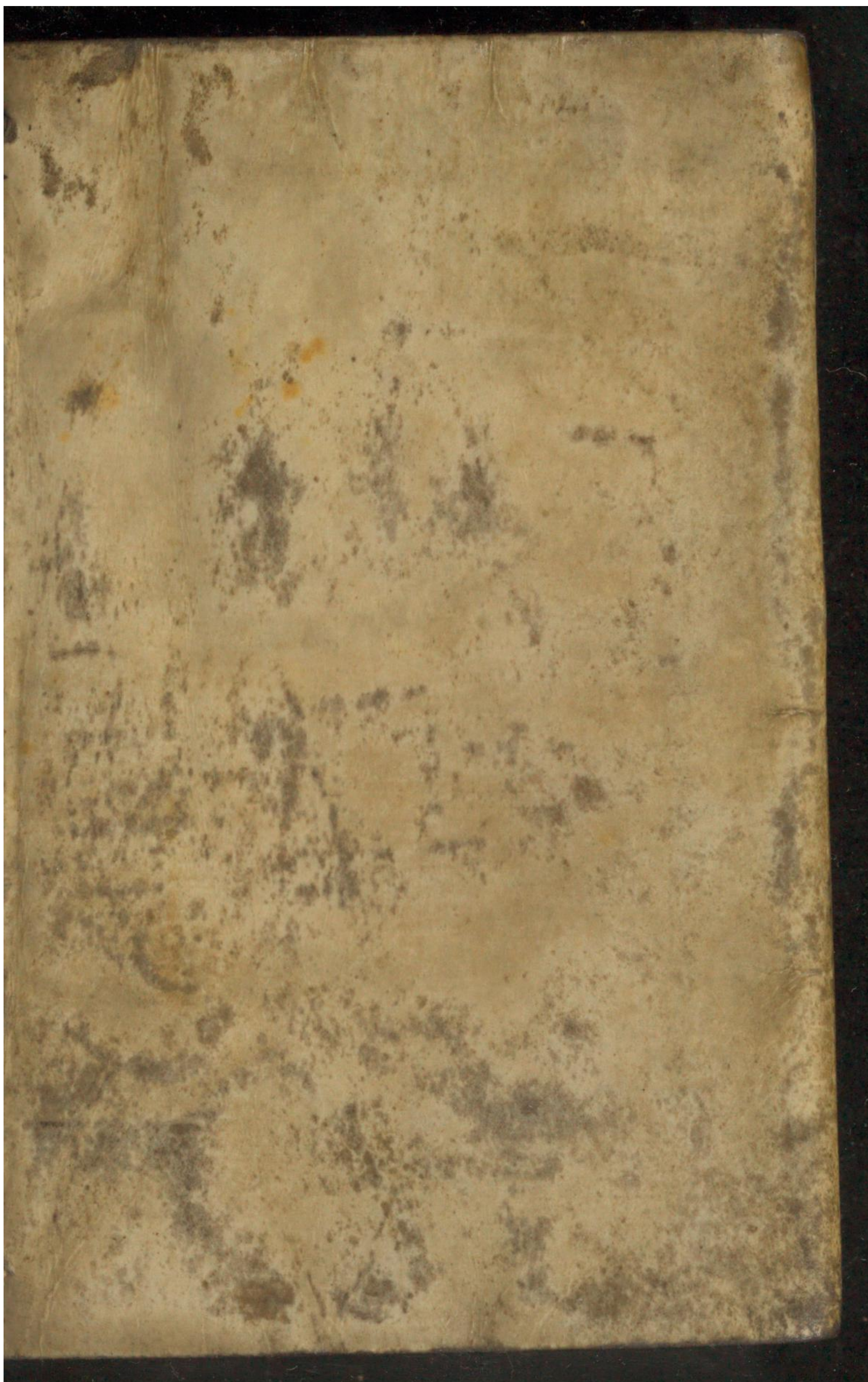
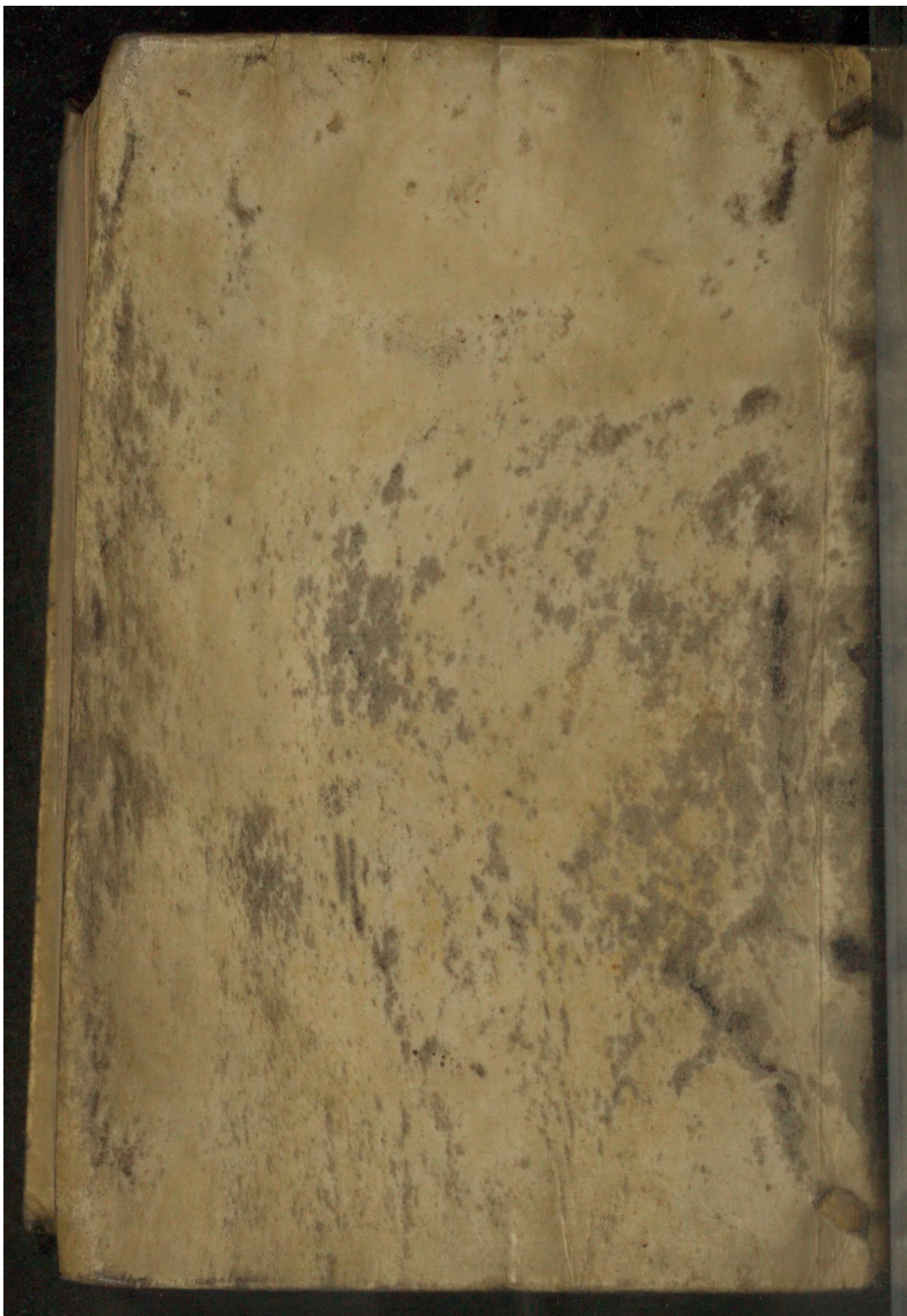
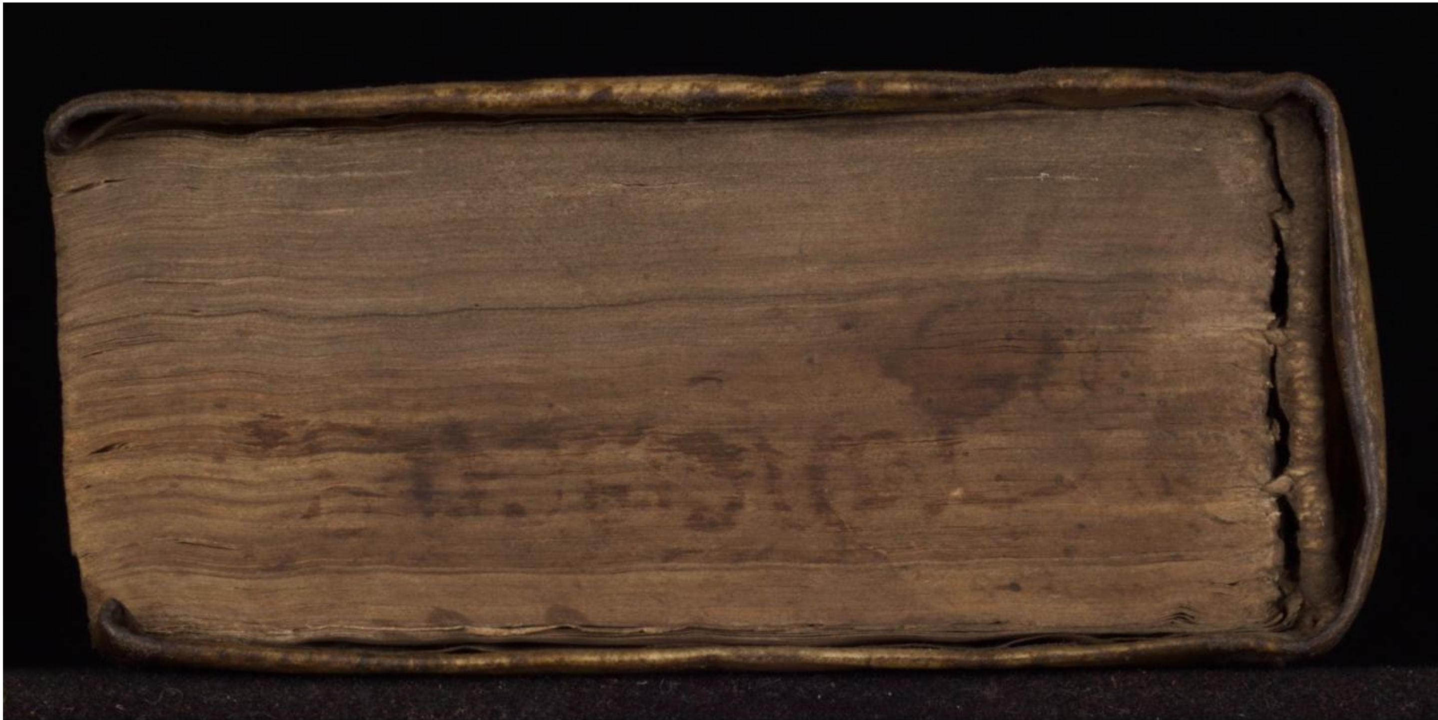
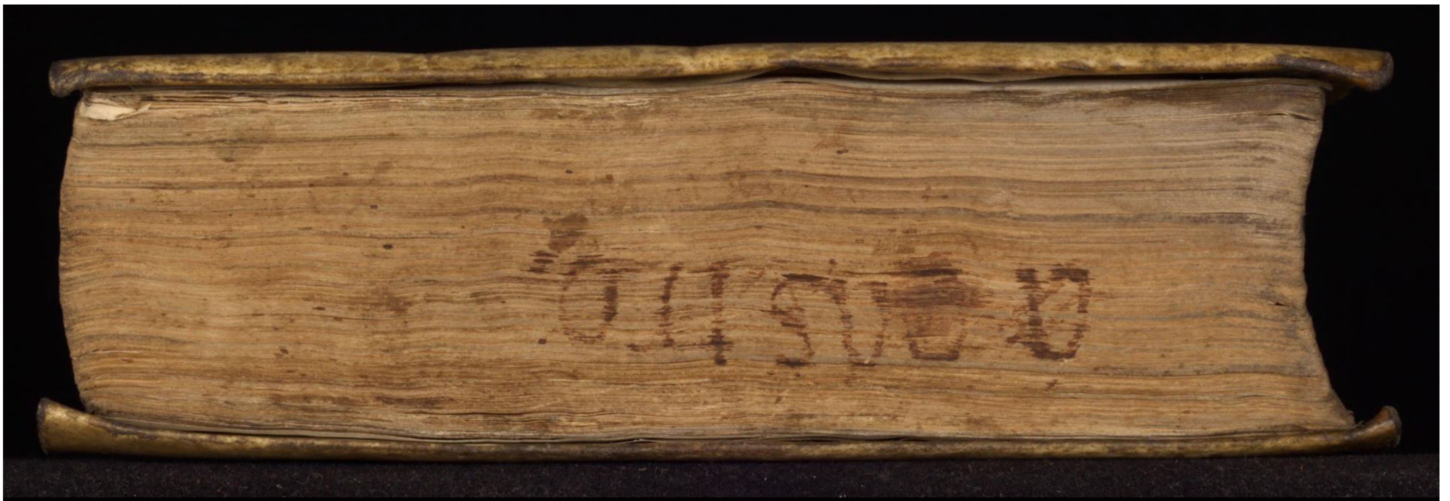

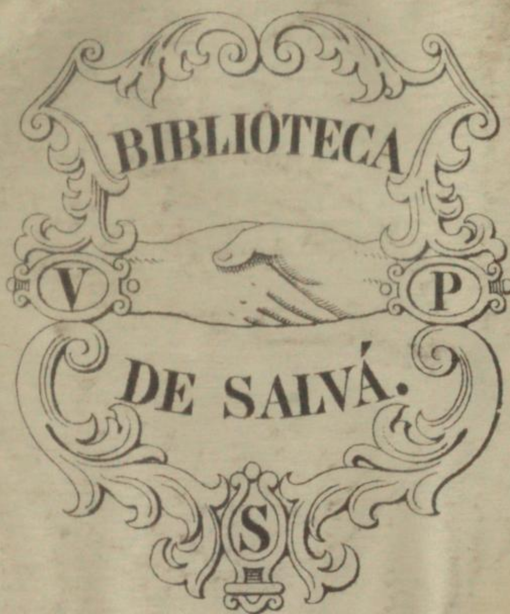

BIBLIOTECA
V
P
DE SALVÁ.
S

DE SVCCEDANEIS MEDICAMENTIS LIBER DEnuo auctus, Ioanne Fragoso Toletano Medico & Regiæ Maiestatis chirurgo autore.

Eiusdem animaduersiones, in quamplurima medicamenta composita, quorũ est vsus in Hispanicis Officinis.

CVM PRIVILEGIO.

Mantuæ Excudebat Petrus Cosin, anno. 1575.

Vendẽ se en casa de S. Yuañes, librero

Yo he visto este libro, y me parece que sera prouechoso para muchos, y que se le puede dar licencia al licenciado Fragoso para que le imprima.

El doctor Valles.

Yo he visto este libro por mandado del señor vicecanceller y Consejo Real de Aragon, y me paresce que assi por tratar enel la materia de Quid pro Quo tãbien aueriguada, como por traer cosas vtiles al arte de medicina, especialmente el modo q̃ han de guardar los Boticarios en configir los medicamentos compuestos de nuestra Hespaña, sera muy prouechoso y necessario, y que se le deue dar licencia al Licenciado Fragoso para imprimir lo.

El Doctor Fernandez.

Folio 20. pagina 2. linea 5.gallinaceus,gallinaceum.
21. 1. pen.caulicorum,cauliculorum.
34. 1. 4. oleo de pulmone vulpis,oleo vulpino.
36. 2. 13.ſecundos,ſecundum.
46. 1. 17 beata,beta.
47. 1. 4 ilia,illa.
61. 2. 6.ſchitus,ſchiſtus.
63. 2. 11.ſi,ſit.
70- 2. fin. recepiſ,recepiſſet.
74. 1. 11. naturalis,naualis.
96. 1. 2.eleterio,elaterio.
109. 2. 7.ſi,ſit.
128. 2. 7. cyminiſemen,cyminiſemen. Carum. Aniſum.
139. 1. 6. tum,cum.
141. 1. 15. naſcitur,ærugo,naſcitur,vt ærugo.
159. 1. 15.magisq;,magis quàm.
162. 2. 3. vſus,vſu.
195. 1. 14. antidoſis,antidotis.
247. 1. 3. quũ,quam.
289. 1. antep. fructum,fructuum.
291. 1. 4 ſes trahit,ſes inditum trahit.
293. 2. 5. eſt,es.
305. 1. 1. inijcere crocum,inijcere. Accedit ꝙ Rhazij His rarofas habet croci loco. Crocum.
314. 1. 13. fructum,fructuum.
316. 2. 10. ſuadentis,ſuadente.
317. 1. 3. conijce,conijcere.
319. 2. 1. eſt,&c.
325. 1. 2. lx, l.x.
350. 2. 17. haras,horas.
351. 2. 16. Fundantur,Tundantur.
355. 2. 3. complectantur,complectuntur.

EL REY.

POr quãto por parte de vos el licenciado Fragoso medico cirujano, nos fue fecha relacion, diziendo q̃ vos auiades cõpuesto vn libro intitulado de Succedaneis Medicamentis, o Quid pro Quo, con vnas animaduersiones sobre las medicinas compuestas que se vsan en las boticas de los nuestros reynos de la corona de Castilla, y nos suplicastes os mandassemos dar licẽcia y facultad para poder hazer imprimir el dicho libro, y priuilegio por quinze años, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligencia que la pregmatica por nos agora nueuamente sobre ello fecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, e nos touimos lo por biẽ. Y por la presente vos damos licẽcia

y facultâd, paraque vos, o la persona que para ello vuestro poder vuiere, y no otra persona algũa, podays hazer imprimir y vẽder el dicho libro que de suso se haze mencion, en estos nuestros reynos, por tiẽpo y espacio de diez años cumplidos primeros siguientes, q̃ corren y se cuẽtan desde el dia de la fecha desta nuestra cedula, so pena que qualquier persona q̃ sin tener para ello vuestro poder lo imprimiere o vendiere, o hiziere vẽder, o imprimir, pierda toda la impressiõ, q̃ hiziere, e vendiere, con los moldes y aparejos della, y mas incurran en pena de cinquenta mil marauedis, por cada vez q̃ lo contrario hizieren. La mitad de laqual dicha pena, sea para nuestra camara y fisco, y la otra mitad, para vos el dicho licenciado Fragoso, y todas las vezes que se ouiere de imprimir el dicho libro durante el tiempo de los dichos diez años, se traya al nuestro cõsejo jũta

mente

mẽte con el original q̃ en el fue visto q̃ va rubricada cada plana, y firmada al fin del de Alõso de Vallejo nuestro escriuano de camara, y vno de los q̃ enel nuestro cõsejo residẽ, para que se vea si la dicha impression esta cõforme al original, y se os de licencia para lo poder vender, y se tasse el precio a q̃ ouieredes de vender cada volumen, so pena de caer, e incurrir en las penas contenidas en la dicha pregmatica y leyes de nuestros reynos. Y mãdamos a los del nuestro cõsejo, y otras qualesquier justicias de nuestros reynos, q̃ guardẽ y cumplã y executen esta nuestra cedula, y todo lo en ella contenido. Dada en Madrid a 13. dias del mes de Nouiembre de 1574. años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad.
Antonio de Erasso.

NOs Don Phelippe por la gracia de Dios Rey de Castilla de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem de Vngria, de Dalmacia, de Croacia. de Leon de Nauarra, de Granada, de Toledo de Valencia, de Galicia de las Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordova de Corcega, y de Murcia, de Iaen, de los algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las islas de Canaria, de las Islas Indias y tierra firme del mar Oceano, Archiduque de Austria Duque de Borgoña, de Brabante y de Milan, Conde de Barcelona de Flandes y de Tirol, Señor de Biscaya, y Molina, Duque de Athenas y de neopatria, Conde de Rossellon y Cerdania, Marques de Oristan y Goceano. Por quanto por parte de vos el Licenciado Iuan Fragoso medico y nuestro Cyrujano, nos hos ha sido fecha relacion que vos aueys cõpuesto vn libro intitulado de succedaneis medicamentis, y animaduersiones sobre las medicinas compuestas que se vsã muy vtil y prouechoso, a todos los que professan la dicha arte de medicina, y que lo desseays imprimir y lleuar a vẽder los impressos a los Reynos y señorios de nuestra, corona de Aragon, supplicando nos os mandassemos dar licencia para ello por tiempo de diez años, con prohibicion que ninguno otro lo pueda hacer sino vos o la persona que vuestro poder vuiere. Y nos teniẽdo respecto al fruto y pronecho que del dicho libro se puede sacar, y a los gastos y costas que aueys sostenido y se os ofrescẽ en hacer la dicha impression, y que ha sido reconoscido y aprouado por nuestro mandado, auemos tenido por bien condescender a vuestra supplicacion, por la manera infrascripta. Forende con tenor de las presentes, de nuestra cierta sciencia, y Real authoridad, damos licencia permision y facultad a vos el dicho licenciado Fragoso: y a la persona o personas que vuestro poder vuieren que podays imprimir. o hacer imprimir al Impressor o impressores que quisieredes, el dicho libro arriba intitulado en qualesquier ciudades, villas y lugares de los dichos nuestros Reynos y Señorios de la corona de Aragon, y vender en ellos assi los impressos fuera: como los que hareys imprimir, prohibiendo segun que con las presentes prohibimos y vedamos que ninguna otra persona le pueda imprimir, ni hacer imprimir ni vẽder, ni lleuar los impressos a otras partes a vender en los dichos Reynos y Señorios: sino vos o quien vuestro poder houiere, por tiempo de los dichos diez años, que comiencen a correr desde el dia de la data de las presentes en adelante, so pena de dozientos Florines de oro de Aragon, y perdimiento de moldes y libros: diuidi dera en tres partes yguales: vna a nuestros Reales cofres, otra para vos el dicho licenciado Fragoso, y otra al acusa-

dor

dor. Con esto empero que los libros que hiziereds imprimir del dia presente en adelante, ayan de ser conformes cō el que haueys presentado eneste nuestro Supremo consejo de Aragon y esta rubricado y al fin del firmado de mano de Pedro Franbuesa nuestro escriuano de mandamiento infra scripto. Mandando con el mismo tenor de las presentes de la dicha nuestra cierta sciencia, y Real autoridad a qualesquier Lugartinientes y capitanes generales Cāceller Vicecanceller regentes la cancelleria regente el officio y portantes vezes del general gouernador Alguaciles porteros Vergueros y otros qualesquier officiales y ministros nuestros mayores y menores en los dichos nuestros Reynos y Señorios de la corona de Aragon Constituidos y constituderos y a sus lugartinientes y Regentes los dichos officios so incorrimiento de nuestra yra e indignaciō y pena de mil florines de oro de Aragon de los bienes del que lo cōtrario hiciere exigideros y a nuestros Reales Cofres applicaderos que la presente nuestra licencia y prouisiō y todo lo en ella contenido os tengan guarden y obseruen tener guardar y obseruar hagan sin contradicion Ni dar lugar ni permitir que sea hecho lo contrario, en manera alguna si nuestra gracia les es chara, y demas de nuestra yra e indignacion en la pena suso dicha, dessëā no incurrir, en testimonio de loqual mandamos despachar las presentes con nuestro Sello Real comun enel dorso selladas Datum enel nuestro Bosque de Segobia, a doce dias del mes de Iunio Año del nascimiento de nuestro Señor Iesu Christo, de mil y quinientos setenta y cinco años. YO EL REy.

V. Sentis. R. Vt. Sapena R. Vt. D-Bernardinus vicus Vt. Comes generalis thesorarius. Vt. Talryero pro confessore generali. Vt. Terca R. Vt. Campi R. Vt. Pla. R.

Dominus Rex mandauit mihi Petro Franquesa, visa por dō Beringuerium vicecancella. Comitem generalē Thesaurarium. Sentis, Sapena, Campi, Terca & Pla Regentes cancellariam, & Talayero pro conseruatore generali.

YO Alonso de Ballejo Secretario del Consejo de su Magestad doy fe que auiendo presentado Sebastian yuañes librero ante los dichos Señores, vn libro intitulado de succedaneis medicamentis, que compuso el licenciado Fragoso que con licencia de su Magestad se imprimio se tasso el precio en que cada libro se ha de vender en Quatro Reales y medio en papel, y mandaron que esta tassa se ponga al principio de cada libro, y no se venda sin ella, paraque se sepa el precio en que se ha de vēder, y paraque dello conste de mandamiento de los dichos señores di esta firmada de mi nombre en Madrid a 15. de Iunio 1575. Años. A. Ballejo

AD LECTOREM PRAEFATIO.

CVM multis iam annis animaduerterim (lector humanißime) in plurimis Hispaniæ nostræ officinis, errores graues ac detestandos cõmitti, partim ob Pharmacopolarũ imperitiã, partim ob medicorũ negligentiã, sæpius animo reuolui, qua potißimũ via illis foret cõsulendum. Inter alia enim in quibus hi delinquere solẽt, vnum ac maximũ est, quod in Succidaneorum appositione consistit ad arbitrium potius, quam ad grauißimorum autorum testimonia respiciendo. Vnde fit, vt paßim compositiones vitient atque peruertant, Nec mirum omnino videri debet, si pleriq; in hac parte hallucinentur, cum non habuerint quò poßent tãquã ad exẽplar

cõfugere, caruerintq; omnino duce. Nã Succedanea medicamenta, quæ Galeni nomine circunferuntur, & in Pauli libro .7. ad verbum ferè citantur, hinc constat Galeni nõ esse, quòd multa in eo ponantur absurdissima, vt loco Agarici Euphorbium, pro Politrico Absinthium, pro Aconito, quod deleterium est, syluestris iridis radix, Pro Lemnio sigillo Sandaraca, pro Poligoni succo Erucæ semen, & alia viribus dissimilia. Præterea quid stolidius, quàm pro Chamæmelo Anthemidẽ substituere, & pro Elaterio Cucumeris agrestis succum, qui nihil aliud est quàm Elateriũ, & Anthemis nil præter chamæmelũ. Accedit quod nullibi reperimus in proprijs Gale. libris illius tractatus fieri mentionẽ, ipsũq; Galenum in exemplaribus Græcis ad libel

libelli præfationem citatũ videamus. Quæ verò apud recentiorum teſtimonia videmus ſubſtituta, & paucisſima ſunt, & verius liberè ſcripta, quã veterum ſententijs, aut rationibus demonſtrata, His igitur de cauſis maximè conatus ſum, legitima promedicamentis componẽdis (quorũ hodie vſus eſt) ſimplicia apponere, & penuria deficientiũ apta conſtituere, vt hac via veluti ex promptuario quodam, haberent omnes materiam perpetuo paratisſimam, idq́; autoritatũ copia, & rationum claritate. Primum itaq́; ex vſitatis maximè Meſuæi & Nicolai deſcriptionibus ſimplicia appoſui, eorumq́; naturam vnico verbo exaraui, & quid ſimplicis alicuius nomine abſolutè ſcripto accipiendũ ſit. Mox in quo hactenus erratũ eſt, obi-

ter demonſtratur, deinde quoties occaſio tulit, compoſitionẽ in quã ſimplex medicamentum recipitur, in memoriã reuocauimus. Ad finem verò (quod præcipuus nobis fuit ſcopus) eius genuinum ac proprium vicarium adhibuimus. Hos igitur labores, ſi beneuolo animo ſuſceperis, ſpero equidem, te non parum vtilitatis conſecuturum, & me ſemper excitabis, vt eandem rem in poſterum aggreſſus, jacentem medicamentorum agnitionem non deſinam ſubleuare.

LIBELLVS RECENS DE METHODO INVENIENDI SUCCEDANEA MEDICAMENTA.

LIBELLVS
RECENS DE METHO
do inueniendi Succedanea
Medicamenta.

VT ſępenumero cõtingit hominẽ probatiſsimũ alicui muneri obeundo conſtitutũ, aut deficere, aut procul abeſſe, ac arduũ ſit (neceſſariũ tamen) aliũ inuenire cui eędem animi corporiſq; dotes inſint ei operi cõplendo requiſitę, ſimiliter in medicamentis accidit: quorũ ſelectiſsima multoties deſiderãtur ac deficiũt, aut vires ꝓprias vetuſtate, aliave occaſione amiſſerũt. E venit enim aliquando ad manum eſſe medicamentum, quia tamẽ aut vetuſtate exoletum, aut putredine quaſi rancidũ exiſtat, ſuccedaneũ eius requirere oportet. Sic Galenus lib. 9. de compoſitione pharmacorũ

ſecun-

ſecũdũ locos, cũ valde vetus euphorbium eſt, duorũ ſcilicet aut triũ annorum, duplum ipſius inijciendum iuſſerat. Quũ itaq; neceſſum ſit propter ſubitos etiam morborum incurſus ea vti facultate qua præditum eſt medicamen deficiẽs, & quãdoq; niſi temporis momento occurratur periclitentur homines (eſt enim occaſio prȩceps Hippocrate autore) optima ratione factũ eſt, vt medici alia ſupponant medicamẽta quæ Antiballomena, hoc eſt ȩqualia & ſuccedanea nuncuparunt.

Scopi ad inueniẽdũ ſuccidanea medicamẽta.

Sunt autem duo potiſsimùm ſcopi quibus tota ratio inueniendi ſuccedaneum medicamentum perficitur, facultas medicamẽti & ipſius in medicina vſus. Nam vt in partibus corporis aliæ ob proprias facultates ſunt neceſſariæ vt cor, cerebrum & iecur, aliȩ non propter facultatem, ſed ob alia quȩ ipſis inſunt acciden-

tia,vt ossa ꝓpter duritiẽ,quędã oculi partes ob colorem,trachea arteria cauitatis causa, & aliæ similiter, ad eundẽ modũ quędã propriæ faculta tis occasione requirũtur,vt Alexiteria,purgantia,& adstringentia: alia propter accidẽtia,vt inter purgãtia, iubet Hippocrates admisceri odorata, quò aduersa ventriculo facultas (quæ purgãtibus inest) odoriferi mistura remoueatur. Coloris etiã ratione eligũtur aliquãdo medicamenta, vt miniũ Dioscorides requirit pro inficiendis vnguentis. Sapore etiã vtilia sunt multa,quę propter oris affectiones cum alijs miscentur.

Cũ ergo medicamentorũ nõnulla, ob prçcipuã facultatem expetãtur, quędã ob aliqua accidẽtia quæ propriã ipsorũ naturã sequũtur, merito in succedaneis eligendis, adhęc duo animus cõuertendus,nẽpe ad medicamẽti facultatẽ,& ad ipsius in medicina

dicina vſum. Adeò vt vnũ abſq; alio nõ liceat cõſiderare in delectu ſuccedaneorũ. Neq; enim ſatis eſt calcẽ albã eſſe, vt pro ceruſſa ponatur, quò albũ fiat medicamẽtum: nec abſynthiũ pro rhodomellite in vlceribus oris, quáquá ambo abſtergũt & exiccãt. Sed opus eſt, vt tũ facultate cõueniant aut non multũ interſit, tũ etiá reliquis accidentibus reſpondeant, aut ſaltem quæ affectui curando obeſſe non poſsint.

Medicamẽtorũ facultates quot ſint.

Inſuper ſcias quod medicamentorum facultas non eſt vna, ſed multiplex, ſcilicet prima, ſecunda, tertia & quarta. Quodcũq; igitur medicamẽtum in his quatuor facultatib9 cum alio conuenerit, optimum eſt ad omnia ad quæ reliquum vtile erat. Si verò ſecundum aliquam deficiat qualitatem, tantum etiam relinquitur ab alterius vſu & vtilitate. Quæ facultas, ſi potiſsima præcipuaque

fuerit

fuerit qualis Alexiteria ſolet eſſe, lon gè diſtabit medicamentum à natura ſuccedanei. Hinc ſit vt ſtacte myrrhæ non poſsit eſſe legitimum ſuccedaneũ Balſami, non eſt enim myrrha Alexiteriũ medicamentum vt Balſamum, quòd (Dioſcoride autore) aduerſus venena valde efficax ſit. Nec Euphorbiũ pro Sylphio optimè ſubſtituetur, niſi in vulneribus neruorum. Sylphiũ enim (vt inquit Dioſcorides) aduerſus venena tellorum & animalia omnia quæ virus iaculantur, vtiliſsimum eſt, Euphorbium verò non ſecundum hanc commendatur qualitatem.

Primæ igitur facultates medicamẽti ſunt illę, ſecundum quas calefaciũt, refrigerant, humectant & exiccant: aut copulatim dictis qualitatibus operantur. In quibus non ſolum eſt aduertendum quod calefaciant, ſed gradus cuiusq; qualitatis conſiderandus, qui quaternario numero comprehẽditur

à Galeno libro. 5. de Simplicium medicamentorum facultatibus cap. vltimo in fine. Ita vt ex medicamētis quędam in primo, alia in ſecundo, tertio & quarto calefacere, refrigerare, humectare & exiccare dicantur. Et quia in quolibet horum exceſſuum, triplex etiam obſeruatur differentia, ea erit perpendenda. Quanquam enim multa primo vel ſecundo aut tertio calefaciunt gradu, eſt tamen magna defectus & exceſſus latitudo, vt in principio primi ordinis, medio vel fine id preſtent. Hinc fit vt Aſarum nō optimè pro Acoro ponatur: nam quāuis ambo calfaciant tertio exceſſu, cum aſarum valentius ſit, aut quantitas minuenda, aut non æquè ſubſtitues, contra verò vbi deeſt ab augmēto exceſſus, duplicandum medicamentum, vt cum pro cinnamomo, duplum caſiæ inijciendum præcipitur.

Secunda facultas dicitur quæ ex di-

cta proxime oritur, vt extenuandi in crassandi, obturãdi vel laxãdi corporis meatus. Calida enim laxant, deobstruũt, rarefaciũt & aperiũt, cõtra frigida incrassant, cõtrahunt & claudũt. Quáuis hę facultates, modũ etiá substátię sequi potius videantur. Ná quæ sunt crassę essentiæ, obturant & fluxus retinent. Quę verò tenuis substantiæ, penetrant, incîdunt & abstergũt. Aduertendum insuper quòd in substantię modi ratione, pleraq; medicamenta duplici substantię modo constant. Partes enim habent crassas quibus adstringunt, alias tenues quibus aperiunt & discutiunt. In quo etiam defectum & excessum considerabimus, quatenus alia magis, alia minus extenuandi vel incrassandi facultatẽ posśident.

Tertia facultas oritur ex secunda, qualis est menses mouendi, ciendi vrinam, scirrhos emolliendi & tollendi,

deniq; Bechica, Hepatica, Splenetica, vt Eupatorium hepar respicit, Scolopẽdrium splenem. Hinc fit vt pro herba hepati accomodata, altera hac ipsa facultate destituta minime conueniẽs sit, etsi in alijs qualitatibus conueniãt.

Est & quarta facultas, ratione cuius medicamenta secundum particularẽ qualitatum proportionem agere nata sunt. Et est triplex, Alexiteria, venẽnata & purgatoria. Harum facultatũ in medicamẽtis ipsis docuit Dioscorides exempla, vt plurimùm in fine cuiusque medicamenti. Alexiteriam enim facultatem manifestè explicat dicens. Aduersus venena efficax est, aut Antidotis permiscetur. Venenatę verò meminit tum proprijs capitibus, tum etiam libro. 6. purgatoriam similiter enarrans. Cum igitur hæ facultates tanti sint momenti in medicamẽtis, inquirere oportet, an similes alteri insint. Venenata medicamẽto-

Alexiteria facultas quę sit

rũ facultas duplex in genere eſt, quan titate alia, altera qualitate. Quãtitate, frigida in .4. gradu deleteria dicũtur, qualitate verò ſeu tota ſubſtãtia, quæ noſtri corporis naturę, prorſus habẽt aduerſam ex elementis permiſtionẽ.

Hæc deinde triplex eſt, aut putrefa cientium, aut erodentium, aut eorum quę vehementi actione & ſubito enecant. Quę quantitate interficiunt pu trefaciendo aut erodendo, niſi intro ſumantur, interficere non poſſunt, re liqua verò vtcunque, veluti morſu ra bidi canis, tum & ictu Scorpionis. Ergo in his quæ enecant interius aſſumpta, id cauendũ, ne quę ſuccedunt alio rum vice, illam venenatam poſsideãt qualitatem, qua nos enecent. Propterea Galenus lib. 4. de Methodo medẽ di, quęcunq; metallica, vlceribus curandis idonea, non voluit interius aſſumi.

Purgatoria medicamentorum vis, quędam communis est omnibus quæ Ecoptica seu stercoris eductoria dicũtur. quæ in lenientem, mordicantem, abstergentem, adstringentem, & pondere grauantem diuiditur. De hac tamen, non est pręsens institutum, sed tantum de ea quæ fit attractione familiaris succi, vt quæ chalagoga, phlegmagoga, melanagoga ve dicitur, etsi qua etiam hęmagoga reperitur. Hæc verò in succedaneis est contemplanda vis. Quare fit vt non ęque lycium aut magnum Centaurium, pro aloe substituatur. Si enim interius assumendum est aloe ad purgationem, quomodo lycium succedere poterit?

Hactenus alterum scopum attigimus in succedaneorũ delectu potissimùm, quanquam neq; is complet totã integramq; methodum in verè succedaneis, sed alius addendus est qui petitur ex vsu ipsius medicamenti, vt pro

pter

pter odorem, ſaporem, colorem, craſſitiem, lentorem, fluxibilitatem, idque præcipuè in compoſitione medicamẽtorum. Commendantur enim guſtui grata, quæ ad oris affectiones commoda ſunt: odorata quæ tum ori, tum naribus, tum ſtomacho conducunt: mollia & liquida quę tenuioribus corporibus, & partibus maiori ſenſu ſeu acutiori pręditis, admouentur, tum etiá vbi defluere medicamẽtum volumus, contra glutinoſa quando detineri medicamentum, nec ſtatim fluere cupimus. Sapor in medicamentis quę aliorum vice ſupponuntur: vires habet præcipuas, & multę conſiderationis. Cum enim medicaméta per os aſſumpta linguá & palatum attingant, vbi diſcernendi ſaporis eſt inſtrumẽtum, deinde in ventriculum incidant, qui ab amaris afficitur, acida verò, auſtera & ſalſa amplexatur, iure fit vt medicamen interius aſſumẽdum, aut ſal-

tem quod in ore detineri debet, requiramus grati iucundiq; saporis. Propterea cum melle pleraque stomatica fiunt, Theriaca recipit vinum Falernum, acre, laudatissimum.

Odoris eadẽ est ratio, afficitur enim quoddammodo ventriculus ab ingratis odore, vt vterus. Quare purgantibus medicamẽtis odorata iubet Hippocrates permisceri, vt carum, ligusticum, anisum, & similia semina.

Color medicamentorum commendatur magis propter decorem & fastidiosorum hominum ventriculũ. Multi aliquibus deterrentur coloribus, vt viridi, quòd arbitrentur forte nimis, ac molestum esse medicamentum.

Epilogus. Atque vt summatim totam complectamur Methodũ, qua substitutionis ratio cõstat, distinguere sic oportebit. Succedanea enim aut propriè & absolutè dicũtur, aut in relatione ad vsum aliquem & impropriè. Sic vnum homi

nem alterius vices proprie integreq́; gerere poſſe dicemus, cum ſecundum omnes corporis & animi dotes alium repreſentat, ita vt quęcunque à priori gerebantur, ea alter exequi, ſine vllo defectu poſsit. Sic etiam quodcunque medicamentum alterius & proprium ſuccedaneum, omni ex parte illius naturam repreſentare debet, vt & primis, ſecũdis, tertijs facultatibus, potiſsimùmq́ue quartis reſpondeat. Inſuper & accidentia alia quę odore, ſapore, colore, conſiſtentia, agendi celeritate, & alijs pręditum erat.

Illegitimum verò ſuccedanęum, ſolum in relatione, vt ad talem ſuperioris medicaméti vſum dicetur. Quo caſu vt penè infiniti ſunt medicamentorum vſus, ita propemodum multiplicia ſunt vnius ſuccedanea, imo ſi verè ac propriè loquendum ſit, non ſuccedanea ſunt dicenda, ſed medicamenta tali affectui per ſe conferentia. Vnde di-

ſtinguere conueniet ad quos vſus, & quibus in compoſitionibus quodque ingrediatur medicamentum, & in illa rum qualibet, cuius vſus cauſa, quo nõ decipiamur, in illegitimi ſuccedanei propinatione. Nemo enim lyciũ purgationis cauſa pro aloe exhibebit, cũ tamen ad externa vlcera inuicẽ ſubſtitui poſsint. Erit igitur legitimum & verum ſuccedaneũ ſpica, pro calamo aromatico, quoniam ea illi reſpondet, ſecundum primas, ſecundas, tertias & quartas facultates, odore, ſapore, tenuitatę ſubſtantię & agendi celeritate. Vt itaq; docti, & qui non in Methodo ſubſtitutionum ſunt valde exercitati, ſine labe ſubſtituant medicamẽta, quæ dicta ſunt hactenus maximè aduertant.

Succedaneũ optimum quod.

Cæterùm animaduertendum eſt, nõ ob id hæc ſcripſiſſe, vt ſuccedanea quibus vtimur, talia eſſe debeant, qualia deſcripta ſunt, vix enim reperies dictorum

ctorum aliqua. Etsi forte in illis quatuor facultatibus, & in vsu, medicamẽtum aliquod conueniret, non esset succedaneũ, sed idem potius cum illo pro quo ponitur. Vbi enim tanta similitudo quæritur, potius erit identitas ęstimanda. Accedit quod Galenus lib. 7. de Simplicium medicamentorum facultatibus, cum de marrubio loquitur nõ quærit tantá in succedaneis paritatẽ, substituens pro illo simpliciter Mellisophyllon, dicensq́;, Mellisophyllõ, „ marrubio simile est facultate, sed plu- „ rimùm ab eo vincitur. Quamobrem „ nec vtitur eo quispiam, superuacaneũ „ siquidem foret pręsente marrubio, cu- „ ius tantus est vbiq; terrarum prouen- „ tus, velle vti Mellisophyllo. Cæterùm „ si cui forte ad manũ quandoq; marru- „ bium non fuerit, illo vti liceat, modo „ non exciderit quanto ab hoc exupe- „ retur, hactenus Galenus. Quod tamẽ nõ cõueniát in omnibus facultatibus

mar-

marrubium & mellisophyllũ scilicet in tertia, liquet ex eo, quia hoc respicit cor, ipsumque corroborat, non autem marrubium.

Similiter, quod Galenus ipse aliquã do recipiat simpliciter & generatim succedanea, constat ex ipsius scriptis libro. 1. de compositione medicamentorum per genera, cap. 14. de albis Emplastris, vbi ait. Anodinum erit pharmacum si & adipis aliquid inieceris, velut ego facere consueui, adeps verò anserinus sit, vel huius inopia gallinaceus, si neque hunc habeamus, suillum iniiciamus, nõ ignari quidem magnã esse anserini ad reliquos eminentiam, vtentes tamen peioribus, etsi quando optimi copia non conceditur.

Si igitur aliquando vti licet peiori succedaneo, & tale nõ conuenit in illis quatuor facultatibus (aliter enim optimum esset Antiballomenum) nõ erit perpetuò necessariũ, æqualia aut potius

potius omnino ſimilia, pro medicamẽ tis componendis inuenire ſubſtituta.

Hic ergo (quem manu ſcriptũ reperimus commentariolus) erit veluti exemplar, aut (vt effertur) Polycleti ſtatua, ad quam reſpiciendo, quoad fieri poſsit magis accedant ſuccedanea, ſecus etenim tota ſubſtituendi tractatio eſſet ſuperuacanea.

Vt autem quâm proximè accedatur in ſequenti opere, totis viribus curauimus. Sed quoniam præcipuum in eo inſtitutum fuit, illa tantũ referre quæ ſuccidanea recipiunt, haud mirum videri debet ſi inter rariſsima inuentu, aliquot etiam facilè parabilia reperiãtur, pręſertim quòd quæ nobis ſunt familiaria, in alijs regionibus deſiderentur.

SVCCEDANEA
ABSYNTHIVM PONTICVM.

absynthij genera tria.

ABsynthij genera tria à Græcis describũtur. Primum est Ponticũ ꝙ à Põto veniat cognominatum. Hoc Mesuęus Romanũ appellauit in Syrupo de Absynthio, & in suorũ simpliciũ tractatu. Secundũ est Marinum, quod aliqui Seriphũ vocãt, à Seripho insula nomine accepto. Tertiũ Santonicum dicitur à Santonibus Galliæ Cissalpinæ populis, siue à Sãtonia Galliç regione (quç nũc appellatur Xantorgue) cuius semine qđ sanctũ vocãt ab ea regione, vtũtur officinę pro necãdis intestinorũ vermibus. Ponticũ absynthiũ, pręstãtissimum quoq; post Dioscoridẽ iudicauit Galen. lib. 11. de Methodo medẽdi his verbis scribẽs: Porrò absynthium Põticum tum folio, tum verò flore, lõgè

est

est quã cętera absynthia minore, odor „
quoq; huic nõ modo nõ insuauis, verũ „
etiã aromatũ quid præferẽs, reliquis „
omnibus planê est fædus. Quare hæc „
fugere cõueniet, vti aũt sẽper Põtico. „
Absynthium nostrũ vulgare folijs latioribus & amarius, nõ multũ à Põtico distat, nisi loci & culturę varietate: qua de re in Pontici penuria substituetur. Autor ille succedaneorũ Galeno adscriptus, pro absynthio simpliciter, perperam abrotonum supposuit. Absynthiũ enim (vt inquit Galen. lib. 6. cap. 1. de Simplicium medicamentorũ facultatibus) gratum est stomacho quia plurimam adstrictionem continet, abrotonum verò inimicũ ob vincentem qualitatem amaram. Reliqua duo absynthij genera nempe *Seriphum* & *Santonicum*, cum stomacho aduersentur vtî abrotonum, similem cum illo facultatem obtinent, vt meritò inuicem supponantur.

Autor Galenicus succedaneorum taxatur

Prõ

Pro Absynthio Pontico.	Absynthiũ Hispanicum.
Pro Seripho & Santonico.	Abrotonum.

ABROTONVM.

ABrotonum masculũ vulgaris est notitiæ in Regijs viridarijs: de fęmina verò non satis inter omnes constat, Plures etenim sunt plãtæ quibus Abrotoni fæminę effigies & notæ ad amussim conueniant. Vtrunq; abrotoni genus ad eadem valere autores conueniũt, nec aliquam differentiã agnoscunt. Autor ille succedaneorum qui Pauli nomine circũfertur, origanum vicę abrotoni reponit, ab antiquorũ scriptis nõ discedens. Galenus enim & post eum ipse Paulus in proprijs de origano & de abrotono capitibus, similes ambobus facultates tribuunt.

Cum

Cum tamen (vt illi aſſerunt) omniũ ſpecierũ origani vna ſit facultas, origanum noſtrũ & vulgare, pro abrotono vſurpabitur.

Pro Abrotono fœmina.	Abrotonũ mas.
Pro Abrotono	Origanum.

ACACIA.

VEram Acaciam noſtra ætas adhuc deſiderat. Eſt quippe arbor in Ægypto ſpinoſa, ex cuius ſemine ſuccus expreſſus ſiccatuſq; in vmbra, ad vſus ſeruabatur: qui nimirum ad nos non affertur hoc tẽpore. Quare cõſuetum erat officinis ex fructu pruni ſylueſtris ſuccũ colligere ſub acaciæ titulo, qui ob mirificam conſtringendi vim, leui & tolerabili errore medicamentis miſcebatur, ſcilicet Theriacæ antidoto, & empla-

ſtro Diaphænicon Meſuęi. melius tamen eſt rhois folia, aut ſuccum foliorum lentiſci, aut hypociſtidem ſubſtituere iuxta Dioſcoridis ſententiã libro. 1. capite de lentiſco adhũc modum ſcribentis: In totum acacię & hypociſtidis vicem lentiſcus repreſentat. Et capite de rhoe inquit, Folia vim habent adſtringendi, & acacię effectus prębent.

Pro acacia.	Rhois folia.
	Liquamẽtũ lẽtiſçi.
	Hypociſtis.

ACORVM.

gladiolus aquæ. Eſpadana.

VVlgare acorum luteis floribus præditum iuxta flumina & in aquoſis locis paſsim proueniẽs, quod gladiolus aquæ herbarijs dicitur, & ſermone vernaculo Eſpadaña, nequaquam eſt in vſum medicinę recipien-

piendum, nam & ſi aliquam veri acori ſpeciem referat, genuinum tamen non eſſe hinc liquet, quòd illius radices guſtu acres non ſint, ſed potius adſtringentes. Quare vrinã non mouebunt vt verum acorum, nec menſes euocabunt, ſed potius ſanguinem fluentem ſupprimẽt Caueant igitur ſeplaſiarij ne Diacorum & Theriacam ex prius narratis radicibus conficiant, ſed curent vt verum acorum habeant. Neque enim eſt calamus odoratus officinarum, vt ſuo loco demonſtrauimus, etſi eo vti poſſent Myropolæ, quoties in componendis medicamentis acori fit mentio, ſi conferantur quę à Dioſcoride & Gale. de vtriuſqueviribus tradita ſunt. Galenus libro ſexto de Simplicium medicamentorum facultatibus, acori inopia, aſarum ſupponit his herbis. Huius herbę ideſt aſari radices vti-

Calamus aromaticus officinarũ, nõ eſt acorum.

les ſunt, facultate ſimiles radicibus acori, intenſiores tamen.

Pro Acoro. Aſarum.
Calamus aromatic9

ADARCES.

ADarces, Dioſcoride autore, eſt tã quam cõcreta ſalſilago humidis locis ſiccitate emergens: & arundinibus ac herbis agglutinata. Vnde apparet Plinij lapſus lib. 16. cap. 36. qui adarcem inter ſpecies arundinũ connumerauit, cum Dioſcorides, Galenus & Paulus non arundinis ſpeciẽ, ſed ſalſuginem quandam arundinibus hęrentẽ eſſe, liquidò ſcripſerint. Hallucinantur etiam qui credunt, idem eſſe adarcem quod pila marina (Græcè enim eſt, Sphera Thalaſia) cuius meminit Galen. lib. 1. de cõpoſitione pharmacorum ſecundum lo-

Plinij error.

cos referens quæ Crito ad conseruã-
dos augendosq́; capillos scripsit, &
Nicolaus Myrepsicus in quodam vn
guento ad lumbricos, siquidem pila Pila
marina in mari tantum nascitur, & mari-
in sicco reperitur litore, similis illi na qd.
quæ in lactentiũ hædorum ventricu
lis ex exutis vnà cum lacte pilis, ple-
runq; videtur. Fit autem ex alga pro
iecta simul cum vndis, quæ ob motũ
ex fluctu collidente, in gyrum & pi-
læ formam transit. Adarces verò in
paludibus aquæ dulcis prouenit, &
in arundinibus alijsq́; herbis adhæ-
rens visitur in Hispania, venditurq́;
in officinis ad fucandas muliercula-
rum facies. Galen. lib. 7. de composi
tione medicamentorum secundum
genera meminit Adarce in compo-
sitionibus ad ischiadicos, & post eũ
reliqui autores Græci in emplastris
extrinsecus ad mouendis. Nã vt idẽ
Galenus docuit lib. 11. simpliciũ me

dicamentorum, adarce ob vehementiam inutile eſt medicamẽtum, neq; intro ſummi debet. In adarce penuria, ſinapi ſupponi poteſt ex Plinio lib.16.cap.36. cum ait. Eſt & in Ita-
„ lia naſcens Adarcha nomine vtiliſſi
„ ma dentibus,quoniam vis eadem eſt
„ quę ſinapi. Nec hoc repugnat ijs quę â Galen.in ſimplicibus de Adarce & ſinapi proferuntur. Calx etiã viua minori pondere ſubſtitui poteſt,cum eiuſdem quamuis intenſioris ſit facultatis. Sic etiam ſenſit autor ille Galenicus de ſubſtitutis medicinis,qui pro albeſto,ideſt calx viua, adarcem poſuit. Hiſpanicè poluos de rio.

Pro Adarce.	Sinapi.
	Calx viua minori pondere.

ADEPS.

GAlenus libro undecimo de Simplicium facultatibus, adipem à pinguedine differre ſcribit, ex eo qđ adeps ſubſtantia craſsior eſt, prouenitq́ue in animantibus totam naturam terroſiorem habentibus, vt bouibus, vitulis, hircis, capris, taxonibus, ceruis, veruecibus, leporibus, & canibus. Pinguedo verò fit in humidioribus, qualia ſunt, anſeres, anates, grues, columbi, catti, & volucres omnes. Poſtea tamen inquit, quod in omni animanti, adeps dici poteſt pinguedo, & contra. Vnde fit vt medicorum vulgus hæc nomina inuicem confundat, quum (eodẽ Galeno autore) omnis pinguedo ſit facultatis excalfactoriæ & humectatorię humani corporis: differẽtięq; cuiusq; animantis, in maioris minoriſq; ratione cõſiſtãt, ſecundũ ipſius

adeps & pinguedo in quo differant.

temperaturam, vitæ rationem, ætatem, ſexum & pabulationem. Cæterũ inter adipes, anſerini meminit Meſuæus in Emplaſtro Philagrij, cuius vice gallinaceus aut ſuillum ſubſtituit Galenus libro. 1. de compoſitione medicamentorum ſecundum genera capi. 14. de albis Emplaſtris vbi
» ſic ait. Anodinum erit pharmacum,
» ſi & adipis aliquid inieceris veluti
» ego facere conſueui. Adeps verò, an-
» ſerinus ſit, vel huius inopia gallina-
» ceus. Si neque hunc habeamus, ſuillũ
» inijciamus non ignari quidem, ma-
» gnam eſſe anſerini ad reliquos emi-
» nentiam, vtentes tamen peioribus
» etiam, ſi quando optimi copia non
» conceditur. Pro vitulino tamẽ, ſuillum vetus appoſuit Galen. libro. 4. cap. 5. de Emplaſtris ad vlcera maligna ſic ſcribens. Cæterùm vos ſcire
» in primis velim, vt ſi quando vituli-
» num pingue deſideretur, eius loco

vetus

vetus ſuillum, quod nominant axun xiá, admiſceatis: verùm ſalis expers & non nimis multorum annorum. Hiſpanicè vnto y enxundia.

Pro adipe anſerino.	Adeps gallinaceus vel ſuillus.
Pro adipe vitulino.	Adeps ſuillus vetus.

ADIANTVM.

ADiantum, officinę Capillum veneris vocant: ſub qua nomencla tura in vſu frequentiſsimo vſurpatur ſyrupus ad thoracis affectus & viſcerum obſtructiones. Apud Nicá drum in Theriacis, Theophraſtum libro plantarum. 7. cap. 13, Plinium libro. 22. cap. 21. duo genera oſtendũ tur, caulicorum colore differentia. Adiãti inopiam reſarcit Trichoma

nes nunc non minus quàm adiantũ nota per vniuersam Hispaniam. Cuius sententiæ autor est post Dioscoridem Galenus lib. 8. de Simpliciũ facultatibus sic dicens: Trichomanes eadẽ præstat quę adiantum. Hispanicè Culãtrillo de pozo. Yerua brẽca.

Pro Adianto. Trichamanes.

AGALLOCVM.

Xylo-aloes. QVod Dioscorides & Paulus Agallocũ dicũt, Ætius & Actuarius Xyloalẽ vocarunt â similitudine quadam cum aloes colore. Recentiores lignum aloes appellarũt, sub Lignũ aloes. qno nomine habetur à Mesue in confectione Alchermes, & in electuario de aromatibus. Sub nomine verò Xyloaloes in confectione trocischorum de gallia muscata, & in alia de Xiloaloes. Optimum agallocum ex

India ad nos adferri ſolet, nigrum va
rij coloris, ſucci plenum, duritie cõ-
pactum, & quod accenſum diu per-
durat. Hoc crudum dici ſolet, aut
quod ſepeliatur ſtatim ab illius re-
gionis incolis, melioris odoris gra-
tia, aut quòd non fuerit antea elixũ.
Autor ille Galenicus de ſubſtitutis
medicinis, calamũ odoratũ pro aga-
lloco ſuppoſuit, haud non præter ra
tionem, nam Dioſcorides & Pau-
lus de Agalloco ſcribunt, quod ſto-
machum reſolutum ex humiditate
confirmat, & quod prodeſt iocinoro
ſis. Pari modo Galenus libro. 7. de
Simplicium medicamẽtorum facul-
tatibus, de calamo aromatico ſcri-
bit, medicamentis quæ iecori ſtoma
choq; imponuntur, miſceri poſſe.
Hiſpanicè linaloe.

Pro Agalloco. Calamus odoratus.

SVCCEDANEA AGARICVM PONTICVM.

ORitur Agaricum, in truncis magnarum arborum vetuſtate iã putreſcentium tanquam fungus vel apoſtema earum. Eſt autem duplex, maſ. & fæmina. Præfertur autem fœmina, Dioſcoride autore, rectis intus venarum diſcurſibus conſtans. Veteres ex Agaria vel Ponto Agaricum petebant, vnde Agaricum Ponticũ immittit Theriacæ Andromachus iunior. Hoc tempore prǽſtantiſsimũ ex Africa ad nos perfertur, vt minimè ſit opus ex Agaria, aut Põto, aut aliunde queritare. In pleriſque etiã Italiæ locis laricibus frequenter innaſcitur, vt infirmius tamen reliquis eſt omittendum, niſi in omnimodo defectu: quamuis non multũ referat quo in loco proueniat, aut à quo adferatur, modò prǽſtantiſsimi

notas

notas habeat. Autor ſuccedaneorũ Galeno adſcriptus, Euphorbiũ pro Agarico ſubſtituit abſurdè, cùm Galenus libro Simplicium medicamentorum, Euphorbium cauſticę ſiue vrentis naturæ conſtituat, & tenuium partium, Agaricum verò deiectorium, & ex diuerſis partibus cõpoſitum. Veruntamen in extrema Agarici inopia, colocynthis rectius ſupponi poſſet: quoniam ad eadem valet, ſi conferantur vtriusque facultates, maximè in Meſuęi ſimplicibus. Accedit Pauli teſtimoniũ lib. 7. cap. 4. ſic dicentis: Agaricum ſimiles colochyntidi vires habet. Autor ſuccedaneorum taxatur.

Pro Agarico Pontico.	Agaricũ Africanum.
Pro Agarico.	Colocynthis.

ÆS VSTVM,

SOlent nostri temporis chirurgi Emplastrum viride, vel potius Ceratum Isis vocatum, in commodum vsum vertere ex Galeni scriptis libro secundo & quinto. capit. secundo de compositione medicamentorum secũdum genera: cui nimirum æs vstum admiscetur. Eligendum est rubrum Dioscoridis testimonio, & quod contritu Cinnabarim imitetur. Vnde qđ in quibusdã officinis habetur, pauci momenti esse crediderim, quum sit nigrum, & plusquam oporteat igne exoletum. Æris defectu, ipsius scoriam substitui posse, Dioscorides autor est libro quinto, his verbis scribens: » Æris recremẽtum stercus ve, quod scoriam vocãt, » eodem modo lauatur, & eãdem vim » sed imbecilliorem habet.

Pro ære combusto. Scoria ęris.

ÆRVGO.

AErugo (quæ æris rubigo est) officinis ac medicis, viride æris nuncupatur, vulgo verdete & cardenillo. Estq́ue idem in ere ærugo, quod in ferro ferrugo. Ærugo sub nomine Ziniar habetur in vnguento de cerussa Mesuæi. Destituimur hoc tẽpore scolecia ac fossili erugine: adulteratæ tamen & factitię vbiq; ingẽs copia, quę postremum locum bonitatis obtinet. At verò in omnimodo defectu, æs vstũ recipi potest, inéfficatius tamẽ vt inquit Dioscorides capite de ęrugine sequẽtibus verbis: Antedicta ęruginũ genera vsto æri omnino respõdẽt, sed magis effectu valét. Pro ęrugine ferri (quę pprius rubigo aut ferrugo dicitur) scoria ferri supponetur Dioscoride autore cap. de rubigine ferri sic dicẽte. Stercus ferri quod scoriam vocant, eadẽ potest quæ rubigo, sed inefficatius.

Viride æris. Verdete. Cardenillo. Ziniar.

Quid

Scoria quid. Quid autem ſit ſcoria, Plinius libro 33. cap. 4. his verbis demõſtrauit.
„ Quæ è camino iactatur ſpurcicia, in
„ omni metallo vocatur ſcoria.

Pto ærugine foßili. Aerugo factitia
Pro ærugine æris. Aes vſtum.
Pro ærugine ferri. Scoria Ferri.

ALELVIA.

Oxys. Trifoliũ acidum. Panis cuculli Azederilla.

HVmilis herbæ nomẽ eſt Aleluia in Vnguẽti Martiani deſcriptione apud Nicolaum. Oxys Plinio & Latinis dicitur, alijs trifolium aceſoſum, nonnullis panis cuculli: vel ꝙ cucullus auis eo veſcatur, vel quia hoc erumpente, cucullus ſuam vocẽ ædere incipiat. nobis azederilla y trebol azedo nuncupari ſolet. Hincque Oxys ab acido ſapore dicta eſt. Nullibi copioſius quàm Valentiæ conſpeximus in hortis & irriguis locis.

Quum

Quum tamen acidum in gnſtu ſaporem præſeferat, idem cum Oxalide (acetoſam noſtri nominant) habere temperamentum euidentiſsimũ eſt, ac proinde vnum alterius loco facilè ſubſtitui poteſt, citra aliam demonſtrationem. Acetoſa.

Pro Aleluia. Oxalis.

ALVMEN SCISSILLE.

ALumen (autore Plinio) eſt ſalſugo terræ, id quod corriuatum hyeme, æſtiuis ſolibus maturatur. Stypteria dicitur Nicolao in Antidoto æmagogo, ab adſtrictione quę illi ineſt vehementiſsima. Cæterùm quamuis ſcripſerit Dioſcorides plura eſſe Aluminis genera, tria tantum memorię mãdauit, nempe ſciſsille, rotundum, & liquidum, quòd fortaſſis ſuo tempore, ijs tantum vterẽtur Stypteria.

medici. Veruntamē officinæ, alia ex cogitarunt aluminum nomina atq; etiam genera, ſcilicet, Alumē de pluma (quod verus eſt lapis amiãtus) cuius meminit Dioſcorides cap. de alumine, Alumen de rocha quod fit ex lapidibus quibuſdam in fornace calcinatis, multùm differens ab alumine liquido antiquorum, & Alumen Zuccharinum quod fit ex crudo alumine rochę, aqua roſata, & albis ouorum. Quoniam tamen Galeno autore libro. 1. cap. 12. de Compoſitione Medicamentorum ſecundum genera, præſtãtius eſt Alumen ſciſsile colore candidum, id perpetuò eligendum: taleque Alumen Iameni videtur vocari à Mauritanis. vt cõſtat ex Serapione cap. 402. & ex Auicena libro. 2. cap. 70. Cuius inopia rotundum quod ſciſsilli eſt craſsius ſed minus adſtringens reponetur, vt docet ipſe Galenus libro quarto. cap. 5. de

Alumē de pluma Amiãtus lapis.

Alumē de rocha.

Alumē zuccharinum.

Alumē Iameni.

Com

Compositione per genera. At lib. 6. de Compositione pharmacorum secundum locos capite de medijs pharmacis, liquidũ quoq; pro scissili exposuit sic dicens: Quinetiam si Alumen addere velimus, non est necessum scissũ inijcere, sufficienter enim adstringit etiam liquidum, quod vilis pretij, & maximè parabile in omnibus regionibus existit, tenuitate tamẽ partiũ à scisso differt, & ob id etiam minus efficax est. His tamen deficientibus, Alumen rupeum siue de rocha (quod veteres non cognouerunt) in vsum recipi potest, vt omnibus constare arbitror:

Pro Alumine scißili.	Alumẽ rotundũ. Alumẽ liquidum Alumẽ de rocha.

AMOMVM.

AMomum Scythicum laudat Galenus libro. 8. de Compositione

Pharmacorum ſecũdum locos. Quũ tñ nec in Hiſpania, nec per vniuerſam Italiam Amomum proueniat (quod ſciam) an verum hoc tempore habeamus, multi ambigunt. Cæterùm cauendum eſt ne falſa Serapionis interpretatione, cap. Simpliciũ. 279, amomi vice ſupponatur herba pes columbinus vocata, quæ geranij potius ſpecies eſt: vel vt alijs placet anchuſæ radix. Nam tametſi Arabicè idem ſit Hamama quod Latinè pes colũbæ vt ab Arabibus recepimus, quid adhuc verè ſit pes colũbinus ignoratur. Ineptè quoq; Cordus Hiericuntis roſam Amomum dixit in compoſitione Aureę Alexandrinæ, vt contra ipſum clariſsimis rationibus & argumẽtis perſuaſit Matthiolus, & ſi ille cum Theriacam exponit quę Amomum recipit, nos vero carere aſſerat. Quare cum de incognitis periculum facere non ſit

Pes columbi

Hamama.

tutum,

tutum, acorum verum pro Amomo ſubſtituemus, quòd ſimiles habeant è Galeno vires libro. 6. de Simpliciũ Medicamentorum facultatibus ſic de amomo ſcribenti: Amomum acoro ſimilem facultatem obtinet, niſi quod acorum ſiccius ſit, maiore autẽ concoquendi facultate amomũ. Poterit etiam aſarum ſubiici, quoniam tria hæc, acorum, aſarum, & amomũ inuicem ex Galeno ſubſtituuntur.

Prò Amomo.	Acorum.
	Aſarum.

AMMONIACVM.

Thymiama qd ſit.

GAlenus Ammoniacũ Thymiama cognominauit, quod latinè ammoniacum ſuffimẽ & gutta dicitur, ad denotandã ipſius gummi bonitatem. Quamuis in ſacris literis, cõpoſitio ſit aromatica ex ſtacte, Ony

che, galbano boni odoris, & thure lucidiſsimo, vt apparet cap. 30. Exodi. Ammoniaci defectū ſupplet Opopanax ad Galeni cenſuram libr. 10. cap. 2. de Compoſitione pharmacorum ſecundum locos vbi ſic ait: Verùm, Ammoniacum thymiama & Galbanum, vltra hoc quod conferūt ad emplaſtri compoſitionem, etiam mitigādi ac emolliendi vim quandá habent: opopanax verò eiuſdem cú ipſis eſt generis, ſed fortiori facultate præditus.

Pro Ammoniaco. Opopanax.

AMMI.

PLanta quæ Græcis pariter & Latinis Ammi dicitur, Hiſpaniȩ notiſsima eſt: quanquá pharmacopæorum deſidia, ignota deliteſcat: ètiam ſi quotidie illius ſemen in vſum medicum

dicũ vocent, Ameos corruptê offici nis appellatur: ſub quo nomine à Me ſueo recipitur in Diacymino. Sed cum hoc tempore varia ſemina pro Ammi venæant, quæ legitimũ Ammi non referunt, huius vice Aniſum adhibetur ex Galeni placitis libro ſexto de Simplicium medicament. facultatibus, vbi de Ammi ſic ſcribit: Herbæ quam vocant Ammi ſe- „
men maximè eſt vtile, facultatis ex- „
calfactoriȩ & deſiccatoriȩ, tenuiũq́; „
partiũ. Sed & guſtu ſub amarũ eſt & „
acre. Clarũq; eſt quod & digerat & „
vrinā moueat. fuerit aũt in calfaciē- „
do & exiccādo ex ordine tertio intē „
ſo. Poſtea Galen. de Aniſo ſimiliter „
ſcribit dicēs: Aniſi ſemē maximê vti „
le eſt, acre & ſubamarũ. Eſt aũt & in „
ſiccādo tertij ordinis, ſicut & in cal „
faciēdo: Proinde & vrinā ciet & di- „
gerit. &c. Ex quibus cōſtat eaſdē vi- „
res, ſimilesque qualitatum gradus

de Ammi & Aniſo efferri, pindeq́; inuicem ſupponi poſſe. Ami tamen quod Illyricum ſit laudatur à Galeno libro, 9. de Compoſitione Pharmacorum ſecundum locos, Aniſum verò Cretenſe libro. 4. de Sanitate tuenda.

Pro Ammi. Aniſum.

AMIANTVS LAPIS.

Amentũ dulce.

LAtini codices Nicolai corruptè habent in vnguenti Citrini deſcriptione Amẽtũ dulce pro Amiãto lapide, de quo Dioſcorides lib. 5, inter reliquos lapides mẽtionem fecit. Hunc officinę Alumẽ de pluma vocarũt, ex eo fortaſſe, quòd Alumini ſimilis ſit, Plinio & Dioſcoride autoribus. In huius lapidis penuria, gypſum deuſtum rectè ſupponitur, cum ex Galeno lib. 9. de Simplicium

medica.facult. tenuiſsimarũ ſit partium, & valentiſsimè deſiccet: quod non exigui momenti eſt ad illius vnguenti poteſtatem. Inter plura tamẽ gipſi genera quæ enumerauit Georgius Agricola lib. 5. foſsilium, illud potiſsimùm eligendum, quod è lapide fit ſpeculari qui Græcis Selenites dicitur, vt multis placuit. Ad quod comprobandũ accedit autor ille qui Pauli nomine ſuccedanea excuſsit, pro Amianto, Aphroſelinũ ponens: cuius Galenus meminit inter lapides, qui verus Selenites exiſtit, vt elicitur ex Dioſcoride, cum ſcribit, Selenitem, ab aliquibus Aphroſelinum appellari, quoniã noctu inueniatur lunæ imaginem reddere. Conſtat ſimiliter ex Galeno, qui de Selenite ſeorſum non ſcripſit: imo eadem de Aphroſelino, quæ Dioſcorides de Selenite commemorauit.

Selenites lapis.

Pro Amiăto. Gypſum vſtum.

Aphroſelinus lapis.

ALBATECA.

ALbatecę hodie vſus eſt in confe ctione trochiſcorum de Alchechengi Meſuæi. Ea cucumeris genus exiſtimatur, antiquis Græcis incognitũ. Quod aũt Albateca genus ſit melonis vulgaris, docet Serapio cap. 243. Simplicium ſuorũ abſolutè melonẽ vocans bateca, cucumerem chateche, & citrullũ Kura. Pręter id etiá quod Batheic Indum Arabibus, eſt idem quod melon Indus. Dicitur igitur Albatheca melon magnus Indicus, aliquatenus rotundus, ſemine ante maturitatem albo, poſt nigro & ſubrotũdo. cuius meminit Auicena Fen. 1. canonis, 4. tracta. 2. cap. 40. de cura tertianæ purę. Albatechæ inopia, cucumerem videtur ſubſtituere idem Avicena. 2. canone cum ait: Ba-

Batheca. Cathe che. Kura. Bathe icindũ Melõ Indus.

the-

theca in natura exiſtit cucumeris. Paulus Ægineta lib. 1. cap. 80. cucumerem, peponem, & melopeponẽ, eadem poſſe inſinuauit, maioris minorisq́; habita differentia. Quid autẽ veteribus fuerint pepones ac melopepones, quid ve nobis ſint hoc tẽpore (quamuis nõ ſatis cõſtet apud omnes) inclinat tamẽ animus ad credendum, per pepones Galenum libro ſecundo alimentorum, noſtrates melones intellexiſſe, ſi tamẽ ipſe eorum vnquam habuit notitiam. Sed quid per melopepones intellexerit, certi nihil ſtatuimus. etſi non deſint qui dicant eſſe quos vulgus pepinos vocát, in ijs enim, pars intima quæ ſemen includit, ab hominibus mãdi ſolet, vt inquit Galenus: quod contra euenit in peponibus: in quibus illam ſemper cum ſemine reijcimus. Pepones & melopepones. Pepinos.

Pro Albatheca. Cucumis.
Pepo.
Melopepo.

AVRIPIGMENTVM.

arſenicũ Grecorum & officinarũ quo differãt.

AVripigmenttũ (Arſenicõ Græcis dictũ) differt multũ ab Arſenico officinarũ chryſtalli modo ſplédéte, quod vulgo Rejalgar dicitur. Hoc enim non ſua ſponte naſcitur, ſed arte fit ex Auripigméti ſcobe, ad miſto ſale, cum vi ignis tamdiu coquitur, donec ita purum efficiatur, vt chryſtallum referat. Arſenicum tamen ſiue Auripigmẽtum natiuũ, in terræ viſceribus vt & reliqua mineralia gignitur, colorem auri repreſentans. Vnde Galenus libro. 10. de Compoſit. pharma. ſecũdum locos, Auripigmẽtum auri coloris paſsim commemorat. Quum tamen per maiorem naturæ coctionem, colorem

rubeum

rubeum contraxit, Sandaracha dici tur: ab alijs verò Auripigmentũ rubrum, vt apparet in ſecundo canone Auicenę: & in EmplaſtroMeſuęi relato ad Andromachum, Auripigmentum rubeum & citrinũ recipiẽte. Conſtat igitur pro Auripigmento, Sandaracham ſubrogari poſſe, vt etiam Dioſcorides teſtatur lib. 5. de Sandaracha his verbis dicens: Dos ea dem & vſtio quę Auripigmẽto. Galenus ſimiliter libro. 9. de Simpliciũ facultatibus, Sádaracha, inquit, vrẽtis eſt facultatis ceu Arſenicũ quod vocant. Meritò igitur digerentibus facultatibus commiſcent, atque extergentibus. Calx etiam à Galeno ſupponitur lib. 3. de Compoſitione medicamentorum ſecundum genera cap. 2. vbi inquit: Auripigmentũ adiungi tetrapharmaco, ſed cum id nõ eſſet, Sandarachã vti vocát, ſicut calcem reſtinctam & viuã lotam &

Sãndãracha:

illotam,

illotam, minus autem viuæ, plus restinctę, & hac plus adhuc lotę adieci.

Pro Auripigmento. Sandaracha.
Calx.

ASTER ATTICVS.

PLanta est Aster Atticus nõ satis hoc tẽpore recognita. quãuis quibusdã ea iudicatur essé, quę ab herbarijs, Filius ante patré nũcupatur, folia habens amigdalina, odoré grauem, luteosq; flores in stellę modum radiatos. Vnde deceptus est Serapio qui hanc cum Eryngio confudit, florum similitudine deceptus, qui in vtraque planta stellæ figuram referunt. Bubonium siue Inguinalis dicitur, quod inguinum aut Bubonũ ptęcipuum sit remedium. Pro Astere Attico, Antirrinum herba hodie cognita substituitur à Galeno lib. 6. de Simplicium medicamentorũ fa-

Filius ãte patrem.

Bubõnium. Inguinalis.

cultat. ſic ſcribēte: Antirrinum aut ”
Anarrinũ, ſemē habet vituli naribus ”
ſimile ad ſanationes inutile. Ipſum ”
autem ad ſimilis eſt cũ Bubonio fa- ”
cultatis ſed multo minoris. ”

Pro Aſtere Attico. Antirrinum duplum.

ASPALATHVS.

TAnta eſt in hoc frutice autorum diſſēſio, vt nec quid ſit, nec quid eius loco recipi debeat in Hedycroi præparatione pro cõficiēda Theriaca, ex illorum ſcriptis ſatis conſtet. Quidam enim ſunt opinati legitimum aſpalathum eſſe Rhodiũ oleaſtrum: alij ſantalum rubrum, nõnulli vulgare agallocum, quorum ſententias euidentiſsimis argumētis conuellit Matthiolus in doctiſsimis ſuis ſupra Dioſcoridem commentarijs. Nicolaus verò, cui ſumma ętate noſtra in deſcribendis medicaminum

com-

cõpositionibus fides adhibetur, pro aspalatho corruptè corallos ponit: in suaq́ue Theriaca, trochiscos Diacoralli cõmemorat, de prauato hedycroi vocabulo in Diacoralli. Auicenna. 2. canone cap. de Darsisaham (qđ illi est aspalathus) loco eius fructum Aliembut, hoc est siliquæ, supponit. At Galenus noster, centaurij magni radicem aspalatho æqualem viribus constituit, quum lib. 6. de Simpliciũ facult. eadem de aspalatho scribat, quæ in septimo de Centaurij maioris radice postea exarauit. Autor ille de substitutis medicinis, semẽ ericæ aut viticis, idest agni casti, indistinctè supposuit. Nam de erica id tantũ insinuat Galenus lib. Simpliciũ. 6. quod digerendi facultatem obtinet, idq́ue in floribus aut folijs, nulla seminis mentione facta. At semen viticis quamuis non in omnibus respondeat aspalatho, si tamẽ desit centaurium,

Darsisaham.

Aliẽbut.

Autor Galenicus succedaneorum taxatur.

rium, eo nomine ſubſtituetur, quòd teſte Galeno lib. adducto, acre & ad ſtringẽs percipiatur, vt de aſpalatho profertur, venenatisq́; ferarum ictibus auxilietur, Dioſcoride autore.

Pro Aſpalatho. Centaurij maioris radix.
Viticis ſemen.

ALCYONIVM.

ALcyonium, quod ſpumã maris officinæ & Arabum interpretes vocarunt, in mari fit (Plinio autore) ex nidis Alcyonum, vt quidam exiſtimãt, alij ex ſordibus ſpumarũ craſſeſcẽtibus, alij è limo vel quadã maris lanugine fieri dicũt. Sũt pręterea qui ita appellari credãt, nõ quòd ex Alcyonum nidis fiat, ſed quòd Alcyones ſuper illud marinis vndis ſimul congeſtum nidificent: quorum ſpuma maris.

ſententia magis placet. Quinq; Alcyonij eſſe genera, compertũ eſt in Dioſcoride. quorum primum & poſtremum, frequentius reperiuntur. Galenus libro. 4. de Compoſitione pharmacorum ſecundum locos pro medicamentis componendis ad oculorum eminentias, Alcyonium paſſim admittit. in cuius penuria, adarcẽ ſupponemus ex Dioſcoridis ſcriptis in ꝓprijs capitibus. Præter id enim quod vtrique ineſt facultas acris & vehemẽter calida, quęcunq; de duobus primiſque alcyonijs pro faciei morbis delẽdis ab illo dicũtur, eadẽ ferè ad verbũ de adarce enarrata inueniẽtur: quamuis in uniuerſum reliqua etiam alcyonij genera idẽ pręſtare poſsint, maioris & minoris habita ſemper ratione. Omnia ſiquidẽ detergũt ac digerũt, qualitatẽ habẽtia calidã & acrẽ, vt inquit Galenus lib. 9. de Simplicium facultatibus.

Pro

Pro Alcyonio. Adarce.

AQVA MARINA.

MArinæ aquę vsus est pharmacopolis in oleo de pulmone vulpis Mesuæi. Qui tamẽ procul degũt â mari, consulant Galenum lib. 1. capit. 4. de Simpli. facul. vbi aquam sale paratam (quam muriam vocant) his verbis substituit. Sępenumero co „ gimur in marinæ inopia quãdo mu „ riam facere volumus, salẽ aquæ mis- „ cere potabili. Clarius autẽ id ipsum „ affirmauit cap. 19. lib. 4. sic scribẽs. „ Ipsiq; tibi marinam si lubet efficere „ licet sale in aqua fluuiali colliquato, „ cognoscereq; quãto grauior reddatur „ tur aqua eiusmodi. quam sit dulcis. „ Quim & modũ iã inuęnerũt mode- „ ratã ad saliendũ conficiendi salsugi- „ nem, si ouum in ea videatur natare. „ Nam vbi etiamnum sidit, ac nondũ „

" super salsuginis superficiem inna-
" tat, aquosa magis est, & dulcis. graui
" ter verò salsa est, vbi tanta est salis
" copia indita, vt amplius liquari qui
" postea adijcitur nequeat. Plinius ta
men. 2. in præfatione ad libros de
re medica, exquisitius rem tracta-
uit dicens: Et si forte curatio; exe-
" gerit aquam marinam quæ in medi-
" terraneo solo aut loco nõ erit, solici
" tudini causa tollet. Sextario salis &
" semis in quatuor sextarios aquæ cõ-
" iecto, temperatũ mare representat.
" Sextario verò salis & semi si plus
" adijciatur, exuperat sal aquá nec li-
" quari potest.

Pro aqua marina. Muria.

APIVM.

Constat autorum omnium testi-
monijs, nostrum petroselinum
hor

hortorum, verum apium ſatiuum an tiquorum eſſe. Hinc Galenus lib.2. de alimentorum facultatibus inter cætera familiariſsimum dixit, & ori gratiſsimum. id quod Plinius confir mauit lib.20.cap.11.his verbis: Apio „ gratia vulgo eſt. nam rami largis po „ tionibus per iura innatant, & in cō- „ dimentis peculiarem gratiā habent. „ Quo verò officinæ vti ſolebant, eleo ſelinum eſt, ſatiuo grādius, caule & folijs. Qua propter curent pharma-copolę, vt pro Apio, vulgare petroſe linum accipiant in ſuis compoſitio-nibus. Dioſcorides lib.3. de Apio ſcri bens, abſurdè coriandrum pro Apio ſuppoſuit, Galen. enim libro.8. Sim plicium medicamentorum, Apium valde calidum eſſe dixit (quod nec ipſe Dioſcorides negauit) coriandrū tamen vim refrigeratoriam habere, idem Dioſcorides cap. proprio ſcri-ptum reliquit. Hac de cauſa ex codē

Dioſ-corid. taxa-tur.

autore, veri apij loco, eleoſelinũ, id-
eſt apium vulgare & paluſtre ſubijci
poſſet, cum ad eadem efficax ſit. Ga-
lenus libro citato reliquas apij diffe
rentias ſubſtituit, oreoſelinũ inquã,
& hipposelinum, niſi quod hoc imbe
cillius eſt, oreoſelinum valentius.

Pro Apio hortẽſi. Paludapium.
Hipposelinũ.

ARISTOLOCHIA TENVIS.

ARiſtolochiæ tria genera ſtatuũ
tur, nempe rotunda, longa, & cle
matitis, quæ ſarmentoſa quoq; & te
nuis nuncupatur, rara admodum &
paucis nota. Sunt tamẽ nõnulli qui-
bus perſuaſum eſt duo eſſe genera
ariſtolochiæ longæ præter clemati-
tim & tenuẽ. quarum altera ſit radi
ce craſſa & longa, altera tenui & lõ-
giori: quæ (vt aiũt) ab Andromacho
& Ga-

& Galeno libro.1.de Antidotis, aristolochia tenuis appellatur. Vnde inferunt hoc secundũ genus aristolochię lõgæ, esse aristolochiá tenuem, quæ in Andromachi Theriacá addi debeat. Cęterũ falluntur errore magno. ná Dioscorides & Galenus tria tãtum aristolochiæ genera cõmemorãt. Præter id quod tenuis aristolochia, dignior videtur, vt in Theriacã immittatur. habet enim radicem, Dioscoride teste, cortice odorato vestitá. vnguentorũ spissamentis conueniẽtẽ, ac in alijs facultatibus similem rotundæ & longę, vt Dioscorides & Galenus scripserunt. Plinius etiam libro.25.cap.8.clematitem cæteris anteposuit ijs verbis: Tertium „ longissimæ tenuitatis, vitis nouel- „ lę cui sit pręcipua vis, quę clemati- „ tis vocatur, ab alijs Cretica. Galenus similiter libro sexto de Simplicium facultatibus, clematitis, inquit,

Aristo lochia tenuis quę tertiũ genus est theriacæ cõueniẽtior.

fragantior est:eaque vtuntur ad vnguenta Vnguētarij. Cum igitur aristolochia, tenuis ab Andromacho appellata, non sit ab alijs tribus generibus distincta sed eadē omnino cū clematite, talis inquam, vt pote tenuior, odoratior, & præstantior, in Theriacæ compositionem addetur. Hac tamē deficiente, rotunda aut lōga subijcietur ex Dioscoride, qui ad eadem pollere scribit omnes aristolochiæ species. Cui cōsentit Galenus lib.3.de Cōpo.pharm. secūdos locos capite de dolore auris ex flatu sic di-
„ cēs: Ex tribus aristolochijs quæcūq;
„ fuerit ad manum sumatur. Quando verò alterutra magis vti liceat, lōga aut rotunda, ipse monstrauit Galenus libro.6.Simplicium medicamen
„ torum his verbis: In quibus vsus est
„ modicæ abstersionis, commodior est
„ longa, putà in vlceribus carne explē
„ dis, & fomentationibus vteri. At ve-
rò

rò in quibus craſſum humorem vali „
dius extenuare oportet, illic vſus eſt „
rotundę.

Pro Ariſtolochia tenui.	Ariſtolochia rotunda.
Pro Ariſt. rotunda,	Ariſt. lõga & contra.

ANACARDVS.

ANacardius ſiue Anacardus, fructus eſt cuiuſdam arboris auicularum corculis non diſsimilis, vnde & nomen. Ineſt ei liquor, mellis craſsitie ſub cortice reſidens, ſanguinis modò rubicũdus, qui (autore Serapione) præſtat in medicina: etſi myropolæ cortice & nucleo vti ſoleant. Naſcitur in Siciliæ montibus hęc arbor, quum Indis quoque ſit familiaris. Confectio Anacardina Meſuęi, ab Anacardio cognominata eſt, cuius nulla mentio apud veteres, ſed

apud Gręcos posteriores fit: nimirũ Ætium, Paulum, Actuarium & Nicolaum. hi enim multa simplicia ab Arabibus mutuati sunt, quorum vetustiores Græci nunquam meminere. Autor ille succedaneorũ qui Pauli nomine circunfertur, Psychã herbam pro Anacardoi;, nõ inepte supposuisse videtur: si per eam betonica (vt suspicor) intelligatur. que vt autor est Plinius lib. 25. cap. 8. Psycotrophon appellata est, quoniã in frigidis locis proueniat. Tot hęc prędita est viribus, vt de illius remedijs proprius liber inueniatur: quem quidam Antonio Musæ clarissimo Augusti Cæsaris medico, nonnulli Apuleio adscribendum autumant. Inter alia verò vt primarium auxilium recenset is autor, quod animas hominũ custodit & corpora: & quod in omni re sancta est. Quapropter Psycha fortassis vocatur, quæ vox Græcis

animã significat. cum presertim omnibus capitis morbis à frigida causa ortis, amplissimum & potentissimũ sit pharmacum: subacrique & amara ac siccãdi mirifica facultate polleat. Vnde Æmilius Macer libro de herbarum virtutibus, omnia ferè de betonica refert, quę de Anacardijs ab autoribus enarrantur. Sic Itali cum aliquem laudibus extollere volunt, vulgari prouerbio dicunt. Tu hai piu virtu che non hala betonica. Superest igitur vt nostra vulgarisque betonica, Anacardij suppleat defectum præcipuè si in aceto pręparetur. Sic etenim fit vt non maioris sit acrimonię quàm ipsa betonica: quę à Serapione inter medicamenta calida tertij ordinis ex plantis desumpta, connumeratur.

Pro Anacardo: Betonica.

Aqua

SVCCEDANEA
AQVA PLVVIALIS.

GAlenus libro.7.cap.2.de Cōpositione pharmacorum ſecundū locos in confectione Diacodion (id eſt ex capitibus papaueris) aquá pluuialé repoſuit, ſimiliterq́; Meſuęus in Syrupo de papauere. Habet enim hæc aqua, Galeno autore capite.2. & 4. voluminis citati, aliqualem adſtrictioné. Pręter id quod (vt refert Hippocrates libro de Aere, aquis & locis, imbriū aqua leuiſsima eſt, limpidiſsima, tenuiſsimaq́;: eo quòd Sol leuiſsimū & tenuiſsimum attrahit. Paulus Ægineta lib.1.cap.50. æſtiuá aquam quæ tonitru decidit, reliquis præſtantiorem iudicauit. Pro aqua pluuiali, fontana pura ſupponitur â Galeno libro ſuperius adducto his verbis: Tibi verò etiam fontana ſufficiet, pluuia non pręſente, ſi munda ſit & omnis miſturę expers. Ob quá

Aquā pluuia adſtringit.

Aqua pluuiarū præſtātior

rem

rem ea quę per plumbeos canales de „
riuatur fugiēda erit: limus enim qui „
dam ex plumbo in ea cōtinetur. Vn „
de etiam qui aquæ eiusmodi fecem „
combibunt, dysenterici euadunt. „

Pro aqua pluuiali. Aqua fontana.

APARINE.

APARINE herba, quæ inter lentes pręsertim ꝓuenit, vt Theophrastus inquit, aspergula siue asperula herbarijs dici solet: quòd asperitate sua prætereuntium vestibus pertinaciter hęreat: quibus nomenclaturis in vnguēto Martiano Nicolai vsurpatur. Huius itaque inopia, gallium substituit Galen. lib. 6. de Simpliciū medicamentorū facultatibus ijs verbis: Adsimile enim est gallium apàrine, facultatem obtinens exiccatoriam & subacrem. Cæterùm galliū „ „ Asper gula.

herba

Galliũ quid. herba eſt nunc cognita aparinæ aut rubię minori effigie ſimilis quę in plurimis Hiſpanię locis circa publicum iter & in pratis naſcitur, flore interdum candido, maiori ex parte luteo, racematimque congeſto, ſuauiſsimique odoris.

Pro Aparine. Gallium.

ANISVM CRETICVM

ANiſi ſemẽ, vſum maximè in medicina prębet, vt inquit Galen. libro. 6. de Simplicium facultatibus. quare Dianiſo, Diagalangé, & alijs Meſuęi aromaticis confectionibus immiſcetur. Dioſcorides inter prima Aniſi genera, Creticum laudat, proximo loco Ægyptium. Prouenit nunc in Hiſpania noſtra, nec ſanè minoris efficatię. In cuius defectum ſubrogari poſſet cari ſemen, vt Dioſcorides autor eſt, de caruo ſic ſcribens:

bens: Carum, semen est vulgaris no- „
titię, Anisi vicem prębens. „

Pro Aniso. Carum.

ANTIMONIVM.

OFficinarũ Antimonium (quod Stibium latinis est, nobis vero Alcohol) in Germanicis maximè ar gẽteis fodinis, in Italicis, atq; etiam in Hispanicis reperitur in modũ lapidis: cuius est vsus pręcipuus in ocularibus medicamentis, vt in Sief de plumbo Mesuæi. Optimum est splẽdidum, confractu crustosum, friabile, nihil terræ aut sordidi habens. In huius penuriam succedit plumbum vstum, Dioscoride his verbis testante: Antimoniũ, vt in vniuersum di- „ catur, vim habet vsto plũbo similẽ. „ Antimonium enim si paulo magis „ concremetur, plumbum fit. „

Stibiũ, Alcohol.

Pro

Pro Antimonio. Plumbum vſtũ.

ARTHANITA.

Cycla-
men.
Rapũ.
Tuber
panis.
Vmbi'
licus
terræ.
Orbi-
cularis
Caſſa-
mum.

ARthanita (cuius præcipua mentio fit à Meſuæo in vnguéto magno de Arthanita relato ad Alexandrum) cyclaminus & cyclamen veteribus nuncupatur. Romanis peculiariter Rapũ, Tuberpanis, Vmbilicus terrę, & Orbicularis, ob radicis formam appellatur. Caſſamũ etiam à Nicolao vocari in ſua Mithridati cõfectione, tota iuniorum turba declarat. Illud quod de ea herba adminiſtratur in medicina, radix eius eſt, vt Auice. verbis vtamur cano. 2. tract. 2. cap. 62. vbi loco Arthanitę in abortu & contra venena, ſubſtituit æquale pondus Ariſtolochiæ longę, & ſeminis citri, & mẽtaſtri. Si tamen abſolutè loquamur, tam in ſupradicto vnguento, quàm extra vnguentum,

cuca-

cucumis asininus pro Arthanita supponetur. Primũ enim de suo vnguẽto inquit Mesuæus, quod confert hydropicis, & educit aquam citrinam. Similiter verò de cucumere asinino scribit in Simplicium tractatu, scilicet quod succus eius & radicis ipsius est medicina bona hydropicis, extrahit enim aquam citrinam cum fortitudine. Id quod pariter đclarauit Serapio cap. 204. Simpliciũ suorum.

Pro Arthanita. Cucumis asininus.

B

BALSAMITA.

QVOD Græcis sysimbrium pariter & Latinis appellatur, hoc seplasię balsamitam vocant, sub quo nomine habetur à Nicolao in vnguẽ- Sisimbrium.

to Martiano: & ſub nomine ſiſym-brij à Meſuęo in electuario Xyloa loes. Ex duobus verò ſiſymbrij gene rib9 quę à Dioſcor. referũtur, alterũ non ſimpliciter, ſed cum adiectione Cardamine nominatur, nobis Berro Primũ tamen, abſolutè ſiſymbrium dici ſolet, & herbarijs mẽtha aquati ca, quoniá circa locos aquoſos proue niat, Hiſpanis aũt çãdalos, Autor il-le qui ſuccedanea Paulo adſcripſit, in ſiſymbrij penuria, ocymũ ſuppo ſuit. At quia ſuſpectum eſt ocymum vt in corpus ſumatur (autore Gale.) ob excrementitiá humiditatẽ, ſam-pſuchũ (quod maioraná officinæ vo cant) ſalubrius ſubſtituendum cen-ſemus, potiſsimum in medicamẽtis per os ſumendis. Ipſe etenim Galen. libro. 8. Simpli. medicam. ſiſymbriũ ait tenuiũ eſſe, partiũ digerẽtis, excal facientis, & reſiccantis facultatis, & temperaturæ in tertio ordine, quæ

Mentha aquatica. çandalos.

omnia

omnia paulo antea de ſampſucho di xerat his verbis: Sampſichon tenuiũ „ eſt partiũ, & digerẽtis facultatis, de- „ ſiccat enim & excalfacit ordine.3. „

Pro Balſamita. Maiorana.

BDELLIVM.

BDellij lachrimam vngui ſimilem ponunt autores, bdellium onycha appellantes: aut ꝙ vnguis humani colorem referat: aut ꝙ incenſum ac ſuffitum onychis Indici cõchylij teſtæ, odorẽ repreſentet, idq; voluiſſe Galenum liquidò apparet libro. 2. de antidotis in Charmidis antidoto, cum bdellij onychidis mentionẽ fecit. Hoc bdellij genus, Iudaicum cognominauit Serapio, maxime differens ab alio bdellij genere cuius meminit idem cápit. 117. taleque prouenit in Hiſpania: eſtque humilis

bdellij alterũ genus Serapionis in Hispania prouenicns, nobis dicitur Palmito.

palma apud Theophrastum lib.2.capit.8.de historia plantarum, vt suo loco diligentius (si Deo placet) enarrabimus. Galenus libro.8.cap.7. de Compositione pharmacorum secũdum locos, terebẽthinam pro bdellio supponit sequẽtibus verbis: Porrò ammixtum est pharmacho bdellium sufficienter emolliens & cõcoquens velut didicimus, ampliusque moderatê discutiens, consimilẽ ferme vim terebenthina resina habet. Attamen libro Methodi.14. in curatione scirrosi affectus, ammoniacum pro bdellio apertê substituit dicens ea tantum ad illum affectum conuenire, quæ emolliendo digerere possunt: eiusmodi sunt ammoniacũ thymiama, & bdelliũ. Celsus similiter libro.5.cap.5.ammoniacum his verbis supposuit: Bdellium in omnia idem quod ammoniacum potest.

BEHEM.

REponũtur hodie in antidoto diã moſcho Meſuæi & in alijs paſſim Arabum confectionibus radices Behen nomine ex Armenia delatę, quarum meminit Auicena.2. canone. & Serapio in Simplicibus. nam ê Græcis autoribus nõ inuenitur qui illas poſteritatis memoriæ prodiderit. Radices autem vulgares officinarum quæ nunc vbiq́ue à medicamentarijs aſſumuntur, veræ ac genuinæ non ſunt de quibus Mauritani ſcribunt: cum prorſus inodoræ ac inefficaces habeantur. Harum inopia magno errore ſuppoſuit Syluius libro.1.ſuorũ Simpliciũ, radices eryngij, eo ꝙ ſecacul Arabum (de quo eadem ferê dicuntur quæ de behen) ne ſciuit diſtinguere ab eryngio. Ex

barbaricæ familiæ autoribus, vnus est Halyabas qui syluestris pastinacæ radices figura & temperamento illis assimilauit. Auicena. 2. canone semen Hormini & linguam auis his
" verbis substituit. Loco behen ponatur quantũ est ipsum Tuderi, & me-
" dietas ponderis eius linguæ auis. Ca-
" put enim Auicenę. 702. de Tuderi, est caput de Hormino apud Dioscoridem, vt inuestiganti constare poterit. At lingua auis, semen fraxini arboris est, quod tremori cordis cõfert & in coitu addit sicuti & Behẽ, teste Auicena, lib. 2. cap. 85. &. 435.

lingua auis q d

Pro Behẽ. Hormini tantundem.

Lingua auis pondere dimidio.

Pastinacę syluestris radix.

BEN

Nux vnguẽtaria.

NVX vnguentaria quam Græci Myrobalanon & Balanõ My-

repſicon vocãt, Mauritanis & officinis Ben dicitur. res quidẽ lõgẽ diuerſa à prædictis radicibus, quæ behen cũ haſpiratione ꝓferũtur. Eſt enim ben (Dioſcoride autore) fructus arboris Myricæ ſimilis, magnitudine auellanæ nucis, albo cortice triq̃tro, fractu facili, nucleo intus cõferto & admodũ pingui: ex quo oleum exprimitur magni precij apud vnguentarios, non quòd aliquem odorem habeat [inodorũ quippe eſt] ſed quòd nunquã, etiam ſi ſit inueteratum, rãcorem ſentiat. Dioſcoridi præſtantius habetur recens, quamuis contrarium aſſerat Meſuæus, qui in duo genera diſtinguit, alterum maius nucis auellanæ magnitudine, quod melius cenſetur, minus verò alterum, ciceri ſimile non vacans periculo. Hallucinantur credentes ben eſſe ſemẽ cataputiæ, ideſt cheruæ. ex quo arripuerũt occaſionẽ nonnulli

Chriſtophorus de honeſtis, & Quiricus de aguſtis

vendendi oleum de cherua pro oleo de ben. Illi tamen decepti sunt vocabulorum affinitate intelligendo pro Almessus, q̄d est ben, Albemesuch idest cherua, præsertim quod tam de ben quàm de cherua, reperitur magnum & paruum. Legitimum ben. (vt audio) ex Æthiopia, Ægypto, Arabia, & Iudęa in Alexandriam fertur, postea Venetias vbi emi solet Auicen 2. cano. cap. proprio. Loco, inquit, ben ponitur quantum ipsum est de rubea, & medietas sui de cortice casiæ ligneæ, & decima ponderis eius de maci. Hoc tamen in medicamentis componendis intelligendũ, nam si verum ben pro oleo conficiẽdo desideretur, oleum de nuce iuglãdi vsurpabitur, Dioscoride teste libro. 1. cap. de oleo balanino [hoc est de bẽ] sic ad finẽ scribẽte: Fit etiã è nuce iuglãdi oleũ q̄d carynũ vocant, eandem vim habẽs quã balaninum.

Almessus. Albemesuch.

Pro

Pro Ben. Rubeę tantundẽ cum medio pondere casię ligneę &. X. parte macis.

Pro Ben oleo. Oleum de nuce iuglandi.

BERBERIS.

QVod nunc Berberis officinis & Mauritanis vocatur, non est antiquorum. Oxyachanta, vt pleriq; opinantur ducti Serapionis sententia. Sunt quippe Bérberis ex Platearij scriptis, fructus rotundi, aliquãtulum oblongi & subnigri: quos in Hispania sępe videmus gustu acido & subaustero, punici mali acinis non absimiles. colliguntuŕque ex arbore quam recentiores herbarij Crespinum vocant, & Hispani Arlo, cuius crespinus arbor. Arlo.

 veteres

veteres nullam [quod sciam] mētio
nem fecerunt. At Oxyachantę bac-
cæ[quæ nostratibus majuelas dicun
tur]licet sint rubrę, stypticæ & acer
bę, longè tamē distāt à berberis fru
ctu: qui præter adstrictionem, inciso
rius quoddammodo fit ob partium
aciditatem. Sic Mesuęus confectio-
nibus trociſchorum de Berberis &
Diarrodon, hunc fructum admiscet:
q̄ valeat ad febres[vt ipse inquit] in
flammatiuas, & ad acuitatem cole-
ræ citrinę, & ad sitim, vt in enarra-
tis antidotis testatum reliquit. Hinc
toto cęlo aberrāt qui loco berberis,
oxyachātę fructū assumūt, qui id so
lū pręstat[Gale. autore] vt omnibus
fluxionū affectibus medeatur. Con-
sultius itaq; visum est in defectu, ma
li punici acida grana substituere. nā
adstringūt hęc, & ęstuāti stomacho
auxiliantur, vt Dioscorides & Gale
nus testantur, perinde ac berberis.

Con-

Constat etiam [vt Placotomus aduertit] ribem, si ad manum sit, subiici posse, cum sint omnino eiusdē facultatis & temperamenti. Quę verò arbor sit illa quę ribem producit, recentiores plantarum scriptores demonstrarunt, & nobis in hortis apparuit frequenter.

Pro Berberis. Grana acida mali punici.
Ribes.

BETA HORTENSIS.

Beta [quę Hispanis Acelga vocatur] in hortis passim & cultis nascitur locis: illisq; familiaris semper existit. Nam (vt inquit Galen.) agrestis beata nulla est, nisi vtiq; quis lapathum ita nominare velit. Betę nomen sibi adsciuit, quoniam figuram B literę Grecę dum semine turget, Acelgas. Betā cur sit dicta.

referre

referre videtur. Ea duorum generũ est, candida scilicet & nigra. Candida alio nomine Sicula, vt Theophrastus lib. 8. de historia plantarum: & Plinius lib. 19. cap. 8. memoriæ prodiderunt, appellatur. Nunc extrita litera vna, ferè omnibus nostri sæculi medicis Sicla nominatur. Galenus libro. 8. Simplicium medicamentorum betæ facultates adnotans, albam ad detergendum digerendũq; validiorem esse censet. nam nigra adiunctũ habet adstrictionis quippiá. Et libro. 2. de Alimentorum facultatibus, rumicem pro beta supponit dicens: Rumicem, vt antea diximus, syluestrem betam possét quis appellare, cũ nõ gustu solũ verùm etiá facultate hortensi betæ persimilis sit.

Sicula

Pro Beta. Rumex.

BEDEGVAR.

Raro

RAro apud nos inuenitur planta quæ pro legitima Spina alba, ſiue Arabum Bedeguar poſsit demonſtrari. Niſi forte ilia ſit quam Madriti videmus in pratis æſtatis tempore omnino reſpõdens ei quę à Matthiolo depingitur. Hîc in primis animaduertãt Myropolę, ne Braſſauoli ſententia, bedeguar & ſuchaha, à Syrupo de eupatorio propellãt, quã do non ex adſtringentibus vllis, ſed meris aperientibus hunc ſyrupum cõſtare autumat. Nam pari ratione abſynthium, roſas, maſtichẽ, ſpicã, vt adſtrictoria ſimplicia tolleremꝰ. Nec Iacobi Syluij conſilium recipiẽdum, qui ſubſtituit filiculæ radicẽ, aut folia ſabinæ, ſimiles ve herbas aperientes. cum enim Meſuæus hũc ſyrupum compoſuerit ad illas curãdas febres, quibus naturalia viſcera imbecilla ſunt reddita, optima cõponendi methodo, tam ſpinam albam

quàm

quàm fuchahá inseruit, vt potè quę sua adstrictione, lãguida ac infirma membra roborarent. Cuius vtilitatis Brassauolas oblitus, has herbas syrupi intentionibus aduersari, falsò contendit. Ioãnes Costa super cõfectionem aliam Hamec, substituit Carduum benedictum, aut Carlinã. Dioscorides & Galenus pro spina alba, spinam Arabicam (quæ Arabum suchaha est) reponunt. Cęterùm cũ hanc ex Orientalibus nõ habeamus, illius vice fumariam substituemus ex Auicenæ canone. 2. capit. 48. de bedeoar, idest spina alba vbi sic ait:
„ Loco bedeguar in febribus ponitur
„ fumus terræ. Dixit autem in fumariæ historia, quod purificat sanguinem, & aperit opilationes hepatis, & confortat stomachum. Quas sanè proprietates cuncti medici syrupo de eupatorio adscripserũt. Sed quod hoc decretum ad mentem Galeni

ſit, ciuſdem verba libro ſeptimo de Simplicium medicamẽtorum facultatibus, apertiſsimè demonſtrant quę ſic ſe habent: Capnios· hoc eſt fumus, acris ſimul & amarę qualitatis eſt particeps, nec tamẽ plane expers eſt acerbæ. Quamobrem vrinam bilioſam multamq́; prouocat, ſanatq́; iocinoris obſtructiones & debilitates. Poſſent ſimiliter Caryophillatæ radices ſupponi, vt Matthiolus lib. quinto ſuarum epiſtolarum annotauit, odore enim aliiſq́ue facultatibus maximê conueniunt, adeò, vt ſpinæ albæ & Arabicę vires omnes nanciſcantur.

Pro Bedeguar, Suchaha.
Fumaria.
Caryophillatę radix.

BITV-

SVCCEDANEA BITVMEN IVDAICVM.

aſphal tos. BItumẽ[quod Aſphaltos eſt Græcis]optimum cæteriſq́ue antepo nendum, Iudaicum fore cenſent autores: quod è lacu cui mare mortuũ nomen eſt, elici ſolet. Legitimum bitumen vix in Hiſpaniam aduehitur pro Theriaces antidoto conficienda. cuius ꝓbatio eſt vt purpuræ modo ſplendeat, ſitq́ue ponderoſum, ac validum odorem vibret. Illud autẽ quo officinę vti ſolent, impoſtura potius quædã eſt, pice. petroleo, & alijs parata. Credũt nõnulli veri Aſphalti ꝺfectu, mumiam vulgarẽ ſubſtitui pòſſe. Nam in Syria pauperes mortui, bitumine implentur ad extrema vſque oſſa. quo nimirum huius temporis mumiam condiri aſſerũt. Vtilius multo videtur genuini bituminis penuria, picem ſiccam reponere ad Galeni mentem, qui libro. 11. Sim

proba tio bi tumi- nis.

plicium

plicium medicamentorum, easdem vires tribuit bitumini, quas libro. 8. pici concesserat. Et libro. 3. capit. 8. Methodi curatiuæ, resinam ait picẽ & asphaltum modicè siccare & immodicê calida esse. Conferens etiam Galenus siccam picem cum liquida, siccã ait glutinandis vulneribus magis congruere, id quod de bitumine quoq; promulgauerat. Accedit Auicenæ sententia canone. 2. cap. 118. de bitumine Iudaico sic scribẽtis: Vir- "
tus eius proxima est virtuti picis. "

Pro bitumine Iudaico. Pix sicca.

BISTORTA.

NEmo hactenus, quod sciam, indicare potuit quo nomine veteribus medicis appellata sit herbariorum Bistorta: sic dicta quòd radice contorta nitatur. Alijs vero serpentaria, quoniam radice sit serpentis

iacentis modo contracta. Cęterùm non desunt qui Britanicam esse censeát in Dioscoride. Sed eorum error multis testimonijs facilè depręhenditur, vt vtrasq; herbas acri iudicio scrutanti, constare poterit. Duo bistortę genera non multũ variantia reperiuntur, eiusdemque facultatis: Vnũ quod lęuibus folijs & radice in se contorta constat: masque appellari solet: alterum rugosioribus folijs maiorique radice & minus intorta, ac multum cappillata videtur: fęminaq; constituitur. Huius plãtę vsus est hoc tempore in Diascordio Fracastorij apud nostros pharmacopolas. pro qua Tormentilla subijci potest. Compertum enim est apud herbarios, tormentillam ijsdem pollere facultatibus, quibus Bistorta prędita est.

Bistorta non est britanica

Bistortę duo genẽra.

Pro Bistorta. Tormentilla.

BLA-

BLATTA BYZANTIA.

Conchylij tegumētū suauis odoris in nardiferis paludibus prouenićs, Onyx Dioscori. est Latinis vnguis odoratus, q̃ habeat in se permixtū candorē in similitudinē vnguis humani. Paulo testa siue cōchula Indica dicta videtur, vt ab alijs secernatur. Quāuis Leonardus ille in suis ad Nicolaū Myrepsum annotationibus in cōpositione Aureæ Alexādrinæ, vbi ipso vertēte legitur ossis anterioris nariū purpuræ, scribit nihil aliud id esse Nicolao, quā quod Actuario & alijs posterioribus blatta byzantia dicitur: differreque blattam ab onyche, quod onyx conchilij sit tegumentum, blatta autem os anterioris narium purpuræ. Sed errat quoniam Serapioni & Auicennæ (quorum nomina & tam simplicia quàm composita medicamenta vt ipse fatetur, recentiores Græci

Vnguis odoratus.

Leonardi lapsus.

sæpius vſurpant) nil aliud ſignificat blatta, quàm Dioſcorid. Onyx, Latinis vnguis odoratus. Item quia purpurarum os tam oris quâm narium ſiue teſta, nullo odore cõmendetur: nec vt vnguis odoratus inter odoramenta recenſeatur. Oſtendi ſolent quædam conchylia pro vngue, quæ accenſa non redolent, ſed potius fætent. Quapropter ſi veris blattis careamus, purpurarum ac buccinorũ teſtas ſupponemus, quæ paſsim in manibus Luſitanorum reperiũtur, id quod Dioſcorides cõfirmauit cap.
» de onyche ſic ſcribens: Crematũ con
» chylium eadem efficit quæ purpura
» & buccinum.

Pro blatta byzantia.	Purpurę & buccinorum teſtę.

BOLVS.

BOlus in confectione trociſchorũ de Alchechengi Meſuæi, ubrica

veterum est, quæ bolus simpliciter & bolus Armeniacus vulgaris & cō munis apud nos nascēs dici solet, nō autem vera bolus Armeniaca. nā sic bis in eadem compositione (quod absurdum foret) repeteretur. Quid autem sit legitima Armeniaca bolus, docuit euidenter Galenus lib. 9. de Simplicium medicamētorum facultatibus cap. de terra Samia his verbis: Cæterùm durāte hac immani & ,,
graui peste, allata ad me terra est ex ,,
Armenia ea quæ Cappadociæ finiti ,,
ma est etiam siccantior colore palli- ,,
do. Lapidem qui donabat, non ter- ,,
ram appellabat. promptißimeq; in ,,
læuorē soluitur ceu etiam calx. &c. ,,
Bolus hæc siue terra, lutum Armenū Serapionis & Auicenæ interpreti appellatur. Cuius loco poterit terra Lemnia succedere: quam bolum Armenicum Orientalem vocant. qui ruber est nec ex Armenia delatus.

verò si bolus non esset rubrica, vice illius quælibet rubricarum substitui posset: præsertim sinopica, quæ (vt Dioscorides scribit) vim habet exiccatoriam, obstruentem, & adstrictoriã. Quapropter vulnerarijs emplastris, pastillis exiccantibus & adstrictorijs commisceri solet. Quam sententiam, eisdem ferè verbis Ætius adscripsit cap. de Rubricis. Quod si maluerit quispiam bis rem eandem inijcere in compositione illa, bolum ipsum Armenum adhibebit, qui easdem vires obtinet.

Pro Bolo. Rubrica Sinopica.
Pro Bolo Armẽ. Bolus Oriẽtalis siue terra Lemnia.

BVRVNGI.

DVbium est in Anacardina confectione, quid pro Burũgi sit impo-

ponẽdum. Nam Luminare cubebas interpretatur. Valerius Cordus ſemen erucę Burungi loco miſcet. Iacobus Syluius & Carolus Cluſius, Melanthium ſiue nigellam ſubijciunt. Alij Melliſophyllon id eſt meliſam per hanc vocem ſignificari cõtendunt. Cæterùm quamuis prædicta Simplicia quæ Burungi loco reponũtur ab autoribus, memoriæ cõferant, credimus tamen conſtanter, Doronicũ pro Burungi adhibendũ eſſe. Siquidem Doronicũ (Auicẽnæ & Serapionis teſtimonio) cor mirificè roborat, animumq́ue hilarem reddit. Accedit quod medicamenta quę Cordialia vocantur poteſtate tamen calida, plurimũ faciunt ad cerebri morbos: quoniam ſpiritus attenuant, clarioresq́ue reddunt ex medicorum omniũ conſenſu. Prętor id qđ (vt optimè ſuſpicatur Matthiolꝰ

libro.5.ſuarum doctiſsimarum epiſtolarum) Durungi, non autem Burungi legi debet in illa confectione. Facilis enim fuit Calcographi lapſus, qui D, in B. vertit. Durungi verò apud Auicenam.2. canone, doronicum eſt, vt cõ ſtat.

Pro Burungi. Doronicum.

BRIONIA.

Ampelos. Vitis alba. Cucurbitina Nueza. Viticella. Alfeſericõ

OFficinarum Brionia, ſiue Cucurbitina, Græcis Ampelos dicitur Hiſpanicè Nueza, Vitis alba Latinê appellatur, vt diſtinguatur à nigra. Huius maximus eſt in medicamẽtis vſus, vt apparet in vnguẽto Aggrippa Nicolai, quod brioniam recipit, & in vnguẽto Citreo Nicolai Alexãdrini cap, 1039. ſub nomine Viticellę & in vnguento Alfeſericon Meſuęi, in quo vox hæc Arabica, brioniam ſigni-

ſignificat, vt conſtat apud Auicen. 2. canone. Quamuis in cõfectione alia Alfeſericon eiuſdẽ Meſuæi, nõ rem ſimplicẽ ſignificet, ſed compoſitionẽ quandam ex lithargirio, chalchãto, & aceto, quam Faſuricon nuncupauit ipſe Auicena. 2. canone cap. 280. Galenus libro. 6. de Simplicium medicamen. faculta. vitem nigram pro alba his verbis ſubſtituit: Vitis nigra quæ proprie brionia vocatur, ſu pradictæ (hoc eſt albę) ſimilis eſt. ſed ad omnia imbecillior. Hinc admirari licet Conrradum Geſnerum libro de medicinæ chirurgicæ præſtantia, Galen. hac in parte notantem quod (vt ille inquit) vitis albę radix non vrat, nigræ verò cauſtica ſit. Ex quo palam prodit ſuam ignorantiam in cognitione vitis nigrę, ſiquidẽ prę- tęr Gręcos, Arabes quoque omnes eadem poſſe conſentiunt tam albá quam nigram vitem.

Faſuri con.

Pro Brionia seu vite alba. Vitis nigra.

BVGLOSSVM.

DVæ sunt plantæ linguæ bubulæ similes: altera borago nominatur: altera Lingua bouis. Prima in hortis nunc frequētissima, ipsissimū est antiquorū buglossum & vulgaris borraja. Huius boraginis species est alia secūda, quam officinæ & nos buglossam, & Linguam bouiná, & Alcohela passim appellamus. Cuius radices cum saccharo condiūtur hodie, vt pote crassiores, contra syncopim & melancholię morbos. An verò officinarū buglossa Cirsiū antiquorū existat, alterius est speculationis, proinde ad pręsens ea consultè omittemus. Cæterū melius fuerit cū buglossū ad vsum adhibemus, boraginē potius, quá vulgaré & cápestré buglossam recipere. Quę tamé (deficiēte boragine) cōmodè in vsum ver

Borago. Borraja. Linguabouina. Alcohela. Cirsiū

tetur. Cuius rei testimoniũ vel ipse prębuit Mesuæus, qui in syrupo de Bisanzijs: & in alio Saporis Regis. succũ buglossæ domesticæ aut sylue stris indifferenter admisit, vtramq; buglossam complectẽs, quòd eiusdẽ sint facultatis, Buglossum vtrunque folijs & flore efficatiꝰ operatur, quãuis radice non inutile sit.

Pro Buglosso. Lingua Bouina vulgaris.

C

CALAMVS AROMATICVS.

ARũdo odoratissima quę quibusdã Asiæ maioris lacubus dũ siccãtur enascitur, nomine calami odo rati passim in medicamẽtis vsurpatur. Multi crediderũt officinarũ cala mũ odoratũ, esse legitimũ acorũ: eo potissimũ argumẽto ducti, q̄d radix potius quã calamꝰ appareat. nõ attẽ dẽtes q̄d tametsi radix & nõ calamꝰ videatur, genuini tñ calami odorati

radix ſit. Neque enim ęquum eſt vt acorum habeamus, calamum nõ minoris pretij denegare. Cęterùm quũ de hac re adhuc ſit iudicium & controuerſia, & acorum in multis, à legitimo calamo aromatico differat· nõ ſunt audiendi qui vulgarem calamũ odoratũ, pro vero ſubijciunt. Ideoq; in penuria, juncus odoratus ſupponetur ex Gale. mẽte: in octauo enim Simplicium medicamentorum volumine, eadem ad verbum ſcripſit de odorato junco, quæ in ſeptimo de calamo exarauerat. Serapio verò inter Arabes, capite Simplicium ſuorum. 186. de laſſahaten [quo nomine narcaphton Græcorũ nuncupat & Hiſpanorum Almea] id ipſum his verbis ſubſtituit: Laſſahatem virtutem habet calefaciẽtem: fiunt cum eo fumigationes; & ponitur in confectionibus vnguentorum, & alijs calefactorijs. habetque virtutem ſimilem virtuti calami aromatici.

almea

Pro Calamo Aromatico. Iũcus odoratus.
Narcaphtũ.

CAMPHORA.

POsteriores Græci, & Maurorum quidam caphuræ meminere (quã Hiſpani Alcanfor vocant) atque lachrymam Indicæ arboris eſſe dixerunt de genere ferularum. Alij noſtri temporis ſcriptores, arborem iuglãdi comparant, niſi quod folia ſalicis habeat, ex qua gummi reſudat, cuius duplicem differentiam faciunt, vt ſcilicet altera ſit prȩſtãtior quȩ ex Burneo deferatur, altera ex Chyna minoris pretij, quȩ ad nos defertur, & per tempus euaneſcit. Cãphorȩ vſus eſt in Electuario de ſucco roſarum Nicolai, in Diatragachãta eiuſdem, & in Ceroto ſantalino Meſuȩi, à quibus non debet vulgaris camphora propelli, potiſsimùm ſi ex Burneo ſit al- Alcãfor.

allata. Nam tametsi ei adsint caloris inditia, effectus tamen refrigerandi præstat, vt multa alia quæ cum inflamari facilè uideantur, infrigidare sunt apta. Omnino tamen deficiẽte, santala rubra substituem9, iuxta Arnaldi scripta in prohæmio Antidotarij vbi ait: Medicamen componitur interdum quatenus remittat excessum miscibiliũ propter quod ponitur camphora in electuario Pliris, vel santalus rubeus commodius, vt aliorum mitiget caliditatem. Et infra in eiusdem electuarij descriptione inquit: Camphoræ, aut magis vtiliter Santalus rubeus

Pro Cãphora. Cãphora Burnei. Santalus ruber.

CARDAMOMVM.

Carui, agreste. Dioscoridis Cardamomũ, Carui agreste vocauit Serapionis inter-

pres errore magno: & Auicénas Cor dumeni. Quamuis ambo autores in alijs capitibus de quibusdam granis Cacollaa siue Sacolaa appellatis scripserũt: quę placuit interpreti Cardamomũ appellare: & in maius & minus partiti sunt: quorũ Græci nõ meminerũt. Theophrastus refert alios ex Media putare, alios ex India cum amomo atq; nardo & plurimis id genus aduehi, simileq; esse toto frutice amomo, semine oblongo Plinius quatuor species Cardamomi enumerauit, cum Dioscorides vnius tantũ mentionem fecerit, quo nunc carent officinę nostræ. Siquidem, vt doctissimus pariter & diligentissimus Matthiolus probauit, omne officinarum Cardamomum, maximè differt ab Arabum & Gręcorũ Cardamomo. Quo fit, vt pharmacopęi in componendis medicamentis

valdè

valdè errent quòd cardamomi loco varijs ſeminibus ſed odoratis indiffe renter vtantur. Cum igitur hoc tem pore tanta ſit circa Cardamomũ cõ-fuſio vt vix ſcriptores conueniant placuit nõnullis illius vice, Cyperũ autMyrtum ſupponere.iuxta illum autorem Galeno adſcriptum de ſub ſtitutis medicinis. Attamen cum cõ-trarijs hęc conſtent facultatibus,nec planè reſpondeant ijs quę à Galeno de Cardamomo ſcribuntur, non eſt ꝙ illa tuto in medicamentis recipiá tur pro eo. Quare multò melius exi-ſtimamus, vt Cardamomi exquiſiti loco,illud quod officinæ Cardamo-mú maius appellant vſurpetur:quia aromaticam quandam acrimoniam, necnon amaritudinem etſi obſcurã habet. Aut ſi quem pigeat citra au-torum legem operari,veri Cardamo mi vice, Harmel & Squinantum pa ri pondere recipietur ex Auicennę decre

decreto. 2. can. cap. 160. de Cordumeni vbi ait: Loco eius ponitur Harmel & Squinatum. Id quod firmum erit & perpetuum, in Arabum saltē compositionibus.

Pro Cardamomo. Cardamomū maius officinarum. Harmel & Squināti par pondus.

CARPOBALSAMVM.

FRuctus arboris balsami quē Carpobalsamum dicunt, odoratior est sua lachrima si Theophrastro credimus cap. 6. lib. 9. de historia plantarum. Quomodo autem hoc & reliqua quæ à Dioscoride dicuntur cum vulgari carpobalsamo conueniant, vel cęci consumati saporis iudicabunt. Sūt qui carpobalsami loco, leucoi radicem supponendam censeāt,

eo quidem arguméto, quòd ita scriptum reperiant in libro Galeni de Substitutis medicamentis. Verùm cum nusquam in legitimis Galeni libris inueniatur hic autor, si desit carpobalsamum, leucoi radicem, cui nulla prorsus inest qualitas neq; facultas substituere, ineptissimum videtur. Quare genuini carpobalsami defectu, cubebę vulgares rectius supponentur. Nam si mandantur, mordent gustum, feruentes in ore percipiuntur, & aromatis saporem referunt. quas omnes facultates carpobalsamo inesse Dioscorides testatũ reliquit.

Pro Carpobalsamo. Cubebę officinarum.

CARPESIVM CVBEBE.

CARPESIVM Galeno autore libro de Antidotis primo, herba est similis Valerianæ, quæ in Sida Páphiliæ vrbe nascitur tenuia emittens sarmenta cinnamomi virgultis similia. Huius (quòd sciá) nullibi meminit Dioscorides. Quamuis Galenus duo genera constituerit: vnum quod Laertium: alterum, quod Põticum cognominatur, à mõte in quo nascuntur vtraque nomen adepta: quorum Ponticum melius est. Sed quid hodie sit carpesium, arduum sanè videtur nobis. Tametsi Mauritani autores (inter quos est Auicenna & Serapio) cum de cubebis loquuntur, Galeni carpesium omnino depingunt. Constat tamé ex Galeni descriptione in carpesio, vulgares officinarum cubebas similes granis piperis (quarũ meminit Platearius & quibus nunc vtuntur in componendis medicaminibus) lõgê differre

Carpesij duo genera.

Cubebæ Arabũ nõ differũt à Carpesio.

ferre à cubebis Serapionis ac Auicẽnæ & à Galeni Carpesio. Quandoquidem qui dixerit cubebas plantæ Carpesij fructum vel semen esse, illorum reperimus neminem. Præter id quod gustantes nos vulgares cubebas, nullum prorsus Phu saporẽ deprehẽdimus. Igitur vbi apud Græcos Carpesium medicamentis admixtum reperitur, & cubebæ apud Mauritanos, Phu, idest valeriana (cũ sit Carpesio in omnibus simile) vel casia potius quàm cubebæ vulgaris vsus, erunt subijcienda. In cuius rei testimonium est Galenus lib. 7. Simplicium medicamentorum, his verbis: Carpesiũ simile est vocato Phu-
„ non gustu tantum sed & facultate,
„ & plus habet tenuitatis. Et libro de
„ Antidotis. 1. inquit: Cum plurimum
„ haberem carpesium, multis medica
„ mentis admiscui in quibus Phu im-
„ poni debuerat. Est enim carpesium
phu

phu ſimile validius tamen & quali- „
tatem quandam aromaticam, guſta- „
tum odoratumq́ue remittens. At li- „
bro. 1. de Antidotis inquit: Quintus „
(vt aiunt) quoties cinnamomum de „
erat, carpeſium vt quòd viribus ni- „
hil ab optima caſia differret, in The „
riacæ compoſitione imponebat. „

Pro Carpeſio. Valeriana.
Caſia lignea.

CASTORIVM.

GAlenus libro vndecimo de Simplicium medica. facul. teſticulos Caſtoris, Caſtorium nuncupari tradit, medicamentum celebre & multi vſus. Vulgus medicorum & pharmacopolarum, quod in officinis habetur hodie, ipſius animalis teſtes eſſe conſtantiſsimè affirmat: cum tamen (vt quibuſdam placet) renes po

" tius eiusdem videantur contriti, far-
" ctis inde testium folliculis. Cuius si-
" gnum esse dicunt, nimiá eorũ magni
" tudiné: quum legitimi, parui admo-
" dùm sint, & dorso ferè inhęrẽtes, vt
" naturalium scriptores testantur. At
" verò si perspecta magnitudine vsita
" ti Castorij, legitimum esse nolimus,
pro vero tamen vsurpari posse con-
stanter fatemur cum Rondoletio ca
pit. 8. de amphibijs animalibus. ait
Fibri. enim quod Fibri, idest Castores, ge
minos habent pręter testes in ingui-
nibus tumores, vtrinque vnum mẽ-
brana sua cõclusum oui anserini ma
gnitudine: è quibus exudat liquor
pinguis & cerosus. Vnde infert nihil
aliud esse castorium nostrum, quâm
tumores hos exectos atq; exiccatos,
tunica vt scroto inuolutos, vtiliterq;
in testium vicem reponi: Adeoque
verum esse prædicat, vt facilè credat
veteres autores, ipsos potius tumo-
res quá

res quàm testes vsurpasse. Cùm illorum abscessuum liquor, liquidior sit tenuiorumq; partium quàm ipsorũ testium: quod saporis odorisque maior acrimonia declarat. proinde in remedijs extrinsecus adhibitis efficatior erit: in his verò quæ intra sumũtur, vis minuẽda pro affectus ratione. Ætius sermo. 2. tetrabibli primæ cap. 178. testes fluuiatilis canis substituit dicẽs: Canis fluuiatilis testes ad eadẽ cõmodi ad quę Castoris testiculi existunt, sunt tamẽ debiliores. Cæterũ canis fluuiatilis, vt aiũt, est Nutria vulgaris: quam Plinius Lutram appellare visus est, cum libro. 8. cap. 3. Lutrę speciem Castoré esse scribit caudamq; piscium esse ijs cętera species lutræ. Non est hic prętermittendus autor ille Galenicus Succedaneorum, qui blattæ pristinariæ (quã vermem panarium alij dicunt) intestina pro Castorio ponit.

nutria lutra.

autor succedaneorũ Gale. taxatur.

Eſt id animalculum multipes, pani & farinæ peculiare, quod Grȩcis Sylphi dicitur. Vnde hallucinati ſunt nonnulli Galeni interpretes, qui in illo libello, Sylphium pro Caſtorio ſubſtituerunt, ideſt laſſerpitiũ Græcorum, nominum affinitate fortaſſis decepti. Hinc etiam arripuerunt occaſionem nonnulli ex pharmacopæis Theriacæ concinnatores, aſſam fȩtidam ſiue laſſerpitium pro Caſtorio ſubijciẽdi. Inter alia enim in quibus non conueniunt, in hoc etiam repugnát, quòd aſſa flatus & tormina gignit, Caſtoriũ verò diſsipat ex Galeni & Dioſcoridis ſcriptis. Redeundo tamen ad autorem illum Succedaneorum, cum nõ eadem de verme panario, quæ de Caſtorio ſcripta reperiátur, parùm aut nihil illi tribuẽdum cenſemus.

Blata piſtinaria quid.

Pro Castorio. Vulgare Castoriũ.
Canis fluuiatilis
testes.

CADMIA.

Cadmia fossilis & naturalis, reliquis est multo prestantior, & verus lapis calaminaris, qui Hispanis Calamina ypiedra calaminar dici solet. At factitia quæ ex ære in fornacibus candẽte fuligine egesta flatu gignitur, & lateribus fornacum inhærente, haud dubiè cadmia botrytis Dioscoridis est: officinisque omnibus malè tucia appellatur. Hec enim legitimo nomine pompholyx est. Paulus Leucographim Ægyptiam pro cadmia supponit. Sed Leucographis non est herba vt Plinio visum est libro. 27. cap. 11. de leuce alijsq; herbis pertractãti: quibus leucographim

Calamina. piedra calaminar

Leucographis. Plini. nõ lapis sed herba est.

phim quoque annumerauit. Quam tamen Dioſcorides libro quinto, & Galenus vndecimo Simplicium medicamentorum, genus eſſe lapidis in Ægypto teſtantur, quod alio nomine Moroxus, Galaxia, & Schitus nũcupatur. Et quo magis errorem detegeret: eaſdem vires & proprietates leucographidi Plinius adſcripſit, quas in eiuſdem nominis lapide, Dioſcorides Galenus ac Paulus ſimiliter retulerunt. Poſſumus nos pompholygem, vice cadmiæ naturalis in medicamentis apponere, ad Galeni mẽtem libro Simplicium nono, vbi eadem poſſe cadmiam, pompholygẽ & ſpodium, ſuis capitibus euidenter oſtendit.

Pro Cadmia. Pompholyx.
Leucographis lapis.

CHANTHARIDES.

IN vulgaribus antidotarijs ſcriptũ reperimus vnguentum ex Cantharidibus ex Nicolo Florentino cap. de Saphati, tinea, & puſtulis: & apud Meſuæum ſub nomine Altaranhel. Sunt autem cantharides vulgata animalia, nomine à cantharo (qui Latinè Scarabeus eſt) deducto, Hiſpanis vero Abadejos y Cubillos nuncupantur. Reperiuntur frequentiſsimè in Hiſpania non modo inter frumenta, ſed in arboribus quoq;. Præſtãt variæ in colore, ſolidę recẽteſq́;: nam inueteratæ facilè cariem ſentiunt. Quales demùm eſſe oporteat, quotq́; partes ſint ad vſum recipiendę, dilucidè monſtrauit Galenus libro vndecimo Simplicium, & quarto de victus ratione in morbis acutis, ſuper hydropicorũ poculũ. Cãtharidum penuria, bupreſtes & pinorum

Altãrãhel.

Cãtharides vnde dicantur.

Abadejos. Cubillos.

norum erucæ ſupponuntur. Ná vbi de Cantharidibus, Bupreſtibus, & pinorũ Erucis locutus eſt, ſtatim ſubdit: Vis omnũi erodere, vlcerare, calorem elicere. Idem confirmauit Galenus libro. 11. Simplicium citato ſequẽtibus verbis: Sunt & ipſę animalis quoddam genus cantharidibus tũ ſpecie: tum viribus adſimile. Quim & erucę quę in pinis naſcuntur, meritò ſanê nuncupatæ Pytiocampe, iſtius ſunt facultatis.

Pro Canthаridibus.	Bupeſtres.
	Erucę pinorum.

CHALCITIS.

Chalchãtũ. Atramẽtũ. ſutor.

VVlgaris chalcitis quam nunc habemus, nihil aliud eſſe creditur quàm verum chalcantum, atramentum ve ſutorium ſiue vitriolũ Mauritanorum & officinarum, quod Hiſpani

ſpani Caparroſam vocant. Cum tamen chalchantum in chalcitim tranſeat vetuſtate (vt ait Galenus libro Simpli. 9. & in eiſdem venis vtrunq; inueniatur, pro chalciti (quæ & lapis ærarius alio nomine dici ſolet) chalchantum noſtrum ſupponetur rectê: aut Myſi ſubijcietur ſi ad manum ſit. Nam [autore Dioſcoride] Myſi vim habet & vſtionẽ cũ chalcitide eandem. Et Galenus libro nuper citato, vidẽs ſuper chalcitim naſci Myſi vt ærugo ſuper ęs, mirum inquit videri non debet tria hæc medicamina eiuſdẽ genere facultatis eſſe, Myſi, Chalcitim, & Sori, tenuitatę & craſsitudine partiũ inter ſe diuerſa.

Vitriolum. Lapis ærarius Caparroſa.

Pro Chalcitide. Myſi.
Chalchantũ.
Sori.

CAMBIL.

Para-

PAratur hoc tempore in officinis medicamentum quod vulgus chirurgorum & seplasiariorum improprie mundificatiuum ossium appellitat. Quam compositionem primùm memoriæ prodidit Auicenna quarto canone Fen. quarta, capit. vndecimo d̄ cura ossis corrupti. Ex quo postea transcripsit Guido de Cauliaco. Vix autem est in comperto quid verè si Cambil. Nam Auicē-
" na secūdo canone, semen ait esse are-
" nosum. Serapio arenæ similem facit,
" capit. 68. de Simplicibus ex plantis.
" Guido terram rubram minutam in-
" terpretatur in eadem compositione.
" Quidam ex recentioribus, Arabum

Eretriensis terra. Cambil seu canabel, terram Eretrienſem Græcorum esse autumāt. Cum igitur non satis constet quid legitimum sit canabil, minime erroneum existimauerim illius loco chalcitidem imponere. Auicena enim de col

cotar, ideſt chalcitis, ſcribens & Serapio de vitriolo, eaſdem vtrique facultates tribuunt paulo plus minusve. Accedit (ſi alicuius ponderis eſt) Bertapaliæ teſtimonium cap. de oſſe corrupto, qui medicamini cõmemorato, vitriolum aduſtum iniecit, cambil autem vt ignotũ ſubticuit. Poſt hęc in mentem venit Andreæ Bellunẽſis ſuper Auicenam interpretatio qui pumicem [ideſt piedra pomez] exponit, cuius vſtioné docet Dioſcorides. Sed quod optimè pro Cambil inſeruiat Pumex, ex ipſius facultatibus elicies, habet enim abſtergendi vim maximã & vlcera explẽdi. Piedra pomez. Pumicis vſtio.

Pro Cambil. Pumex uſtus. Chalcitis vſta. ana

CANCHRIS.

Ma-

Maximi olim vsus fuit in medicina semen primæ roris marini speciei: eiusq́ue mentione scatent veterum medicorum formulæ. Vocatur id cāchrys, vt cōstat apud Theophrastum lib. 9. de historia plantarū cap. 12. apud Dioscoridē lib. 3. apud Pliniū libro. 24. cap. 11. & apud Galenum libr. 5. cap. 9. de Compositione pharmacorum secundum locos.

Canchrys à Cachry differētia.

Differt verò cāchrys â cachry ex eo quod cachrys est quodam peculiare parturientis arboris inditium, quod nec fructum nec florem propriè dixeris. Plinio pilula dicitur qualis in abiete, platano, picea, & alijs permultis videre licet, in medicina vrendi vim habens: vt ipse inquit lib. 16. capit. 8. Quāuis non desint qui vtrūq; confundant pro eodem accipientes. Cæterū canchrys inopia substituit Ætius tantundem Pyrethri lib. 12. cap. 5. in Leæna emplastro sic scribens:

bens: Canchryos vnciam vnam acci „
pito, aut pro eo Pyrethri tantũdem. „
Et libro.8.cap.65. de pectore ſuppu
ratis, præter pyrethrum, ſtaphim
agriã (auarraz vulgo vocatur) ſup Auarraz.
poſuit dicens: His addatur ros mari-
ni ſemẽ cãchris appellatum, aut py „
rethrum eius loco, ſeu ſtaphis ſylue- „
ſtris. Et lib. 9. cap. 34. in epithemate „
ex baccis lauri ad colicos, ſic ſcribit:
Quod ſi canchris nõ adſit, pyrethrũ „
conijce. „

Pro Cãchri. Pyrethrum:
Staphis agrię ſemẽ.

CALAMINTHA MONTANA.

EX tribus Calaminthę generibus, primam quæ montana appellatur, efficatior eſt Galeno autore libro.7. Simplicium medicamẽtorũ,

talisq; eligi debet cum absolutè describitur calamintha, vt in confectione Diacalamintha apud Galen. lib. 4. de sanitate tuenda. Secunda propriè Nepeta vocatur Latinis, vt inquit Dioscorides, Hispanis Nebeda. Qua vt plurimũ officinę nostrę pro suo Calamento vtuntur. Sicq; Nicolaus Nepetam habet in vnguento Aragõ. Tertia quæ viribus inferior est, fluuialis vel aquatica dici cepit; cuius meminit Mesuæus in Diacalamento, tum fluuiale, tum etiam mõtanum calamentum accipiens. Quãuis Siluius in sua vocum aliquot interpretatione, per fluuiale calamẽtum Mesuæi, mentastrum intelligat, & per Calaminthaṁ hortensem Galeni. 6. per locos, cap. 1. vulgarem mẽtam, quæ nobis, yerua buena dici solet. Sed cum magna societas sit inter Mentam, Mentastrum & Nepetam, mirum non est misceri quandoque ab au-

Nepetra. Nebeda. Calamẽtũ.

Hortẽsis calamintha Gale. qd.

ab autoribus earum, & species & nomina, sicut testatur Hermolaus in corollarijs. Hinc Paulus aut quisquis sit tandem lib. 7. in Succedaneis, calaminthæ penuria, mẽtam sylueſtrẽ non perperam reposuit, quæ verum est Dioscoridis Mẽtastrum. Poterit similiter Gattaria herba vulgo appelata, vrticæ folijs simillima substitui: cuius ingẽs copia est in regijs viridarijs. Est quippe facie & facultatibus, alijs Calaminthę generibus admodum vicina.

Gattaria.

Pro Calamintha montana.	Nepeta vel fluuialis.
Pro Calamintha.	Mentastrũ & Gattaria.

CHAMEDRYS.

Trissa go. Quercula minor

GRæcorum Chamedris ea planta est quæ Latinis Trissago vocatur, alijs Quercula minor. Semina chamædryos commemorauit Andromachus cum Theriacam describit, vt cõstat apud Galenum libro. 1. de Antidotis. Meminit etiam huius Nicolaus Myrepsicus in vnguento Martiano, & Nicolaus in Hiera logodion. Herba est non vbiq; prouenies, quamuis abunde reperiatur prope cænobium Franciscanorum Castaneti non procul à Toleto, & in alijs montuosis locis. Auicenna. 2. canone cap. 136. in Chamædrys penuria, folia eupatorij & scolopendriæ substituit sic dicens: Loco eius ponũ
" tur folia eupatorij, & scolopendriæ,
" Id quod de suo eupatorio intelligendum venit, quod facultatibus Chamædrys omnino respondet, vt facilè deprehendent qui historiam eupatorij adulterini (quod eupatorium est

Aui-

Auicénæ)apud recentiorum herbariorum libros accuratê perlegerint.

Pro Chamædry. Eupatoriũ Auicennę.
Scolopendriũ.

CHAMÆPYTYS.

CHamæpytis siue aiuga, Apuleio Abiga, quibusdá iuaartetica & muscata dicitur, & in nonnullis Hispanię oppidis Pinillo, y yerua del Clin, cuius potissimus vsus est in Andromachi Theriaca. Dioscorid. tria genera constituit, rei herbariæ peritissimis valde nota. Inter quę primũ folijs semperuiui minoris, flore coloris lutei, & radice cichorij magis cõmendatur: quamuis reliqua duo in illius locũ succedere possint, sic Dioscoride scribente: Vim superioris ob- ,, tinent hæ duæ, sed non vsque adeo ,,

Aiuga Iua artetica. Pinillo. Yerua dl clin

" efficacem. Similiter Galę. lib. 8. Simplicium medicamentorum, chamępitis in vniuersum facultates recensēt, nulla specierũ facta distinctione.

Pro Chamępytio. Alia duo gen̄ra.

CERA PONTICA.

Dioscorides lib. 2. ceram natione Ponticam optimam statuit aut Creticã. Cera alba quę suapte natura talis prouenit, Pontica nominari consueuit autore Galen. libro. 1. de Compositione pharmacorũ per genera, licet aliunde proueniat, quod plurima in Ponto alba nascatur, alijs in regionibus paucissima. Ponticæ cerę inopia, alias cerę differētias apponit Galen. libro. 8. de compositione secundum locos cap. 1. pro ceratis " & emplastris quę forinsecus impo" nuntur, ait vero: Cera si non Ponti-

ca amara tibi in promptu ſit, aliam ,,
Ponticam conijce. Et neque illa præ ,,
ſente, eam quę Tyrrenica appella- ,,
tur. Si verò neque hæc ad ſit, aliã ali ,,
quam odoratam & pinguem, ſi neq; ,,
talem habeas, eam quam habere po- ,,
tes lotã adde: lique fiat autem in du- ,,
plici vaſe. Aduertendum tamen eſt ,,
quod in componendis medicamentis mordacitatis omnis expertibus, fugienda eſt ea cera (vt ſcribit Galenus libro quarto Simplicium capit. ſexto) quę ex acri thymoſoque melle conficitur. Ad quem vſum idonea erit ex melle tum aquoſiori, tũ dulci, talis eſt cera alba virginea vocata ſpõte producta, atq; ex nouis fauis ſeparata. alioqui alba factitia eligẽda, cuius faciendi doctrinam, Dioſcorides proprio loco recẽſuit. Huius defectu, recẽtiſsima dulcis aqua lota accipienda erit. Nà ea ratione à melle contractam acrimoniam deponit.

Sed ceræ lauationem habes apud Galenum libro.2. cap.15. de Simpliciũ medicamentorũm facultatibus.

Pro Cera Põtica. Cera alba electa.
Cera odorata & pinguis.
Cera quęuis lota.

CHARTA COMBVSTA.

ANtiqui ex Papyro arbore chartas factitabant, quemadmodum nostri ex contritis linteis. Cæterùm nostri vsus charta quę ex veteribus conficitur linteis, ijsdem non pollet facultatibus, quibus ea cõmendatur, quam veteres ex Papyro parabant. Quo fit, vt dubiũ videatur qualiter parari posit celebre illud Galen. medicamentum de Charta combusta, vlceribus malignis vtilissimum. Itéq;
pasti-

paſtillus Fauſtini à Paulo lib. 7. traditus. Pro qua ad Galeni mentẽ, anethũ vſtum ſupponemus, vt ipſe monſtrauit lib. 5. de Medẽdi methodo ad finem, cùm de vlceribus pudendorũ ſic ſcribit. Siquidẽ medicamẽ quod „ ex papyracea charta combuſta ſit, „ hoc ſcilicet nobis vſitatum, id genus „ vlcera ſanat: ſicuti etiam anethum „ vſtum ſimili modo inſperſum. Quã „ ſententiam confirmauit libro. 6, Simplicium medicamẽt. his verbis: Ane „ thum vſtum tertij ordinis tum ex- „ calfacientium, tum exiccantium ſit, „ & proinde vlceribus nimis humidis „ mollibusq; prodeſt, potiſsimùm ijs „ quæ in præputio ſunt inueterata, ea „ probè cicatrice includit. „

Pro Charta combuſta. Anethũ vſtũ.

CERVSSA.

FActitia res est cerussa ex plũbo, quomodo Dioscorid. docuit. Ex qua etiam Sandix paratur. Cerussa enim exusta donec russum colorem imbuat, Sandycem facit: quod officinæ Serapionem sequutę, minium appellant, Hispani Azarcon. Quæ verò paratur, & fit cum succo Serpentariæ, Gersa vocatur, vt apparet in vnguento citrino Nicolai præpositi. Galenus spodium & pompholigẽ pro cerusa substituit libro primo capite octauo de cõpositione pharmacorum localium sic scribens: Cerussa vero modicam quidem habet frigiditatẽ, & ex pharmacis est obducentibus meatus, pro ea autem vti possumus spodio & pompholyge,

Sãdix.

Azarcon.

Garsa serpẽtaria.

Pro Cerussa. Spodium.
Pompholyx.

CISTVS.

PLinius, vt ſolet vocum affinitate deceptus, ciſti & ciſsi hiſtoriã cõ miſcuit: quamobrem non immerito eũ notauit doctiſsimus Leonicenus in eleganti epiſtola ad Angelum Politianum. Nam ciſſos hedera eſt, ciſtus verò frutex ramoſus & humilis qui Luſitanis Cerguacos dicitur, in alijs Hiſpaniẹ locis Mõte, ſiue Eſtepa. Dioſcorides in marem & fẹminã partitur. Flos mari, vt mali punicæ, fæminæ albet. Naſcitur vterque in mõtibus apud nos, ê cuius radicibus hypociſtis erũpit. Ciſti inopiã ſupplet ledũ, ideſt vulgaris Xara, Dioſcoride autore capite proprio cũ ait: Cer-gua-cos. Mõte Eſte-pa. Xara.

" Eſt & alterũ ciſti genus, ledon à nõnullis appellatum, frutex ſimili modo naſcens, longioribus folijs & nigrioribus: quæ verno tempore quiddam contrahunt pingue, foliorum vis adſtringẽs, ac eoſdem quos ciſtus effectus præbens.

Pro

CINNABARIS.

NOn omnino percipi poteſt ex Dioſcoride quid verè cinnabaris ſit, & an inter lapides, an metalla an inter gummi recẽſeri debeat. Plinius lib. 33. cap. 7. & Iulius Solinus in varia hiſtoriarũ lectione, vulgi opinionem ſectantes, Cinnabarim ſanguinem draconis eliſi, elephantorũ morientium põdere permiſto vtriuſque animalis ſanguine eſſe ſcribſerunt, Tota recentiorum turba, gummi ſeu lachrimam Sãguinem draconis vocatam Cinnabarim antiquorũ fuiſſe, conſtanter affirmat. In quorum ſententiã omnino manibus pedibusq́ue deuenirem, niſi Antidotus è croco Eſdræ apud Nicolaum Myrepſum Actuariumq́ue, & Cinnabarim & Sãguinem draconis recepiſ-

Vehementer caueant pharmacopęi ne medicamentis compositis, Cinnabarim vulgarem immisceant (nostris Bermellon dicitur) nam & factitius est, uenenatus, & exitiosus. Fit enim ex argento viuo & sulfure per viam sublimationis, diuque arte quadam igne torrefactis. Veri igitur cinnabaris loco, lapis cyaneus vel cæruleus recipi potest, ad Galeni mētem libro. 9. Simplicium medica. Namq; de Cinnabari dicens quod modicè acrem facultatem obtinet & adstrictionis quippiam, paulo inferius de cyaneo lapide ait, quod est acri facultate cum nonnulla adstrictione, & quod detrahendi & digerendi potētiorem vim habet quâm cinnabaris. Sed animaduertendum est quod nō loquimur de lapide aureis maculis infecto & purgatorio, sed de illo qui tot9 est cęruleus sine auro, vt annotauit Hermolaus Barb. in corellarijs.

Bermellō

Pro

Pro Cinnabari. Lapis Cyaneus.

CYTINVS.

CElsus libro. 5. in emplastro Rhypode, cytinos capitula mali punici Latinè appellauit. Plini. lib. 23. cap. 6. primum mali punici partũ florere incipientẽ cytinũ vocauit. Galenus tamẽ lib. 6. de Composi. pharmacorum secundum locos cap. 1. cytinos, primogenita punica interpretatur. Quo tẽpore enim arbor florere desinit, fructus ipsius tum demum apparet. Quod aũt in fine veris cytini generẽtur, melioresq; sint ex acidis punicis (quorũ fructus parũ abest, vt esitari nequeat) Galenus inibi monstratũ reliquit. Pro citino siue, vt vulgo dicitur Granadino, malicorium supposuit Dioscorides libro. 1. de malo punico sic scribens: Malicorium asperum est mali punici puta-

Granà dino.

men quod aliqui ſidion appellant, ſpiſſandi vim habet, & quos citini prębet effectus.

Pro Cytino. Malicŏrium.

CIMOLIA.

CImolia, vel à Cimoli vrbe Galatiæ, vel à Cimolo inſula vna ex Cycladibus, nomē accepit. Nicolaus in Eſdrę antidoto Cimoliā habet. Cuius duo genera à Dioſcoride lib. 5. referuntur cap. de terrę differētijs. Plinius lib. 35. cap. 17. in quinq; differentias partitur. Eſt autem Cimolia terræ genus qua vtuntur fullones in veſtibus abluendis, diciturq́ue alias terra Saponaria, & creta Cimolia forteq́ue vulgo Greda: qua nunc è veſtibus maculas plerique delent. Pro qua recrementum ferri & molæ ſimul attritorum ſubſtituitur, vt retu-

Terra Saponaria. Creta Cimolia. Greda

retulit Syluaticus ex Celſo cap. 162. Simpli. ſuorũ. Hoc idem Trallianus. de dyſſenteria & ſputo ſanguinis.

Pro Cimolia. Recrementum ferri & molę ſimul attritorum.

CITRVLLVS:

TAnta eſt inter cucurbitas, pepones, cucumeres, & melopepones affinitas, vt ſæpenumero Græci ac Latini & res & nomina cõfundãt. At citrullus genuinus fructus eſt ſub cucumere comprehenſus, oblongus & admodum flauus. Vnde multi eundem priuatim citrullum & citreolũ quaſi citrinum vocarunt, & huius ſemina alba & lata ſunt. Differt ab hoc aliud cucumeris genus rotundũ, herbacei coloris, in quo ſunt ſemina lata, & colore ſpadicea, hoc eſt in rufo

atra,

atra, quod officinę citrullum vocāt, & Serapioni Dulaha nuncupatur cap. 244. quem interpres vertit Melonem magnum viridem. Vtrum accipiendum sit in confectione trociscorum Alchechengi Mesuæi, & in Triasantali Nicolai, parum refert discernere cum eiusdem sint facultatis, & sub amplissimo cucumeris genere complectantur.

Pro Citrullo vero. Citrullus vulgaris.

COLOPHONIA.

RES est factitia officinarum colophonia: nā ex omni resina fit pręsertim ex pinea quoties per decoctionem ad id ducitur, vt in puluerē redigi possit. Pices enim per ignem fiunt, resinæ spōte ex suis arboribus prodeunt. Constat Colophonia co-

loribus diuersis pro resinarũ ex quibus conficitur varietate. Præter cæteras tamẽ est fulua (vt ait Plinius) quæ à Colophone Ioniæ vrbe cognominatur. neq; alia de causa vocatur Hispanica & Græca, nisi quod ex illis regionibus aduehatur. Cęterùm reperitur etiam alia Colophonia neque fricta neque cocta sed natiua, vt elicitur ex Galeno libro septimo de Compositione per genera dicente:
„ Quoniam verò piceam resinam &
„ frictam & Colophoniam appellare
„ consueuerunt, sciendum venit aliã
„ quandam esse Colophoniam Chię
„ mastiche persimilem. Et libro secun
„ do dixit: Est inter liquidas etiam Co
„ lophonia thuri redolens, quæ nõnul-
„ lis sola vocatur Colophonia odoratu
„ suauis, vt abietina, & calore sicut il-
„ la mediocri prædita. nascitur admo-
„ dũ modica & ob id præciosa est. Colophoniã recepit emplastrũ Mesuæi relatum

relatũ ad Ariſtarcũ & Oxyeroceũ Nicolai. In cuiꝰ locũ autor Galenicꝰ adhibet picẽ deraſam quę antiquiorum eſt Zopiſſa: noſtris breu dicitur ò pez de nauios. Quã ſententiã non omnino ſpernendã iudicamus, ſiquidem (autore Dioſcorid.) vim habet diſsipãdi, ꝙ marino ſale maceretur. res maximè emplaſtris congruens. Poterit etiam pix communis ſubſtitui, quæ naturalis quoq; dici meretur, eo quod picandis nauibus ſit aptiſsima: fracturiſque, & glutinandis vulneribus conueniat. Zopiſſa qd breu.

Pro Colophonia natiua & liquida.	Colopho. cõcta & fricta
Pro Colophonia.	Pix naualis.

CHONDRILA.

GAlenus lib. 2. de Alimentorum facultati. lactucæ ſimilẽ chõdrilã fecit. Verẽ aũt cichorij ſylueſtris

 ſpe-

species est. Virescitq; in vniuersa Hispania, quamuis â paucis integrè dignoscatur. Neq; enim est Scorçonera vulgaris, vt multi falsò sunt arbitrati. hæc enim dulcis est, Chondrila verò (Plinio lib. 21. cap. 17. autore) amara est & acri in radice succo. q̄d similiter scripsit Galenus in lib. Simplicium, chondrilę vires exponens. Quid tamen Scorçonera sit apud autores, aut verius, qualis suspitio de hac habeatur, in nostra Hispanicarum plantarum historia demonstrauimus. Cæterùm in Chondrilę vicē, cichorium vulgare succedit ex Galeni mente lib. 8. de Simpli. medica. facultatibus, vbi ait: "Vtraque seris quam cichoriū vocant, adstringētis facultatis est particeps, velut & chō drilę, nam & ipsa est sereos species.

Scorçonera nō est chōdrila.

Pro Chōdrila. Cichoriū vulgare.

CHRYSOCOLLA.

CHryſocolla (quæ alio nomine Auriglutinum appellatur) humor eſt, vt Plinius inquit, qui in fodinarũ cauernis inuenitur, foras per auri venas exudans, limo per frigus hybernum ad pumicis duritiem condenſato. Laudatiſsima habetur quæ æris fodinis: ſecundum ab ea locũ obtinet, quæ in argenti cauernis reperitur. Quæ verò in plumbarijs, vilior eſt auraria. Seplaſiarij & aurifices, vulgo Borrax vocant chryſocollam: quo nomine vſurpatur in vnguento citrino Nicolai, quamuis raró inueniatur in officinis quæ ſyncerißima dici poſsit, coloreq; viridi & porraceo, vt Dioſcorides annotauit, ſed vt plurimum nigricante. Viridis in ærarijs tantum metallis foditur, nigricans in plumbeis, quę albicat in argenteis, & quæ palleſcit in

Glutẽ auri.

Borrax.

aureis. Fit etiam factitię magna copia ex alumine rupeo, sale; nitro, ac alijs quibusdam. Solet etiam fieri (vt Dioscorides scriptum reliquit lib. 2. in vrinæ mētione, & Galenus lib. 9. Simplicium medicamentorum) ex puerorum vrina in æreo mortario pistillo item æreo sub calēti solo tā diu ducta, vt vnguenti modo crassescat. Veræ ac prestantissimæ penuria Armenius lapis supponitur, vt Dioscorides prodidit capit. de lapide Armenio sic dicens: Eadem quæ chrysocolla prestat, sed inefficatiꝰ. Hispan. Atincar.

Atincar.

Pro Chrysocolla. Armenius lapis.

CINNAMOMVM.

SI Galeni tempore tanta erat per vniuersam Italiam cinnamomi penu-

penuria, vt non nisi ab Imperatoribus haberetur, quemadmodum ipse libro primo de Antidotis testatur, non dubium est apud plerosq́;, quin vulgare nostrũ verum esse non possit. Pręsertim cum Plinius plurimas Cinnamomi syluas combustas iam esse scripsserit. Cinnamomum verò quod legitimum sit, nusquam videre licuit nisi iam pridem studio ac liberalitate Doctoris à Madera medici clarissimi, qui illius virgultum nobis ostendit. Cum itaq; rarissimũ sit cinnamomum, quod verissimi notas representet, pro eo substituetur duplũ pondus casię ligneæ (quæ passim cinnamomũ vocatur) vt in primis Dioscorides testatur capit. proprio, his verbis scribens: Ea duplo „
pondere medicamentis mixta, cin- „
namomi vicem præbet si ipsum de- „
sit, nam eosdem effectus pręstat. Si- „
militer Galenus lib. de Antidotis. 1. „

„ cum Theriacam pręparat inquit: At
„ de casia necessarium est mihi cõme-
„ morare, cinnamomi penuria duplicã
„ dam esse illius portionem. Quãtam
autem vim habeat duplicandi medicamenta præceptum aliorum inopia, Galenus ipse dilucidè monstrauit cõtra Quintum, loco antea, de antidotis citato. Cæterum lib. 8. cap. 7. de Compositione pharmacorum secundos locos, casiam exquisitam simpliciter supposuit dicens: Consequé
„ ter autem post cinnamomum, casia
„ eandem vim habet, optima videlicet
„ & cognata ipsi cinnamomo. Quod si, vt quidam opinantur, legitimum habeamus, sitq; vulgaris casia, cum longi itineris occasione vires amittat, pręcipue si plus ęquo in mari detineatur, oportebit nihilominus duplicatum pondus addere.

Pro

Pro Cinnamomo. Casię vulgaris duplum.
Casia optima.

CYTISVS.

INuentus est primò Cytisus in Cytiso insula, vt autor est Plini. Hãc crediderunt nõnulli non aliam esse plantam, quàm eam trifolij odorati speciem, quę Hispanis Trebol appellatur. Sed quod iure putẽt aliam esse plantam Cytisum â nostro vulgari odoratoque trifolio, facit in primis Galenus lib. 1. de Antidotis, vbi cytisum fruticem esse myrti magnitudine scribit. Et Plinius lib. 16. cap. 38. inter arbores connumerauit. Similiter Collumela in calce libri. 5. cum longius de Cytiso diseruisset, tandẽ ait: Hactenus de arboribus præcepisse abũdê est. Alij legitimum esse contendunt, quod in Regijs virida-

Trifoliũ odoratum. Trebol.

rijs pafsim videmus. Vtcunque tamen folia maluarum pro cytiso supponi videntur ex Galeni sententia lib.7.Simpli.vbi ait. Folia digerendi facultaté obtinent aqueę & téperatæ mixtain, ſicut & maluæ folia.

Pro Cytiſo. Maluarum folia.

COZVMBRVM.

PArantur hodie à nonnullis pharmacopolis pilulæ de Cynogloſſa Nicolai, in quibus vix conſtat quid cozumbri vox ſignificet. Ná autor Luminaris maioris, pro illo ponit fecem Styracis liquidi. Alij (vt refert Pandectarius) Almeam. Alij Thymiama, vel Styraçé rubeum, vt Cordus. At verè pro cozumbro Styrax calamites vocatus eſt ſupponendus. Nam is, Dioſcoridis & Galeni teſtimonijs, tuſsi & deſtillationibus medetur.

detur, soporiferæque est facultatis, vt testatur Galenus libro. 12. cap. 1. Methodi, & libro sexto de Morbis popularibus parte quinta de auriũ dolore agens. Vnde palàm est, nihil cõuenientius in illis pilulis addi posse, quâm selectissimũ Styracem. Valét enim, vt ait Nicolaus, ad acres & tenues, multique temporis destillationes. Accedit Nicolai Myrepsici autoritas, qui sectione. 32. de catapotijs vbi ad soporifera venit, & ad illa quę destilationibus auxiliantur, Styracẽ semper admiscet. Huic etiã sententiæ fauet Simonis Ianuensis Arabici idiomatis fidissimus interpres, qui cozumbrũ styracem interpretatur. Sed de hoc satis.

Pro Cozumbro. Styrax Calamita

CICVTA.

PAulus libro 7. Trocischũ ex vesicarijs, Diaphysalidõ vocatum scribit: in quo semen est cicutę: vt ex Galeno similiter colligitur libr. 10. de Compositione pharmacorum localium cap. 1. Est autem cicuta quæ Arabibus Sucaram dicitur, nobis Ceguta y cañaheja, herba nunc à multis cognita, cuius succo Socratem interemptum fuisse ab Atheniensibus, narrant scriptores. Autor Succedaneorum Galenicus, pro hac, coriandri semen substituit absurde. Nam cicuta, Galeno teste libro. 7. Simplicium medicamentorum, summã habet refrigerandi vim, atque adeò venenum est. cum tamen ex eodem Galeno, coriandri tẽperatura, minimè frigida sit ac simplex, sed variê composita. Dioscorides libro. 6. cap. de taxo, quatenus venenum est, taxum pro cicũta supponere videtur, dicẽs eadem taxo quæ cicutæ remedia cõuenire.

Sucaram. Ceguta. Cañaheja. autor succedaneorũ Galenic9 taxatur.

uenire. Attamen ad Galeni mentem & quatenus medicamentum est cicuta, consultius videtur papaueris nigri semé, vel alterius papaueris quartæ speciei pro cicuta inijcere: validè enim illud refrigerat, ad stuporem vsque ad morté perducens. Est enim ex quarto refrigerantium ordine, vt inquit Galen. lib. 7. Simpli. Et lib. 1. cap. 13. semen papaueris & cicutæ, in eodem temperamento constituit.

Pro Cicutæ semine. Papaueris semē

COSTVS.

COsti frutex nullo præterquam radice pretio, in Theriaces potißimum Antidoto. Qui in officinis paßim habetur adulterinus est, quippe nec vlla odoris suauitate commédatur, nec gustu adeò acri deprehenditur, vt admotus exulceret, quemadmodũ inquit Galenus. Proinde medica-

dicamentis costum excipientibus nõ erit imponendus, cum præter id nos planè lateat, cuiusnam plantæ sit radix. Similiter Helenij radicẽ quam multi subijciunt abigere conuenit, neq; enim illi similis viribus existit, si conferãtur quę à Galen. de vtroq; scribuntur. Si igitur legitimum costum nequeamus consequi, piperis radicem Costo similes vires habentem, ex eiusdem Galeni censura imponemus, libro octauo Simplicium
„ medicamẽtorum, vbi ait: Piperis ra-
„ dix vires Costo similes potissimùm
„ obtinet. Has igitur deinceps petent Myropolę à Lusitanis qui ad Indos proficiscuntur: Sic enim fiet, vt non amplius veri Costi torqueat cupido. Interim verò Zedoaria vulgaris assumetur, vt Ioãnes Costa & Matthiolus annotarũt. Est enim valde acris, leuiter amara, ac odore suo caput ferit: & vt multis experimentis con-

ſtat venenis aduerſatur, & peſtilentiam arcet, vt legitimus Coſtus.

Pro Coſto. Piperis radix.
Zedoaria vulgaris

CORNVS.

Cornus arbor Crania Grȩcis dicta, plerisq; hoc tẽpore dignoſcitur. Cæterũ (vt lib. 3. cap. 14. de plantarum hiſtoria memoriæ prodidit Theophraſtus) ſexus in ea duplex inuenitur, mas ſcilicet & fæmina. Quáuis in Hiſpania vnum duntaxat genus habeamus rubeas ferens baccas, & vulgò falſò, Cerezo ſylueſtre dicatur, quũ potius cum rubi canini fructibus ſeruet ſimilitudinem. Differt tamen corni fructus à fructu rubi canis, quoniam corni fructus, vno tantũ oſsiculo & duro conſtat, nulla Crania. Cerezo ſylueſtre

intus

intus lanugine, vnde Virgilius cecinit: lapidoſaque corna. Fieri ſolet è fructuũ pulpa, mixtio ſimilis cydoniatæ, & ex eorum decoctione gelata cum ſaccharo, quæ præter id quod gratę ſunt guſtui, fluxionibus dyſentericis valde proficiunt, menſibusq́; redundantibus. Galenus libro. 7. de Simplicium facultatibus, meſpilum pro corno ſubſtituit dicens: Corni arboris fructus admodũ acerbus eſt, eſui aptus. Itaque mirum videri non debet, ipſum valenter ventrem reſtringere ſicut & meſpila. Folia quoq; & germina guſtu acerba ſunt, valenterq́ue deſiccant. Sed quod eadem ſit in vtriuſque folijs & germinibus facultas, eodem lib. 7. vlterius expreſsit de meſpilo ſic ſcribens: Arboris huius fructus admodum acerbus eſt, vixq́ue edi poſsit ventrẽ ſtrenuè coercens: Quin & in germinibus & folijs acerba hæc qualitas non pauca reperitur.

CENTAVRIVM MAGNVM.

CEntaurij laudes exequi longum nimis esset, quum & Galenus priuatim volumen ei dicauerit ad Papiam. Ceterùm nihil aliud esse creditur quâm radix illa quæ pro Rhapõtico habita est, & Ruypontico vulgar Hispanis vocatur, cuius succus eadem præstat Dioscoride autore, & Galeno libro septimo de Simpliciũ medicamentorum facultatibus. Pro maiori tamen Centaurio, coliculi Centaurij minoris substituuntur ex Pauli Æginetæ censura, libro septimo sic scribentis: Centaurij minoris " radix inutilis est, surculi citra mor- " sum potẽter desiccant. Quapropter " ad singula quæ maius Centaurium " iuuat, accomodati sunt. Ex quibus " aper-

Ruypontico vulgar.

aperte sequitur non omnino carere reprehensione Matthiolum Senensẽ (aliâs doctissimũ virũ) dum acriter accusat Mesuęũ, ꝙ vtriusq; Centaurij, vno tantũ capite mentionẽ fecerit, & alterũ cum altero miscuerit, Auicenna similiter faciente, & cum vtrisque Serapione, atq; etiam Nicolao in Antidoto Hęmagogo, vbi maius & minus accepit. At his non obstantibus, vbi Centaurium sine determinatione ponatur, minus intelligere oportet in purgantibus medicamentis, nam Galeno, Dioscoride, & ipso Paulo testibus, coxẽdice etiã laborantibus proficit, & ius decoctũ inferius iniectum, biliosa vacuat, nõ nunquam & cruenta, in cæteris verò, maius dictũ â facultate multiplici & efficatiore sumendum. Deniq; in defectu Centaurij minoris, succus eiusdem accipitur, cuius eliciendi rationem, ipse Dioscorides docuit.

Matthiol9 taxatur.

Cẽtauriũ minus. Barbaris dicitur, Felterræ. Italis Biõdella, Hispanis Cintoria.

Pro

Pro Centaurij magni radice.	Succus ipsius. Surculi centaurij minoris.
Pro Centaurio paruo.	Succus eiusdem plantę.

CROCVM.

GAlenus lib. 1. dẽ Antidotis selectissimũ crocũ pro Theriaca dixit, non quod magnitudine excellat, tũ flauissimũ, tũ odoratissimũ, & lõgo tẽpore in suo vigore persistẽtẽ. Nũc in plerisq; Hispanię locis plantatur, nec viribus Orientali cędẽs: qua de re pro illo rectè supponetur. Ceterũ tametsi in hortis hoc tẽpore satum ꝑueniat, nõ est illud cuius meminit Nicolaus Alexandrinus in antidoto Esdra, sed est Cnicus siue officinarũ cartamus, si fides sit adhibẽda Syluatico cap. 196 Pandectarij. In croci omnimodo dẽfectu, crocomagma hoc est croci recremẽtũ substituit Dios-

crocũ optimum quale, sit.

açafrã

» corides his verbis: Crocomagma vi-
» res croci ꝓportione quadã tenus re
» presentat, quandoquidem plurimã
» croci partem sibi vendicat.

Pro Croco Orientali.	Crocũ Hispanicum.
Pro Croco.	Crocomagma.

CONSOLIDA.

RECentiores herbarij tria Consolidæ genera constituũt, maioré. minorem, & mediam, quibus omnibus vsus est Arnaldus lib.2.cap.3. de crepatura in cerato ex pelle arietina. Tametsi Guido Cauliacus maioris tantum & minoris mẽtionem fecerit, tracta. de Decoratione cap.7. in Emplastro contra rupturam hodierni vsus. Ioãnes à Vigo in suo cerato confortatiuo, minorem solùm recepit consolidam. Maior nulli dubium

bium est quim ea sit planta quá Symphytum Dioscorides vocat, cùm de reliquis non sit parua controuersia inter Iuniores. At cũ omnes adstringendi & consolidandi vim habeant, inuicem substitui possunt. Verùm in defectu, Persicariam maculatam subijciendam censemus, quæ attestáte vulgi fama & quotidiano experimento, mirè rupturas sanat. Poterit subinde magno vsu pilosella herba consolidarum vicem supplere: nam recentiorum testimonio, huius radix, efficacissimum est aduersus ramicem remedium. Symphytũ Persicaria maculata.

Pro Consolida. Persicaria maculata.
Pilosellę radix.

CORTEX RADICIS CAPPARVM.

COmponunt officinarij vnguentũ pro splene, cui cortices radicum capparũ immiscẽt Pauli imitatione in suo Oxymelli Splenico. Horum igitur inopia supponũtur caules, folia, aut fructus, ex Galen. lib. 7. Simpli. sic scribẽte: Radicis cortici, fructus proportione virium respondet, nisi quod ad omnia sit imbecil-
" lior. Imo & folia & caules eius simi-
" lem vim obtinẽt. Substitui similiter posset Myricæ arboris cortex, cum eadem à Galeno de illis scribantur in Simplicium volumine.

Pro Cortice radicis capparis.	Caules, folia, fructus.
	Cortex Myricę.

CORNV CERVI.

PLinius dextrum ceruì cornũ negat ab vllo inueniri, quia id tanquam medicamento prẹditum ipsi

occulunt. humanæ vitæ tantam fæli citatem inuidentes. Vruntur & postea lauantur cerui cornua ad vſum medicinæ recipienda, iuxta Galeni doctrinam lib. 11. Simpli. medica. Sic in Theriaca Smaragdorum (quã noſtrates officinę præparãt) cornu cerui vſtum & lotum recipiũt. Paulus caprinum cornu pro ceruino ponit, non extra Galeni mẽtem qui lib. 5. de Compoſitione pharmacorum ſecundum locos capit. 9. textu. 25. de dentifricijs, nullã inter vtrunq; cornu aſsignauit differentiá dicens: Cor ” nu cerui aut capræ vſti. Sed & ad A- ” lexipharmamaca rectê ſubſtituetur, ſiquidem Plini. lib. 28. cap. 10. inquit caprarũ cornu ſuffitu fugare ſerpentes, & eius cinerẽ potũ aut illitũ cõtra venenatos ict9 valere, quę eadẽ dicũtur à Dioſcoride de cornu cerui.

Pro Cornu ceruino. Cornu Caprillũ

D

DAVCVS.

DAuci tria genera Dioſcorides cõ memorauit eaſdem vires obtinẽtia: quamuis probatiſsimum cenſeat Creticum primo generi adſcriptũ: quem nonnulli paſtinacis haud ſine grauiſsimo errore annunmerarunt. Hic vſque adeò fœniculo ſimilis eſt, vt non niſi à rei herbariæ peritis, diſcerni facilè poſsit. Totius plantæ, ſemen duntaxat vſurpari ſolet in alijs generibus, ſed in Cretico, radicis quoque inualuit vſus maximè & contra venena Dioſcoride teſte: tametſi Cretici ſemen expreſſerit Andromachus in Theriacis. Decipiuntur exiſtimantes, eandem eſſe plantam paſtinacam ſylueſtrem & Daucum. Nam quamuis Dauci & paſtinacæ ſylueſtris, ſic vires cõueniãt

vt vnum pro altero ponatur in medicamentis componendis, non ideo ſequitur eandem eſſe rem. Siquidem Dioſcorides & Galenus, manifeſtè vtranque herbam ſuis capitibus inſcripſerunt. Legitimum Daucum fæniculi folijs, in Toleti campeſtribus locis copioſiſsimè prouenit: vnde quotannis petent noſtri pharmacopolæ. Galenus libro.7. Simpliciũ, pro Dauco herba, Caucalim ſubſtituit ſic dicẽs: Caucalis quidam Daucum ſylueſtrem nũcupant: eſt enim ei adſimilis guſtu ſimul ac viribus. At verò Galenus ipſe lib.6. de Simplicium facultatibus, pro Dauci ſemine, herbam quoque ipſam ſuppoſuit dicens: Ipſa verò herba ſimilem quidem vim obtinet, tamen ſemine inferiorem. At tota planta deficiente, ſij ſemen ſubſtitui poteſt. vehemẽter enim excalfacit, digerit, vrinam mouet, & mẽſes euocat, vt Galenus

ſcribit lib.8, Simpli.medica. quæ omnia de ſemine Dauci, ad verbũ enarrauerat libro.6.eiuſdẽ tractationis.

Sium. Lauer. Cęterùm ſium herba (quę lauer ſimiliter dici ſolet) & vulgo Berraza, vbique naſcitur in fontium riuulis, nunquã ferè ſine comite berula, ex qua magnus eſt pro acetarijs vſus. Berula.

Pro Dauco.	Caucalis.
Pro Dauci ſemine.	Dauci radix.
	Daucus herba.
	Paſtinacę ſylueſtris ſemen.
	Sij ſemen.

DAMASONIVM.

INter ignotas noſtro ſeculo plãtas recenſent nõnulli Damaſonium, quod Gręcis pariter & Latinis Aliſma nuncupatur. quanquam alij affirment cognitã admodũ eſſe, vocariq; paſtoralẽ fiſtulam, ſiue plantaginem aqua-

Aliſma. Paſtoralis fiſtula.

aquaticam. Eo fiet, vt in ipſo digno-ſcendo inhibendum pauliſper iudicium ſit pharmacopolis, donec certiſsimi quippiam ab homine ſingularis & experiētiæ & doctrinæ illis obueniat. Verùm quod huius plātæ radices renum calculos vehemēter cōminuāt, vti Galenus experiméto cognouiſſe fatetur lib. 6. Simpli. medicamentorũ, fit vt à medicis præſcribantur. Harũ defectu, radices Eryngij ſupponit Ætius lib. 13. cap. 29. ſic ſcribens: Quod ſi Damaſonium non „ adſit, Eryngium conijce. „

Plantago aquatica.

Pro Damaſonio. Eryngium.

DARSENVM.

DArſeni paſsim mētio fit in medicamētis cōponendis, vt in cōfectione Alchermes, in electuario aro

matico moſchato, & in electario de cinnamomo, in quibus cõpoſitionibus quũ cinnamomũ pariter & darſenum recipiantur, dubitarunt vehementer autores de darſeni legitima ſignificatione. Recentiores feré omnes, cinnamomum craſſum falſò cõuertunt. Alij ex Auerroo quinto collectionum, per darſenum abſolutè dictum cinnamomum ſelectũ intellexerunt non præter rationem. Cęterûm magis adſtipulandum cenſeo Garcia ab Horto proregis Indię medico Luſitano, qui darſenũ ex darchini corruptum aſſerit. Nã Ormuz incolæ, ementes canellam ſelectiſsimam à Chynenſibus, id circo eam, Darchyni (quod Perſis lignum Chynẽſe ſonat) appellarunt. Deinde Alexandriam vehentes, vt eam Græcis eò confluentibus carius venderent, cinnamomum vocarũt, quod ſignificat lignum odoratũ, vel quaſi amomum

lignũ chynẽſe.

lignũ odoratum.

mum ex Chyna delatum. Vbi igitur darseni & cinnamomi simul in cõpositionibus legatur, semper cinnamomum aut casiam electam inijciẽdum esse censemus.

Pro Darseno. Cinnamomum vulgare.

DORONICVS.

NVsquã de Doronicis (quod sciã) apud veteres Græcos sit mẽtio. Quidam Orientale doronicum, Pauli Arnabonẽ existimãt. Actuarius, Carnabadiũ & Zarnabi vocat. Paulo Mamyras (vt suspicor) vocatur libro. 7. cap. 3. Doronicorum radices commendarũt Arabes ad cordis affectus, cõtra venena, & deleteria medicamenta. Quæ verò nunc habetur in officinis ex Hispania, siue ab Oriẽte delatæ, non omnino Mauritanorum doronicis respondent, nisi ipsorum

Arnabo. Carnabadiũ. Zarnabi. Mamyras

rum defectus nostri cæli tẽperiei sint referẽdi. Cũ enim Auicẽnæ Doronicum excalefaciat & siccet ordine tertio, suaq́; vi valẽter flatus dissoluat, nõ est quod Doronicũ officinarũ verum appellari debeat, quum nulla in eo reperiatur qualitas, pręterquã nõ obscura quædam dulcedo, cuius nullus Arabum meminit. His igitur de causis pro Diamoschi Mesuæi cõfectione, alijsq́; vsitatis medicamẽtis, cõsultius fore credimus legitimorũ penuria, caryophyllos reponere ex Auicennę testimonio. 2. canone Sim
" plicium suorũ, vbi sic scribit: Loco
" eius ponitur zurumbet æquale pon
" dus, aut duæ tertię põderis ipsius de
" garyophillis. Præter id quod Sera-
" pio, easdẽ vtriusq; facultates scribit.
Cęterũ Nicolaus in electario lætificãte, Galãgã substituit in eadẽ cõpo
" sitione dicẽs, Doronici, loco eius po
" nitur semis pondus Galangę.

Pro Doronicis, Gariophylli.
Galanga.

DORYCNIVM.

NOn contigit nobis hactenus legitimum Dorycnium inuenire qđ descriptioni Dioscoridis, omnino respõdeat. Vnde hallucinari videtur Cordus cũ alijs qui putant Dorycnium esse eam halicacabi speciẽ, in cuius semine effigies veluti cordis humani insculpta apparet: quã Leonartus Fuchsius inter solani genera recensuit, Haliacabum peregrinum vocans. Siquidem hæc tametsi in aliquibus cum Dorycnio conueniat, in multis repugnare deprehẽditur. Paulus, aut autor ille Pauli nomine inscriptus lib. 7. hiosciami semẽ pro Dorycnio non perperam supposuit. Galenus verò lib. 6. de Simpli. medicamentorum faculta. eiusdẽ farinæ her-

Halicacabũ peregrinum.

herbas ſubſtituiſſe videtur ſic ſcri-
„ bens: Dorycnium temperamento pa
„ pameri ſimile eſt, & mandragoræ, &
„ ſimilibus refrigerantibus.

Pro Dorycnio. Hyoſciamus.
Papauer.
Mandragora.

DICTAMNVM.

QVamuis Dictamnum Cretę inſulæ vi mirabili propriũ ſit atq; rarum, neque inibi paſsim ſed in anguſto duntaxat loco proueniens (vt Theophraſtus, Dioſcorid. & Plinius ſcripſerunt, non ex eo inferre oportet, nos vero Dictamno carere quem admodum deceptus Manardus exiſtimauit, quum ex Creta ad nos hodie deferatur. Quare quod vulgo habetur folijs fraxineis, radicibus candidis, & floribus odoratis, verum nõ

Ma-
nard9.

est antiquorũ Dictamnũ. hoc enim folijs & cauliculis medicatur, vt docuit Galenus lib. 1. de Antidotis in Theriacæ præparatione, illud verò (fraxinella â quibusdam vocatum) solis radicibus. Ideoque si in recétioris alicuius autoris confectione, radices Dictamni præscribantur, Dictãni Hispanici radices subijciẽtur. Dioscorides pro legitimo Dictamno, Pseudodictamum supponit eodem capite dicens: Quod Pseudodictamũ vocant, multis in terris nascitur ante dicto simile, sed minus quâm illud acre. Eosdem effectus prębet sed inefficatius multo. Galenus etiam lib. sexto Simplicium medicamentorũ, pulegium substituit cum inquit: Dictamnum tenuiori essentia constat quàm pulegium, cætera illi simile. At quod vocant Pseudodictamnum, ad omnia imbecillius dictamno est. Fraxinella.

M Pro

Pro Dictamno. Pseudodictãnũ.
Pulegium.

DYPHRIGES.

DYphriges cuius solet esse vsus apud vulnerarios medicos, æris quasi subsidens fex est, aut sedimentum quod sublato ære cohærens fornacibus inuenitur. Est verò Galeno autore libr. 4. cap. 1. de Compositione per genera, aptissimum pharmacum vlceribus ægrè humiditatis vitio ad cicatricem venientibus. Huius inopia ponitur Ochra combusta

Ochra quę nihil aliud est quàm terra lutei coloris in pictorum vsum cedens. Id quod Dioscorides docuit libro quinto de Dyphrige sic scribens: Ochra
„ cremata Dyphriges vice venit. Qđ enim veniat pro Dyphrige hoc terræ genus, accidit propter similitudinem virium in vtrisque. Sic enim

de

de Ochra ſcribit Dioſcorides, ac ſi Dyphriges vires ab eodē deſcriptas denuo repeteret: hoc ſolùm (vt ipſe inquit) excepto, quod Ochra vehementer linguam non exiccet, vt Dyphriges. Subſtituitur quoque ęs vſtũ ex Galeno, nam quum ipſe libro nono Simplicium de Dyphrige dicat quod habet mediocrem adſtrictionē & acrimoniam (ob quod vlcerum rebellium optimum eſt medicamentum) infra de ære vſto ſubiũgit: Æs vſtum habet & acrimoniam quandã & adſtrictionis eſt particeps, proinde pulcherrimum eſt medicamentũ inducendis cicatricibus.

Pro Dyphrige, Ochra combuſta.
Æs vſtum.

E

EVPATORIVM.

TRes potissimùm plantæ sub nomine Eupatorij in medicamentis recipiuntur. Quædam Græcorũ est Eupatorium, & Agrimonia passim vocatur. Alia quæ in locis vliginosis & hortis reperitur, folijs cannabis & vehementer amaris, eupatorium est Auicennæ in. 2. canone, cuius historiam ad amussim depingunt recentiores herbarij, adulterinum eupatorium cognominantes. Tertium quod ex Mesuæo describunt, antiquorum ageratum esse tradunt. Igitur si vnicuiq; suum sit reddendum, in Auicennæ remedijs suo vtendum est eupatorio: & in Græcorum compositionibus, agrimoniam addere conueniet. Et in medicamentis à Mesue relictis, eius eupatorium

Agrimonia

Eupatoriũ adulterinum

Ageratum

est accipiendum. Verùm quoniã nõ satis constat apud omnes de Mesuæi eupatorio, poterunt pharmacopolæ in syrupo eius nominis, Græcorum eupatorium substituere, aut tantundem asari & absynthij, ita vt ambo simul mixta æquent pondus eupatorij, vt ipse Mesuæus capite proprio sequẽtibus verbis testatum reliquit: Ponitur loco eius & in defectu ipsius „ absynthij & asari ana medietas pon „ deris ipsius. Auicenna similiter. 2. ca „ none idipsũ pro suo eupatorio supposuit dicens: Loco eius ponitur põ „ dus de asaro & medietas ponderis „ ipsius de absynthio.

Pro Eupatorio Græco.	Agrimonia vulgaris.
Pro Eupatorio Arabico.	Asari & absynthij tãtũdẽ.

ENDIVIA.

PLanta quæ Grçcis seris, & intybus satiu9 Latinis dicitur, Italis, Hispanis, & officinis endiuia vocatur: quæ in satiuam & syluestrem diuiditur à Dioscoride. Syluestris aũt (perinde ac satiua Intybus) in duas species degenerat: vna quę Grçcis ab insigni amaritudine Picris nominatur, Latinis Ambubeya, & vulgo officinarũ Cichorea. Altera quę latiore folio ꝓdit, Plinio Hedypnois vocatur, vulgo dẽs leonis & rostrũ porcinũ, officinis verò Taraxacon, vel Altaraxacon. quarum omnium meminit Nicolus Florentinus in syrupo suo ex Cychorea cum rhabarbaro, vt fusius in nostris animaduersionibus monstrabitur. Hic oportet in memoriam reuocare quorũdam errorẽ & pertinatiam, qui loco legitimæ endiuię aut intybi, lactucã syluestrem in vsum accipiũt. Nã etsi lactu-

Seris Intybũs.

lactuca syluestris

cæ ſylueſtri, vis frigida inſit, præter id quod nullã cum hepate affinitatẽ habet, lac illud quo turget, quibuſdã ſui partibus adeò calorificum eſt & acre, vt linguam exurat. Oportebit igitur deinceps intybum hortorum (Scariolam paſsim dicũt) pro medicamentis colligere: aut eius inopia cichorium noſtrũ, quod intybus ſylueſtris eſt, & eiuſdem cũ endiuia domeſtica facultatis, vt inquit Galen. cap. proprio in Simpliciũ tractatu. Scariola,

Pro Endiuia. Cichoriũ vulgare.

EPIPETRVM.

MEminit Epipetri Galen. lib. 4. Methodi curatiuę cap. 6. ex Hippocratis ſentẽtia de vlceribus loquẽtis: quamuis apud Hippocratem nõ epipetrũ, ſed liguſtrum in illo loco reperiatur. Vt verò Dioſcor. ſit appellatũ, certò conſtituere nobis non

dum licet. Sunt tamen qui Empetrō esse existiment; quorum sententiam ob multas variasque causas, minime repudiandam existimamus. Epipetri inopiam sarcit scammonium pari pondere, vt inquit Ætius libro. 3.
„ cap. 76. his verbis: Adijce Epipetri
„ triti ac cribati vnciā vnā: euacuat bi
„ lem. Si verò non affuerit epipetrum,
„ scammoniæ injce vnciam vnam.

Pro Epipetro. Scammonium.

EVPHORBIVM.

EVphorbium succus est plātæ spinosæ in Mamusiorum terra nascentis, qui Hispanis appellatur Gorgorion. Eligendum est recens, vt docet Galen. lib. 2. cap. 3. de Cōpositione pharmacorum secūdum locos, quod citissimè illius facultas exoluatur. Vetus autem euphorbium, duplo pō

Gor-uion.

dere pro recẽti ſubſtituitur ſi deſit, eodem autore, loco adducto dicẽte:
„ Verùm ſi nõ valdè vetus ſit euphor-
„ bium ſed duorum aut trium anno-
„ rum, duplum eius adijcies. At ſi om-
nino deſit euphorbium ſulphur aut caſtorium ſubijciendum eſſe, ſaltem in neruorum vulneribus Ætius docet lib.14.cap.27. ſic ſcribens: Defi-
„ ciente verò euphorbio, ſulphur, aut
„ caſtoriũ ammiſcebis, aut conſimile
„ quidam calidum & tenuium partiũ.

Pro Euphorbio recenti	Vetus duplum.
Pro Euphorbio.	Sulphur. Caſtorium.

ESVLA.

ESulę meminit Meſuęus ſub nomine Alſebrã in pilulis fętidis maioribus, & ſub nomine Anabulæ Nico- Alſebram. Anabula.

Nicolaus Alexandrinus in vnguẽto laxatiuo. Hãc potißimûm requirũt hodie Myropolæ ad Benedictę Nicolai dispensationem. Quáuis Leonardus Fuchsius in Nicolaum Myrepsicum super antidotum.30. chamepythim pro esula intelligendá esse probet, ex vocum Grçcarum Nicolai interpretatione. Cæterûm minor esula Arabũ, effigiẽ tenẽs vocate canelæ, euidenter tithymalus cyparißias Dioscoridi est, & maiori semper

Pytiusa. anteponẽda, quæ Grçcorũ est Pytiusa & de genere tithymalorum, Galeno teste libro.8.Simpl.medica. Loco esulę, quælibet tithymali species succedere potest, quũ eiusdem sit facultatis, vt autor est Galenus in hũc modum scribens: "Hæc omnia genere quidem similiter, imbecillius tamen & folia & fructus prçstare possunt."

Pro

Pro Esula. Tithymalorum radices.

ELLEBORVM.

ELleborũ vtrunq;, quod & veratrũ Latinis dicitur, vulgo yerua de ballesteros, notũ est in Hispania. nigrũ tamen elleborũ, albo antepo-suit Mesuæus cũ reliqua Arabum familia. Hippocrates verò alijq́; veteres simpliciter nominatũ elleborũ, album semper intelligebant, nigrũ autẽ non nisi cum quodam discrimine, vt docet Galen. 5. libro Aphorismorũ cõmentario. 1. Quare obseruare oportet cõpositionẽ cuiusq́; autoris, Grçcus ne sit an Arabs. Nam pro Græcorũ. cõponendis medicamẽtis elleborum album accipi debet, contra quàm in Mauritanorũ confecturis, in quibus nigrũ est recipiẽdum. At Galenus libro sexto Simplicium medicamentorũ, nullam inter vtrũque differentiam agnoscit, vt hinc

yerua de ballesteros.

constet alterum vice alterius posse supponi. Quod ipse euidentius monstrauit lib. 1. de Compositione pharmacorum secundum locos cap. de cõpositis ad alopecias, sic scribens, Veratri vtriusque drachmã .j. neq; refert albo an nigro Veratro, quod ad manum sit vtaris. At verò lib. 8. de Simplicium medicamentorum facultatibus, Sesamoidem pro Elleboro supponit sic scribẽs: Sesamoides magnum quod & Antycides elleboros appellatum est propterea videlicet quia semen eius, vt elleborus expurgat: hoc & reliqua facultate elleboro simile est. Nam & in abstergẽdo, excalfaciendo, desiccandoque similem vim obtinet.

Veratrum.

Sesamoides magnum

Pro Elleboro nigro. Elleborũ album

Pro Elleboro albo. Elleborũ nigrum.

Pro

Pro Elleboro. Sesamoides magnum.

EBENVS

THeophrastus lib. 4. cap. 5. de historia plantarum, credidit Indię tantum regionis vernaculũ esse Ebenum. Sũt qui lignum ex Indijs petitum (quod quidam Guaiacum, pleriq; verò lignum sanctum appellãt) Ebeni genus esse crediderint, nihil enim nisi summa nigritia quam habet ab Ebeno dissidet. Nam quas vires hodie in ligno Guaiaco experimur, Ebeno tribuit Galenus lib. 7. Simplicium medicamẽtorum, vt ea de re vnum pro altero substitui possit. Hinc taxandus est autor ille de substitutis medicamẽtis, qui Loti arboris lignum pro ebeno supposuit: Nam Galeno autore in Simplicium censu, Loti lignũ adstringẽtis est fa-

Ebã-no. Abe-nuz. Guaia cum, Lig-num sanctũ

Autor Succedaneorũ taxatur

cul

cultatis, valetque ad muliebria pro fluuia, & dysenterias, cęliacosq́; affectus, ad quæ omnia ebenus non cōmendatur. Pręfertur autem Guaiacum, quod in totum sit album si recens sit, vt pote minoris ætatis.

Guaiacū optimū.

Pro Ebeno. Guaiacum lignū.

ELATERIVM.

Cucumis agrestis

EX fructu Cucumeris agrestis siue asinini succꝰ exprimitur, Gręcis & Latinis elaterium vocatū, medicamentum nobile omniumq́; diuturnissimum, vt ait Theophrastus, optimumq́; est vetustissimum. cuius conficiendi rationē Dioscorides docuit libro. 4. Meminit elaterij Mesuęus in vnguēto de Arthanita, eiusq́ue inopiam supplet succus foliorū aut radicum ipsius plantæ, vt autor est Galenus libro. 8. Simplicium his

verbis; At radicis ſuccus, vt & folio- „
rũ licet eleterio ſimilẽ vim habeat, „
imbecilliorem tamen: ſed & ipſa ra- „
dix ſimilem facultatem poſsidet. „

Pro Elaterio. Succus foliorum, & radicis.
Radix ipſius.

ELATINE.

DIoſcorides lib. 4. meminit Elatine, quid tamẽ hoc tẽpore ſit, certô nõ auſim affirmare. Sũt qui velint eam eſſe plantam quam quidã ex recentioribus Numulariam vocant: alij nõ hãc ſed Pimpinellam officinarũ. Tragus fruticem ramoſum depinxit, qui inter frumẽta naſci ſolet, floſculis cęruleis in echinos lappaceos abeuntibus. Galen. lib. 6. Simplicium medicamen. de Elatine breuiſsime diſſeruit dicens, modicè, tũ refri-

numularia,

Sãgui sorba est vulgaris pimpinela gustus adstringẽtis.

refrigerare, tũ adstringere. Ob quas facultates, si aliquando in medicamẽtis componendis quæratur (ipsa deficiente) Sanguisorba nunc planè cognita subijcietur, cum eiusdem sit tẽperamenti, easdemq; vires quas Elatine obtineat, vt nonnulli nostri tẽporis scriptores testantur.

Pro Elatine. Sanguisorba.

EVPISTIS.

MVlti res quasdam superficie tenus scrutantes aut verius studij laborem subterfugientes, aliorũ scripta euertere tentant, vt constat Eupistidis exemplo cuius meminit Mesuæus in confectione trochiscorum de terra sigillata. Hanc igitur vocẽ quum ex recentioribus quidam non intellexerint, vt superuacaneam, & inutilem abdicarunt. Si tamen Auicennę

cennę ſcripta ſecundo canone, capite. 332. perpendantur, de Henfiſtide vel Eupiſtide, nihil aliud ſibi vult prædicta vox, pręter ſuccum barbæ hircinæ Arabibus appellatæ, quæ vulgo Xara paſsim appellatur, & Cyſtus, longè autem differt ab Hypocyſtide, quę ſuccus eſt non ipſius plãtæ, ſed rei naſcentis ſub ipſa, ſimilis Orobanche. Hoc tamen animaduerſo, non negamus veram & legitimã Hypociſtidé, Eupiſtidos loco ſubijci poſse, cum pręſertim pręſtãtior ſit & efficatior ad vſum. Hirci nabarba. Xara. Cyſtus.

Pro Eupiſtide. Hipocyſtis.

EPITHYMVM.

DVbitarunt ex recentioribus quidam, an vulgare Epithymum capillamenti ſpeciem referens, veterũ eſſet epithymũ quòd florem thymi

ſatureiæ ſimilem eſſe ſcribant. Quã & ſimiles controuerſiam, nunc non eſt noſtri inſtituti dirimere. Creticum Epithymum à Meſuęo commẽdatur, taleq́; elegit in ſuo de Epithymo ſyrupo, & in confectione pilularum ſtomaticarum. Paulus libro.7. de his quæ bilem atram vacuant, epithymbrũ pro epithymo ſubſtituit ſic dicens: Epithymbrũ quod thymbræ ſupernaſcitur, vt epithymum ſimiliter vacuat ſed imbecillius eſt. Ætius quoque ſermone tertio tetrabibli primæ cap.9. florem Stębe ſubiecit ſic ſcribens: Similiter autem velut epithymũ purgat flos Stębe enaſcens & flos qui in thymbra naſcitur, verùm vterque viribus debilior eſt. Dioſcorides verò lib. tertio, Parthenium (matricariam officinę vocant) ſubſtituit his verbis: Siccatum cum aceto mulſo aut ſale potum nõ ſecus atque epithymum & bilem & pitui-

Matricaria.

pituitā detrahit, suspiriosis prodest & melancholicis.

Pro Epithymo. Epithymbrū. Episteue, Partheniū cū aceto mulso.

ESBRIVM.

IN Vulgatis Nicolai codicibus circa vnguenti Martiani descriptionem, dubia esbrij vox multis negotiū facessit, nec enim est saluia, nec sampsuchus, vt Pādectarij coaceruator interpretatur, alterutrum enim cōpositioni admiscetur sub nomine amaraci & lilifragi. Verê tamen iuxta codicem Nicolai Græcum, esbriū ebulus est, plāta ferè omnibus cognita (Yezgos vulgo vocatur) cuius inopia, sābucus reponitur Dioscoridis testimonio cap. de Sābuco & ebulo Yezgos.

" sic scribens: Eadem vtriusque vis &
" vsus exiccans. Accedit Galenus lib.
sexto de Simplicium medicamento-
" rum facultatibus dicens: Acte, tũ ma
" gna illa & arborea quã & Chamæa
" ctem Græci vocant) Latini hãc ebu
" lum, illam sambucum, vtraque potẽ
" tiam habet tum desiccandi, tum cõ-
" glutinandi, modiceque digerendi.

Pro Ebulo. Sambucus.

F

FAVFEL.

ARabicę vocis Faufel, nullibi qđ sciam mentio fit apud autòres pharmaca concinnantes, præterquã in Emplastro de fermento Mesuæi plurimi vsus ad vehementes viscerũ inflãmationes. Est autem fructus arboris Indicæ, rectæ, folijs pàlmæ, si-

milis nuci moſchatæ, aut potius iuglandi exiguæ, intus durus, & candidus, rubentibusq́ue venis reſperſo, non plane rotundus, ſed altera parte ſeſſelis. Qui nimirum poſſet facilè in Hiſpaniam deferri cum alijs aromatibus, ſi aut pharmacopolę aut medici, curioſi magis eſſent, idq́; adferendum curarẽt. Interim verò nõ occurrit quid pro eo ſubſtituatur præter ſantalum cum coriandri portione ad Auicennæ mentem. 2. canone: quod ſimiliter confirmauit Serapio cap. 345. Simplicium ſuorum ſic ſcribens: Loco eius ponetur pon- „
dus ipſius ſantali & medietas ponde „
ris eius ex coriandro recenti. „

Pro Fauſel. Santalus cum coriãdri dimidio.

FEL.

FEl, vt inquit Galen. lib. 10. de Simpli. faculta. ſuccus eſt omniũ qui in quoque ſunt animalium calidiſsimus, magnã tamẽ differentiam ſortitur pro eorum varietate. Siquidem alia eſt eius natura oui, alia hirco, alia ſui, alia boui, alia vrſo, Pariq́; ratione variatur in volucribus & in aqua degentibus, vt Galen. inſtituit loco citato. Taurini felis meminit Galenus in trochiſcis Andronis, & Polydiæ, & Paſionis, vaccini verò Meſuęus in vnguẽto Arthanitę magno, pro quò (quãuis vrſinũ vel caprinum tuto recipi poſsit, quoniam æqualẽ facultatem obtinẽ) ttaurinũ ſubſtitui rectius eſt, vtpote temperamento calidius: nam huiuſmodi qualitas hîc conuenit. Cęterùm in medicamentis, quę ad oculos præparantur, pro fele hyenę, fel perdicis ſupponitur â Galeno paſsim, ſiue etiam galli.

Pro Fele vaccino.	Fel Taurinũ.
	Fel Vrſinum.
	Fel Caprinum
Pro Fele hyenæ.	Fel Perdicis.

FLOS IVNCI ODORATI.

GAlenus lib. 6. de Compoſitione pharmacorum ſecundum locos, paſsim meminit floris jũci odorati in cõpoſitionib9, & Meſuæus in Dia moruſia dicens; Accipe florum ſqui „ nanti. Neq; enim oportet ignorare „ juncum odoratum officinis, ſquinan tum vocari, Marcum Varronem imi tantibus. Quæ vox (quamuis deprauate) ex plantę floris nomine cõponitur, in vnã iunctis vtriuſq; dictionibus. Veruntamen quamuis Galeni tempore rariſsimus eſſet, vixque ſuppeteret flos, vt ipſe lib. 1. cap. 14. de Antido. teſtatur, ad nos nũc afferri cepit, vnà cum integra planta. Squinantũ

Iunci odorati electio ex Dioscorid.

Eligẽdus est ruffus, recens, floribus refertus, tenuis, rubentibus fragmẽtis, qui manibus confricãdo, rosę odorem emittat igneæ mordacitatis ad linguam, Dioscoride autore. Cauendum tamen dum emitur, ne sit adulteratus pallearum & herbarum quibusdam festucis: Atque etiam ne vetustate exoleverit, facilê enim ab eo vis omnis euanescit, vt docuit ibi Galenus. Quod si floris copia non adeo suppeditet, Galeni imitatione loco citato, junco ipso vtemur ex Arabia comportato, tenerrimas eius partes in cacumine decerptas florum vice medicamentis inserendo, Dioscoride non repugnante qui ait, florum, culmorum, radicumq́; vsum haberi. Vbi verò flores & colliculi (vt in Dia lacca maiori) requirantur, stipites etiã addere possumus, vt etiã nobiscum sensit Franciscus Alexander.

Pro flore junci odorati. Iũcus ipſe odoratus.
Radix eiuſdem.

FLOS ÆRIS.

Differt flos æris ab Squama ęris, quòd hæc malleorum ictibus decutitur, flos verò erumpit, ac cõcreſcit ſubito & ſponte ex ęre fuſo, frigida aſperſa. Auicenna libro. 5. vnguentum Veneris ſiue apoſtolorũ inſcribit, cui flos æris admiſcetur. Decipiuntur tamen qui credunt æruginem ideſt virideęris, vnam & eandem rem eſſe (quamuis inuicem ſubſtitui poſsint ex recentiorum conſenſu) quomodo enim flos æris fiat, Dioſcorid. docuit libr. 5. & Plinius lib. 34. cap. 11. Pro flore æris, ſquamma quoq; eiuſdem ſupponitur, vt nõ præter Galeni mentem teſtatũ reli-

Viride ęris differt à flore ęris.

liquit autor Succedaneorũ ipſi Galeno falſò inſcriptus.

Pro flore æris. Ærugo ęris. Squamma ęris.

FVLIGO THVRIS.

FVligo omnis (vt inquit Dioſcorides lib. 7. Simpli.) exiccatoria eſt ac proinde terreſtris eſſentię, habẽs quaſdam etiam ignis qui materiam combuſsit reliquias, ſed id puſillum eſt. Thuris fuligine vtimur in ocularijs medicamẽtis, eis videlicet quę ad oculos etiamnum phlegmone tentatos accomodantur, & vlcera habent. nam & illa expurgat, & carne implet. Similiter myrrhæ, terebenthinæq́ue fuligo moleſtia caret, vt thuris, valentior ſtyracis, picis liquidæ, & cedri. Hoc confirmauit Dioſcorides capite proprio de fuligine thu-

ris per hęc verba: Simili modo ē myr „
rha, resina, styrace, reliquisq́; lachry „
mis fuligo excipitur ad eadem cōue- „
niens. Galen. tamen lib. 8. de Simpli „
cium facul. styracis fuliginē pro thu
ris fuligine expressit.

Pro Fuligine thuris.	Styracis fuligo. Myrrhę fuligo. Resinę fuligo.

FERVZEGI.

FEruzegi vox quid sibi velit in Electuario ex gemmis Mesuæi, multi ambigūt. Sūt enim qui Smaragdum non sine errore interpretā tur. Nam codex Arabicus Mesuæi habet Peruzegi. Et quoniam magna est apud Arabes inter. P. &. F. cognatio, facilis fuit lapsus, vt. F. pro. P. reponeretur. Est verò Peruzaa Arabibus, Torchio siue Turquesa nostra, quā omnibus Arabum compo- Peruzaa. Turq̄sa.

positionibus inijci oportebit, Feruzegi habentibus, vt non citra rationem sensit Horta, autor ille Indicus ex Lusitania. Quantam autem vim habeat Torchio lętificandi, (valente Electuario ad tristitiam sine causa manifesta) docuit aperte magister Ioànes de Coruichō monachus Augustinianus, in libro de proprietatibus rerum, quem Gallica lingua conscripsit, iussu Caroli Regis Francorum, vbi ait, Torchionem lętare totum corpus, Smaragdum verò vitrū esse potius, nullamq; vim cor corroborandi possidere. Similiter sensit Bartholomęus Anglicus, libr. 10. de proprietatibus lapidū. Accedit Hieronymus Fracastorius lib. 3. de Sympathia & Antipathia rerum cap. 6. de curatione febris lenticularis, qui post multa medicamenta cordi conferentia ab ipso enarrata, statim subiungit: De Smaragdo autem specia-

Torquio.

liter dicendo, ego quidem ab anti- ,,
quis, nullam talem attributam illi ,,
prærrogatiuam inuenio, qualem re- ,,
centiores quidã medici illi attribuũt ,,
quamuis ea ratione malignis febri- ,,
bus prodesse posſit, quòd frigidus ſit ,,
& ſiccus, vt alia medicamenta. Pre- ,,
ter id etiam quod lapis Smaragdus apud Arabes vocatur Zamarret ſiue Zabarget, vt conſtat apud Serapionem cap. 384. Simplicium ſuorum, & apud Matthęum Syluaticum in Pãdectario, qui Zamarget, Smaragdum exponit, Feruzegi autem Stãni genus. Zamarret.

Pro Feruzegi. Torchio.

FOLIVM.

FOliũ (quod & Malabathrũ Græcis dicitur) non eſt Indici nardi foliũ, ſed potius ſui generis eſt, Indi

cis

cis paludibus innatás, vt inquit Dioſcorides. Vix autem eſt qui hac ętate Betele viderit, niſi forte ſit Betele tantopere à Luſitaniæ Indis celebratum ad commendandam oris ſuauitatẽ. Hallucinátur pharmacopæi, qui in Theriaca magna & ſyrupo de eupatorio Meſuæi, vice Folij, Macijs vtuntur, cum Nardo potius vti debeát, Dioſcoridis teſtimonio de Malabathro ſic ſcribentis: Eaſdẽ Nardo ſortitur vires ſed efficatius omnia præſtat. Galen. ſimiliter lib. 7. Simpliciũ medicamentorum, Malabathri (inquit) folium cum ſpica Nardi ſimillimam facultatem obtinet.

Pro Folio, Spica Nardi.

FÆNVMGRÆCVM.

Siliquà. FÆnũgræcũ herba eſt habens ſiliquas corniculis ſimiles. Quá nimirũ ſimpliciter nominauit ſiliquá Col-

lume-

lumela, Plinius Siliciā, Varro Silĭcu lā. Semē huius in vſu medico eſt, vt apparet in emplaſtro de meliloto deſcriptione Meſuęi, & in aliĳs compoſitionibus, pro eo tamen lini ſemen ſubſtituit Dioſcorides libro. 2. cap. de lino ſic dicens: Linum vulgo notum eſt, cuius ſemē eaſdem quas Fęnumgræcum vires habet. Siliciā Silicula.

„ „

Pro Fænugræco. Lini ſemen.

FILIX.

FIlicis [quā Gręci pterim vocāt] duo genera à veteribus aſsignantur in marem ac fęminam diſtribuē tibus, quorúm neutrum habet caulem, florem, aut ſemē, iuxta Græcorum & Arabum placita. Serapioni & Auicennæ, Sarax nuncupatur hæc plāta. Gignitur in mōtibus opacis, & in frigido ſolo, vt ait Plinius. Pteris Sarax

Huius

Huius radicis vſus eſt in vnguento Aggrippa Nicolai. Galenus libro.8. Simplicium medica. pro Filice Thelypterim ideſt fęminam filicem ſupponit his verbis: Filix radicem habet maximè vtilem. Similem ei vim habet Thelypteris nominata.

The-lypteris.

Pro radice Filicis,	Thelypteris, ideſt fœminę radix.

FLOS SALIS.

SAlis flos Dioſcoridi dicitur pinguedo quædam crocei coloris, mari Nilo & alijs lacubus innatans: quo ſanè nos caremus. Propriè tamē flos ſalis appellatur, quod in ſalis fodinis & in ſalignis etiam reperitur velut pollen quidam ſupra craſsiorem ſalem, tenuiorum partium quàm ſal, colore candidiſsimo, & interdum cinereo. Pro eo tamen ſal ipſe Dioſcoridi

ridi ſubſtituitur lib. 5. dicenti: Et in vniuerſum flos ſalis acris eſt, & feruentis naturæ, vt ſal. „

Pro flore ſalis. Sal ipſe.

G

GALBANVM.

GAlbanũ cuius maximus eſt vſus in vnguento ex Althea Nicolai, ſuccus eſt plantę ferulaceę in Syria naſcentis Dioſcoride autore. Laudatur multis granulis conſtans, merũ, thuris effigiem præbens, pingue, nõ lignoſum, retinens nonnihil ſeminis ex ſua ferula, graui odore, neque humidum neque aridum. Celſus lib. 5, in Malagmate Eutyclei, ſine ſurculis Galbanum fore docuit. Quod autẽ nos interdũ habemus, lignoſum apparet, & fortaſſe Serapinum, quoniã Galbanũ in Serapinum degenerat,

ſicut teſtatur Galenus libr.1.de Antidotis, Ætius ſermone.2. cap.25.libri.14. Sagapenũ pro Galbano ſubſtituit ſic ſcribens: Sagapenum vires
„ habet Galbano ſimiles, magis tamẽ
„ diſcutit & attenuat.

Pro Galbano. Sagapenum.

GALANGA.

RAdix eſt Galanga nũc notiſsima ſed veteribꝰ incognita, neq; enim eſt acorũ, vt quidã opinãtur. Quippe nunquã reperta eſt guſtu ſubamara, vt de acoro ſcribit Galen. ſed tãtũ acri. Vnde nõ immerito Serapioni aliud eſt galãga, aliud verò acorum. Et ob eandẽ cauſam inter Græcos Actuarius & Nicolaus Myrepſus in Aurea Alexãdrina Antidoto, & acorũ & galangã impoſuerunt, tanquã medicamẽta inter ſe diuerſa. Duplex autem eſt galanga, maior

altera,

altera, altera minor. Hæc tenuis est radix geniculata, in purpura ruffescens, internodijs quibusdam reflexa, odorata, sapore admodum acri, adeò vt mansa, piperis & gingiberis modo linguā exurat, odore formaq́; cypero similis, quapropter quibusdā Cyperus Babilonicus dicitur, Eligitur grauis, dēsa, valde ruffa, odorata, & gustu acerrima. Adulteratur Cyperi vulgaris radicibus repurgatis, & in aceto cum pipere maceratis.

Cyperus Babilonicus.

Sed dolum deprehēditur abraso cortice, nam pars interior, neq; galangę acrimoniam neque saporem habet. At galanga maior longè crassior est radix, debilior tamen & viribus infirmior, minusq́ue odorata, & proinde duplo pondere pro tenui deficiente substituetur. Auicenna. 2. can. cap. 321. Cherfat Caryophillatū supposuit, idest corticem Caryophilli arboris, iuxta interpretationem

Cherfat caryophyllatum

Andreæ Bellunenſis. Quamuis poſſit etiam ſubſtitui pondus ipſius de fructu caryophylli, vt dictꝰ Andreas in cap. de Galanga reſcripſit.

Pro Galanga tenui. Galanga craſſa duplo pōdere.

Pro Galanga. Cortex Garyophylli.

Fructus eiuſdem.

GALLA OMPHACITIS.

IAnus Cornarius in ſuis in Galenum cõmentarijs tam primo, quã ſexto libro de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos, acriter contendit, nil aliud Omphacitidem Gallam eſſe antiquioribus, quã calycem illum quo glandes in arboribus continētur, quem retentiores
Cupula cupulam vocant. Sed cum nuſquam

Dioſ-

Dioſcorides nec Galen. illud aſſeru-
erint, non eſt quod in hoc ei adſti-
pulemur. Dioſcorides, Galenus &
Paulus duorum generum Gallarum
meminerunt. Alteram (quę præſtan
tior cenſetur) Omphacitidem appel
lant, ideſt immaturam. Parua hæc
eſt, rugoſa, ſolida, grauis & minimê
perforata. Altera verò magna, flaua,
ac perforata, quæ non adeô viribus
valet. quamuis pro prima ſubſtitua-
tur. ná Dioſcoride autore, vtriuſq; "
vis eſt vehementer adſtringere. Ga- "
lenus tamen pro Galla Omphaciti
fructũ aut corticem Tamariſci ſup-
ponit, vt ipſe libr. 7. Simplicium de
myrica his verbis teſtatur: Cęterûm "
fructus & cortex non paucam ſorti- "
ta ſunt adſtrictionem, adeò vt Gallę "
Omphacitidi proxima ſint, niſi qđ "
acerbitas euidens eſt in Galla. Atta "
men vbi Galla forte ad manum non "
erit, eo vti liceat ad omnia ad quę il- "
la vtimur: in eiſdem & cortice. "

Pro Galla Omphacitidi.	Galla maior.
	Fructus myricę.
	Cortex myricę.

GLAVCIVM.

QVod Gręcis Glauciom nominatur, Serapioni, Auicennæ, & officinis, memithe est: quo nomine vsu venit in emplastro de fermento Mesuæi. Est autem Glauciũ (vt testatur Dioscorid.) succus herbæ Syriacę, folijs ferè corniculati papaueris: quẽ nonnulli nefando errore, succũ esse chelidonij maioris credidere: eo ducti argumento, q̃ scripserit Dioscorides Glaucij herbam, croceo succo totam madere, cuius sit vsus ad oculorum medicamenta. Contra eos tamen est, quod Glaucij succus refrigerandi facultatem habet, succus verò chelidonij, mordax & acris est, ipso Dios-

Memithe.

Glauciũ nõ est chelidonij succus.

Dioſcoride teſte. Galenus libro primo de Compoſitione medicament. ſecundum genera cap. 4. in emplaſtro Diachalciteos, ſuccum polygoni, lactucę, vel acetum & aquam ſuppoſuiſſe videtur. At verò in ocularibus compoſitionibus, vt in collyrijs aridis, hæmatitē lapidem pro Glaucio ſupponemus ad Galeni mētem. Nam lib. 6. Simplicium inquit, quod refrigerat & adſtringit glaucium inſigniter: addente Dioſcoride, miſceri in oculares compoſitiones. Similiter Galenus lib. 9. de Hæmatite ſcribit, quod tantum habet frigiditatis quantū adſtrictionis, & quod in oculares facultates indatur.

Pro Glaucio. Polygoni ſuccus.
Lactucę ſuccus.
Hęmatites in collirijs.

SVCCEDANEA

GVMMI ARABICVM

QVod apud nos nunc ostenditur Gummi Arabicum vocatũ, ex multis arboribus colligi, nonnulli sibi persuaserunt ob colorum varietatem in eo repertam, & quoniam nemo ipsam arborem vidisse vnquam aut qui viderit, audiuisse dixerit. Cæterùm consentaneum est Gummi absolutè positum, vt in Theriaca magna, vel cum cognomento Arabicum, vt in alijs passim compositionibus, Acaciæ arboris spinosæ Gummi esse, iuxta Serapionis interpretationem. Hoc enim inter Gummi genera optimum esse vel Plinius testatur libro.13.cap.11.& Auicenna.2.canone. His suppositis, in legitimi Gũmi locum, subijciendum est Tragacanthũ Dioscoridis testimonio cap. de tragacãtho sic scribentis: Tragacanthum cutis spiracula, vt Gummi obstruit. Id ipsum confirmauit Gale

 nus

nus libro. 4. de Compositione medicamētorum secundum locos cap. 4. de ocularium pharmacorum viribꝰ. Similiterq; autor ille Galeno adscriptus libro de Oculis sic scribens: Gūmi Arabicum frigidum est & siccū, „
obstruit, tragacanthum similiter. „

Pro Gūmi Arabico. Tragacāthū.

GLVTEN ALZANAC.

MEsuæus in emplastro Diachylon magno, Glutē alzanac recepit, nomen quidem barbarum, & satis hodie conttouersum. Pandectarij autor hederam exponit, eiusque gummi, sed perperâm (nisallor) tam calidæ enim est facultatis Galenó teste libro septimo de Simplicium facultatibus, vt obscurè adurat. quod sanè ab illo emplastro alienum sit oportet. Præter id qđ ipse Mesuęus

in Ceroto diapente ait, muſcilaginis glutinis alzanac, quod eſt ſignũ non eſſe gũmi hederę: ex quo nequaquã liquor ille viſcoſus extrahi cõſueuit. Sunt & alij qui viſcum quo aues irretiũtur, interpretantur. Qua de re eius (quicquid ſi) loco, Ichthyocolla, hoc eſt piſciũ glutinum, ſupponetur. Cui planè ſententiæ, huius ętatis oculatiſsimi ſcriptores ſuffragantur, Dioſcoride etiam lib. 3. dicente: emplaſtris conuenire, vtileque eſſe medicamentum.

Pro Glutine Alzanach, Glutinum piſcium.

H

HARMEL.

DIoſcorides præter rutam hortē-ſem, ſylueſtris duo genera præ-ſcripſit: quorum poſtremum peculiari nomine Harmalam à quibuſdam vocari teſtatus eſt, & à Syris Beſa-ſam, ſub quo nomine medicamenta compoſuit Galenus libro. 6. de Compoſitione pharmacorum ſecundum locos. Poſtea verò Mauritani autores, parum mutata voce, Harmel appellationem retinuerūt: cuius ſemen ad vſum prȩcipue eligitur, vt ipſe Dioſcorid. ſcriptū reliquit. Caueant pharmocopȩi ne grauiſsimo errore Quirici de Auguſtis luminis apothecariorum autoris ſcripta ſecuti, loco Harmel, fætidis & de hermodactilis Meſuȩi catapotijs, cicutæ ſemen admiſceant, quod & facultatibus harmele repugnat, & lethale vene-

Beſaſā

Error luminis apothecariorum.

venenum existit. Similiter detestari oportet, Matthæi Syluatici perniciosissimum errorẽ cap.322. qui Harmel cum. H. scriptum, apud Arabes semen cicutę, siue illa semen rutæ syluestris interpretatur: quomodocunque enim scribatur, semper rutã syluestrem significat, tum apud Arabes præcipuos, tum etiam apud Dioscoridem & Galenum. In Harmel penuria, poterunt seplasiarij rutã domesticam subijcere in componendis medicamẽtis, nam siquis exactè Galeni scripta de ruta satiua libro. 8. Simplicium medicamen. & lib. 6. de compositione secundum locos de altera ruta Harmel vocata perpenderit, tum in vtriusque facultatibus, tũ qualitatibus, haud dubiè indiscriminatim, vtramq; tutissimo vsu venire comperiet. Siquis tamen domestica deficiente, alteram rutam vsurpare velit, quæ è locis aridis montosisque col-

Matthæi Syluatici error.

colligitur, diminuto pondere substi tuet, cũ calida sit in quarto ordine, in facultatibusque reliquis, valẽtior & acrior cẽseatur, ipso Gale. autore.

Pro Harmel. Ruta domestica.
Ruta mõtana mi nori põdere.

HELXINE.

HElxine, herba est clysteribus admodum peculiaris, quę (Dioscoride autore) nascitur in parietinis, vnde officinarum vulgus Parietariá appellauit. Alij quòd detergendis vitreis vasis sit aptissima, Vitreatá, aut herbam vitri nominarunt. Quibusdam Perdicium dicitur, vt inquit Galenus lib. 6. Simplicium, ex eo fortassis quòd perdices maximè ea vescantur. Ab hac longè diuersa est quam

Parie taria.

Herba vitri.

Plini-

Plinius libro.21.cap,16. inter aculeata retulit, non sic multis, vt prima cognita. Pro Helxine, Alsine herba in opacis locis nata, supponitur à Galeno libro. 6. Simplicium, ita de eius viribꝰ scribẽte: Alsine aut Myosota, similẽ helxine facultatem obtinet, nẽpe refrigerantẽ & humectantẽ. Est enim essentiæ aqueæ frigidę: quare & citra adstrictionẽ refrigerat

Alsine. Myosota.

Pro Helxine. Alsine.

HÆMATITES LAPIS.

HÆmatites lapis quo officinę & pictores vti solent, vulgo vocatus Lapiz, legitimus non est de quo Dioscorides & Galen. meminerunt, sed potius factitius ex vulgari Bolo armenico. Legitimus autem fossilis est, & spõte naturę nascẽs in metallorum cuniculis: qui fractus, sangui-

Lapiz

nẽ colore imitatur. Galen. lib. 9. de Simp. facul. pro Hęmatite, Magnetẽ & Schistũ siue Scissilẽ lapides suppo nit sic scribẽs: Ex lapidibus vnus est „ & magnes adsimilem hęmatiti vim „ obtinens. De Chisto verò lapide sic „ ait: Lapidi Hæmatite persimilẽ vim „ obtinet, verũ infirmiorẽ is qui voca- „ tur Schistus. Dioscorides similiter „ lib. 5. Schistũ lapidẽ substituit cũ ait: Vim exhibet Hęmatite sed ad oĩa „ infirmiorẽ. Scisillis quoq; nũcupatur „ quia suapte natura friabilis sit. Idẽ „ etiam cap. 5. cinnabarim substituit sic scribens: Vim habet Cinnabaris „ Hæmatite lapillo eandem. Cõuenit „ ad oculorum medicamenta, verùm „ efficatius magis, enim adstringit. „

Pro Hæmatite fossili.	Factitiꝰ hęmat.
	Magnes.
	Schistus lapis.
	Cinnabaris.

He-

HEMIONITIS.

HAllucinantur omnium ſtirpiũ ſcriptores, qui ſibi certò perſuaſerunt Hemionitim eam eſſe plantã quam ſeplaſiarij linguam ceruinam nominant, quę vera eſt Græcorum phyllitis. Siquidem non ſolum compertum eſt nobis veram Dioſcoridis Hemionitim Romę naſci, ſed nos quoq; annis exactis eam accepimus proprijs manibus à quodã pharmacopola Toletano, qui eam collegerat prope magnum amphitheatrum in quibuſdam edificiorũ ruinis. Ipſius tamen defectu, Aſplenum (quod Ceterach vocant) ſubſtituetur, præſertim ad lienis affectus ab oſtructione ortos, ſi inquiramus quæ à Dioſcoride dicta ſunt in proprijs vtriuſq; capitibus: & à Galen. lib. 6. de Simpli. medicamentorum facultatibus.

Lingua ceruina. Phyllitis.

Ceterach.

Pro

HEYL.

IN confectionibus aromaticis Mesuæi, Cardamomi genus est Heyl, si credimus falsæ interpretationi Serapionis dicẽtis: Cardamomum maius est Heyl, minus verò Hylbane. Cæterùm cum Auicenna & alij ex Arabũ familia autores, in miua seu syrupo de cydonijs, cardamomum maius, & minus, & heyl accipiát, facilè adducimur vt credamus, heyl esse quod Auicenna appellauit cozbague. 1. canone cap. 204. sic scribens: Granũ est paruum simile cardamomo quod affertur de Sclauonia, calidũ & siccum in tertio, & eius virtus est virtus gariofili: est bonũ stomacho, & hepati frigidis, & retinet vomitũ. Ex quibus apparet cariophyllos, heyl penuria substitui posse.

Cozbague

Pro Heyl. Cariophylli.

HEPATICA.

QVæ officinis hepatica appellatur herba, vsum prȩstat in syrupis de Endiuia Gentilis Fulginatis & de cichorea Nicoli Florẽtini, hác Liché Græcis Lichen appellari tradũt, sed qua ratione non constat. neq; apud celebrem autorem vel Græcum vel Arabem legitur Lichenem herbam, hepati vtile esse. Quod si Matthęus Syluaticus scripserit ex Serapionis & Galeni autoritate valere hác herbam cõtra splenis & hepatis obstructiones, & contra alios iecoris morbos, hæ tamen Lichenis vires, neque à Galeno, nec à Serapione scriptę leguntur. Hac de re certò statuimus pro hepatica in dictis syrupis, Eupatorium inijciendum esse, de hoc enim scribit Galenus lib. 6. de Simpliciũ

Eupa. toriũ.

plicium facultatibus, quod hepatis obstructiones expurgat, atque hepar ipsum corroborat. Et libro de Antidotis inquit, quod affectũ, sępius herba Eupatorium efficaciter iuuit.

Pro Hepatica. Eupatorium.

HERMODACTYLVS.

NOn mediocris orta est cõtrouersia circa officinarum hermodactylum subrotundę figurę, castaneę similem, varięque sunt opiniones cuiusnã plãtę radix sit â veteribus descriptę. Verisimiliorẽ tñ censemus eorũ sentẽtiã qui Colchici seu Ephemeri lethalis radicẽ esse existimãt; qđ Colchico per omnia respondeat, talisq; comessa (Dioscoride autore) fungorũ more strangulãdo enecet. Vnde constat, non tutum esse apud multos hermodactyli nostri vsum. colchicum. Ephemerũ.

Credimus tamen, cum tantum esse venenum qui in Colcho natus est, quod hæc noxa nostro tépore ab hoc hermodactylo prouenire non appareat in Hispania, quemadmodum de Persij arboris fructu in Ægyptũ tráslato scripsit Galenus: aut quòd ea quæ sumitur quantitas, non valde magna sit, siquidem (eodem Galeno autore) opus est, vt quicquid agat, etiá si sit valentissimum, aliquam tamé, & magnitudinem habeat, quando & ignis ipse si prorsus minimus sit, præterquam quod non vret, nec calefaciet quidem. In cuius confirmationé accedit Mesuęus, qui dũ simplicia examinat, hermodactylum, non digitalis figuræ, sed rotundum eligit, qualis noster vulgaris videtur. Demum cui nõ satis arriserit vulgares hermodactylos in vsum recipere, vbi opus fuerit per eosdé purgatione, agaricũ adsimilis facultatis supponet.

Lib. 2. alimẽtorũ.

Lib. 3. Simp. cap. 23

Pro Hermodact y lo colchico.	Hermodactylus vulgaris.
	Agaricum.

HIPPOCYSTIS.

NAscitur Cystus & Hippocystis in quibusdam Hispaniç locis, inde que deberent pharmacopolæ omni diligentia conquirere. Est autem hyppocistis plàntula quædam cysti radicibus adnascens, vt inquit Dioscorides, sine folijs, floris puniceç similitudine antequam explicetur, multis tuberculis aut capitulis constans rotundis, semini plantç ab Italis grano de India vocatç similibus, candidis, herbaceis aut ruffis. Prçferturve rò subruffa, ex qua liquor eiusdẽ nominis exprimitur, præparaturq́; ad antidota componenda. Animaduer tendum tñ est ne hippocystidis loco grâno de India.

colligant pharmacopęi plantam illam ei quodámodo similem, quæ vulgo Yerua tora, o Esparrago de lobo dici solet: est enim Orobanche apud Dioscoridem. Cauędum est etiã ne officinę pro Theriaca componẽda, aut cõfectione trociſchorum terrę sigillatæ, Hyppocistim accipiãt quam impostores ex Barbæ hircinę radicibus cõficiunt, succum inde exprimentes, & vt concrescat insolantes, cuius erroris Auicenna causam dedisse videtur. 2. cano. cap. 115. quòd cystum barbã hircinam appellet. Quo factum est, vt illi omnino aberrauerint qui officinis hanc hyppocistidem parant, sibi persuadẽtes hirci barbam (quam Græci Tragopogona vocant) illam esse plantam de qua Arabes intellexerunt. Legitimę igitur hyppocistidis locum supplebit vera acacia, autore Dioscoride, vel succus balaustiorum eadem

Yerua tora. Esparrago đ lobo, Orobãche

prȩstans quæ hypociſtis, vt idem Dioſcorides ſcribit in hunc modum dicens, lib. primo cap. de malo punico: Succus ex balauſtio exprimitur ,, hypociſtidis modo cui adſtrictoria ,, vis ineſt, eadē faciēs quæ hypociſtis. ,,

Pro Hypociſtide. Acacia
Balauſtij ſucc9

HYSSOPVM.

HYſſopum Cilicium cæteris ante poſuit Dioſcorides. Creticū verò Archigenes, apud Galen. lib. 8. de Compoſitione pharma. ſecūdum locos, montanumq́; hortēſi ſemper eſt melius. Dubitant tamen nōnulli an vulgaris herba hyſſopum appellata, ſit legitimū antiquorū hyſſopū, eo argumento quòd dixerit Dioſcorides (vt Marcellus interpretatur) originū Heracleoticū folio eſſe hyſſopi, nō tamē habere vmbellā hyſſopi

modo, quæ quidem notæ non videntur in vulgari. Verùm hanc dubitationem in alium locum differemus, neque enim est præsentis loci. Interim verò cum nostrum & officinarũ hyssopum his omnibus polleat viribus (vt experientia probat) quas illi reddidit Dioscorides, pro verò tamẽ subiici poterit. Quamuis Thymus etiam supponatur ad Galeni mentẽ lib. 8. Simplicium medicamẽtorum
„ vbi de hyssopo inquit: Desiccat & ex
„ calfacit ordine tertio, sed & tenuiũ
„ est partiũ. Quę similiter de Thymo scripserat lib. 6. eiusdẽ tractationis.

Pro Hyssopo. Hyssopũ vulgare. Thymum.

HASECH.

OLeum ex Piperibus Mesuæi (qđ aliquando in vsum medici trahere

here

here solent) ansam nobis prębuit legitimam ac genuinam Hasech vocis significationem scrutandi, cuius etiam mentionem fecerat antea in oleo de Alhasech, addito articulo Arabico. Scio tamen nonnullos ex recētioribus hallucinari in hac re, Syluius enim hyssopum exponit, deceptus fortasse quòd Mattheus Syluaticus Pandectarij autor, Hasek trāstulit, hasech verò tribulum. Alij, vt Iacobus Málius vel Luminare, thymum conuertit, qui verè Arabibus Haasce dicitur, vt constat ex Auicēna cap. 336. canonis. 2. Hasech igitur siue aseck, siue alhasech, tribulus est, vt constat ex Andreæ Bellunensis Arabicorum nominum interpretatione, & ex Simone Ianuensi. Pręter id quod ea quæ Auicen. 2. cano. cap. 337. de hasec docuit, similiter â Dioscoride lib. 4. cap. proprio scripta reperiuntur de tribulo. Hasce

Pro Hasech. Tribulus.

I

IRIS ILLIRICA.

VEteres in pluresſpeciesIridē partiti ſunt herbā. Galenus tñ lib.1. de Antidotis autor eſt omnes herbarios vnanimes ſcripſiſſe, Irim in Illyrio natam optimā eſſe, præſertim quę odoratior ſit. Vnū quodq; enim optimum eſt, quod ſui generis vehementiorem odorem habet. Huius radices in vſum veniunt: nā fruſtatim diſſectæ, in vmbra ſiccantur, & traiectę lino reconduntur. Hoc tempore Hiſpanica Iris pro Illyrica non male vſurpatur in Diaireos cōpoſitione, & alijs medicamentis. At iride omnino deficiente, helenium odoratum ſubijci poſſe, adeo euidens eſt apud omnes, vt noſtra nō egeat demonſtratione. Qui tamen ſibi velit

facere ſatis, Paulum cõſulat, & alios ante ipſum Simplicium medicamentorum ſcriptores.

Pro Iride Illyrica. Iris Hiſpanica.
Pro Iride. Helenium odoratum.

IVSQVIAMVS ALBVS.

Corrupta voce Iuſquiamus dicitur officinis, qđ hyoſciamus & Appollinaris Latinis eſt, ab Appollinæ medicinę inuẽtore. Prima eius genera quoniam inſaniam gignunt & ſoporem, in cõmuni vſu damnari, veteres teſtantur. Tertium verò quod albũ nominatũ eſt, vtile ad medicamenta cenſetur. Vnde Meſuęus huius generis iuſquiamum explicauit in confectione Philonij, in Athanaſia magna, in quibus ſemen eſt accipiendum. Iſtius igitur albi defectu, ruffum accipiendum eſſe,

Hyoſciam9 Appollinaris.

Dioſ-

Dioſcorides præcepit, quod non tutum ex his quæ prius dicta ſunt, apparet. Autor quidam Græcus, ſemẽ rubi canini ſupponit. Quę ſentẽtia Galeno non placet libro. 7. Simplicium medicament. vbi ab illo cauendum eſſe docet, quòd fructus eius, lanæ ſpeciem habeat, ceu arteriæ infeſtum. Commodius eſt ergo, ſemen ſolani ſomniferi adhibere, cũ Galenus & Dioſcorides dilucidê oſtẽderint, quanta affinitate vtriuſq; qualitates coniungantur.

Pro Iuſquiamo albo.	Solanum ſomniferum.

K

KARABE.

Ele-ctrum Succi-num. ¶KARABE Mauritanis & Perſis, quaſi rapiẽs paleas ſignificat, Gręcis electrum; & Romanis ſuccinum vocatur. Quidam lachrymam eſſe populi

populi albæ vel nigrę asseuerarunt. Quod commentitium fuisse Dioscorides existimauit. Plinius ex arboribus pinei generis sicut gummi quoddam gigni tradit. Nicias historicus solis radiorũ succũ esse voluit. Alij opinati sunt fieri ex vrina lyncis. Philemõ fossille esse dixit. Georgius Agricola contendit, non aliud esse quàm bituminis genus, quod à quibusdam scopulorũ crepidinibus erumpens in mare defluit, vbi aquarum salsedine durescit. Quo fit, vt de succini seu Karabe historia, adhuc lis sub iudice pẽdeat. Galenus lib. 7. de compositione medicamentorum secundũ locos, Paulus lib. 7. & Actuarius in suo de componendis medicamentis volumine, electri trocischos vocant, quos Mesuęus de Karabe appellauit, cõtra sanguinis fluxiones. Auicenna. 2. canone cap. de Sandaracha, quæ vernix est apud Arabes,
ipsam

„ ipsam substituere videtur dicés: Pro
„ hibet tremorem cordis sicut Chara-
„ be, & prohibet fluxum sanguinis. Se
rapio similiter cap. Simplicium. 57.
de vernice clarius ait: Et virtus eius
„ est similis virtuti Charabe.
„

Pro Karabe. Vernix.

KERVA.

Cata-putia maior OFficinæ Keruam siue Cataputiá maiorem appellant semen Ricini arboris, tametsi ab ipso Mesuęo Regiū granū Regium granum appellari constet. Galenus lib. 7. de Simplicium facultatibus, ricini virees memoriæ protatibus, ricini virees memoriæ prodens, folia pro semine supposuit dicens: Ricini semen quemadmodum
„ expurgat, ẟtergit, ac digerit, sic quo
„ que folium sed vndequaq; debilius.
„ In huius seminis defectu lathyris se
Tartagos. men (Tartagos vulgo dicitur & of-
ficinis

ficinis cataputia minor) ſubſtitui po teſt, iiſdem enim pollet facultatibus quibus & ricinus: iiſdemq́; medicamentis infrenatur. Siquidem Dioſcoride autore, proprijs vtriuſque capitibus, bilem & pituitam aquaſq́ue educunt ambo. Dantur grana huius cataputiæ minoris, maiora quindecim, minora verò viginti, vt Actuarius ſcribit in ſuo libro de Compoſitione medicamentorum.

Pro Kerua, Cataputia minor.

L

LABRVSCA.

QVod Latini Labruſcā vocant, œnante Grecis dicitur. Eſtq́ue veteribus flos vitis non tantum in- œnante.

fructi-

fructiferæ, ſed etiam fructum ferentis, vt apertè docet Galenus libro.8. cap.1. de compoſitione medicamentorum ſecũdum locos. Ceterùm domeſticæ vitis flos quanquam ęnante quoque dicatur, cum tamen ſyluestris aut verius infructifera vitis, vi magis adſtrictoria polleat, is per excellentiam ęnante appellatur. Labruſcam requirunt myropolæ pro emplaſtri Diaphœnicon Meſuæi cõpoſitione: cuius penuria vua immatura ſiccata ſupponitur ex Ætio libro.9. cap.48. de Pharmacis ad fluxum ventris ſic ſcribente: Baccarum myrti coclearia tria, aniſi, roſarum ſiccarum, ęnantes, acatiæ, ſingulorũ ocleare vnum. Si ęnante haberi nõ poteſt, vuas immaturas ac ſiccatas conijce.

Pro Labruſca. Vua immatura ſiccata.

LAPIS ARMENVS.

ARabes autores Armenum lapidem & lazulum ſimul eodem capite confundunt, vt conſtat apud Serapionem, qui de lapide lazuli ſcribens, non aĩia refert quàm quæ de lapide Armeno à Græcis traduntur. Meſuæus vero licet vtrumq; lapidé diſtinguat, non tamen vires admodũ differentes inuenit. Hinc ſequitur in Diaſene Nicolai lapidem lazuli vulgarem, ceruleumue, aut ſtellatũ pũctis aureis infectũ, ſubſtitui poſſe pro altero. Id quod Auicẽna expreſsit. 2. canon. cap. 57. de lazulo, [qnod lapis Armenus ipſi eſt] ſic dicẽs, Virtus e- »
ius eſt, ſicut virtus illius cui adhæret »
aurum, debilior parum. Et clarius li- »
bro de viribus cordis, ſequẽtibus verbis ait, Lapis lazuli, ſimilem vim ha- »
habet cum eo quod dicitur de lapide

Lapis ſtellatus.

„ Armenico, nisi quia est ipso debilior
„ parum.

Pro lapide Armeno. Lapis lazuli.

LAPATHVM.

Rumex. LApathum siue Rumex, officinis lapacium dicitur, cuius est vsus in vnguento Martiano apud Nicolaum, ob vim discutiendi quam possidet. Auicenna & Serapio, & cum eis Valerius cordus, Lapathum omne nullo discrimine Acetosam nominant, perperam vocem, oxy, ad saporem referentes, quod ad foliorum figuram retulit Dioscorides in primo scilicet Lapathi genere. Est & Hippolapatum, Lapathi generibus annumerandum, quod in ipsius lapathi siue Rumicis locum succedit, ex

Valerij cordi error. Acetosa. Hipolapathum.

„ Dioscoride sic scribente: Hippòlapa
„ tum, olus est magnum in paludibus
nascés

nascens. Easdem habet uires quas su„
pradicta Rumicis genera. Galenus„
pariter lib.7. de simplicium viribus,„
Hippolapathum inquit, quod in to-„
tum in paludibus prouenit, easdem„
dictis facultates obtinet, sed imbecil„
liores.

Pro Lapatho, Hippolapathum.

LANA VSTA.

LAnæ naturam & originẽ super-uacaneum est examinare: cum sit ex eorum numero, quę nullam cõtentionem seu controuersiam admittunt. Succidarum lanarũ maximus est vsus, quamuis interdum crematę à medicis recipiatur, vt inquit Dioscorides, ad vlcera cicatrice obducenda, & excrescentias carnis cohibẽdas Vnde Galenus lib.3. cap .9. de compositione medicamentorum secundum genera, lanę vstę meminit ad

Vſtio lanæ ex Dioſcori de petenda. vulnera, & alios affectus. cuius vſtionem ipſe Dioſcorides docuit ca. proprio Cæterũ pro lana vſta, pili vſti ſuponuntur, ex Galeno lib. 11. ſimplici. medic. vbi ait, pili vſti ſimiliter vſtæ lanæ, ex calfaciẽdi exiccandiq́; admodum ſunt facultatis.

Pro Lana vſta, Pili vſti

LAPIS LYNCIS.

Lyncuriũ. NIcolaus in confectione Lithontripon, & in Nefrocatartico, lapidem lyncis appoſuit, Lyncurium etiam appellatum, quoniam, Dioſcoride autore lib. 2. cap. de vrina, & Plinio lib. 8. cap. 38. vulgo credebatur, Lyncis animalis vrinam, ſimulac excernitur, in calculi duritiem concreſcere. Hinc diſcant Myropolæ, lapidem quem impoſtores vendere ſolent ſpõgioſum, grauem & ſubnigrum

nigrum, rem esse incognitam & factitiam. Quinimo (vt docet Dioscorides, verum Lyncurium species est succini paleas attrahentis. Quod Aetius libro vndecimo ca. 13. de antidotis ad calculosos monstrauit, Electrũ siue succinum inter medicamenta lapides frangentia commemorans, Vnde fit vt non temere Succinum Carabe vocatũ, loco lapidis Lyncis iniiciatur, cum etiam videamus confectionem trocischorum Alchechengi Mesuæi, vrinæ malis dicatam, Charabe recipere, nec nõ ipsam Lithontripon antidotum, medicamenta obstruentia recipere, vt Tragacanthũ, Mastichẽ & alia. Supponitur etiã Syriacus siue Iudaicus lapis (si ad manum sit) Galeni imitatione qui libro 10. de compositione pharmacorũ. secundum locos. cap. 1. vbi de nephriticis agit, nullius preterquã Syriaci lapidis mentionem fecit.

Carabe.

Lapis Siriacus.

Pro lapide Lyncis. Lapis Iudaicus.
Succinum

LAPIS PYRITES.

Marcasita. PYrites Græcorum lapis, non alius est quã Marcasita vulgaris, quæ in metallorũ fodinis diuersa effigie & colore reperitur, Hunc lapidem cõmendauit Galenus libr. 2. de arte curatiua ad Glauconẽ, pro scirrhosis affectibus persanandis, cuius, si deficiat loco, Molarem lapidem supponit, sic dicẽs: Quod si Pyrites in prõptu non sit, Molari est vtendum. Sic enim vocant lapidem, ex quo molas frumenti conterendi parant.

Molaris lapis.

Pro lapide Pyrite. Molaris lapis

LAPIS SELENITES VEL SPECV laris.

SElenites lapis Dioſcoridi, is eſt qui vitri modo translucet, & facile in tenues finditur laminas, quo fit vt in ijs locis, vbi frequentiſsimus haberi ſolet, vitri vires expleat, ad cõcludendas ędificiorũ feneſtras. Quidam vero quòd ſpeculi imaginem reddat, ſpecularem lapidem vocarũt Similis eſt Selenites, Talco lapidi quo mulieres Genuenſes vtũtur ad ruffandum capillos. Galenus lib. 4. cap, 2. de compoſitione medicamentorum per genera, huius mentionem fecit pro vlceribus curandis, ibiq́ue vitrum vſtum pro illo ſupponit, his verbis ſcribens, Quim & quod Græce Diaphanes, Romanis Lapis nuncupatur Specularis, ex ijs eſt,

Specularis lapis.

Talco

„ quę leniter ac ſine morſu exiccant,
„ qui vſtus vlceribus ægre cicatricem
„ admittentibus, non item malignis ac
„ rebellibus cõducit, quippe minus ex
„ iccat, quam illa requirant. Idem po-
„ teſt vitrum vſtum, & tofaceum illud
quod in æreis vaſis calfactorijs con-
creſcit.

Pro lapide Selenite.	Vitrum vſtum. in vlceribus

LVPINVS.

LVpinus Hiſpanis Altramuz di-
ctus, amarum legumen eſt, niſi lõ-
ga decoctione aqua bis aut ter mute-
tur, aut ſex ſiue ſeptem diebus aqua
fluuiatili maceretur. Vnde extat Ze-
nonis Cittienſis dictum celebre, ná
cum is alioqui duriori, & iracũdiori
ingenio prędituſ eſſet, vino libera-
lius ſumpto, hilaris ac blandiuſculus
eua

Altrà muz.

euadret, interrogatus deinde ecquid ſibi tam repentina morum mutatio uellet? reſpondit ſeſe non aliter, quá lupinos affectum eſſe. Nam hi priuſquam aqua macerantur, amariſsimi ſunt, poſtea imbuti, dulces ac mites reddũtur. Duo ſunt eius genera Dioſcoridi, ſatiuum quod nunc in quibuſdam locis ſatum prouenit ad agros impinguádum, æditurq́; in anonę caritate, frumentorumq́; inòpia. alterũ ſylueſtre dicto minus, cuius innumerę apud nos exoriuntur plantæ, quæ Mayo menſe in agris conſpiciuntur. Conficitur ex lupinis farina pro emplaſtris cõtra gãgrenas, tametſi hæc omnes decoctionis effectus reddat. Pro ſatiuis, ſylueſtres ſubſtituuntur lupini Dioſcoride ſic ſcribente, Gig „ nuntur & ſylueſtres lupini ſatiuis ſi- „ miles, ſed omnino minores qui eadé „ que ſatiui poſſunt. Simili modo Ga- „ lenus ait, lib. 6. de Simplicium facult.

" Agreſtis amarior eſt, & ad omnia va
" lentior domeſtico, eiuſdem genere
" cum ipſo facultatis.

Pro Lupino satiuo. Lupinus ſylueſtris.

LENTISCVS.

LEentiſcus in Hiſpaniæ quibuſdã locis frequentiſsimè prouenit, nunc in arborem mediæ proceritatis aſſurgens, interdum humilis, vulgoq; Mata vocatur, y Lentiſco. Folijs eſt Piſtacij, graueolẽtibus & pinguibus. Perpetua fronde viret. Fert etiam Lentiſcus in Hiſpania Maſtichem, quamquám non ea copia qua in Chio & Creta Ægei inſulis. Similem omnibus ſui partibus aſtrictionem obtinet Lentiſcus, vt Galenus ait libro .8. de ſimplicium medicamentorum facultatibus. Dioſcori-

Mata y Lentiſco.

des pro Lentiſco arbore, Terebin-
thum ſuppoſuit, libro .1. dicens. Te- „
rebinthus cognita arbor eſt, cuius fo „
lia & ſemen & cortex aſtringunt, „
& ad eadem ad que Lentiſcus conue „
nit, ſimili parata modo ſumptaq́;.

Pro Lentiſco Terebinthus.

LILIVM.

LIlia Hiſpanis notiſsima ſunt, quorum hiſtoriam & genera Plinius luculenter admodum attigit, lib. 21. cap. 5. Hanc herbam Greci perhibent, Poeticaq; teſtantur fabulamenta, ê Iunonis lacte natam reſperſa terra. Ex flore paſsim oleum conficitur, quod Suſinum alio nomine nuncupari tradunt. Cæterum, vt breuiter dicamus, inuicem ſubſtituuntur Lilium & Hemerocallis.

Galen

Heme roca - lis. Gal. autore lib. 6. de ſimplicium me dic. facul. his verbis de Hemerocalli ſcribente, Hemerocallis radicem ha
" bet lilij radici ſimilem, non figura tã
" tum ſed & viribus, prodeſt nõ ſecus
" atq; illa igne ambuſtis, quippe quæ
" leuiter digerentem facultatem ha-
" beat, & cum hoc nonnihil aſtringen
" tem,

Pro Lilij radice, Hemerocallis radix.

LACCA,

SErapio natiuam Laccam duplicẽ oſtendit, prima eſt Dioſcoridis cã camum, quod Hiſpani Anime dicũt

Ani- me. Altera eſt infectoribus expetita, ijs tingendis ſericis, quæ uili precio ve- neunt. Atq; hæc ipſa Dialaccæ medi camento miſcenda erit, & hanc My repſus intelligens, laccam infectorũ vocauit in ſua Dialacca. Hanc dicũt

Lu

Lusitani inueniri in vastis arboribus pruno similibus, in eiusq; surculis magnas formicas in terræ visceribus enatas, ipsam laccam elaborare, (vt apes mel cõficiũt, materiã ex ipsa arbore exsugentes. Melior censetur syncera, ligniq; fragmentorum expers. Caueãt pharmacopolę ne monacos Mesuæi imitentur, qui in Dialaccàm magnam loco laccæ, sanguinem Draconis supponunt, qui valde astringit, cum contra lacca aperiat & extenuet. Tutius enim est veræ inopia, primum ipsius genus, quod Cancamum vocant, subijcere, siquidem, autore Paulo libro. 7. vis ei est obesos extenuare, aperire obstructa, & abstergere, quę sane facultates in Dialacca exoptantur vt constat. Laccę electio.

Pro Lacca Cancamum

Loti

SVCCEDANEA LOTI ARBORIS CORTEX.

Celtis Sadar Agrifoliũ. Nabach. Almaizo. Lidonero.

LOtus arbor (cuius meminit Dioſcorides) Celtis quoq; latinis vocatur: alijs Agrifolium, Arabibus Sadar, & fructus eius Nabach Hiſpanis cum ſuo fructu notiſsima eſt, Almaizo ſiue Almez y Lidonero vernaculo ſermone ipſam appellãtibus Quamuis longe alia eſſe videatur, de qua Plinius & Theophraſtus meminere fructu Fabę, & non Piperi vt Dioſcorides inquit ſimili. Lotũ ſcriptis tradidit Galenus, libro. 7. ſimplicium medicamentorum, cum tamen ta maximè commendauit ad mulierum profluuia, dyſenterias & alias ventris fluxiones. Aetius tamen. lib. 9. cap. 48. pro Loti cortice, Pini corticem ſupponit de pharmacis ad dyſentericos ſic ſcribẽs. Quod ſi Lotus
„ nõ adſit, cortice Pini vtaris. & paulo
„ inferius, Meſpili corticẽ ſubiecit jis

ver-

verbis, Quod si Lotinus cortex non ”
adsit Mespilino pro eo vtaris. ”

Pro Loti cortice, Pini cortex
Mespili cortex.

LIGVSTICVM.

Ligusticũ à Liguria vbi plurimũ nascitur apellatũ, Galenoq; lybisticũ dicitur, officinis leuisticum, & barbaris cheysim, vt apparet in Dyacimino Nicolai, & in altero electario de aromatibus Mesuęi. Verò ligustico Genuę & per totã liguriã pro pipere vtuntur, & inibi semẽ in ciborũ condimẽta venit. Vnde Pli. lib. 20 ca. 17. de aniso scribens, ligustici vicẽ pstare dixit in cõdimẽtis, cũ idem etiã possit in medicamẽtis pinde ac cuminũ ad Gal. mẽtẽ li. 7. simp. vbi cũ de lybistico scriberet, semẽ eius ex calefacere adeo vt mẽses cieat, & vrinas prouocet flatusq; discutiat, eadẽ de aniso, & cumino & caro ligustico quẽ pdicauerat sectioẽ de cumino, his

Lybisticum

Cheysin.

,, verbis ſcribens: Cymini ſemine ma-
,, xime vtimur, quemadmodum aniſi
,, liguſtici, cari, eſt verò & facultatis
,, excalfacientis ſicut illorum vnum
,, quodq;, tum vrinam mouentis & fla
,, tum extinguentis.

Pro Liguſtico. Cymini ſemen.

LYCIVM.

LYcium à Lycia regione in qua naſcitur appellatũ, ſuccus eſt arboris ſpinoſæ, Dioſcoride autore. Officinarum Lycium adulterina res eſt ex pluribus ſuccis conflata, nam & ex Peryclimeni baccis, & ex prunis ſylueſtribus expreſsum ſuccũ inſolatum, arefactũq;, huius vicem mẽtiuntur. Pyxacãthę arbores vnde verum Lycium extrahi poſsit, in Lyguriæ alpibus proueniunt, atq; etiã in Hiſpania, ſed adeo modice currã

Myropolæ, quæ ad vſum medicinæ faciunt, vt etiã ea ignorent, quæ ſpõte nobis à natura offerunrur. Lyciũ inter alia recipiunt pilulæ lucis minoris Meſuęi, pro quo tamen (vt inquit Gal. lib. 7. ſimplicium) aliqui centaurium repoſuerunt. Tutius vero liquamentum rhoys ſupponitur ex Dioſcoride, cũ cap. de Rhoe, „ ſic ait: Liquamentum fit ex aridis fo „ lijs ad craſsitudinem mellis in aqua „ decoctis, ad eadem vt lycium conue- „ niens. Lycij ſimiliter vices ſupplet „ Amurca eodem autore, lib, 1. his ver bis: Decocta amurca in vitreo vaſe, „ ad craſsitudinem mellis aſtringit, „ cęteros ptæbẽns Lycij effectus, „

Pro Lycio. Liquamẽtum Rhois
Amurca.

LINGVA AVIS.

SVCCEDANEA.

SEmen illud Lingua auis appellatum, Fraxino (arbori notæ) refertur. Hoc requirũt pharmacopæi pro cõfectione Diasatyriõ Mesuæi. Auicẽna. 2. can. cap. 437. p Lingua auis, nucem moschatam & Hermini semen apponit sic scribens: „Loco eius „in mouendo coitum ponitur æquale „pondus de nuce moschata, & põdus „eius de Hormlno. Scrapio similiter cap. 226. nucem moschatã, & Behen rubrum substituit sic scribẽs: „Et pro „ea ponitur pondus eius de nuce mo„schata, & medietas ponderis eius ex Behen rubro.

Pro Lingua auis.	Nux moschata.
	Hormini semẽ.

LVPVS SALICTARIVS.

SAlictarius lupus appellatur Latinis illa planta hortis admodum familiaris: sicq; dicta quia scandit salices

ces, & arbusta omnia circumuoluendose complectitur. Ex qua Germani, Flandri, atq; etiã Hispani Ceruisiam potum, vini vice conficere solét. De hac plãta nusquã locuti sunt veteres Græci, quamuis posteriores eius meminerit: atq; etiã Plinius lib. 21. cap. 15. Apud Arabes verò inter Volubiles numeratur cuiusmodi est quarta species Mesuæi, apud quem Lupulorum succus maximè expetitur, vt apparet in syrupo Bizantino siue Dinarij. Huius defectum (vt Placotomo placet) supplet Fumaria, potissimùm in medicamentis cõtra scabiem. Quantum autẽ hoc habeat veritatis, ex vtriusq; facultatibus inter se collatis, qualitateq; temperamẽti liquidò constabit. Ceruisia.

Pro Lupo salictario. Fumaria.

M.

MARVM.

MArum (si Plinio credimus) herba est inuentu rara & Italiæ peregrina. Quam inter ea duntaxat odoramentorum genera, quæ ab externis regionibus conuehebantur, collocauit. Sunt multi qui existimēt

Almoradux Marum esse illam plantam, quæ Almoradux nomine vsurpari solet apud tonsores, vehementi odore, sapore amaro, folijs minusculis & subalbidis virés, tenuibusq́;. Quicquid tamen id sit, Mari loco *Sisymbrium* supponent Theriacæ cōfectores, Dioscoridis testimonio sic de Maro scribentis: Vim habet Marum *Sisym*brio consimilem. Amaracum quoq;

Maiorana. siue Maioranam hortorum substitui posse, Galenus insinuauit, lib. 1. antidotorum, cum ait quod vnguentū illud in quo Amaracum pro maro admisceri iussit, & si minus quidem odoratum inueniretur, non tamen viribus inefficatius erat.

Pro Maro. Sisymbrium
Maiorana.

MANNA CALABRICA.

Lacce electio.

MAnna ros est, qui ex aere in arbores, lapides, terramq; decidēs densatur & cogitur in granula minuta. Arabes tamen autores res & nomina confundentes, vni & eidem rei varias voces accomodarunt. Nā in Diacartamo vulgaris vsus, Manā granatam seligunt. In confectione Hamec, Tereniabim. In confectione Hierecost descriptione Irani, Alsiracostum. Quæ sanè nomina pro eodem vsurpantur, vt apparet in Auicenna, 2. canon. Tametsi ipse & alij ex Arabum familia, diuersis capitibus de Māna & de Tereniabim prodiderint. Verum si aliqua sit differentia, non alia erit, nisi quod vna liquef- Alsiracostū.

cens melli ſimilis, alia in grumos cõcreta, & granuloſa videatur, qualis noſtra conſpicitur. Duo Mãnę genera oſtenduntur hodie peregrina, alterũ ab Orientali plaga ex Alexandria Ægypti, alterũ ex Italiæ Calabria defertur. Calabrieſis pluris nũc fit, quę multis annis integra perſiſtit non vno tantum ſicut Orientalis, de qua forte intellexit Meſuęus cum dixit per annum ſeruari.

Mâne electiões. Præfertur ſemper Calabra, præſertim quę ex foliis arborũ collecta eſt, quæ ex hoc dignoſcitur, quod grano conſtet exiguo, translucente, graui, ſimili maſtiches granulis, candidis, guſtu dulcibus & ſuauibus. Secundum locũ obtinet quæ ex ramis colligitur. Tertium quæ in lapidibus. Sed hę craſsiores ſunt, minus ſyncerę, & colore turbido. Adulteratur amyli farina, rebuſque ſimilibus, ſed maleficium facilè deprehenditur.

Mánę

Mânę Calabriẽſis penuria multis videtur Mánam Hiſpanicam ſubſtitui poſſe, ſi tamen ei legitimę reſponderint proprietates: quod non inficiamur. Matthęus Curtius Papienſis, mel pro Mána ſubſtituebat, quòd nõ multum virtute differrent in medicamentis ſaltem componendis, quia vtrunq; aluũ mouet, mel minus, Mána magis.

Pro Manna Calabrica, Hiſpanica electa.

MANDRAGORA.

EX foliis Mandragoræ vnguentũ Populeum Nicolai concinnatur inter alia, & Tryphera magna eiuſdem. Sed quia Mandragoræ folia recentia vbiq; haberi nõ poſſunt, folia in muriis ſeruata eoſdem ad vſus exhibentur, vt Dioſcoridi placuit. Dorycniũ etiã, herba maritima (ſi ad manũ ſit) ſupponitur ex Galeno libr. 6.

de ſimpli. medicamen. facul. ſic ſcri-
„ bente, Dorycnium temperamento
„ papaueri ſimile eſt & mandragoræ,
„ ac quęcunque parẽ habent refrigerã
„ di potentiã. Ex quibus elicitur papa
uer ipſum, aut folia hyoſciami, pro
folijs mandragoræ ſimiliter ſuppo-
ni poſſe, quoniam eque, hoc eſt ter-
tio ordine ambo refrigerant, vt ſigil
latim docuit Galenus lib. 7. ſimpli.
de mandragora, & 8. de hyoſciamo.
Pro fructu verò, còrticẽ radicis ſub-
ſtituit Aetius lib. 7. cap. 108. de Col-
„ lyrijs ex roſis ſic dicens: Et in hæc ro
„ ſas, melilotum, hyoſciami ſemen &
„ mandragoræ mala, aut ſi hęc non ad
„ ſint, corticem inijcito, & àd triduũ
„ macerari ſinito. Pro ſucco autem po
morum mandragorę, ſuccum hyoſ-
ciami, & papaueris ſubiici poſſe, Ga
lenus inſinuare videtur, lib. 1. de com
poſi. medicamen. per genera, cap. 4.
in emplaſtro Diachalciteos ad hunc
modum

modum ſcribens: At Mandragoræ ,,
pomorum virentium ſuccus recens ,,
adiectus, magis aptũ medicamẽtum ,,
efficiet, quem ſi tempus non admit- ,,
tat, illius quæ â Creta vel alio quodá ,,
loco aduehitur, miſcere non dubita- ,,
bis, quin & hyoſciami ſuccum tem- ,,
perare ei conſueuimus, interim me- ,,
conium, ſic autem ſuccus Papaue- ,,
ris appellatur. Et libro.9. de compoſi
tione pharmacorum ſecũdum locos
cap. de Pharmacis colicis ab Andro-
macho conſcriptis, ſuccum radicis,
ſed maiori copia ſubſtituit dicens:
Succi malorum mádragoræ ʒ 8. aut ,,
ſucci radicis eiuſdem ʒ 10. ,,

Pro foliis Mandragoræ recentibus.	Folia vetuſta in muriis ſeruata. Dorycnium. Papauer. Hyoſciamus.

Pro

Pro fructu Mandragoræ. Cortex eiusdem.

Pro succo Mandragoræ. Succ9 Hyosciami.
Meconium.
Succ9 radicis pau lo maiori copia.

MACER ET MACIS.

GRæcorum Macerẽ, & Macis Arabum inter se multũ differre, euidẽtissimis rationibus persuasit Matthiolus, tam ex antiquorũ quàm ex Arabum scriptis. Maci hoc tempore abundant officinę nostræ. Qualis autem sit Macer, vel Plinius incõpertũ habuit, lib. 12. cap. 8. Quare turpiter errant Pharmacopæi Maci pro Macere vtentes in medicamentis cõponendis, inducti falso monachorũ Mesuęi dogmate, qui Macim à Macere distinguere non potuerunt. Conueniet igitur in compositionibus Gręcorum

corum pro Macere myrtũ ſubſtitue re, de quo eadem ſcribit Galenus lib. 8 ſimpliciũ medic. quæ lib. 7. de Macere docuerat, vt conferenti cõſtare poterit. At pro Maci Arabum, Nucem moſchatã accipiemus (cuius eſt operimẽtum) vt exacto iuditio ſenſit Ioannes Placotomus in Pharmacopæa.

Pro Macere.	Myrtus.
Pro Maci.	Nux moſchata.

MEL ATTICVM.

GAlenus libro. 1. de Antidotis in Andromachi Theriaca, & lib. 9. de compoſitione pharmacorum ſecundum locos in Antidoto Philonis Tarſenſis, Atticũ mel, hoc eſt Athenis collectum, elegit. Sed quia vix eſt qui mel illius regionis cognouerit, eius inopia deligẽdũ Hiſpanicũ quod

ſit

ſit colore pallidum aut flauũ puriſsi
mumq;,cum reliquis notis quas ei tri
buit Dioſcorides libro. 2. & Gal. 7.
Methodi curatiuæ. Hippocrates li-
bro de internis affectionibus aliud
„ mel optimum ſubſtituit dicens, Si ve
„ ro Atticum non habeas, optimi alias
„ cocti heminam in mortario ammiſce
to. In ſumma tale ſit oportet quale à
Mellis opti- mi no tæ. Galeno deſcribitur libro. 5. de ſanita
te tuenda cap. 8. his verbis: Nam mel
profecto melius fuerit quod ſpecie
ac viribus Attico ſit ſimile. Quod ſi
„ tale non datur, quolibet vtare, modo
„ ne mali odoris ſit. ne ve ceræ qualita
„ tes apertè præferat, ne ve præſertim
„ qualitatem quampiam extraneam.
„ Vnde hallucinatus eſt Cronembur-
Cro- nem- burgij lapſus gius in ſuo de compoſitione medica-
mẽtorum libro, vbi Cypheos cõpoſi
tionem expendit: nam in vniuerſum
docet mel albiſsimum & durum Hi-
ſpaniæ, Attici loco reponendum.
Quam

Quamuis enim Nicolaus mel album probauerit in cõfectione rhodomellis, id non fuit illi præter ratioñe, qui medicamẽtum temperatius reddere voluit, vtpote ſanis etiam propinandum. Quod autem ſanis mel album aut pallidũ magis ex vſu ſit, flauum verò medicamentis componendis aptius, Chriſtophorus à vega magiſter noſter in Arte medica nunq; penitẽdus, libro ſuo de Arte medendi cap. de melle, luculenter admodùm oſtendit.

Pro Melle Attico. Mel Hiſpaniæ fuluum.

MOLIBDENA.

Molibdena (quæ Latinis Plumbago dicitur) herba eſt Plinio lib. 25. cap. 13. folio Lapathi, radice craſſa, quam nos vulgo Veleſa vocamus. Cæterùm eſt & mineralis Molybdena

Plumbago.

Veleſa.

lybdęna quę in natiuá & factitiam partitur. Natiua est ea vena argentũ simul & plumbum continẽs. Factitia verò in fornacibus procreatur, in quibus aurum & argentum eliquantur. Nam cum fodinæ non tãtum in se plumbi continent quantũ eis per collandis sufficiat, vbi eis plumbum adiicitur, in ipsius fornacis fundo, postq̃; ex eo fluxere metalla, plumbum calcinnatum, concretum & deustum reperitur, simile lithargyrio, quod Molybdęnam vocãt, eiusdẽq; cum illo facultatis ex Galeno libr. 9. simplicium medicamentorũ vbi ait:
» Molybdęna similẽ Lithargyrio vim
» possidet.

Pro Molybdæna. Lithargyrium.

MORORVM SVCCVS.

EX succo fructus Mori arboris, quam Morũ celsi officinæ appel-

lant, medicamētū paratur Diamorō dictū præter alia multa quę stomaticha vocauit Galenus. Sed quod pro succo mororū, Rubi mora substituātur, vel ipse Galenus nō diffitetur libro.6.cap.1.de cōpositione pharmacorum secundum locos. Nam postq; exposuerat propriè stomaticha dici quæ ad vuæ tonsillas ac omnes quæ in ore fiunt repentè inflammationes conueniunt. stomatichum deinde ex moris parare volens, sic scribit: Cęte „
rùm pro Mororum succo, coniicitur „
etiam mororum Rubi succus. Et li- „
bro.2. de Alimētorum facultatibus cap.de Rubi fructu sic scribit: Om- „
nia porrò quę ex Mori succo medi- „
camenta componuntur, ex huius li- „
quore parata, efficatiorem virtu- „
tem acquirunt. Similiter Paulus libro. 7. cap. 4. vbi Dyamoron simplex & compositum commemorauerat, quod ex moris (inquit) batinis

constat, eodē modo præparatur, maiori videlicet vi astrictoria prẹditū.

Pro Mororum succo. Rubi Mororum succus.

MVMIA.

Pissalphaltū ARabes autores duas Mumiæ species constituunt, alteram quæ verum est Dioscoridis Pissalphaltum, alteram autem quæ vera est Mumia ex myrrha, aloe, croco, & humiditate quæ ex cadaueribus humanis resudat confecta: ex qua in Asia diuitum tantum corpora cōdiuntur. Hęc ad nos hodie nō affertur, sed pauperum tantummodo cadauera cum Asphalto & pice condita. Ideo fallūtur qui cum legitima Mumia opus est in puluere cōtra casum Mesuæi, & in Emplastro contra rupturam Guidonis Cauliaci, arefactam illius modi cadauerum

uerum carnem aſſumunt, ipſam & oſſa ſimul contundentes, eaq; medicamentis admiſcentes. Supereſt ergo nobis loco Mumiæ vti Piſalphalto, hoc eſt, pice & bitumine mixtis: ſiquidem ipſe Auicenna proprio de Mumia cap. inquit, Mumia eſt in virtute picis & aſphalti cõmixtorũ. Quod ſi pro Aſphalto, ex Galeni & Pauli ſcriptis, pix ſicca ſolet reponi, ipſa per ſe pix, piſſalphalto deficiéte pro Mumia ſubiicietur.

Pro Mumia. Piſſalphaltum.
Pix arida.

MALICORIVM.

Cortex ſiue putamen Mali punici, Malicoriũ dicitur, quoniam illo maximè coria tingebantur. Cæterùm quum huiuſmodi cortex valde parabilis res ſit, habeatq; efficaciſ

ſinam aſtringendi vim, in medicamentis non paruum vſum præbet. Oportet tamen cortices mali punici detrahere (Galeno teſte libro 6. de compoſitione per locos cap.1.) iuxta id tempus quo punica nondum perfecte matura ſunt: non tamen longè à perfectione abſunt. Malicorij inopia, cytinus ſubſtituitur à Galeno libro 8. ſimplicium medicamẽtorum, his verbis de malo granato ſcribẽte:
„ Porrò ſucci ipſius acini, tum aſtrin-
„ gentiores, tum exiccãtiores ſunt, his
„ etiam magis putamina, vocantur au
„ tem ſidia. Adſimilem illis vim ha-
„ bent cytini, ſic enim corũ appellan-
„ tur flores.

Pro Malicorio. Cytinus.

MEVM ATTHAMANTICVM.

Ex

EX Mei plãtæ generibus, nobilius quod Atthamáticum vocant, ita dictum quoniã ab Atthamante Æoli filio inuentũ sit: vel quod præstantissimum in Atthemãte phthiotidis proueniat. Rarum hoc fuisse in Italia Plinius testatur, adeoq; vt medici serere cogerẽtur. Vnde fortasse errandi occasionem non paruam arripuit Cordus cum Theriacam expendit, qui ait nos vero carere Meo, & pro eo vtendũ Seseli, aut Sisono medicamentis non admodûm cognitis. Sunt qui Pimpinellã hircinã seu officinarũ Saxifragiã, p̃ Meo supponãt, cuius folia etsi Bipinellam potius ęmulentur, latiora tamẽ sunt, caule bicubitali, radicibus albis, longis, in latus recteq; tendentibus, insignis acrimonię, nec sine odore. Quæ inditia, & si legitimũ Meum non ostendant, illi tamẽ, substituti loco verius quadrant, quàm nux vnguentaria huic

Valerij Cordi lapsus.

Pimpinella hircina.

Au- toi Ga lenic9 succe- daneo rũ ta- xatur.

succedaneũ facta, ex Galeni & Pauli substitutis spuriis. Quãdoquidem nux hæc, vomitoria est ac purgans nõnunq;, aliaq; plura â Mei natura diuersissima obtinet. Quanquã pro Mei radicibus, Dauci etiam radices quibus officinæ Toletanæ abundãt, subiici possũt. Nã quæ de Meo à Galeno dicuntur lib. 7. simplicium medic. similiter libro 6. de Dauci radicibus ab eodem prædicantur, vt conferẽti patebit. Simili modo Cyperi radices accipi possunt, quòd calidæ & siccę sint, ac vrinam & menses cieãt, vt Mei radices.

Pro Meo Athamantico.	Meum Hispanũ.
Pro Mei radicibus.	Dauci radix. Saxifragię. Cyperi.

MYRRHA.

QVÆ nunc in officinis habetur Myrrha, aut adulterio non vacat, aut è deterioribus est. Quod inter cæteras notas, grauissimus odor arguit: tum suauissimũ alioqui obtinere debeat. Erit itaq; vulgaris Myrrha, caucalis fortasse, aut ergassima, non autem Trogloditica, quam omnium primam statuit Dioscorides. Hîc animaduertant Myropolæ, vt nullo pacto Auicẽnæ autoritate malè intellecta. Myrrhę loco, piger nigrum supponãt. Id enim refellit Auicenna his verbis: Loco eius ponitur ,, medietas põderis sui de pipere nigro ,, secundum quod dicitur, sed nihil est, ,, vel non est ita. Dioscorides libro. 3. ,, cap. de Smyrnio herba, semen ipsius pro Myrrha supposuit dicẽs: Semen ,, Smyrnij, Myrrhæ sapore, ita vt alte ,,

rum alterius loco cedat, At verò licebit pharmacopolis (si velint) selectiorem Myrrham ex his quæ nunc veneũt Myrrhæ generibus recipere pro vsu medicamẽtorum, vt nostræ ętatis doctissimis medicis visum est.

Pro Myrrha Troglodytica.	Myrrha vulgaris.
	Smyrnij semen.

MEDVLLA CERVINA.

MEdulla omnis & vera, continetur in ossibus, vt inquit Plinius libro 11. cap. 37 Iullio Polluci ossiũ complementum dicta. Accipitur autem non solùm ex ossibus sed ex spina quę tum durior, tum siccior est q̃; alia, debetq; seorsum reponi vt censet Galenus libro 11. simplicium medica-

dicamentorũ. Ex medicamẽtis compositis medullas hoc tempore recipientibus, vnum est Isopicerotũ descriptione Philagrij Mesuæi. Dioscorides primam laudẽ ceruinæ defert, mox vitulinæ, posthanc taurinę, deinde caprinę & ouillę. A quo nõ dissentit Galenus optimam semper expertus ceruinam, libro 6. de compositione pharmacorum secundum locos, In cuius defectu, vitulinam substituit libro 4. de compositione medicameneorũ secundũ genera cap. 5. sic scribẽs: Verùm multò vtilius medulla ceruina induratis vlcerũ oris adhibetur, quę si non adsit, vitulina, sin vtraq; desideratur, humida quædam & non acris resina.

Pro Medulla ceruina. Medulla vitulina.

MELILOTVM.

Coro-na re-gia. VVulgaris vſus plantam (quam Coronam regiam vulgus appellat) Arabum eſſe melilotũ, multi cõtẽdũt ex Serapionis ſcriptis. Tametſi multę alię Trifolij ſpecies pro illa demonſtrentur. Sunt tamen qui veram Gręcorum Melilotum eam eſſe herbam exiſtimẽt, quæ à noſtris Trebol oloroſo nuncupatur, cum nulla alia trifolij aut loti ſpecies ſit, & boni odoris, & ex qua coronæ aut Sertulæ factitari poſsint, vt Dioſcorides & reliqui teſtantur autores. Veruntamen ſi alia plãta ſit Melilotũ, quæ nobis infrequens ſit, eius inopia Trifolium hoc odoratum accipi poterit, potiſsimùm in emplaſtris eiuſdẽ nominis. in reliquis enim, roſa, aut melius crocus ſubſtituetur ex Galeni ſententia libro 7. ſimplicium, qui meliloti & croci, eaſdem omnino facultates ſuis capitibus recenſet. Et clarius libro 5. cap. 1. de compoſitione phar-

Tre-bol.

pharmacorum secundum locos, his verbis scriptũ reliquit: Dictũ etiam „ ante à me est, quod ex discussoriis „ medicamentis in principio, præstan „ tiora sunt quę modicam astringen- „ di vim complectũtur, qualia sunt ro- „ sæ, & melilotum, & crocus. „

Pro Meliloto. Trifoliũ odoratũ.
Crocus.

MISY.

MISY minerale est Galeni testimonio, quod à sese spõte terræ visceribus innascitur, & in metallo aut fodinis ærariis ita super chalcitim nascitur, ærugo super ęs. Misyos inopiam supplet chalcitis ea de causa vt inquit Galenus libro 9. simplicium medicamentorum his verbis: Itaq; mirum non est tria hæc medi- „ camenta eiusdem genere facultatis „

„ esse, Sory dico, Chalcitim, & Mysi,
„ tenuitate & crassitudine partium in
Azi- ter se diuersa. Dioscorides lib. 5. me-
che. lanteriam supponit (Aziche nostri
„ vocāt) sic de eadē scribens: Vim cau-
„ sticam eam obtinet quam & Mysi.

Pro Mysi.	Chalcitis.
	Melanteria.

MILIVM.

INter frumenta tertij generis refertur milium à Theophrasto: magnoq; in honore fuit semper apud veteres. Non solùm enim ex eo vinum olim factum, sed & Theriacæ Antiochi adiectū fuisse legimus. Milij inopiam supplet Panicum, frumentaceis quoque seminibus annumeratum. Eodemq; modo in panes subigitur, Dioscoride autore, eosdemq; habet vsus. Similiter sensit Galenus

Plin. lib. 14. cap. 16 & lib. 20. capit. 24.

libro

libro 6. de simplicium facultatibus de panico: & lib. 7. de milio.

Pro Milio, Panicum.

MINIVM.

PAlàm est ex Dioscoridis & Plinij scriptis, minium & fossile, & factitiũ, veteribus extitisse. Minium naturale siue fossile, nihil aliud Dioscoridi esse videtur, q̃; quod Cinnabaris fossitia hodie appellatur, & vulgo Bermellon fino. Est autẽ lapis rubescẽs à quo argẽti viui plurimũ elicitur: vt constat ex eodẽ autore capite de argento viuo in principio, vbi ait argẽtũ viuũ fieri ex minio quod abusiue Cinnabaris dicitur, Minium verò factitiũ id esse videtur Dioscoridi, de quo capite de Cinnabari inquit, in Hispaniis ex lapide quodam argenteæ arenæ permisto, tẽperari. Bermellõ fino.

Ab

Ab his duobus Minij generibus differt Miniũ Serapionis siue vulgare, Azarcon nobis dici solet, quod fit ex plumbo & cerusa vsta: & sandix Dioscoridi dicitur, ex quo nũc vnguentum conficiunt Myropolæ. Galenus libro 5. cap. 12. de cõpositione pharmacorum secũdum genera, in pastil

Azarcon.

Sandyx.

„ lo Andromachi, Minij ait, accipitur
„ quantum ad colorẽ satis sit. Pro Minio veterum, Zinabrium vulgare factitium, Theobaldo & aliis supponitur. Fit autem ex sulfure & argento viuo, ad ignem percoctis.

Zinabrium quomodo fiat.

Pro Minio veterum.	Cinnabriũ vulgare factitium.

N.

NASTVRTIVM ALBVM.

NAsturtij semen in Diasatyrio Mesuæi vsurpatur ad venerem stimulandam: quamuis Plinius libro 20. cap. 13. ipsam inhibere scribat. Cęterùm Nasturtij albi meminit idem Mesuæus in confectione pilularum de Colochyntide. Vnde sunt qui per Nasturtium album non intelligunt vulgare semé ruffi coloris, in quo rectè sentiunt, decipiuntur tamẽ quòd putent aliud esse genus Nasturtij seminis albi, ex eo fortasse quòd Plinius in album & nigrũ Nasturtium partiatur. Nisi velint per Nasturtiũ albũ, Thlaspi intelligere vt Cordus: Thlaspi enim, nasturtium tectorum vocari solet herbariis, & semẽ habet nasturtij (Dioscoride autore) Quicquid tamen sit pro albo Nasturtio Thlaspi supponetur cum Manardo in annotationibus super pilulas de Colochyntide. Dioscorides libro 2. Nasturtij folia pro semine substituit

Nasturtium tectorũ.

in hunc modũ de Naſturtio ſcribens: Herbæ ad omnia eadem effectus, licet minor. Galenus ſimiliter de Naſturtio libro 7. ſimplicium ait: Porrò & herba arefacta ſimilem ſemini vim poſsidet, humida verò adhuc & viridis propter aqueę humiditatis admiſtionẽ, multo ſemine inferior eſt. Et libro eodẽ de Lepidio ſcribẽs, Lepidiũ ſupponit ſic dicẽs: Lepidiũ ex quarto eſt ordine excalfaciẽtiũ ſimile naſturtio, tum odore, tum guſtu, tum viribus, ſed minus eo deſiccat.

Pro Naſturtio albo, Thlaſpi.
Pro Naſturtij ſemine, Folia ſiccata.
Pro Naſturtio. Lepidium.

NARDVS.

Spica Nardi

NArdum officinæ ſpicam Nardi appellant: cuius tria genera veteres celebrarũt, Indicam, Celticam (Azumbar noſtri vocãt) & Montanam.

Azũbar.

nam. Inter quæ Indica prȩſtãtior ha betur ad medicamẽta, vt cõſtat apud Galenũ lib. 1. de Antidotis in Theria cȩ cõpoſitione vbi Nardi radicẽ admiſcet. Ex quo duo animaduertẽda occurrũt, primũ quod in Nardi Indici genere reperitur & Syriacus, nõ ꝙ in Syria pueniat ſic appellatus (vt inquit Dioſcorides) ſed quod mõtis in quo oritur pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectatur. Vnde in Antidoto Mithridato apud Gal. lib. 2. de Antidotis, ſpica nardi, & Nardus Indicus ſeparatim habẽtur. Secũdũ animaduerſione dignũ cẽſemus, quod Nardi radix nihil aliud eſt quá ſpica, vt ipſe teſtatur Gal. eodẽ libro de Antidotis ſic ſcribens: Iubet An- ,, dromachus adiicere Nardũ Indicã, ,, ea verò eſt quam ſpicam vocãt, non ,, quòd ſpica ſit, radix etenim eſt, ſed ,, quod ſpicæ formam referat. Et lib. 9. de compoſitione medicamentorum

ſecundum locos in Phyllonis antido
,, to, idem teſtatur inquiens: Quim &
,, nardi ipſius drachmā vnā coniicien-
,, dā cenſet quam radicem falſo dictam
,, appellat, quādoquidē ſpica nardi ve
re nominatur. Cæterū vniuerſa ſpi-
cæ genera inuicem ſubſtituūtur Ga
leni teſtimonio libro 9. cap. 4. de cō-
poſitione pharmacorum ſecundū lo
,, cos his verbis: Eſt igitur Celtica nar
,, dus optimum pharmacum efficiens
,, quæcunq; & Indica nardus ſolet: ve-
,, rùm ab ipſa viribus deficit, veluti e-
,, tiam à Celtica Montana. Plinius li-
bro. 12. cap. 13. aſarum pro nardi ſpi-
,, ca ſuppoſuit his verbis dicens: Nardi
,, vim habet Aſarum, quod & ipſum
,, aliqui ſylueſtre nardum appellant.

Pro Nardo. Spica Celtica & Montana.
Aſarum.

NITRVM.

SAl nitrum officinarum qui ex terra conficitur ad torméta bellica, Nitrum non eſt cuius apud veteres, ampliſsimus fuit in medicamentis vſus. Quare licet ſuis quibuſdam partibus Nitro ſit ſimilis, perperã faciũt ſeplaſiarij qui illud in medicamentis intus in corpus ſumendis veri Nitri ſuccedaneum faciũt, ducti perniciosa doctrina monachorũ qui Meſuęũ commentati ſunt. Plinius libro 14. cap.20. fecem vini (Hiſpani Raſuras vocant, & officinę Tartarum) loco Nitri non malè ſuppoſuit dicens: Et fex vini ſiccata recipit ignes, ac ſine alimento per ſe flagrat. Cinis eius nitri naturam habet, eaſdéq; vires. Dioſcorides tamen libro 5. ca. de Nitro, ſalem pro eo poſuiſſe videtur, & pro ſale nitrum, dicés: Vim & vſtionem

Raſuras. Tartarum.

T ſalis

,, ſalis habet tam nitrũ q̃; ſpuma eius. At Galenus lib. 7. de compoſitione medicamentorũ ſecũdum genera, ſalem ſubſtituit quum cap. 12. in pharmaco Domitij Nigrini ſic ait: Nitri rubri vel ſalis inquinati. Eſt autẽ ſal inquinatus, ſal ex terra effoſus. Cui conſentit Auicen. 2. canone, cap. de ſale, dicens: Et ſal quidem eſt proximus Baurach, hoc eſt nitro.

Sal inquinatus.

Baurach.

Pro Nitro. Fex vini ſiccata. Sal foſsilis.

NVX MOSCHATA.

Antiquis ignotam fuiſſe nucem moſchatam, notius eſt quàm vt debeat demonſtrari. Tametſi Ianus Cornarius libro 8. cap. 3. de compoſitione pharmacorũ ſecundum locos, Myrobalanum Græcorum eſſe cenſeat: quę Chryſobalanos in eo loco à Galeno appellatur. Inter recẽtiores Gręcos

Myrobalanus. Chryſobalanos.

Græcos Ætius, nucē aromaticā vocauit. Auicenna.2.canone, cap.506. ſpicā nardi pro nuce moſchata ſubſtituit ſcribēs: Loco eius ponitur ſpicæ æquale pōdus. Serapio verò libro ſimpliciū cap. de nuce moſchata, Caryophyllos ponit ex ſententia Abēmeſuai dicens: Natura eius eſt ſicut natura Cariophyllorum.

Pro Nuce moſchata. Spica nardi.
Caryophylli.

O.

OCIMVM CITRATVM.

MVLTI hactenus dubitarunt quid Meſueus appellauerit Ocimum citratū in confectione Diamoſchi dulcis hodierni vſus. Sūt qui velint illud Ocimi genus foliis maiuſculis, latis, longis, & craſsis, citreę malo ſimilibus, verū eſſe Ocimū citratum

apud Arabes ab effigie foliorũ sumpta nomenclatura. Quorum opinio non esset omnino spernenda, nisi verum ac legitimum Ocymũ citratum propriis oculis essemus intuiti in Regijs Mãtuę viridariis. Pręter id enim quod odore citrei mali suauissimo insignitur, sic per omnia vulgaribus ocymi generibus respondet, vt sola odoris fragãtia ab illis distingui possit. Hoc tamẽ đficiente, Melissophyllum supponetur, quod in affectionibus cordis (ad quas potissimùm valet confectio dicta) Mauritani multis laudibus efferunt, vt constat apud Serapionem, cap. 23. simplicium suorum, & apud Auicennam in libro de viribus cordis, vbi ita de eo scribit:
» Melissophyllõ excalfacit siccatq; or
» dine secũdo. Cor exhilarat, vitalesq;
» facultates roborat, odoris fragrãtia,
» saporis austeritate, partiũq; tenuita-
» te. Quibus facultatibus, cæteris etiã

visceribus cõpetit. Vires deiectorias „
possidet, nec adeò imbecilles, quin „
atrabiliarios vapores à spiritibus & „
à sanguine, qui cordi & arteriis inest „
educere queat. „

Pro Ocymo citrato, Melissophyllō.

OCVLVS POPVLI.

FIT hoc tempore in officinis vnguentum Populeum Nicolai, ab oculis populi, quos recipit nomẽ assumẽs. Plinius lib. 17. cap. 21. ait Oculos in arborum surculis propriè vocari vnde germinãt. Sic Cato libro d̃ re rustica cap. 6. expressit dicens: Ibi „
Oculos arũdinis pedes ternos alium „
ab alio serunto. Galenus similiter li- „
bro 9. de simpliciũ facult. cap. de terra Samia, partem illam vnd̃ germen exit, Oculum nominari scribit. Et libro 4. de Sanitate tuẽda medicamen

tum præparat ex populi floribus adhuc conniuentibus, per flores intelligens quod Dioſcorides pilulas nominat, alij autẽ oculos: vtraq; enim populus, alba ſcilicet & nigra, ne florẽ quidẽ habere exiſtimauit Theophraſtus libro 3. de hiſtoria plantarũ. Plinius lib. 24. cap. 8. fatetur populum vuas ferre vnguẽtis aptas. Vnde deceptus eſt Ruellius credens vnguentum Populeum vulgare, ex vuis illis conficiendum eſſe, quandoquidẽ Nicolaus Myrepſicus, non vuas ſed germina vere primùm prodeuntia admiſcet cum ait: Oculorũ in ſummo arboris Populi quando floret apparentium librã. j. ß. Qui ſanè Oculi aut germina vere primò prodeũtia, odorata ſunt & ceraginoſa, cum tamẽ nullus prorſus vuis ſit odor. Pro Oculis Populi, folia ipſius arboris ſubſtituũtur, Galeno autore libro 6. de ſimplicium medicamentorum facult.

Ruellij lapſus.

cult. cap. de Ægyro, hoc est Populo nigra quæ in vsum venit sic scribẽte: Et folia quoq; ipsius quodãmodo floribus similia sunt, nisi quod ad omnia imbecilliora minusq; efficatia. At libro 7. de Compositione medicamentorum secundum genera in pharmaco piscatoris. 32. pro oculis vel surculis Populi nigræ, Sampsuchum euidentissime posuit dicẽs: Populi nigri surculorum, lib. j. qui cum nõ adsint; Sampsucho vti oportet duplum illius adiicientes. Similiter etiam supposuit eodem libro Pharmaco. 29. & 30. Aegyrus.

Pro Oculis Populi. Folia Populi maiori pondere.
Sampsuchus duplo pondere.

OLEASTER.

Azebuches. OLeæ ſyluestres (quas & Oleaſtra Latini appellãt, vulgò Azebuches) in quibuſdã Hiſpaniȩ locis naſcuntur, domeſticis tamen longè minores, foliis breuioribus, aculeatiſq; ramis. Earum baccȩ ſatiuis magnitudine cedunt. Folia (Dioſcoride autore) aſtringendi vim habent, ſuccus tamen & decoctum, eoſdẽ habẽt effectus. Et paulo inferius ait: Foliorum ſatiuæ Oleȩ eadem vis intelligitur, ſed aliquãto inferior. Item folia Phillyreæ vel Tiliæ ex eodem Dioſcoride cap. de Phillyrea, lib. 1. ſubiiciuntur ſic dicẽte: „Huius folia aſtringunt ad eadẽ vtilia ad quæ Oleaſter, cum aſtrictione eſt opus.

Pro Oleaſtri foliis.	Succus & decoctũ foliorum.
	Oleȩ ſatiuȩ folia.
	Phillyreȩ folia.

OM-

OMPHACIVM.

OMphacium ſuccus eſt vuæ acerbæ nondũ matureſcentis, è Thaſia vite aut Aminea vt ait Dioſcorides. Animaduertendum tamen eſt, quod veteres inſolabant Omphaciũ ad denſitatem, vt conſtat ex Hippocrate in libro de vlceribus cũ inquit: Vuam albam immaturã per collum expreſſam per diem ad ſolem exponito, noctu autem tollitur, ne irroretur. Tantoq; tempore ad ſolem ponatur, donec ad mellis craſsitudinẽ deueniat. Patet ſimiliter ex Galeno in libro ſibi attributo de ſimplicibus medicaminibus dicente: Omphaciũ ſuccus eſt immaturæ vuę, qui expreſſus ſiccatur in ſole, & in paſtillis latis vſq; quo fieri poteſt formatur, & ſic reponitur. Plinius quoq; idẽ confirmauit lib. 12. cap. 27. vbi duplicem

modum parandi Omphacium edocuit. Hæc tamen parandi ratio, hoc tempore ferè prorsus exoleuit. Nostrum enim per annum asseruatur liquidum cum sale aut oleo tam ad ciborũ vsum, q̃; ad medicamenta. Hoc

Agresta.

nunc officinis Agresta vocatur, sub quo nomine syrupus à Mesuęo concinnatur, in quē liquidus succus non Sole condensatus est recipiendus, vt constat. Sed quoniã Thasia aut Aminea vite caremus, nos rectè in Hispania succum vuarum acerbarum accipiemus. Proculdubioq; fructus illius plantę spinosę hortis familiaris (quã herbarij Vuam crispã vocant) idem

Vua crispa

quod Omphacium temperamẽtum obtinet, refrigerat enim & astringit sua acerbitate: proindeq; inuicẽ substitui possũt. Galenus tamẽ pro suo antiquorumq; Omphacio, succum rhois supposuit lib. 6. de cõpositione pharmacorum secundum locos cap.

de Me-

de Mediorũ pharmacorũ cõpositione sic dicens: Quod si nõ sit Omphacium, pro ipso Rhois succum iniice.

Pro Omphacio Thasio vel Amineo,	Omphaciũ Hispanicum.
Pro Omphacio liquido,	Succus acinorũ vuę crispę.
Pro Omphacio ueterum.	Liquamẽtum rhois.

OLEVM VETVS.

VEteris olei multiplex in medicamentis est vsus; cuius inopia duplum feruefactũ supponũt nõnulli. Serapio cap. proprio tantũdem ipsius decocti absolute supposuit dicens: Et si nõ habeas oleum vetus & indiges eo, coque ipsum donec fiat sicut mel & vtere, quia virtus eius est sicut virtus veteris. Hinc Gal. lib. 1.

de

de compoſitione pharmacorũ ſecun dum locos cap. de medicamẽtis com poſitis ad alopecias, oleum lucerna-
„ rum pro veteri appoſuit dicens: Cę-
„ terùm oleum lucernarum non ob a-
„ liam rationem aptũ eſt, q́; quod ma-
„ gis tenuium partiũ exiſtit, id quod
„ ipſi ex lucerna in qua veluti coqui-
„ tur accidit, fitq; tum veteri tum cici
„ no adſimile, veluti ſi etiam aliâs ad
„ ignem velis oleum calefacere. Et li-
bro 2. de compoſitione medicamẽt. ſecundũ genera, cap. 12. & lib. 6. ſimplicium cap. de oleo, oleum cicinum (ricinum etiam vocãt) ſubſtituit di
„ cens: Si oleum cicinũ habeas pro ve-
„ teri vſurpato. Libro tamẽ 6. de com poſitione pharmacorum per genera cap. 10. de medicamẽtis Damocratis, oleum recens pro veteri ſuppoſuit
„ dicens: Olei vetuſti quàm mina mi-
„ nus paululo, Quod ſi non fuerit vſur
„ pato vel recens.

Pro

Pro Oleo veteri. Oleũ lucernarũ.
Oleũ cicinum.
Oleũ feruefactũ.
Oleum recens.

OLEVM MVSCELLINVM.

MAgna est Olei Muscellini controuersia in vnguento Aragon Nicolai, & in confectione Lithõtripon, quibus medicamentis admiscetur, Quidam falsò hoc oleum Galeno retulerunt, cum verius paucis mutatis Atio Mydeno sit referenda sermone 4. Tetrabibli 4. ca. 113. vbi recenset præparationes vnguẽtorum moschatorum. Veram huius olei descriptionẽ quęrent Myropolę apud Nicolaum Alexandrinum cap. 712. & apud Arnaldum Villanouanũ in Antidotario oleorũ. Cæterûm quoniam

niam id olei genus ſumptuoſum nimis eſt & paratu difficile, ipſius penuria conſentaneum cenſemus, cũ Bernardo Deſſenio, rutaceũ aut laurinum ſubijcere, nec minus erit efficax, & parabilius.

Pro Oleo muſcellino Rutaceum oleum.
Laurinum.

OLEVM OMPHACINVM.

OMphacinum oleum, immaturũ quoq; dicitur, & Græcis Omotribes id eſt crudum, ex immaturis & acerbis oliuis expreſſũ, vt inquit Galen. 2. & 3. lib. de compoſit. pharmacorum per locos. Ex hoc fit roſaceum, cuius eſt vſus ad capitis vulnera, cum caluariȩ & membranarum læſione. Cæterùm omphacini defectu, aliud oleæ ſurculis paratum, aut Hiſpanicum ſubſtituit Gal. lib. 6. de

ſim

simplicium facultatibus, sic dicens. "
Quinetiam quicunq; in præparan- "
do ramos inijciunt, ij & ipsi ompha- "
cino simile oleum efficiunt. Cæterũ "
rogandum non est quo pacto sit pręparatum, sed gustandum est potius "
ac si præferat astrictionis quippiam "
eatenus etiam frigidum esse existimandũ ceu illud quod ab Iberia portatur, quod Hispanicum nominant.
Veruntamen qui clarius velit intelligere oleum Hispanicum Omphacino similes vires habere ad Galeni mentem, ipsum legat. lib. & cap. 1. de compositione medicamentorum secundum locos & lib. 2. de composit. per genera cap. 8. de his que cicatricem obducũt, vbi ait: Emplastrum "
conficies ex omphacino, vel eo quod "
ab Hispania portatur, Hispanum no "
minant, vbi nec huius copia adsit, te "
neros oliuarum surculos contusos "
cuipiam vulgari oleo admiscebis. "

Pro

Pro Oleo Omphacino. Oleum ex ſurculis oleę paratum.
Oleũ Hiſpanicũ.

OPOBALSAMVM.

Balſamum.

OPobalſamum ſuccus eſt arboris Balſamũ vocatæ, cuius lignum Xylobalſamum eſt, ſemen verò Carpobalſamum. Præcipua tamen autoritas (vt inquit Dioſcorides) ſucco, ſecunda ſemini, minima ligno. Rariſsimũ autẽ ſẽp fuiſſe Opobalſamũ, veteres omnes teſtantur autores, Galenuſq; fatetur libro de Antidotis. 1. ſe in Iudęam nauigaſſe, quò verum â falſo & adulterato diſcerneret: quod non leue argumentum videtur, nos verum Balſami ſuccum, nec habere, nec haberi poſſe. Quamuis neminẽ lateat afferri ex occidẽtalibus Indiis liquorem odoratiſsimum, liquido

ſtyraci admodum ſimilē ſub nomine Balſami, qui illud quadantenus repreſentat. Sed cum, teſte Strabone, Balſami lacrhyma lacteo colore ſit, crediderunt nonnulli potius hoc nouum genus Balſami, verā eſſe Stactem vel Styracis liquorem, quā Balſamū, obidq; non eſſe penitus abs re, vti eo loco Balſami. Cæterùm nō eſt ſilentio prætereundum, quod anno exacto ex prouincia Carthaginenſi Indiæ occidentalis, miſſus eſt Regi noſtro Philippo alius liquor eiuſdē nominis, non arte aut decoctione extractus, ſed ſuapte natura erumpēs, quem nimirum ex magnis & vmbroſis montium arboribus prodire, eoq; vti eccleſias ad conſecrationes, illius Regni moderator ſcripſit. Refert hic liquor cuiuſdā reſinæ vehementer calidę ſpecimē, nec odore parum commendatur. An verò hoc Balſami genus pro Opobalſamo, vt primus

1. de 74

posſit ſupponi, nunc non auſim ſtatuere, quòd nondum eius exactè periculum fecerim. Quidam ex recentioribus factitium Balſamum cõponũt vt germani Opobalſami defectũ reſarciant, inter quos eſt Syluius in annotatione ſuper Meſuæi diſtinctionem de oleis, & Matthiolus Senẽſis in ſuis ad librum.1. Dioſcoridis pręclariſsimis commẽtariis: qui eius conficiendi rationẽ docuerunt. Valerius Cordus, Oleũ Caryophyllorũ ſubſtituit. Matthiolus ipſe, Oleum Myriſticæ nucis vel ſtyracinum: interdum Balſamum Indicum, aliquando illud arte factum & compoſitũ ſupponit, & ſi cùm de reſinis ſcribit, Abiegninã vice Opobalſami in Antidotis admittat. Pleriq; demum ſtactem Myrrhæ ex Pauli & Galenici autoris Succedaneis iniiciũt, tametſi non ſit myrrha Alexiterium medicamentum vt Balſamum. Eſt autem
Stacte

Stacte, teste Dioscoride, liquor stillatitius quem ipsa myrrha resudat. Est etiam (vti ipse de vnguentis scribēs commemorat) pinguitudo recentis myrrhæ cum exigua aqua tusæ. Sed cum myrrhæ legitimæ, ac recentis inopia, Stactes itidem penuriam pariat, è selectissima vulgariq; Myrrha fieri posse Stactem, minime inficiamur. Stacte

Pro Opobalsamo, Balsamũ Indię.
Stactę vel gutta
Myrrhę.
Oleum Balsami
factitium.

OPIVM THEBAIÇVM.

OPiũ laudatᷓ ab omnibus qđ ex lacte Papaueris syluestris capitũ fit, nõ ex succo foliorũ, veluti hodie

mnlti compendij causa facere solēt. Officinæ vno ore Opium Thebaicū commendant, Galenum sequētes libro 7. simplicium medicamētorum, & post eum omnes. Sed quod ad nos hodie conuehitur, non est legitimum & verum ex incisione capitum Papaueris conflatum, sed potius è foliorum & capitum contritorum succo concretum, quod Meconium vocant, Opio longè deterius & ignauius, veluti post Dioscoridem Plinius quoque scriptum reliquit libro 20. cap. 18. Dioscorides lib. 4. Hypecoum herbam cognitam, rutæ syluestri similem pro Opio supponit, dicens: Hypecoo natura eadē quę Papaueris succo. Gal. similiter libro 8. simplicium medicamēt. Hypecoum, in tertio ordine refrigerare dixit, ita vt parum absit à Papauere.

Meconium.

Hypecoū.

Pro

Pro Opio, Meconium.
Hypecoum.

ORIGANVM PERSICVM.

PErſicum Origanum apud Meſuęum deſcribitur in Trypheris, & iuxta Auicennam. 5. canone: ſic dictũ quòd apud Perſas proueniat omnium pręſtantiſsimũ: circa quos floruit Auicenna, vt Bellunenſis teſtatur. Alij autores Græci vel Latini nuſquá Perſici Origani meminerũt, ſed Heracleotico primas laudes tribuunt, vt conſtat ex Dioſcoridis & Galeni monumentis. Siue autẽ Origanum Perſicum idem ſit cum Heracleotico, ſiue Heracleoticũ ſit Origanum ſylueſtre quod paſsim naſcitur in Hiſpania, parum aut nihil refert, cum omnes, autore Galeno libro 8. ſimplicium, incidendi, extenuandi,

calfaciendiq; facultatem posſideát, 3.exceſſu. Cùm itaq; nos Origano Perſico, aut Heracleo careamus, Hiſpanico illorum vice ſecurè vtemur, aut in omnimodo defectu, alias herbas ſimilis facultatis reponemus, quas retulit Gal. lib. 6. de cōpoſitione Pharmacorum per locos cap. de mediis pharmacis, ad hunc modum ſcribens: Nihil autem refert etiam ſi
" Hyſſopum coniicias pro Origano,
" aut Pulegium, aut Thymum, aut
" Thymbram, aut Calamintham odo-
" ratam.

Pro Origano Perſico.	Hiſpanum Origanum.
	Thymum.
	Pulegium.
	Calamintha.
	Hyſſopum.

OPOPANAX.

EX Heracleo tantum siue Herculeo panace, manat gummi Opopanax dictũ, licet Mesuæus alterius videatur fuisse sentẽtiæ cap. proprio simpliciũ. Poterat tamen veritatem si non ex Græcis, saltem ex suo Serapione ediscere & Auicenna, qui Heracleum panacem, è quo fit Opopanax, melius q̃; ille vidẽtur agnouisse. Galenus lib. 2. de Arte curatiua ad Glauconẽ in curatione Scirrhi, pro Opopanace, Ammoniacum vel Galbanum vel Sagapenũ supponit, quoniam simul hęc emollientis & digerentis sunt facultatis. Auicenna verò. 2. canone, cap. 531. Ammoniacum solum his verbis substituit: Et æstimo quod Ammoniacum est ei propinquum. „ „ „

Pro Opopanace, Ammoniacum.
Galbanum.
Sagapenum.

OS CORDIS CERVINI.

RES est plena difficultatis & controuersię, quod de osse cordis ceruini passim effertur. Quidam enim anatomicarum administrationũ periti, in bobus, bubalis, equis, ceruis, atq; id genus animantibus, nõ os sed osseum nescio quid reperiri tradũt. Quamuis Aristot. 2. de animalibus, cap. 15. genus quoddá boum esse scribat, suo in corde osiculum continentium. Platearius in sinistra parte ceruini cordis reperiri scribit cartilaginem quandam subrussam, ad lõgitudinem & latitudinem osis dactyli. Albertus in ceruis & in homine quoq; vt Galenus dixit, & in multis insuper animalibus se vidisse tradit. Nos à venatoribus passim accepimus verum os circa ipsius cerui cor

reper

repertum esse in quibusdam, nec tamen in omnibus. Huius osis antiqui non meminerũt, vt verisimile sit eos ignorasse. Ætius tamẽ inter Græcos posteriores sermone. 4. Tetrabibli 4. cap. 32. meminit osis cordis cer uini cum ait: Amuletũ naturale ossa „ quæ in corde cerui reperiuntur sini- „ stro brachio adalligata, arcana qua- „ dam naturæ vi conceptionem iuua- „ re creduntur. Hoc autem cor, huma „ num totius substantiæ proprietate roborare, Actuarius cũ reliqua Arabum familia contendit, qua de causa in compositionibus admittitur, vt in Aurea Alexandrina Nicolai, in Diaprasio, Diarrhodon, & in Diamargarito. Sed quoniã apud nos sæpe bubulam tracheam arteriam eius loco venditare solent impostores, satius fuerit veri inopia, paruæ scapulæ figuram imitãtis, Vnicornu (si tamen verum aliquod est & contra ve

" nena aut margaritarum puluerem) pari pondere ingerere. Quæ, Serapione autore, libro simpli. capite. 397. cardiacæ conferunt, & tremori cordis & accidentibus à melancholia factis, quum eadem de osse cordis ceruini Platearius scripserit,

Pro Osse cordis ceruini. Vnicornu, Margaritę.

P.

PARIETARIA.

Helxine. HElxine (cuius meminit Dioscorides libro .4.) parietaria officinis dicitur, quòd in ędificiorum parietibus nascatur. Alij quòd detergẽdis vitreis poculis sit aptissima, Vitreolam nominant. Vsus eius est in clysteribus passim, & in emplastro de nido hirundinis, ex Guidone Caulia

Vitreola.

co. Galenus libro. 6. de ſimplicium medicamen. facultat, Alſinem, Pamplina vulgo dici ſolet, pro Parietaria ſubſtituit, ſic ſcribens, Alſine facultatem Helxine obtinet, nempe refrigerantem & humectantem, eſt enim eſſentiæ aqueæ frigidæ, quare & citra aſtrictionem refrigerat. Pamplina.

Pro Parietaria Alſine.

PARTHENIVM.

QVamuis Galenus lib. 6. de ſimplicium medicamentorum facultatibus, Helxine alteri, Apuleius, cap. 82. & 83. Mercuriali ac Parietariæ Parthenij nomẽ aſcribant, legitimũ tamen Dioſcoridis Parthenium & Amarellam ſeu Matricariam vulgarem, cuius eſt vſus in Syrupo ex Artemiſia Mathei de Gradibus, Matricaria.

vnam & eandem esse plantam, ex dō ctissimorum autorum testimonijs concedi debet. An vero Hippocratis Parthenium (cuius libro de vlceribus meminit) nostræ Matricariæ cō ueniat, nō ausim afirmare, nisi forte Cotulam fætidam intelligat, quæ à multitudine & paruitate foliorum, Millefoliū quoq; à Latinis nuncupari solet, & à multis Parthenium censetur. Ait enim, Herba est paruis fo-
" lijs prædita cui nomen Parthenium
" microphyllon. Hæc verrucas de pu-
" dendo aufert. Cęterùm hallucinātur ex recentioribus nonnulli contendē tes plantam illam verum esse Dioscoridis Parthenium (quæ & Gamarça Hispanis nominatur) hęc enim folio est fęniculi, aut Chamęmelli potius quàm coriandri, neque sapore vsq; adeo amaro, vt in Parthenio requiritur, sed acutissimo & exulcerandi vi prædito, id quod nusquā, Parthenio

Ga-marça

nio conuenire posse, ex Dioscòride intelligitur. At quamuis non desint, qui Cotulã fætidã pro Parthenio substituant (quòd calidę potẽtiæ in gradu.3.cẽseãtur, siccę in 2.) cũ tamẽ nõ in omnibus facultatibus sint similes [vt si exulceratione sit opus] cõmodius est Athanasiã vulgarem (quã & Tanacetũ vocant seplasiarij] substituere, quippe Trago teste, eiusdem sunt temperamenti, nimirum calidi & sicci, eundemque ferè vsum in medicina habent. Nec alio differunt, autore Matthiolo, nisi quod Tanacetum viris magisq; mulieribus cõmendatur, contra vero Matricaria dicta, fęminis tantũ exhibẽdã præcipiunt.

Athanasia.

Pro Parthenio Tanacetum.

PRVNA DAMASCENA.

PRunorum differentiæ innumerabiles ferè sunt, tanta est eorum va-

rie

rietas, tum colore, tum ſapore, atq; magnitudine. Damaſcena verò à Damaſco Syriȩ mõte, in quo naſcuntur appellata ſunt, quibus primam bonitatis laudem, omnes ferè deferunt, præſertim quòd Actuario capite de potionibus medic. & Meſuço in ſimplicibus cap. 19. autoribus, in emolliẽdo ventre, cæteris anteponantur. Ad quem vſum fit hodie in noſtris officinis Electarium Diaprunis Nicolai ſimplex. Cæterum cũ nos careamus prunis ex Damaſco allatis, Hiſpanica eiuſdẽ nominis (quæ vbertim Toleti proueniunt, & acidam cum aſtrictoria qualitatem obtinent) ſubſtitui poterunt, quamuis dulciora ſint vt inquit Galen. lib. 7 de ſimplicium medicamentorum faculta: vbi verò nec recentes ad manum eſſent, poſſet quis ex vulgaribus Damaſcenis ſiccis optima deligere, & die nocteq; aqua pluuia recenti humectare. Quæ

omnia confirmat Galenus libr. 2. de „
alimētotum facul. his verbis, Prunis „
ęque ac ficubus concessum est, vt vel „
exiccata vtilia permaneāt, Damasce „
nis à Damasco Syrię monte in quo „
nascuntur appellatis, prima laus ma „
gna hominū opinione defertur: pro- „
xima ijs quę in Iberia & Hispania „
proueniunt. „

Pro prunis Damascenis.	Damascena Hispanię.
Pro Damascenis recentibus.	Sicca humectata.

PALMA.

PAlmarum arbores Ægypto, Syrię Palestinæ & Hiericunti sunt admodum familiares, adeò vt in ijs locis Dactylis pascātur porci sicut apud

apud nos glandibus ſaginantur. In Italia ſteriles ſunt. In Hiſpaniæ verò maritimis, fructum ferunt, ſed immitem. Galenus libro 8. de Simplicium facult. palmam, inquit, omnibus ſui partibus aſtrictoriæ facultatis eſſe participem. quamobrē in Emplaſtro Diapalma vocato cuius eſt vſus, non mediocre iuuamentum affert. Cæterùm Palmę ramis viridibus deficientibus, radices cannarum ſubiici ſolēt ex Meſuęi ſententia in vnguēto alio Palmęo vbi ait: Et loco palmæ po-
„ teſt poni radix cannæ. At verò cum
„ Galeno autore libro 1. de cōpoſ. per genera, rami Palmarum ob repellendi & aſtringendi vim illud Emplaſtrum ingrediantur, quæ nullatenus ineſt radici cannarum, ſed potius attractoria & abſterſoria vt Dioſc. refert, hinc cenſemus, vbi deſit Palma viridis, vel Myrtum vel Salicem vel Vlmum ſupponendum eſſe. Nam ſi

conſu-

consulamus Galenum in libro simplicium, hæc omnia eiusdem inter se sunt facultatis, similesq; cum Palma tum astringēdi, tum etiam repellendi & mediocriter discutiendi vires obtinent.

Pro Palma, Myrtus.
Salix.
Vlmus.

PANAX HERACLEVM.

PAnacis tria genera ab inuentoribus cognominari tradunt, Asclepium ab Æsculapio, Chironium â Chirone, & Heracleum ab Hercule, quare & Herculeū à plerisq; est appellatum, cuius tantū lachryma officinæ nostro tempore vtuntur. Panaces Herculeū in Hispania nascitur, habeturq; in quāplurimis viridariis: sed non obid affirmauerim, eius la-

Opo-ponacum. chrimam quam Opoponacum vocant, excipi apud nos. Solẽt Chyrurgi pro abstergendis ossibus, vnguentum Auicẽnæ in vsum vertere, Mundificatiuum osium appellatũ, quod sanè recipit corticem radicis plantæ Opopanacis. In cuius defectum lachrimam ipsam siue gummi seligemus, ex Galeni censura libro. 8. sim. medic. de Panace Heracleo. Dioscorides ligusticum supponit lib. 3. cap. de ligustico, sic dicens: Ligusticũ Panaces incolæ, non abre appellãt, quoniam & radice & caule Heracleotico panaci simile sit, & viribus eisdẽ prǽditum.

Pro Panacis cortice. Opopanax.
Pro Panace Heracleo. Ligusticũ.

PASTINACA SYLVESTRIS.

DVplex Paſtinacæ genus reperitur, vna enim ſatiua eſt, quę itē duorum eſt generum. Vnum radice admodum rubente, quibuſdam Carota dictum, alterum albicantibus radicibus, quod quidam inter rapa connumerant: ſylueſtris altera quæ propriè Staphylinus, Græcis nominatur, & ad omnia potētior eſt, vt inquit Gal lib. 8. ſimplicium, pręſertim ſemen quod Bauciam apellant Barbaricè familię autores, vt apparet in Dyaſatirio Meſuæi. Paſtinacę omnes vulgares admodum ſunt in Hiſpania, & inuicem ſubſtituuntur. Autore tamen Dioſcoride cap. proprio lib. 3: Satiua paſtinaca ad eadem pollet, inefficatior tamē, & cibo aptior.

Carota. Staphylinus. Baucia.

Pro Paſtinaca ſylueſtri	Paſtinaca domeſtiça:

PETROSELINVM.

PEtroſelinum Macedonicum, & in hoc Aſtreoticum, & huius ſemen maxime in vſus eſt, vt docuit Galenus libro. 8. de compoſitione pharmacorum ſecundum locos. At vulgare Petroſelinũ quod nobis pro condimentis vſu venit, non eſt de quo veteres præſertim loquũtur in ſuis cõpoſitionibus, ſed illud in Macedonia natũ, quo nunc ferè deſtituimur Quamuis nõ temere vulgare Petroſelinum pro vero ſubſtituatur, vt liquido monſtrauit Galenus libro de Theriaca ad Pamphilianũ cum ait valere Theriacam ad calculos ex decocto Petroſelini aut Apij. Subiicitur ſimiliter cymini ſemẽ ex eodem Galeno libro. 7. ſimplicium ſic ſcribente: Cymini ſemine maximè vtimur quemadmodum aniſi, liguſtici, cari, & petroſelini. Eſt verò & facultatis excalfacientis ex tertio ordine, ſicut illorum vnumquodq;

Pro

Pro Petroselino, Apiũ hortenſe.
Cyminum.

PEPLOS.

HAnc plantam Hippocrates interim Papauer albũ, interim ſpumeum, aliquando Miconiã, interdũ Chamæſicem nominat, quemadmodum Galenus in libro antiquarũ dictionum Hippocratis ſcriptum reliquit. Herbariis Eſula rotunda vocatur, quoniam lacteo ſucco vt illa turgeat, atq; aluum ſimiliter purget. Verûm cum Peplus apud quoſdam non naſcatur, eius loco Peplis ponetur ex Dioſcoride lib. 4. cap. De Pepli vbi ait: Colligi & reponi ac dari vti Pe- „
plos & ſale cõdiri ſolet. Eaſdẽ habet „
vires. Eſt autẽ Peplis plãta cognita „
in maritimis potiſsimũ prouenien, portulacę ſimilis per terram ſparſa, quę vnica candida radice firmatur.

Quam nos Valentiæ ſæpe vidimus iuxta Oppidum Grao dictum propè mare. Cæterùm pro Pepli ſemine, Peplij ſemen à Galeno ſupponitur libro. 8. de ſimplicium facultatibus.

Pro Peplo, Peplis.

PELLECINVM.

Hedy ſarum Securi daca. PLanta quę Hedyſarum & Securidaca Latinis nominatur, pellecinum quoq; ab vnguétariis vocari, Dioſcorides autor eſt: quo nomine vſurpatur in Mithridatio quod ex Cleopatro & Antipatro, Galenus & Ætius ſcripſerunt. Pelecini ſeminis eſt vſus, id enim (vt Dioſcorides teſtatur) additur in antidota. Attamē deficiente ſemine, ramuli ipſius herbę ſubſtituuntur ex Gal. lib. 6. ſimplic. medicament. his verbis: Huius „ fruticis ſemē amarū & ſubacerbum „ apparet. Quamobrem potū gratum „ eſt

est stomacho, & viscerũ obstructio- „
nes expurgat. Idem præstant totius „
fruticis ramuli. At in penuria totius „
plantę, semen Nigellæ in campis na
scentis accipi posse, pręter recentio-
rum testimonia, Galeni de Melan-
thio siue Nigella scripta, libro. 7. de
simpliciũ facult. apertê demõstrant
si cum reliquo conferantur.

Pro Pelecini semine,	Pelecini ramuli.
	Nigellę semen.

PETROLEVM.

PETROLEVM aliud est naturale ex minera in insulis ac scopulis fluẽs, quod subalbum nobilissimum æstimatur. Subnigrum verò, subrubrum & crassum, pessimum existit, taleq; cõuehitur ex Italia nostra tempestate, vel ex stillantibus aliarũ regionũ petris, vnde Petrolei nomen accepit. Alterũ est artificiale

cuiuſmodi videtur oleũ philoſophorum ſiue de lateribus Meſuæi. Auicennę interpres.2.canone Naphtam veterum, Petroleum vertit. Veri igitur & naturalis Petrolei loco, nõ eſt quod melius in medicamentis ſubſtitui poſsit, quàm oleũ philoſophorũ Meſuæi, vt facilè indicát amborum facultates.

Naphta.

Pro Petroleo, Oleũ philoſophorũ.

POMPHOLYX.

Tucia

POmpholyx, tucia Serapioni & Auicennę dicitur. Quæ hodie in multis officinis habetur, legitima nõ eſt ex æris fauilla, & farinæ modo cõcreta, ſed Cadmię potius ſpecies: quáuis iam deferri incipiat ex ærariis argentariiſq; fornacibus legitima Põpholyx. Optima eſt (vt inquit Aetius) colore nõ alba ſed magis ad liuedinem

uedinem vergens, & quæ in prunas inſperſa, auri colorem ignis ſpeciem efficit. Hac tamen deficiente, Cadmia ſupponitur iuxta Galeni ſcripta libro. 9. Simplic. medic. capitibus de Pompholyge & Cadmia. Accedit Dioſcoridis teſtimonium lib. 5. cap. de Cadmia dicentis: Hac ſpodij vice ,, vtuntur, ſpodium enim parú aut ni- ,, hil à Pompholyge diſtat. Quod au- ,, tẽ Cadmiã maximè ſit Pomphölygi affinis, argumentum eſt quod ſupra ignem proiecta cotrahit colorẽ ruffum, vt de Põpholyge deſcriptũ eſt.

Pro Pompholyge. Cadmia.

PEVCEDANVM.

HÆC planta, Pinaſtellum & Sataria quibuſdam etiam dici ſolet, Arabibus verò Harbatũ, vt conſtat ex Serapione cap. 286. de Simplicibus ex plãtis. Vnde fortaſſe Arabico

Pinaſtellũ. Sataria. Harbatũ.

Pinastellã. Sataria. Harbatũ. Yernatum. Bugenis.

potius quam Hispano sermone, Yeruatum nobis passim effertur. Quamuis Andreas Bellunensis super Auicenam 2. canone, Harbatũ Lonchitim interprætetur, Bugenis autem Peucedanũ. Peucedani radicis vsus est in medicamentis, vt Lithontripõ magnum Nicolai mõstrauit. Quamuis succum pręcipue Dioscorides cõmendauerit, deinde radices. Officinę verò magis probãt radices aridas, lignosas, odore iucundo. Si igitur Peucedani succi copia non adsit, tantum siccæ radicis, & dimidiũ Sagapeni cõijciẽdũ monet Ætius lib. 12. cap. 47. his verbis: Succi Peucedani, ℥xvj. quod si nõ adsit, cõijciẽdæ Sagapeni drachmę, viij. & radicis Peucedani siccę ℥xvj. Gal. pariter lib. 8. simpli. medic. Peucedani, inquit radice maximè, sed tamẽ etiã succo & liquore vtimur. Sunt omnia hæc eiusdẽ speciẽ facultatis, sed valentior succus.

Pro Peucedani succo. Radix cũ Sagapeni dimidio.

PIPER.

TRia Piperis genera in Antidoto Diatrion Pipereom paſsim vſurpantur. Ex quibus album vtpote acrius, reliquis antepoſuit Galenus lib. 8. ſimplic. contra Dioſcoridẽ qui vim feruentiorem nigro dedit. Cęterùm quod vniuerſa Piperum genera eiſdem viribus polleant, Galenus libro. 4. de ſanitate tuenda luculenter monſtrauit de Pipere longo ſic ſcribens: Quod ſi huius facultas non eſt ,, vtiq; albo vtendum, quippe quod ſu ,, pra duo reliqua genera ventrem ro- ,, borat: ſin hoc non adeſt, optimum ni ,, grum petendum eſt, id verò fuerit, ,, quod pondere præcellit. Aetius ta- ,, men libro. 12. capite. 91. de ſimplicibus, quæ in Theriacam conijciuntur, ſic ait: Piperis albi drachmas vj. ,,

aut

aut nigri loco eius drachmas nouẽ.
In omnimodo vero Piperis defectu,
Gingiber ſupponitur à Dioſcoride
„ cap.de Gingibere, his verbis: In ſum
„ ma Piperis viribus reſpondet Gin-
„ giber.

Pro Pipere longo.	Piper album.
Pro Pipere albo,	Piper nigrum. optimum.
Pro Pipere	Gingiber.

PICINVM OLEVM.

Piſſe-leçon. Piſſanthos. Azeyte de pez.

PIcinum oleum (quod Dioſcoridi Piſſelçon dicitur, Hiſpanicè verò Azeyte de pez) Galeno Piſsâthos vocatur, id eſt flos picis. Eſtq; illi medicamentũ celebre in pharmacis ad alopecias, Fit autẽ [vt Dioſcorides inquit] ex ipſa pice ſeparato liquore aquoſo, qui ſupernatat pici ſicut ſerum lacti Illius defectum reſarcit,

pix

pix liquida eodem Dioſcoride autore, cap. de picino oleo, cum ait: Quas „ pix liquida prębet vtilitates. Quod „ pix etiam oleo mixta ſubdi poſsit, teſtis eſt Galenus libro.1.de compoſitione per locos cap.3. ſic dicens: Porro in Aſia agreſtes mulierculæ picē „ liquidam cum oleo permixtam ad ra „ dices capillorum capitis illinunt, vo- „ cantq; hoc compoſitum pharmacum „ Piſſelęon, hoc eſt oleum picatũ, quod „ omnino aliud eſt ab eo quod Piſſan- „ thos, hoc eſt flos picis, apellatur, Flos picis. quod ipſum liquidæ pici incumbit, „ & ſuperſtat tenuium magis partium „ quam ipſa pix exiſtens, tum cõpage „ tum etiam facultate. „

Pro Picino Oleo. Pix liquida.
Pix oleo mixta.

PHRIGIVS LAPIS.

Phri

PHrygius lapis vix reperitur apud nos. Si tamẽ Galeno credimus libro.9. ſimplicium medicamẽtorum, valide deſiccat hic lapis, habẽs quidã aſtrictionis ſimul & mordicationis.

Fex æris. Quare pro eo Dyphryges, hoc eſt ęris fex, aut ſedimẽtũ ſupponetur, cuius in multis Hiſpaniæ fodinis copia reperitur. Id quod ex Galeno perſuadetur, lib.9. ſimplicium medicamẽt. qui de Dyphrige ait, mixtam habere tum qualitatẽ tum facultatẽ: quoniã habet quidam & mediocriter aſtringens & mediocriter acre. Et libro 4. de cõpoſitione medicamentorum ſecundum genera cap.1. de Dyphrige
» ait: Valdè nàq; ſiccat & ſi modicè ſit
» mordax, cũ aliquali aſtrictione. Quæ omnia ſimiliter de Phrygio lapide enuntiauerat. Ponitur etiam Pyrites, ideſt Marchaſita, ex recẽtiorum

Marchaſita. cenſura. quorũ ſententiæ fauet Gal. lib.9. ſimplic. dicens Pyrite facultatem

tē habere existimatur, & Phrygius quem vocant.

Pro Phrygio lapide,	Dyphriges.
	Pyrites lapis.

PVLEGIVM.

DVbitarunt quidam ē recentioribus, an vulgare Pulegiū verum sit & genuinū: quòd nullis notis eius faciē descripserit Dioscorides. Quāuis iam multis autorum testimoniis & argumentis persuasum sit, Pulegium nostrum legitimū esse de quo veteres intellexerūt, Plinius & Apuleius duo Pulegij faciūt genera: nec alia ratione differre scribunt, nisi quod mas candidum, fæmina verò purpureum florem habeat. Dioscorides Pulegium masculū (quod satiuum alio nomine in Dictamni descriptione vocat) duntaxat depinxit. Poleō Hispanis.

Veri

Veri Pulegij inopia, Dictamnũ supponitur ab eodem Dioscoride lib. 3.
„ de Dictamno sic dicẽte: Dictamnum
„ præstat omnia quę satiuũ pulegium,
„ sed efficatius multo.

Pro Pulegio. Dictamnũ Creticũ.

PYRASTER.

PYrorum genera omnia, ob astringendi vim, repellentibus medicamentis admiscentur. Cum autem desiccent modiceq; refrigerẽt illita, merito Galenus, cum nõ aliud esset ad manum, eisdẽ appositis vulnus glutinasse scripsit lib. 6. de Simplicium facultatibus sic scribens: Est & Achras
achras Pyri genus tardissimè maturescens,
„ quod magis quã reliqua Pyra astrin-
„ git & exiccat. Pro Pyro syluestri
„ Oxyacãtha supponitur autore Dio
Oxyacãtha. scoride his verbis: Hæc arbor vt Pyro

ro ſyluestri ſimilem habet ſpeciem, „
ita & vires non diſsimiles. „

Pro Pyraſtro. Oxyacantha.

PROPOLIS.

PRopolis medicamẽtum eſt miro naturæ artificio ab apibus cõflatum quemadmodum cera & mel. Eſt autem Dioſcoride teſte (& vt inquit Marcus Varro lib. 3. de ruſtica) ceroſa materia quæ in aluealiis, præ ſpiraculis reperitur, vbi intrandi exeundiq; apibus patet aditus. Ætius lib. 12 cap. 42. terebinthinã & picem brutiã his verbis ſubſtituit: Si verò Pro „
polis tenera non ſit, admiſcebis tere- „
binthinæ triẽtem: quod ſi neq; in to „
tum Propolis haberi poſsit, cõiicito „
picis brutiæ ſexuncẽ. Gal. lib. 7. cap. 3. de compoſitione phar. ſecundũ genera, ammoniacum ſupponit dicẽs:
Porrò inter tã mollia & validiſsima „

" quod genus sunt, Bdelliũ, & styrax,
" Gutta ãmoniaci idẽ potest quod &
" Propolis.

Pro Propoli. Ammoniacũ, Terebinthina. Pix brutia.

POLYGONVN.

Sanguinaria. Corrigiola. Sauzejo. POlygonũ siue Sanguinaria, officinis corrigiola passim vocatur, & in marem & fęminam ab autoribus partitur. Mas vulgo sauzejo appellatur, cuius inopiam sarcit fęmina ex Dioscoride sic scribente. Fæminæ quoq; spissandi refrigerãdiq;
" natura, ad eadem valens sed inefficacior.
" Galenus tamen in omnimodo
" Polygoni defectu, Potamogetonem

Potamogeton. herbam substituit. lib. 8. simplicium medicamentorum sic dicens; Potamogeton astringit & refrigerat simi-
" liter Polygono, sed essentia eius cras-
" sior quã Polygoni est.

Pro

Pro Polygono mare. Polygonũ fęmina.

Pro Polygono. Potamogetõ.

PRASSIVM.

QVod Latini Marrubium nominant, id Græci Prasion appellarũt: quo nomine in pilulis ex Agarico Mesuæi reponitur, & sub nomine Marmacur, in Diamorusia. Est autem Prasiũ vulgaris plãta, notiorq; in Hispania q̃; vt pluribus indicãda sit. Aduertendũ tamen Marrubium albũ prę stãtius esse nigro, quod Ballote & Prasium fætidũ vulgò vocatur. Caueãt etiã Myropolę, ne similitudine decepti, illã herbã colligant quę pro Alysso describitur à Galeno in 2. de Antidotis, & nonnullis vera Dioscoridis Stachys existimatur: non est tamen vt Marrubium

Marrubiũ.

Marmacur.

Ballote.

Alysső Galeni.

Stachys.

odorata, ſed foliis longioribus. Praſſij inopiam ſupplet Meliſophyllum, vt Galeno placuit libro. 7. ſimpliciũ
„ medic. his verbis: Meliſophyllũ Mar
„ ruuio ſimile eſt facultate, ſed pluri-
„ mum ab eo vincitur. Quamobrẽ nec
„ vtitur eo quiſpiam. Superuacaneum
„ ſiquidem foret præſente Marruuio,
„ cuius tantus eſt vbiq; terrarum pro-
„ uentus, velle vti Meliſophyllo. Cæte
„ rùm ſi cui fortè ad manum quãdoq;
„ Marruuium nõ fuerit, illo vti liceat,
„ modò non exciderit quanto ab hoc
„ exuperetur.

Pro Praſſio, Meliſophyllum.

PVLICARIA.

DVÆ ſunt herbæ quę Pulicariæ nomine efferũtur apud medicos recentiores: altera ſic dicitur â ſimi- *Psyl-*
litudine ſeminis cũ pulice, Pſyllium *lium.*
Grę

Gręcis dicta, de qua non est presens sermo: altera sic appellata à necãdis pulicibus, vt inquit Dioscorides, quę vera est antiquorum Conyza (& nobis dicitur Oliuarda) quam tamen Pulicariam vocauit Nicolaus in vnguento Arigon: Eius duo sunt prima genera, maior scilicet & minor, adsimilisq́; facultatis vt sensit Galenus libro.7. de simplicium medicamẽtorum facult. vnde inuicem ambę supponi poterunt. Conyza. Oliuarda.

Pro Conyza maiori Conyza minor

PAEONIA.

PÆonia ab eius inuentore Pæone medicinæ peritissimo cognominata, Græcis Glycysida nũcupatur, quòd grana mali punici similia habere videatur. Romanis Hasta regia et Casta herba dicitur: Apuleio cap. 64 Glycysida Hasta regia. Casta herba.

Rosa fatuina. Rosa dl mõte. 64. rosa fatuina, vulgoq; nostro, Rosa del monte. Duo eius sunt genera, mas scilicet & fœmina, de quibus apud Dioscoridem & Plinium scriptum habetur. Vtrũq; nobis frequens sponteq; nascitur, quamuis in aliis regionibus non nisi satum proueniat. Pęonię mẽtio fit in Aurea Alexãdrina Nicolai, & in Theriacis Smaragdorum. Mas tamẽ (seu eius radix vel semen) semper est intelligendus, vt Manardus ętatis nostrę medicus longæ doctissimus in epistola. 2. lib. 3. annotauit: & si pro mare, fœmina substitui possit ferè omniũ testimonio, vtramq; plantam sub eodem capite complectẽtium. At verò pro ipsius radice, semen subiici posse Nicolaus Myrepsus Alexandrinus expressit in Antidoto. 333. Pæonia dicta, vbi sic incipit, Amomi ʒ. j. croci. ʒ. ij.
„ Pæoniæ radicis, aut seminis.

Pro

Pro Pæonia mare. Pęonia fœmi na.

Pro Pæoniæ radice. Pęonię semẽ.

Q.

QVERCVS.

QVERCVS nomen commune est ad glãdiferas arbores, vulgoq; dicitur Roble. Vnde Theop. & alij rei herbariæ scriptores, multa Quercus, seu vt Gaza transtulit, Roboris genera commemorant, primo loco Quercum, quæ maximas ferat glandes, secundo Esculũ, tertio Robur, quarto Cerrum, quinto Ilicem quæ spinis horret, sexto Suber. Quæcunque in Quercu spectantur, omnia glutinandi vi pollent calefacienteque, & astrictoriam habent facultatem, glutinandis vulneribus, Roble.

ſanguiniſq; fluxionibus vtiliſsima.
Sic Galenus foliis Quercus, quum
nullum aliud medicamentum ad ma
num eſſet, vulnus ſecuri inflictum,
glutinaſſe teſtatur. Pro Quercu, Fa-
gus & Ilex à Dioſcoride ſubſtituun
„ tur cap. pro prio ſic dicente; Fagus
„ & Ilex, Quercus generi aſsignantur,
„ & cũſimile munus obeũt. Paulus lib.
„ 7. ſic ait, Ilex ſimiles Quercui vires
„ habet, ſed multo ea eſt validior.

Pro Quercu:	Fagus.
	Ilex.

QVINQVE FOLIVM.

Pẽta-phyl-lon. Mer-curii herba.

QVinq; folium herba, Pentaphyl
lon Græcis dicitur, ab Aetio
ſermone.1. Mercurij herba. Inter a-
lia vſus eius eſt pro Theriaces Anti
doto conficienda. Huius vnam nec
amplius Dioſcorides Quinque folij
ſpeciem facit, quum tamen quatuor
eius

eius species inueniantur. Cæterùm in vulgaris Quinque folij radicis defectu, Eryngij radicem supponit Alexander Trallianus libro. 9. cap. 4. de affectibus renum his verbis dicens: Quod si Quinque folij radi- „ cis copia non adsit, Eryngij deco- „ ctum, plurimum potu proficit. Nec „ solum ad hunc peculiarem affectum inuicem substitui possunt, sed ad reliquos etiam, vt ex proprijs Dioscoridis capitibus manifestum euadet.

Pro Quinque folij radice	Eryngij radix.

R

RHAPONTICVM.

Rhaponticum (quod Rheuponticum officinę vocant) à Rhaponti fluuio, in cuius ripis copiosè nasci tur, nomen sortitum fuit. Est autem radix nigra, Centaurio magno simi

lis, ſed minor & ruffior, ſine odore, fungoſa, leuis: quę trita mãducataq;, colorem reddit pallidum ad crocum inclinantem. Superiori tẽpore Rhapontici loco, Centaureæ maioris radix vſurpata eſt: quod etiamnum fit ab illis quibus nondũ veri Rhapontici notitia patuit. Alius itidem error inceſsit apud medicos, qui putarunt Rheubarbarum noſtrum Dioſcoridis eſſe Rhaponticũ. Quo tamẽ viſo â priſtina diſceſſere ſententia. Equorum numero Manardus extitit, veluti eius libri ſexti epiſtola ſecunda, & quinti vltima teſtatur. Atqui id non eſſe vulgare noſtrum Rhabarbarum (quamuis inuicem ſupponi poſsint) magno cõſenſu claſsica medicorum ſchola & ipſiſsima veritas aſſerit. Præter id quod Nicolaus Myrepſus in confectione pilularum ad Stomaticos, recepit Rheuponticũ & Rheubarbarum. Verum Rhaponticum è

Moſcho

Moſchouia allatum (quod Dioſcori dis hiſtoriã notis omnibus referret) primum vidimus Vrſariæ in officina Regis, pro Theriaces antidoto conficienda. Cęterùm Rhapõtici inopia, radix etiam Centaurij magni, aut Symphiti, in vſum vocari poteſt Ætio autore libro 8. cap. 57. his verbis: Quod ſi non ſit Rheon, Centau- ,, rij maioris radicem contuſam & cri- ,, batam iniice vnciæ pondere, aut eo- ,, dem modo radicem Symphiti. Quod ,, ſi conferantur apud Dioſcoridem & Gal. Centaurij magni & Rhapontici vires, in vniuerſum ad eadem valere ambo vnuſquiſq; reperiet.

Pro Rhapontico, Rhabarbarum vulgare.
Centaurij magni radix.
Symphiti radix.

RA-

RHAMNVS.

THeophraſtus Rhamni duo genera conſtituit, nigrum ſcilicet & candidum , Dioſcorides verò tria memoriæ prodidit , eiſdem viribus prædita, quæ inter ruborum genera à Plinio deſcribuntur. Galenus lib. 8. ſimplicium medic, teneris Rhamni folijs vtendum eſſe docet ad Herpetes, & Eryſipelata non magnopere calida. Deſiccant enim & digerũt exceſſu ſecũdo, & refrigerant in primo completo, Iis tamen deficiẽtibus folia illius plantæ quę Vuaſpina , à nonnullis vuamarina, & à pluribus vua criſpa ſiue criſpina vocatur, ſubſtituentur. Idem enim haud dubiè quod Rhamnus temperamẽtum obtinét. At quamuis vua criſpa, antiquis fortaſſe incognita fuerit (niſi rubi aut rhamni generibus adſcribatur

Vuas, ſpina. Vua mari- ua. Vua criſpa

tur

tur] nunc omnibus notior eſt, quã vt à me pluribus explicari debeat.

Pro Rhamni folijs. Vuę criſpę. folia.

RAPI SEMEN.

RApũ Latinis dicitur quod Græcis Gongyle, à figura eius quæ plerũq; rotũda eſſe ſolet. In qua et in magnitudine à Napo ſolet differre, Adeoq; vt Plinius lib. 13. cap. 18. Rapa ſe vidiſſe teſtetur quadraginta libras excedentia. Dioſcorides tã Rapi q̃; Napi ſemen, Antidotis vt Theriacæ aptè miſceri ait. Cæterũ cùm eaſdem quas Rapũ vires habeat Napus (Bunias Græcis dictus) inuicem ſubſtitui poſſunt. Galenus tamen libro. 6. ſimpliciũ medicamẽtorum Rapi radicem ſimilis eſſe facultatis cum ſemine, luculenter edocuit. Gongyle. Bunias.

pro

Pro Rapo, Napus.
Pro Rapi semine. Rapi radix.

RIBES.

FRVCTVS notissimus est Ribes, Germanicis & Italicis officinis: cuius nullã antiqui mentionem habuerunt. Apud nos incognita est planta quę Ribem Mauritanorũ repręsentet, nihilominus tamẽ Ribes noster, ad ea ad quæ ille iure potest vsurpari. Ideoque sunt multi qui ex vulgaris arbusculæ fructu [quam Ribes vocant, succum exprimãt & per annũ asseruent pro cõfectione Rob de Ribes Mesuęi & similibus. Cæterũm legitimi Ribes penuria, cõmode substituetur succus Acetosę herbę, similem illi facultatem habentis: quod Mesuæus testatur distinctione 6. de speciebus Robu 3. in Rob de Ribes

bes sic dicens: Et scito quod Rob her- "
bæ acetosę est in virtute sua. "

Pro Ribe Arabũ, Ribes vulgaris.
Pro Ribe Acetosa.

ROS MARINVM.

ROS marini in vnguẽto Aragon Nicolai passim est vsus. Huius prima ac summa genera [quæ maris ac feminæ appellationibus notãtur à Dioscoride & Theophrasto] vix integrè dignoscuntur hoc tempore. Aliud verò Coronarium dictũ vulgare est, omnibusq; cognitum, eiusdemq; cum reliquis facultatis, autore Gal, libro. 7, simplicium, sic dicente: Libanotides tres sunt, vna steri- "
lis, duæ fructum ferentes, omnes ve- "
rò eiusdem facultatis, emollientis & "
digerentis, abstergẽtis & incindẽtis. "

Pro

Pro Rosmarino mari & fœmina. Rosmarinum coronarium.

RVBRICA.

MEminit Dioſcorides duarũ Rubricæ ſpecierũ, nẽpe ſinopicæ & fabrilis. Quas Galenus (vel ſaltem alterã) viſus eſt ſub terra Lemnia cõprehendiſſe lib. 9. ſimplic. cap. de differẽtiis terrarum. Eſt autem Rubrica ſinopica (quantum ex Dioſcoride elicitur) Bolus Armenicus vulgaris, qui paſsim apud nos effoditur. Nam etſi hæc Rubrica (vt inquit Georgius Agricola) ex Sinopide Capadociȩ vrbe vnde nomen inuenit tantũ importabatur, conſtat tamen reperiri in Hiſpania. Accedit quod ſpecies Sinopidis (vt Plinius teſtatur lib. 35 cap. 6.) ſunt tres, ſcilicet rubra, minus rubens, & inter has media. Quæ differẽtiȩ pariter reperiuntur in vulgari

Bolus Armenicus.

gari Bolo Armeno. Rubricam fabrilem appellarunt veteres, quod ea plerunque vterentur fabri lignarij ad lineas ducendas, infectis in ea funiculis. Hanc nasci in Lemno insula Galenus etiam lib. 1. de Antidotis scriptis mandauit. Hæc est quæ Arabibus dicitur Mogar & Magra, & Hispanis Almagra. Gal. lib. 7. de cõpositione pharmacorum secundũ locos de medicamẽtis ab Andromacho ad sanguinis reiectationẽ, pro Rubrica Lẽnia, Rubricã sinopicã substituit dicẽs: Rubricæ Lẽniç ℨ. ij. aut si hæc nõ adsit, sinopicç ℨ. iij. Sed quod pro sinopica supponatur fabrilis, Dioscorides autor est dicẽs: Rubrica fabrilis ad omnia sinopide inferior est.

Mogar. Magra. Almagra.

asder morr

Pro Rubrica Lemnia.	Rubrica sinopica.
Pro Rubrica sinopica.	Rubrica fabrilis.

RVSCVM.

Myrtus sylnestris

OFicinarum Bruscus, syluestris myrtus & Ruscum Latinis appellatur. Iampridem explosus est error, qui cubebas myrti syluestris fructus putauit, vt Serapionis interpres visus est insinuare. Rusci fructus & radices vsui conferunt medicinæ, vt demonstrant syrupus de quinq; radicibus Mesuęi, & Benedicta laxatiua Nicolai Alexādrini. Quidam Valerij Cordi scriptis ducti in suo dispēsario, per semen Asparagi & Rusci intelligunt carnē & pulpā eius, reiectis nucleis osseis. Quorum sentētia Celso refragari videtur lib. 5. in confectione Emplastri Diadaphnidon, id est, de baccis Lauri sic scribenti:
» Quoties aut baccā aut nucem aut si
» mile aliquid posuero, scire oporte-
» bit antequam expendatur, ei sum-

mam

mam pelliculam esse demẽdam. Cui „
sententiæ Theophrastus adstipulatur lib.1.cap.3.de historia plãtarum
vbi fructum appellat, quod carne &
semine constat. Cæterùm Galenum
habet ille patrocinantem lib. 2. de
Antidotis in Antidoto quam Cæsari præparauit, carnem baccarum iuniperi solummodo præscribentem.
Rusci seminis inopia, radicem eiusdem supponit Dioscorides his verbis: Decoctum radicis in vino po- „
tum eosdem prebet effectus. At ra- „
dice Rusci deficiente, radix Eryngij „
substituunt iuniores, quòd eiusdem „
omnino sit facultatis.

Pro Rusci semine. Radix Rusci.

Pro Rusci radice. Eryngij radix.

RVBVS.

PLãta est Rubus vulgaris notitiæ çarça nobis appellata, vim habẽs siccandi & astringendi, ex eoq; medicamẽtis oris affectionibus destinatis magno vsu conueniens, vt in Diamoron. Galenus libro. 6. simplicium, Rubi vires describẽs, folia, germina, florem & fructum, radicemq;, qualitate astringente participare docet, pauloplus minusve existente differẽtia. Dioscorides lib. 4. pro vulgari Rubo, Ideum rubum quem vulgarẽ Frariam recentiores autumãt his verbis supposuit, Insuper eadem pręstat quæ supradictus.

garça.

Fragaria.

Pro Rubo,	*Fragaria siue Ideus rubus.*

S.

SANDARACHA.

ANTIQVI, præter naturalem, factitiam quoq; cognouerũt sandaracham, quam Gal.lib.9.simpliciũ medic.ad finem, & Plinius 35.cap.6. Sandycem dixerunt, quæ ex cerussa sola adusta interdum æqua Rubricę parte ammixta conflatur. Sandaracha verò naturalis Græcorum, minerale est, colore Cinnabaris vt ait Dioscorides, vereq; Auripigmentũ quod maiori naturæ coctione, colorem rubrum contraxit, & tenuius effectum est: idq; certum esse intelligimus in Auripigmento arte combusto. Cęterùm Arabum Sandarachã (quã vernicem scriptorũ & Grassa nominãt) gummi iuniperi est. Quamobrẽ vbi in Arabibus vel eorum sectatoribus medicamẽtum reperiatur quod Sandaracham recipiat, de Iuniperi gummi perpetuò intelligẽdum erit. Vbi verò in Gręcis autoribus inuentum fuerit, illa assumetur de qua Dioscorides

Sandyx.

Grassa.

rides & alij veteres ſcripſerunt. In ſandarachæ Græcorũ defectu, Auri pigmẽtũ ſupponitur, Dioſcoride te-
" ſte lib. 5. ſic dicente: Sandarachę dos
" eadem & vſtio quę Auripigmento. Quod tamen ambo eiuſdem virtutis & naturæ ſint, hinc conſtat quod non alio differũt quàm quod vnum magis elaboratum ſit, alterum minus. At loco ſandarachæ Arabũ, charabe ſubſtituitur, vti Serapio ex ſententia Atahari & Iſaac his verbis monſtrauit cap. 57. ſimplicium ſuo-
" rum: Sandarax, id eſt vernix, gum-
" mi eſt ſimilis charabe in virtute ſua.

Pro Sandaracha Græcorum.	Auripigmentum.
Pro Sandaracha Arabum.	Charabe.

SAL.

SAl (vt refert Celius Rodiginus) nihil aliud est quã siccatus salsus humor, aut terræ combustę species. Sal omnis natiuus est aut factitius. Natiui salis quáuis variæ sint differétiæ, in diuersisq; locis reperiantur vt in terra, circa mare, in lacubus, fluminibus, aut fõtibus, in cõpositionibus tamen tres tantũ reperiũtur, videlicet, Sal géma, Sal Ammoniacus, & Sal Indus. Ex quibus Salem Gemmeum duntaxat habemus quo abundant Calabri & vniuersa Pannonia, nec solùm in Germania, sed etiá in Hispania eruitur. Talisq;, quòd efficatior sit marino & vulgari, semper est iniiciendus cũ salis fit mentio. Factitij salis varia etiam sunt genera secundum varietatem materiæ ex qua fiunt. Nam alius ex aqua fit salsa vt marinus, alius ex cineribus vt sal Alcaly qui fit ex herba Caly, ex qua etiam Soda appellata conficitur. Sa-

Alcaly. Caly. Soda.

lis ſimpliciter meminit Meſuęus in oleo vulpino, & in vnguento ad ſcabiem experto: pro quo Dioſcorides libro 5. cap. de ſale, ſalis ſpumam ſuppoſuit dicẽs: Spuma ſalis ſpumoſi maris lanugo ſiue ramẽtum eſt in exilibus petris inuentum, cui vis eadem quæ ſali. Et capite ſequenti, muriam ſubiecit ſic ſcribens: Muria effectus ſalis prębet abſtergitque. Fit hæc accipiẽdo aquę lib. 1. in qua ſalis vnciæ quatuor bullierint. Plinius libro 17. cap. 28. cinerem pro ſale non rectè ſuppoſuit quum inquit: Salis vim & cinis ſed leniorem habet. In eum enim cadit reprehenſio qua Galenus vſus eſt contra Dioſcoridẽ qui docuit omnes cineres vim aſtringendi habere, cum tamen cinis ficulneus non aſtringat, autore Galen. lib. 8. ſimplic. medic. Si itaque ſal omnis aſtringentis naturæ eſt, vt inquit Galenus vndecimo ſimplicium, non tamen

Muria vt fiat

men omnis cinis, haud eſt quod abſo lute cinis pro ſale ſubſtituatur.

Pro Sale.	Spuma Salis. Muria.

SAL GEMMA.

EX natiui ſalis generibus vnũ eſt ſal gemma vocitatũ, cuius fit expreſſa mentio in Benedicta Nicolai. Sunt verò qui pro hoc ſalis genere, ſalem Napticum ſubſtituendum cẽſeant, quoniam ſcripſerit Auicenna 2. can. c. de ſale, quod ſal Naphticus cum tã diu ſuffumigatur donec ab eo napticitas remoueatur, remanet ſicut ſal gẽma. Natiuus eſt etiã hic ſal genitus in Iudeæ lacu, in quo naſcitur bitumẽ, & alio nomine Sodomeus vocatur. Amarus eſt & niger habẽs odorem. Nahpthę, vt ait Meſuæus in ſimpliciũ ſuorũ tractatione,

Sal Napticus.

ne. Sed cum hoc ſale careamus in ſalis Gemmei defectu, ſalem marinum reponemus ex Galeno lib. 9. ſimpli-
„ cium medic. cũ ait: Vtriq; vis adſimi
„ lis eſt, ſiue foſsilis ſit, ſiue ex mari.

Pro Sale Gemma. Sal marinus.

SAL AMMONIACVS.

IN confectione Diacaſtoreũ Nicolai & in cerato Iſis Galeni (cuius eſt apud nos vſus) habetur ſal Ammoniacus, qui verus quidẽ & probatiſsimus qualis eſt foſsilis, ad nos nõ affertur. Nam qui paſsim in officinis eſt, ſubacris ac leuis, nigricantibus exterius glebis, factitius adulterinuſq; exiſtit, aurifabriſque magis ex petitus ad vigorãdũ colorẽ auri, quẽ vulgo Almojate nuncupãt. Cuius generis videtur etiã eſſe Salatrõ, quo Argentarij vtuntur ad glutinã-

Almojate. Salatron.

dum aurũ, & è vitri furnis, tãquâm ipſius recrementum aſportatur. Serapio Iſach Arabici teſtimonio ſcribit ſalem Ammoniacũ fieri è lapidibus duriſsimis & translucidis. Multi verò ex Chimiſtis Armeniacum appellant, credentes fortaſſe ex Armenia afferri, vbi innumeri ſunt Cameli ex quorũ vrinis artificio quodã cõcretis conflari tradũt. Sed verè Ammoniacus cognominatus eſt, quia colligitur ſub arena quã Græci ammon vocant, aut quia inuenitur (vt aiũt) apud Ammonis oraculũ. Syncerum â factitio diſcernemus cruſtris oblongis, lapidi ſpeculari ſimilibus, qui in igne crepitat, & ex eo exilit, quod ſpurius nõ facit. Hac de cauſa in veri ſalis Ammoniaci locũ, ſal cõmunis accipietur Galeni teſtimonio libro de Theriaca ad Piſonem capite de ſalibus Theriacis, ſic dicentis: Sal Ammoniacus reponetur, ſin „

» minus communis colore albus & le-
» niter ſplendeſcens. Et libro.7.cap.7.
de compoſitione pharmacorũ ſecun
dũ genera in Malagmate Banehij,
ſalem foſsitium clarius ſubiungit, di
» cens: Salis foſsitij vel Ammoniaci.

Pro Sale Ammoniaco.	Sal foſsilis vel gemmeus.

SAL INDVS.

NIL aliud extitit antiquis Sal Indus quã ſaccharum arũdinibus ſacchariferis in India gũmi modo cõcretum, cuius meminit Dioſcorides lib.2.cap.de melle, & Galenus lib. 8. Methodi curatiuæ cap.4. ſub nomine ſacchari. & Paulus, lib.2.cap.54.đ linguæ ſcabritie, & Auicẽna.4.canone fen.1. tract. 2. cap. 29. ſub nomine ſalis Indi. Id hoc tẽpore ex India apportari nõ credo, quamuis Auicẽnæ interpretes & alij Neoterici, per ſalẽ

Indum

Indum, ſaccharũ cãdefactum arte intelligant, quoniam ſaccharũ noſtrũ canditum, pallidum eſt & lutei coloris, non autem candidum, nec ſimile colore & ſubſtãtia communi ſali, vt refert Paulus ex ſententia Archigenis. Præter id quod ſi vera loqui liceat, antiquorũ ſaccharũ eſt liquor extra cãnam reſudans vt gummi ex arboribus erumpens, & poſtea vi ſolis cõdenſatus, ita vt ſaccharũ iſtud, ſit factum à natura, noſtrum verò arte & igne præparatum. Cęterùm eſt aliud apud Arabes ſalis Indici genus quod Auicenna. 2. can, Indicum, amarum, ſtipticum, & mordicatiuũ nuncupauit: eſtq; acutum, potens, & melancholiæ phlegmatiſq; eductiuum ſicuti Meſuæus teſtatum reliquit, cap. de ſpeciebus ſalis in ſimplicium tract. & in canonibus cap. 2. de vomitoriis. Reliquum eſt ergo vt in medicamentis gutturis, & pectoris morbis

dicatis pro Sale Indo saccharũ candi
tum vulgare reponatur, siue id quod
Antuerpiani colore albo parant. In
compositionibus verò purgatoriis,
vt in confectione pilularũ Indarum
& de lapide Lazuli, pro Sale Indo.
Sal Naphticus si esset ad manũ acci-
„ piẽdus ex Mesuæo dicẽte: Naphticus
„ vero & Sal Indus fortiores sũt aliis
„ speciebus Caly in omni re, & edu-
„ cunt ambo melãcholiam fortiter &
phlegma. Deficiẽte tamẽ Naphtico,
Sal gẽma supponetur, nam eodẽ Me
sueo autore, nõ solũ educit phlegma,
sed etiã expellit humores, quorũ era
dicatio est difficilis, de quorũ nume-
ro est etiam melãcholicus, quẽ simili
ter vt Sal Indus euacuabit. Præter id
quod Auicẽna lib. 2. tract. 2. cap. de sa
„ le: Et sal gẽma, inquit, educit phleg-
„ ma crudũ fortiter, & soluit melãcho
liã. Quorum humorũ eductio in di-
ctis pilulis requiritur, vt constat.

Pro

Pro Sale Indo lenitiuo,	Saccharũ candi.
Pro Sale Indo purgatorio.	Sal Naphticus. Sal gemma.

SATYRIVM.

ERrant qui legitimi ſatyrii vice, paſsim & ſine delectu Cynoſorchis herbę, ideſt, Teſticuli canis radice in medicamẽtis vtuntur. Nam ſatyrium vnicam radicem emittit, Teſticuli verò geminas producunt oleę ſimiles. Quia vero ſunt admodũ affines hæ plantæ, Arabum interpretes pro Orchi ſatyrium vſurpãt, vt apparet in prima Diaſatyrion Meſuęi compoſitione ſcribentis, Satyrionũ " qui abſcindũtur à patre ſuò. Veri ſa " tyrii inopia, ſemẽ erucæ reponetur, id enim Dioſcoride autòre, venerem concitat. Poterunt etiam ſeplaſiarij Galeni teſtimonio lib. 8. ſimplicium

ex duabus testiculi canis radicibus, maioré pro satyrio accipere. Maior enim, vt ille inquit, multam possidet
" humiditatem excrementitiam & fla
" tuosam, quapropter Veneré excitat.
" Altera quæ minor est vtpote admo-
" dum elaborata, tantum abest vt ad
" coitum stimulet, vt cōtra prohibeat
" ac reprimat.
"

Pro Satyrio, Eruca.
Radix maior testiculi canis.

SENA.

SEnæ nusquá meminerunt Diosco des, Galenus & Paulus, quamuis ex Grecis recentioribus Aetius & Actuarius inter purgantia bilé atrá connumerauerint. Quidam Delphinium, alij Pelecinō: alij Peplion, alii Empetron vel Analypon esse cōtendunt,

dunt, alij coluteam Theophrasti. Auerrois inter noua medicamenta reponit cum reliquis Arabibus. Ná tametsi Auicenna de illa nõ scripserit ex professó, meminit tamen cap. de fumo terrę. Sena in Italia seritur, melior tamen est Orientalis ex Alexandria Ægypti, vel ex Syria: in cuius penuriã succedere posset Italica. In Diasene Nicolai, & in alijs confectionibus in quibus Sena simpliciter ponitur, folliculi sunt intelligendi. Nam Mesuęo autore in simplicibus, melior pars plãtæ eius est folliculus (si tamen caducus non sit) deinde folia. In cuius defectum, folia substituẽtur ex ipsius Mesuęi doctrina. Cauẽdũ tamẽ ne pro Sena, Colutea Theophrasti nobis familiaris (quæ vulgo dicitur Espantalobos) supponatur. In hoc enim sicut in alijs multis, vel in ijs etiam quæ ad nostram religionẽ attinent, errauit perfidus Fuch- Espãtalobos.

 sius,

..us, quì in ſuis de plantarum hiſtoria commentarijs, Senam & Coluteam facultate inter ſe ſimiles eſſe dixit. Quũ tamen coluteæ ſemen non minus quàm geniſtæ vomitoriũ ſit.

Pro Sena Orientali. Sena Italica.
Pro Senæ folliculis, Senę folia.

SINAPI.

SInapi Plinio autore trium eſt generum: vnũ gracili aſſurgens folio, alterum rapi folia exprimit, tertium Erucæ folijs laciniatur. Primum erraticum eſt & paſsim naſcens. Quod verò Rapi aut Raphani folio conſtat hortis familiare, cæteris maius eſt, illiuſque in officinis vſus. Poſtremum autem, id eſt quod Dioſcorides Erucam ſylueſtrem nuncupauit, cuius ſemine vti dixit in

Eruca ſylueſtris.

incolas in Hiſpania pro Sinapi, hoc Napy aliqui vocant, eodem autore. Semen ſinapis eligendum eſt adultum, valde ruffum, non magnopere ſiccum, ſed quod fractum interne vireſcat, & veluti quodam ſucco madeat, cęſium colore. Plinius libro 16. cap. 36, Adarcham ſuppoſuit, & ſimiliter lib. 20. cap. 22. vbi ait, Sinapis naturam effectuſque eoſdem habere creditur Adarcha. Pro eo tamē, Galenus naſturtium ſupponit libro 7. ſimplicium medicamētorum ſic ſcribens: Naſturtij ſemen adurētis ſeu cauſticę facultatis particeps eſt velut ſinapi, proinde coxendicis & capitis dolores, atque adeo quodcunq; rubrificationem poſtulat, eo excalfaciunt ſicut ſinapi.

Pro Sinapi, Naſturtium.

SMARAGDVS.

Optimi ac probatiſsimi ſmaragdi, viriditatem non modo iucũdiſsimè ſplendentem, ſed etiam ex liquido translucentẽ retinent. Quare vnicè cauendum ne viridis marmoris fruſtis aut cryſtallo falſario illudãtur Myropolæ, electuarium ex Gemmis Meſuæi, & alia compoſita medicamenta concinantes. Sed quoniam de hac gemma plura enarrauimus in libro Hiſpanico de Indiæ Orientalis aromatibus, ſat ſit hîc ſcire, quod in eius penuria, iaſpis viridis ſupponitur, quia pares fermè vires Smaragdo edit, ſicut Galenus 9. ſimplicium, & Dioſcorides 5. cap. 93. memoriæ prodiderunt.

Pro Smaragdo. Iaſpis viridis.

SPODIVM.

Spodium legitimum antiquorum, nihil aliud eſt quàm purgamentũ

quod ab ęrarijs officinarum pauimẽ
tis & fornacibus euerritur, estque de
terior tuciæ species, vt à Serapione
describitur, cap. 422. de tucia. Ara-
bes aliter de spodio loquuntur. Aui-
cenna enim 2. Canone dixit, spodiũ
esse radices cannarum adustarũ, vel
secundum Andreę Bellunensis casti
gationem, Alcãna, Alij os elephãtis, Os ele
vt Platearius, cap. 21. de simplic. Quę phãtis
omnia verius Antispodia quàm spo
dij nomen merentur. Galenus pro
spodio, Pompholygem semper vsur
pat libro 9. simplicium med. his ver
bis dicẽs: At ego nusquam vsus sum „
spodio cum largè mihi semper Pom „
pholyx suppeteret. Nec enim quis- „
quam vbi hæc adsit spodio vti velit, „
nedum antispodio. Dioscorides li- „
bro 5. cap. de metallicis, Cadmiam
substituit cum ait: Hac spodij vice „
vtuutur. Et capite de plumbo eloto, „
idipsum his verbis substituit: In to- „

„ tũ ſpodij effectus præbet, niſi quod
„ nõ obducit cruſtas. Et libro 1. cap. de
Olea ſylueſtri, cinerẽ florũ & folio-
„ rũ Oleaſtri ſubiecit dicens: Vruntur
„ cum floribus folia vt ſpodij vicẽ ci-
„ nis præſter in cruda olla, huiuſmodi
„ cinerem in medicamentis oculorũ,
„ conſtat ſpodio nõ cedere, ſed eiſdem
„ viribus præditum eſſe putãdum eſt.
Et capite de Palma cinerem oſsium
dactylorum ſubſtituit ſic ſcribens:
„ Nuclei palmarum ceterorum mo-
„ re cremati in crudo fictili & vino re
„ ſtincti cinere loto, ſpodij vicem ef-
„ ficiunt. Denique libro 5. cap. de
Pompholyge, antiſpodia multa pro
„ ſpodio conſcripſsit cum inquit: Quo
„ niam ſpodium ſæpenumero deſide-
„ ratur, neceſſe eſt oſtendere quę ſi-
„ mili virtute polleant, vt in ſpodij
„ locum ſubijci poſsint Antiſpodia
vocant. Aduertendum tamen quod
in compoſitionibus Græcorum, ſuũ
ſpodium

ſpodiũ aut ſuccedaneũ recipiẽdum, in Arabum verò confecturis per os ſumendis, vt ſunt Trochiſci vel Electuaria, roſa potius ſubijcietur: nam Serapione teſte, in ea eſt virtus compoſita ſicut in ſpodio. Et Auic. 2. can. cap. de ſpodio ait: Ex reſolutione eius & ſtypticitate, fit exiccatio fortis & compoſitarum virtutum ſicut roſa. Alij ex more os elephãtis vſtũ ponunt, quod nõ perinde probamus vti in noſtris diſcurſibus ſuper Indię ſimplicia fuſius demonſtratum eſt. In his tamen quæ foris admouentur, ſiue ſint Græcorum ſiue Arabum medicamenta, non negamus quodcũq; ſpodium recipi poſſe. ſi tamen in Gręcorũ medicamẽtis intra corpus ſumendis, ſpodium inueniatur, tutius iudicamus Gal. conſilio libro 4. Methodi ad finẽ, fugere medicamenta quę naturæ noſtræ aduerſantur, vt cadmiam, ſpodium, pom-

pholygem & lithargirium,&c. vtemur igitur rosa,vel simili substituto quod securitatem ex se polliceatur.

Pro Spodio Græcorum,	Pompholyx. Cadmia. Plũbum elotũ Cinis oleastri. Cinis nucleorũ palmarum.
Pro Spodio Arabum,	Rosarũ immaturarum puluis.

SECACVL.

Secacul in Tryphera Sarracenica magna Mesuæi & in confectione alia Testiculorum vulpis,planta est ex Indis allata,vt ex Serapione & ex Mesuęo, vbi de cõditis agit elicitur, cuius folia pisi, flores colore violæ sed maiores, vere & singulo mense prodeuntes: radix pollicis crassitudine,

dine, Indicis autem longitudine, similis Zingiberi, foris cineritia, intus neruosam habens substātiam, quam matricem vocant, qua detracta caua remanet vt arundo: primo ordine calida & humida. Vnde constat, nec posse esse Eryngium, quòd folia pisi non habeat, nec flores violę, radices verò ei pollice crassiores cubitales, adde & secundo ordine siccæ, vt idē met Serapio, qui diuersum de Eryngio caput alibi facit. Neq; etiam cū Polygonato cōuenit, folio, flore, aut radice: folium huic laurinum, flos albus, radix dodrantalis, nulla intus matrice. Pręter id quod facultatis veneris irritādę, eiusmodi radices pręstare, nusquā hactenus apud Dioscoridem & Galenum mihi reperire licuit, qua tamen pollere Secacul, memoriæ prodiderunt Arabes. Neque etiā cum maritimo chritmo Secacul conuenit (vt recentiores nonnulli

Syluius.

Manardus.

ſunt opinati) quum neque folia piſi, neque flores purpurei, radix autem cubito etiam longior, à Zingibere longè diuerſa ſit. Quare Auicennæ
Bau-cia. Buzeidem. teſtimonio. 2. canone cap. proprio. Baucia (hoc eſt paſtinaca) ſubijcietur pro Secacul, aut Buzeidem quod (vt explicat Serapio) ſatyrionis ſpecies eſt. Dixit etiam Meſuæus ſermone de conditis: Baucię conditæ va-
" lent ſicut Secacul.
"

Pro Secacul, Paſtinaca.
Satyrion.

SMYRIS LAPIS.

Eſmeril. SMyris vulgo nobis Eſmeril dictus, notꝰ eſt lapis cuius puluere expoliũtur gẽmę & armorũ omne genus. Galenus lib. 9. ſimpliciũ med. quod dentes puros efficiat ſe expertũ ſcribit. Veruntamen Aetius ſermone 2.

Te-

Tetrabibli 1. cap. 26. Pumicem pro eo ſubſtituit dicens: Pumex exterſo „ riam vim habet velut Smyris, vſtus „ autẽ Pumex nihil inferior eſt Smy- „ ride ad eoſdem vſus. „

Pro Smyride, Pumex.

SEBESTEN.

DE hac tã celebri apud Arabes & iuniores medicos medicina, nec Dioſcorides nec Galenus quicquam commeminerunt. Myxa apud Pau- My- lum, Aetium, Actuarium, & Pliniũ xa. nũcupantur. Officinę verò, Sebeſtẽ nomine paſsim vtuntur, vt quę lubenter Arabũ vocibus gaudere ſoleant. Sebeſten fructus in Loch ſano & experto Meſuęi recipitur hodie, verũ in illius defectu pruna venient ex Pauli teſtimonio libro 7. de Myxarijs ſic ſcribentis: Myxa arboris „

fructus

„ fructus est minor quidem prunis, fa-
„ cultate verò cõsimilis. Plinius quoq;
Lib,3. de Syriæ arboribus scribens, pruna
cap. 5. in Damasco monte nata & myxa si-
mul commemorat: aitq; vtrũq; fru-
ctum esse Italiæ familiarem.

Pre Sebesten, Pruna Damascena.

SETARAGI.

c. 372. SErapionis interpres, seitaragi vocem Arabicam, lepidium exponit. de quo non parua contentio est inter herbarum studiosos. Brassauolas in confectione pilularum aggregatiuarum maiorum, in Setaragi penuria, Carpesij æquale pondus supponẽdum admonet, ac si ipse Carpesium cognouisset, aut vsu frequens esset. Consultius itaq; erit in ea confectione & in Tryphera Sarracenica Mesuęi, nasturtium pro illo substi-

tuere

tuere ex Galeni ſententia lib. 7. ſimplicium medicamentorum ſic dicentis, Lepidium ſimile eſt naſturtio tũ „
odore, tum guſtu, tum viribus. Quod „
etiam Rubia ſupponi poſsit, Auicēna 2. canone cap. de Setaragi teſtatur: & Galenus lib. 6. ſimplicium medicamentorum diſſerens de Rubia, eaſdem facultates enarrat, quas Auicenna de Setaragi.

Pro Setaragi	Naſturtium: Rubia.

SQVAMMA AERIS NIGRI.

GAlenus libro 2. de compoſitione medicamentorũ per genera c. 2. de giluis emplaſtris & in alio Herę ad vlcera cõtumacia lib. 4. eiuſdem operis, ęris nigri ſquãmę meminit.

Vocatur

Squā-ma q̃d batitura. Vocatur autē ſquamma & batitura vulgo, id quod malleorum ictibus decutitur. Hanc igitur requirunt noſtri pharmacopolæ pro emplaſtri Iſis confectura. Cæterùm quum Dioſcorides libro 5. duas tantū ſquammæ æris ſpecies habeat de quibus (nec de pluribus) ſcribit Galenus libro 9. ſimpliciū, Paulo in 7. & Ætio in 2. nihil de nigri ęris ſquamma diſſerentibus, altera neceſſario ex duabus ſpeciebus erit nigri æris, nempe Helites, quę probatiſsima eſt Dioſcoridis teſtimonio. Illud autem æs ex quo virgæ fiebant vt claui pararentur, nigrum dicebatur, taleq́; redditur quum primum in ignem conijcitur, vt teſtis eſt Plinius lib. 24. cap. 9. Verum quod æris ſquamma quæ vi ignium nigreſcit, longè magis præſtet ea quæ à repurgato elaboratoq́; ęre excutitur è quo cacabi & lebetes & alia vaſa parari ſolēt (cum idē

ſin:

ſint & ex eadem minera proueniãt) non alia euenire ratione exiſtimo, niſi quia dum vi ignis claui fiebant ex æreis virgis, excrementa omnia à centro ad circunferentiam deponuntur, vnde poſtea craſsiorem & ſolidiorem ſquãmam exuant, quàm quæ decuſſa eſt ab ære valde repurgato, vt in ęrariis officinis quotidie videmus, in quibus multa vaſa conficiuntur malleo & incude abſque igne, quorum vaſorum ſquamma cum tenuis ſit & parum cõtineat excremẽti (in quo maior ineſt ſiccandi vis) infirmiſsima cẽſetur, vt inquit Dioſcorides. Ipſa tamen deficiente, ſquãma æris repurgati aſſumetur licet inefficatior: aut etiam ſtomomatis ſquamma ex Dioſcoride lib. 5. cap. proprio his verbis: Squammæ ex acie aut mu „
cronibus decuſſę, quam vocant ſto- „
moma, eadem vis, lauatur modo ſi- „
mili, & reconditur. Aduertendum „
tamen

Sto- tamen quod ſtomoma, nõ ex ęre aut
moma ferro prodit, ſed ex chalibe, quē Hi-
Aze- ſpani azero vocant, tum maximè cũ
ro. ſuper incude tunditur, cõficiendis ar
mis & ruſticis inſtrumentis.

Pro ſquamma æris nigri,	Aes repurgatum.
Pro ſquãma æris,	Stomoma.

SCINCVS.

ANimal eſt Scincus lacertæ ſimile, ſquammis ſubluteis, cęſia à capite ad caudam vſque diſcurrente linea, capite longo, cauda tereti, breuiori quàm lacertę. Ex mari rubro & ex Nilo aſportatur legitimus, vulgares enim qui in lacubus Italię & Hiſpanię gignuntur, minuti ſunt & nigricantes. Quare in Mithridato & in confectione Teſticulorum vulpis Meſuæi, veris deficientibus, Satyrium

rium ex Paulo ſupponetur, aut ſe- lib.7.
men erucæ.

Pro Scinco, Satyrium
Eruca.

SCILLA.

SCillę (quarum in noſtris officinis eſt vſus) legitimę nō ſunt, quũ nō Aloes folium habeât, vt Dioſcorides & Plinius proprijs de Aloe capitibus docuerunt Aloes folia Scillæ folijs conferentes, ſed potius lilio proximum. Scillę igitur noſtri vſus (quibus pulchrè reſpōdent lilij folia) Pãcratium Dioſcoridis omnino referũt. Sed cum Dioſcoride autore, Scil- Pãcratium.
læ vires & pręparationem habeat pãcratium, legitimæ Scillæ inopia, Pancratium conſueto more accipiẽdum cenſemus. Quod ſimiliter teſtatur Galenus lib. 8. ſimpliciũ his ver-

" bis: Radix pancratij Scillæ simile gu
" stum refert, quare ea quidē pro Scil-
" la, si ea non adsit vtūtur: efficit enim
" omnia in genere quidē similiter, sed
" longè imbecillius.

Pro Scilla, Pancratium.

SERPENTARIA.

OFficinis nostris Serpentariæ titulo cognoscitur antiquorum Dracontium: cuius duo potissimùm genera veteres herbarij constituūt. alterum speciatim Dracunculum nominauit Dioscorides, alterum verò Arum: quod apud Syros Lupha vocitari scribit. Arabes tamen nomine Luph, Arum & Dracunculum comprehenderunt, vt apparet in Hiera Hermetis, & in confectione alia Testiculorum vulpis Mesuęi. Sed quum eisdem viribus declaren-

Arū. Lupha.

tur Serpentariæ genera, perinde erit Dracunculi an Ari radicibus vtamur. Id quod Dioſcorides dilucidauit cap. de Aro ſic ſcribens: „Radix, ſemen & folia Dracunculi vires „habét. Et Galen. libro 6. de ſimplicium medic. facultatibus: „Dracuntium, ait, quiddam Aro per ſimile „obtinet, tum folijs, tum radice. „Cæterùm illo tum acrius eſt, tum ama- „rius: ac proinde calfactorium magis, „& tenuioribus partibus. „

Pro Serpentaria, Ari radices.

SONCHVS.

SOnchus, Latinis cicerbita. quo nomine in ſyrupo de cichorea Nicoli habetur, vulgo cerrajas dicitur. Apuleio Lactuca leporina dicta videtur, quoniam lepores per æſtam huius plãtæ refrigerio oblectantur.

Cicerbita. Cerrajas. Lectuca leporina.

In hortis & campis duo ſonchi genera videmus, aſperum ſcilicet & læue. Ideoq; nõ niſi foliorũ (quæ cichoracea ſunt) læuitate aut aſperitate differunt. Eſt autore Dioſcoride & alter ſonchus arboreſcens, cuius reliqui autores graues nullam fecerunt mentionem, nec apud nos extat. Cæ„ terùm (vt ipſe inquit) ad eadem pol„ let, ad quæ prima genera: quorũ vis „ eſt refrigerare & modice aſtringere.

Pro Soncho læui, Sõchus aſpera, Sõchus arboreſcens.

SYLPHIVM.

Laſſerpitium. Aſſa.

SYlphium, Latinis eſt laſſerpitiũ: & Serapioni cum reliquis Arabibus Aſſa nuncupatur. Hanc in fætidam

dam & odoratam partiuntur Mauritani. quod Dioſcorides indicauit lib.3.cum Cyrenaicum liquorẽ blandiſsimi odoris eſſe, Medicum verò & Syriacum viroſum odorem reddere teſtatus eſt. Liquor ſeu lachryma, vt efficatior ad vſum eligitur: ſemper tamen præfertur odorata: de qua non parua cõtrouerſia eſt inter autores, Belzuinum vulgare eſſe putantes: ſed de hoc alibi ſcriptum eſt à nobis. Eius igitur lòco fætida Aſſa ſuccedit duplicato pondere Galeno autore libro 2. de Antidosis in medicamento Auguſtæ ſic ſcribẽte: Salis Ammoniaci, liquoris Cyrenaici vtriuſq; drachmæ duæ: ſi Cyrenaicus deſideratur, Syriaci duplum. Et lib. 3.de compoſitione medicamentorũ ſecundum genera de Cyreneo ſucco ſic ait: Cæterùm ſi eius facultas non detur, vtemur Medico, vel ſagapeno vocato vel euphorbio.

Bel-zuinũ

Pro Sylphio odorato, Sylphiũ fętidum. Sagapenum. Euphorbiũ in vulneribus neruorũ.

SAXIFRAGIA.

DE Saxifragiæ historia, tot sunt quot capita sentẽtię, adeò vt nec apud Græcos nec Arabes autores, vix percipi posſit, quid hoc nomine ſignificetur, vt mittam tanquã ſpurium Saxifragæ caput â multis relinqui, vtpote Ruellio & Marcello Virgilio: quáuis Matthiolus & alij meritò admiſſerint: cum præſertim videamus Galenum eiuſdẽ meminiſſe lib. 5. cap. 7. de Sanitate tuenda, cum ait: Ijs verò qui calculo laborãt, etiã aliquid Betonicæ & ceſtri quod in Gallijs naſcitur eſt immiſcẽdum, vocãt autem herbam eam Saxifragon.

Hęc

Hęc ille, à quo suam quoq; Betonicã saxifragam desumpsit Paulus lib. 7. sic scribens: Betonica herba est ramulis exilibus pulegio similibus, sed tenuioribus, & propemodũ si gustes nullam qualitatem referẽtibus. Nascitur potissimum in locis petrosis, qua & in renum medicinis vtuntur. Auicenna lib. 2. tractatu 1. cap. 4. de operationibus medicinarum, Saxifragiæ proprietatem esse dixit, humorem lapideum minorare & cõterere, etsi eius historiam non explicuerit. Plinius libro 22. cap. 21. non quòd in saxis proueniat appellari Romanis credit, sed quoniam calculos frangat & è corpore pellat nostrum Capillum Veneris eo nomine designauit. Fuchsius libro de stirpibus de maiori quadã Saxifraga agit, quæ in radicibus semen gignere videtur, eiusq; copia iuxta Toletũ excrescit. Pãdectarij, autor, Saxifragia

Betonica Saxifraga,

" (inquit) est similis Pimpinellę non
" differés nisi in pilis, est calida & sic-
" ca in 3. valet contra stranguriam &
vitium lapidis & dolorem iliacum.
Hanc seplasiarij & officinæ nostrę
vsurpant: cuius discrimen hoc versi
culo agnoscunt.

Pimpinella pilos, Saxifraga nõ habet illos.

Saxifragiam recipiunt pilulę arte
ticæ Nicolai, Aurea Alexandrina, &
Electuarium ducis, cuius plantæ ra-
dix accipienda est vt notat Platea-
rius in expositione Aureę Alexan-
drinæ: pro qua [quicquit tãdem sit]
Filipẽdula œnãte. apud Græcos & Arabes autores, Fi-
lipendulę radicem [quam nonnulli
oenante Græcorum existimarunt]
inijciẽdam censeo. Hæc enim vrinæ
remoratui & stillicidio, renum do-
loribus atque lapidi eorũ conuenit

Infla-

Inflationes diſcutit, medetur & ſuſpirioſis & anheloſis, & omnibus morbis quos cauſa frigida cõcitauit, Tametſi non negauerim Saxifragã albam maiorem ex Fuchſio, ſimiliter ſupponi poſſe. Adiantum noſtrũ eodem modo admitti poſſet, ſiquidẽ [Galeno teſtãte] ſiccat, extenuat, & modicè diſcutit, calculos potu confringens, niſi quibuſdam abſonũ videretur, herbam pro radice ponere, & medicamentũ in calore ac frigiditate medium quale eſt Adiantũ, pro medicamento calido & ſicco manifeſtè, qualis eſt Saxifraga.

Pro Saxifragia, Filipendula
Saxifraga alba maior.
Adiantum.

SANGVIS HVMANVS.

FIt in officinis Emplaſtrum cōtra rupturam vel de pelle Arietina ex Guidone Cauliaco, interdum ex Arnaldo de Villanoua, cui inter alia, ſanguis hominis admiſcetur. Sed quũ tantã cum hoc ſanguine affinitatẽ habeat porcinus, in illius penuria ſupponetur ex Galeno cap. de ſanguine ſuillo his verbis: Sanguis ſuillus humidus eſt & minus calidus, humano maximè temperiè ſimilis: Siquidẽ & carnes ſuũ humanis ſunt ſimiles. Comperti enim ſunt hoſpites & coqui complures qui humanas carnes pro ſuillis venderent: tametſi qui eas ediſſent, nullum omnino diſcrimẽ percipere potuerint. Hoc ipſum ſimiliter confirmauit libro 3. de alimentorum facultatibus, de ſanguine vt de alimento loquens.

Lib. 2. ca. de Crepatura.

lib. 10. ſimplicium med.

Pro Sanguine humano,	Sanguis porcinus.

SAGAPENVM.

SI Galeno (vt oportet fides est ad hibenda in ijs quæ ad rem medicam attinẽt) liquor est sagapenum, cuius plãta ferulę assimilatur. Verũ & selectissimum pro Theriacæ cõfectione, Venetijs reperiri audimus. Cauendũ tamẽ ab ingẽti adulterati copia, quod vbiq; vẽdi solet. Pro Sagapeno Ammoniacum reponi poterit, cum similis ferè sint facultatis, si conferas veterum de vtroq; scripta.

Pro Sagapeno, Ammoniacum.

SANTALVS CITRINVS.

SAntalus arbor est Indica cuius ingentes syluas apud Calecutum reperiri fama est. Eius tria genera assignantur, ex tribus arborum generibus

ribus prouenietia, quorum primum rubeum & inodorum, alterum luteum, tertium albũ: & à triplici illorum genere vulgus pharmacopolarum Diatriumſantalum confectionem nominauit. Loco citrini ſantali (qui rariſsimus eſt] albi & rubri partes æquales preſcribendas nõ cẽſeo, vt ſentit Sepulueda, ſed aut ſolũ candidum, quod magis cum pallido affine videatur, aut ſantalus potius ruber ex Serapionis ſcriptis ſic dicẽtis, Et melius ex ſandalis, eſt citrinũ pingue, & poſt citrinum ſiccum, & poſt ipſum rubeum, & poſt ipſum eſt album.

Pro Sãtalo citrino, Sãtalus ruber.

SABINA.

DVplex eſt ſabina, altera cupreſſo ſimilis, altera verò tamariſci

folia

folia habens. Vtraq; in Hiſpania dignoſcitur, ſimilis inter ſe facultatis ex Dioſcoridis teſtimonio. Vtriuſq; defectum in ſyrupo de Arteniſia & in alijs compoſitionibus, ſupplet cupreſſus, vt autor eſt Galenus libro ſimplicium 6. his verbis ſcribens, Sa-
bina ex numero eſt fortiter exiccã- »
tium, idq; ſecundum tres qualitates »
quas in guſtu præſefert ſimiliter cu- »
preſſo, niſi quod ea & acrior eſt, & »
[vt ſic dixerim] magis aromatica »
ſeu odoratior. Auicen. 2. canone tractatus 2. cap. 5. addit caſiam ligneam
ſic ſcribens: Loco eius ponitur Caſia »
lignea: & dicitur quod pondus eius »
de nuce cupreſsi: & dicitur quod põ »
dus eius de folijs cupreſsi. »

Pro Sabina. Cupreſſus
Caſia lignea.

STYRAX CALAMITA.

Styrax

Estoraque. STyrax (officinis Storax dicta, vulgo Estoraque) lachryma est arboris malo cotoneo similis teste Dioscoride. Quoties autẽ simpliciter effertur styrax vt in Theriaca Andromachi, calamites siue aridus intelligitur: qui (vt inquit Galenus libro de Antidotis primo) in calamis è Pamphylia apportabatur. Vnde constat Leonardum Fuchsium, vehementer aberrasse, qui credidit calamitem esse liquidum, quia afferebatur inclusus, non animaduertens illud fieri, nõ quòd liquidus esset, sed vt odor conseruaretur, vt de Dictamno docuit Theophrastus lib. 9. cap. 16. de historia plantarum. Præfertur Styrax maximè pallidus, odore ac sapore vehementissimo. Qui hodie officinis in vsu est, quamuis non omnino descriptioni respondeat, eo vtẽdum donec melior proponatur. Tametsi qui vbique prouenit, potentia mul-

to pallidiore inferior ſit, vt monſtrauit Galenus lib. 2. cap. 2. de compoſitione medic. ſecundũ genera. Pręter Styracem calamitem, Styracis rubeæ meminerunt autores pharmaca componentes, vt apparet in Alipta muſchata Nicolai. Platearius lib. de ſimplici medicina cap. de Storace ait, Storacem rubeam plus accedere ad ruborem quàm calamitem, ſimileſq; habere effectus, ſed calamitem efficatiores.

Pro Styrace calamite,	Styrax vulgaris Styrax rubea.

SVCHAHA.

SVcaram apud Auicẽnam 2. canone c. 67. atq; reliquos Arabes (quæ cicutam ſignificat) non eſt Suchaha, quam Meſuęus recipit in ſyrupo de Eupatorio. Quod enim veteres ſpinam Sucaram

nam

nam Arabicam dicunt, Mauritani ſuchaha appellarunt. Verùm quum hoc æuo ſpina Arabica deliteſcat, Lyſimachię ſemen ſubſtituetur, ex Pauli & autoris illius in libros ſuccedaneorum prefationibus. Eligenda tamen ea Lyſimachię ſpecies quę luteis floribus cõſtat, apud nos & in Tagi ripa prope aquas copioſè prouenies. Quamuis non inficiamur [vt ſupra de Bedeguar dictum eſt] Cariophyllatæ radices ſubſtitui poſſe pro ſuchaha. Idẽ enim poſſunt quod ſpina alba & Arabica: quę Barbaris nominibus, Bedeguar & Suchaha vocitari ſolent.

Pro Suchaha, Lyſimachię ſemẽ Cariophyllata.

SISONVM.

Siſon, vt Dioſcorides lib. 3. ſcriptũ reliquit, ſemẽ eſt in Syria prouenienſ

niens, cuius Nicolaus meminit in cõfectione Lithõ Tripon. Plãtam, quę hoc ſemen ferat, apud aliquem autorem ſuis notis deſcriptam, hactenus non reperimus: quamuis Ruellius ex Hippocrate aſſerat, quaternis cõſtare ramis. Qua de cauſa in huius ſeminis penuria, Aniſi ſemẽ ſupponetur ex Pauli cenſura lib. 7.

Pro Siſono, Aniſi ſemen.

SOLANVM HORTENSE.

EX quatuor Solani generibus ab antiquioribus deſcriptis, duo prima ſolummodò, nempe hortenſe & quod peculiari nomine Halicacabõ ſeu phyſalida vocant, in vſum quotidianum recipiuntur. Reliqua verò duo, ſomniferum ſcilicet & furioſum, nec magnopere præſtiterit co- Halicacabum Phyſalida.

gnouiſſe, detrimēti magis quàm vtilitatis allatura. Solani hortēſis folia vnguentum Populeum Nicolai ingrediūtur, ſuccus verò granorū, pro vnguento Diapomphyligos vocato eligi ſolet. Hîc animaduertant Myropolę vnguenta hęc concinnaturi, ne pernicioſo errore pro Solano hortenſi, vitis ſylueſtris (Algaliua nobis dicitur) folia accipiant, quæ contrarium obtinent temperamentum.

Alga-liua.

Primum Solani genus Solatrum officinis dicitur, alterū autem Alchechengi. Sub qua nomenclatura parātur hodie trochiſci ex Meſuæi inuétione. Solani hortenſis inopia, aliud quod Halicacabum vocant ſubſtituit Dioſcorides ſic ſcribens: "Halicacabum vim vſumq; hortenſis Solani habet. Ex vtraq; ſuccus extrahitur, qui ſiccatus in vmbra recōditur ad eadem valens." Pari modo Galenus libro 8. de ſimplicium medicamētorum

Sola-trum. Alche chēgi.

torum facultatibus, ſic ait: Halicacabum igitur in foliorũ facultate hortenſi Solano ſimile eſt fructũ habens vrinæ ciendę idoneum. Ætius ſimiliter ſermone.1. Tetrabibli primę, Solanum inquit, hortenſe aſtringit & frigefacit ordine ſecũdo: quod verò Halicacabum appellatur, in foliorũ facultate ſimile eſt hortenſi, verum fructus eius vrinam ciet.

Pro Solano hortẽſi, Halicacabum.

SYMPHYTVM PETREVM.

Magnopere decipiuntur (mea quidem ſentia) qui Symphytũ petręum putãt eam eſſe plantã ferè omnibus cognitam, quam officinę Conſolidam, & Solidaginem minorem vocant. Recentiores verò herbarum ſcriptores Prunellam. Siqui-

Cõſolida. Solidago minor. Prunella.

dem ea nihil prorſus cum Symphyti petrei notis reſpondet. Neq; etiam crediderim idẽ Symphytũ eſſe aliá herbam, cuius folia auerſa parte purpuraſcunt, quæ ab herbarijs Conſolida media nuncupatur, & ab aliquibus Laurentiana. Eſt itaq; verũ Symphytum, plãta quędã (vt inquit Matthiolus) præſertim vbi floruerit viſu pulcherrima, ita vt maximè ad ſe videndum viatorum oculos alliciat. pro quà Galenus libro 8. de ſimplicium medicamentorum facult. vbi de Symphyto petręo ſermonẽ fecerat, Symphytum alterum quod herbarij Conſolidam maiorem vocant, his verbis ſuppoſuit: Symphytum alterum, puta magnum, ſimilem dicto vim habet: non tamen guſtantibus dulce eſt, nec odorantibus odoratum, ſed his ſanè, à modo ſcripto diuerſum eſt.

Conſolida media Laurẽtiana,

Pro

Pro Symphyto petræo, Symphytum magnum.

SESSELI MASSILIENSE.

SEsseli tria genera cõstituit Dioscorides, Massiliẽse, Æthiopicum, & Peloponnense. Arabibus siseleos dicitur, & officinis Siler montanum: quo nomine habetur in descriptione pilularum lucis maiorũ Mesuæi. Vendũtur in pharmacopolijs varia semina pro Seseli, quę quum nec nimis suauia nec acria sint, Æthiopicum vel Peloponnense potius semẽ representant quàm Massiliense cæteris præstantius: & si eisdem viribus prędita sint Dioscoride autore: Hac de causa, non erit præter rationem in omnimoda penuria, Dictamnum Creticum aut semen anisi substituere, si conferantur horum facul- Siler mõtanum.

tates ſingulis capitibus apud Dioſco ridem & Galenum.

Pro Seſeli Maßiliẽſi,	Seſeli Aethiopicum.
	Seſel. Peloponnenſe.
	Dictamnum.
	Aniſi ſemen.

STRVTIVM.

RECẽſuit Meſuęus inter olea, oleũ de Euphorbio cui Condiſi adiecit. Sic enim Arabes & officinæ vocant, quod Gręci Struthiõ, & Latini radiculam ſeu lanariam herbã: quã nimirum frequẽter admiſcent, illis medicamentis quæ naribus admota, ſternutamenta cient. Nonnulli herbam fullonum & Saponariam dicũt. Hæc plãta Dioſcoridis tẽpore adeò vulgaris fuit notitiæ pro lanis purgandis, vt ipſe vllis notis eam repreſen-

Cõdiſi. Radicula. Lanaria herba. Saponaria.

ſentare ſuperuacaneum exiſtimauerit. Theophraſtus inter folio aculeatas Struthion collocauit, Plinius caule ferulaceo, lanuginoſo, & folijs oleæ eſſe dicit. Vnde conſtat vehementer erraſſe Fuchſium, quod plantam vulgo Saponariam vocatam, iuxta amnes & irrigua loca paſsim prouenientem, legitimum eſſe Struthium cenſeat, eamq́ue pro Struthio depingat. Hæc enim folijs plantaginis exit, caule læui, & geniculato, guſtuq́; potius inſipido, quàm adeo acri vt quartum ordinem excalfacientium medicamentorum attingat. Qua de re, cùm arduum ſit iudicare quæ planta iure optimo Struthium dici mereatur, Pyrethri radices eiuſdem planè tēperamenti ſubſtituentur, aut Veratri: quæ virtutem habēt ſimiliter abſtergēdi, vt Struthium, licet nō æquę calidę ſint.

Pro Struthio, Pyrethrum
Veratrum.

SEMPERVIVVM.

IN vnguento Populeo Nicolai, Sẽperuiuum herba recipitur, ſub nomine ſcutumceli. Huius autẽ (quod & Sedum etiam Latinis dicitur) tria genera Dioſcorides depingit, quarũ prima duo (maius ſcilicet & minus, eiſdemq; viribus prædita [Dioſcoride autore] omnibus nota ſunt, addita maioris & minoris differẽtia, quã uis nõ deſint qui minus, Vermicularem craſſulamq; herbam vocẽt, vel cum addito minorem. Minoris ſemper viui duo viſuntur genera, alterum, folijs craſsioribus, longioribus rarioribuſq;, facie nucleis pinis ſimilibus, quod vbiq; fere reperies in domum parietibus ſoli expoſitis & in tectis,

Scutũ celi. Sedũ. Vermicularis.

tectis, cum floribus herbaceis & subcádidis, vmbellæ diuulsæ modo. Alterum folijs breuioribus, copiosioribusq;, floribus melinis. At tertium, nobis primum Valisoleti visum, cũ vsq; adeò calidum sit, vt carné exulceret impositum, à cæteris longè facultatibus dissidet. Cæterùm Séperviui refrigeratoriá vim habentis defectum supplet, alterum vmbilici veneris genus apud Dioscoridem dicétem: Facit eadem quę Semperuiuũ. ”

Pro Semperuiuo maiori,	Semperuiuum minus. 2.
Pro Séperuiuo.	Vmbilicus veneris.

SCOLOPENDRIVM.

NOn diu est quod rei herbarię periti nouerũt Græcorũ Asplenũ

Ceterach. Phyllitis Lingua ceruina. & Arabum Ceterach, legitimũ esse Scolopẽdrium, Antea enim Aspleni loco Phyllitim (quam Linguam ceruinam vocant) suis immiscebant medicamentis. Sunt tamen nõnulli qui putent, Asplenum & Scolopendriũ Græcis, non idem, sed diuersas plantas in totum representare, Galenus enim libro 5. de simplicium medicamentorum facultatibus, de his differens quę lienis obstructionibus conducunt, vnũ ab altero segregrasse videtur manifestè cum inquit: " Maiores lienis obstructiones vehemen- " tiora desiderant medicamenta, nẽpe " capparis corticem, tamaris radices, " Scolopendrium & Scillam, & eam " quæ idipsũ nomine represẽtat Asple- " nos appellata. Sed mea quidem sententia credendum suspicor, quod in eo loco per Scolopẽdrium vel Asplenum, Hemionitim intellexerit Ga- " lenus, siquidem Hemionitis, vt ipse

Hemionitis

scri-

ſcribit libro 9. cap. vndecimo de cõpoſitione medicamentorum ſecundum locos (vbi ea pharmaca ab Andromacho conſcripta recenſet, quæ epota lienoſis opem ferũt) ab aliquibus ex antiquis Aſplenum, ab alijs Scolopendrium appellata eſt. Quare non mirum eſſet, ſi loco citato Galenus Aſplenum pro Hemionitide accepiſſet. Præſertim quod hęc herba, eandem vim lienem abſumendi ſortita eſt. Scolopendrij meminit Meſuæus in Diacurcuma & in confectione trochiſcorum de cappare, pro quo Mauritanorum vt prędiximus Ceterach intellige: aut in penuria, Hemionitidem ſuppones, in lienis obſtructionibus.

Pro Scolopendrio,	Ceterach, Hemionitis.

SMILAX ASPERA.

IN quibusdã Hispaniæ nostrę maritimis locis, vera reperitur Smilax aspera, nullaq; reclamante nota. Theophrasto hedera Cilicia nominatur. Hetruscis hedera spinosa siue Rub9 ceruinus. Hãc eius radicis esse plãtam affirmant quã Hispani Zarzam parrillam vocãt, vt longius in historia Indiæ simplicium iam disseruimus. Galenus libro 7. simpliciũ medicamentorum, Smilacem lęuem pro aspera substituit, sic inquiẽs: Milax (sic enim Smilacem vocat Galenus) aspera clauiculis plena est, ita vt varie sursum deorsumq; arboribus circũuoluatur. Folia gustata aliquid habẽt acrimoniæ, & alioqui si illis vtaris calefaciũt. Milax lęuis facultate quodãmodo prędictæ similis est.

Hedera Cilicia.
Hedera spinosa.
Rub9 ceruinus.

Pro

Pro Smilace aspera, Smilax leuis.

SCAMMONIVM.

RArò inuenitur Scãmoniũ quod omnibus ijs notis quas optimo tribuit Dioscorides prĕditũ sit. Nã Thythymalli lacte, alijsq; imposturis vitiatum, frequentius reperitur. Quare curandum est pharmacopolis & medicis, vt laudatissimũ quĕrant Scamoniũ. Cùm enim hoc medicamentum omnium ferè Electariorum, pilularumq; (quarũ passim est vsus ad purgationes) sit basis, qui ijs adulteratum immiscent, pessima & mortifera conficient medicamenta. Quod autem officinarum Scammoniũ Thithymalli succo vitiari soleat, hinc constat, quod decem vel quindecim grana, aluum sæpius expurgent: cum synceri drachma (vt Dioscorides testatur) id vix efficere pos-

posſit: Paulus lib. 7. cap. 4. cui titulus eſt de medicamentis ſimplicibus quæ flauæ bili purgandæ ſunt, Elaterium in Scammonij vicem repoſuit,
„ ſic ſcribens, Elaterium Scammoniæ
„ modò euacuat, deligendum verò porraceum, leue, & anno nõ vetuſtius.

Pro Scammonio, Elaterium.

SEVVM.

SEuum quod ex renibus ſeligitur, laudatiſsimum iudicatur. Vitulini ſeui ſit mẽtio in Cerato ex oeſipo Philagrij apud Meſæum. Galenus libro 5. de compoſitione medicamentorum ſecundum genera in Emplaſtro Alcinionis vel Nichomachi, hircinum & vitulinum, inuicem ſuccedanea ponit cũ ait, Seui caprini vel
„ vitulini. Celſus libro 5. in deſcriptione Tetrapharmaci Emplaſtri, vitulinum

linum pro taurino ſubſtituit, ſic ſcri bens, Habet pares portiones ceræ, „ picis, reſinæ, ſeui taurini, ſi id non „ eſt, vitulini. Galenus tamen libro 8. „ Methodi cap. 5. pro ſeuo anſerino, gallinaceum, & pro hoc caprinum, & pro caprinũ, ceram tandem ſubſti tuit dicens: Vbi vero vehemẽter vẽ „ tris morſus vrget, Sabinũ oleum in „ quo aliquid ſeui anſerini ſit liquatũ „ eſt vtilius. Si vero eius copia nõ eſt, „ gallinacei ſeui. Sin nec huius facul- „ tas eſt, caprini. Quod ſi huius quoq; „ penuria eſt, inijciẽdum oleo parum „ ceræ eſt, potiſsimùm elotæ. „

Pro Seuo caprino & Taurino,	Vitulinum.
Pro Seuo anſerino,	Gallinaceum
Pro Seuo gallinaceo,	Caprinum Cera elota.

SESAMVM.

QVamuis Sesami semen a quo copiosum exprimitur oleum, officinis perinde ac reliquis notissimũ sit, paucis tamen, Sesami plantas videre contingit. Cęterùm, quando Sesami apud nos facultas non fuerit, haud inepte lini semé substituemus ex Pauli decreto libro 7. nec est alienũ à Galeni scriptis, qui libro 8. simplicium medicamentorum, de Sesamo inquit, calidũ modicè esse, emolliens & pingue. Et libro 7. de lini semine, & 3. cap. 10. similes descripsit vires ac facultates. Accedit recentiorum sententia in oleis, qui pro sesaminò, lininum vel amigdalinũ oleũ subijciunt.

Pro Sesamo, Lini semen.

STAPHIS AGRIA.

EST in vsu multorum medicátium hoc tépore, vnguentũ pediculos

potenter enecans, Staphim agriã recipiens, cuius etiam non fuit immemor Nicolaus in potione sancti Pauli. Hanc plantã Vuam taminiam nominauit Celsus. Galenus lib. 4. simplicium, vitem agrestem vocat. Quidam Pituitariam dicunt, quòd commãducata multam pituitam eliciat. Serapioni capite simplicium suorũ 227. Alberas appellatur. Semen plantæ in medicamentis vtilius: cuius defectum Pyrethrum supplet. Galenus enim libro 6. de Simplicium medicamentorum facultatibus, Astaphis agria (inquit) vehemẽter acrem obtinet facultatem, adeò vt ex capite pituitam purget, abstergatq; valenter, sed & vrẽdi vim aliquam habet. Et libro 8. de Pyrethro loquens, Radice (ait) potissimè vtimur, causticam vrentemve facultatem obtinẽte, qua vtiq; & dẽtes refrigeratos mitigat. Simili modo Dioscorides li-

Vua tami-nia.

Vitis agrestis.

Pituitaria.

Alberas.

bro 4. dixit de Staphide agria, quod in aceto cocta dentiũ doloribus collutione ſubuenit, & quod vrentibu- malagmatis imponitur.

Pro Staphiſagria, Pyrethrum.

SCORDIVM CRETENSE.

PLanta Scordium paſsim vocata, ſic à Grçcis dicta eſt, quòd eius folia affricta, allij quod Grçce Scorodõ vocatur odorẽ rçferat. Dioſcorides natione Ponticũ Creticũq; inter prima efficax laudauit. Similiter Galenus docẽs lib. 1. de Antidotis omnia medicamẽta Theriacç præſtãtiſ- "ſima eſſe debere, Creticũ Scordiũ eligit, ꝙ pulcherrimũ (vt inquit) Creta mittat, quanquã nõ malũ ex alijs na- "tionibus ſit inuenire. Ex quibus Ga- "leni verbis elicitur, Hiſpanicum pro

Cre-

Cretensi posse substitui: quod nõ ita pridem cepit agnosci: neq; enim est allium agreste, vt hactenus pene omnes ab Arabibus & eorum imitatoribus nominis similitudine decepti existimarunt. Græcis enim Scorodom est allium, Scordium verò chamædri similis est herba, odore alliũ referés, in palustribus nascens, vnde Romanis Trissago palustris vocitatur. Scordiũ itaq; huiusmodi, in Theriacã inserendũ erit, & nõ alliũ syluestre. Sũt etiã qui errorẽ errori accumulãtes, Alliariam vulgarẽ recentiorum, loco legitimi Scordij supponant, quòd easdem allij facultates habere conijciãt, cum tamẽ in Alliaria, Scordij virtus & potẽtia nõ elucescãt (vt norunt curiosi indagatores) non est quod in Scordij locũ veniat. Trissago palustris Alliaria.

Pro Scordio Cretico,	Scord. Hispanum.

SEDENEGI.

VAriæ sunt interpretationes huius vocis Sedenegi in cõfectione trochiscorũ ꝺ terra sigillata. Etenim Simon Genuensis lapidem Hæmatitem exponit, sicq; bis in eadem cõfectura idem lapis reciperetur. Similiter explicuit Auicenna libro 2. tractatus 1. cap. 5. de iuditijs quarũdam medicinarum extrinsecis vbi aperte ait, Schedemigi lapidem esse. Idẽ exposuit Guido chirurgus (quantũ sua ætas tulit excellentissimus) tractatu de decoratione, capite de ægritudinibus oculorum. Alij fumũ terræ inepte interpretanter, quod parũ facit ad rem. Serapio capite de Eupatorio & Cannabi, Sedenegi & Schedenegi pro Cãnabi habet, quę sanè expositio magis placet, nec à cõpositionis scopo deuiat, quandoquidem tantopere desiccat naturali temperamento,

Schedenegi.

mento, vt genituram extinguat ac desiccet, vt latius Galenus libro 7. de Simplicium facultatibus scriptũ reliquit. Effectus autẽ humores corporis exiccandi sũmmopere in trochiscorũ mistura exoptantur, vt intuenti apparet. At, qui bis idem medicamentum, eidem confectioni admiscere velit, enarratis autoribus fauet, sed cõpositioni iniuriam facere videtur. Sunt qui securius & verius Balaustij semẽ inijciendũ suadeant iuxta Arabicorum nominum antiquam expositionem: in quorũ Elencho legimus, Sedenegi, id est semen granati syluestris. In cuius cõfirmationem accedit quod Balaustij facultates eędem sunt cum ijs quæ de hac compositione Mesuæus pollicetur.

Pro Sedenegi, Cannabis semen.
Semen granati syluestris.

SQVINANTVM.

Iūcus odoratus. Paja de Mequa.

LEgitimus iuncus odoratus officinis Squinantū vocatur, Hiſpanis paja de Mequa. Quamuis deprauate ex floris & plantæ nomine componi videatur. Verè tamen Squinantum, nihil aliud præter iunci florem ſignificat: qui melior eſt pars, ſi Dioſcoridi fidem adhibemus, cum ad venena conuenire dicat: quamuis doceat culmorum etiā & radicis vſum eſſe. Proculdubio tamen ob vires dictas, flos præ cæteris pro Theriacę pręparatione eligendus erit. Si tamen deficiat, iunco ipſo ſiue calamo vtemur ex Galeni cenſura lib. 1. de Antidotis cap. 29. vbi ait: „Nobis cum florū „copia non ad ſit, iūco vtimur ex Arabia „comportato, cuius ſummitatem „camelli ſæpenumero abroſerūt. Cæterùm vidimus nos anno exacto in officina Ludouici de Ouido, Pharmaco-

macopolę doctiſsimi, Scheni flores vnà cum integra planta allatos ex Alexádria Ægypti, vt hinc coniijcere liceat tam ingentem eſſe camelorum numerum, vt locuſtarum modo in vniuerſum Schæni flores depaſcã tur, vt nulla penitus ſuperſit planta, cui flos non deuoretur.

Pro Flore iunci odorati, Iuncus ipſe.

SPHONDYLIVM.

SPhondylij planta in montibus vt plurimũ reperiri ſolet, folijs Platani aut Panacis, caule fęniculi: in cuius cacumine vmbella eſt floribus albis referta, è quibus ſemen prodit Seſeli non abſimile, vulgo (vt ſuſpicor) Tuero vocatur. Huius ſemine pro medicamentis deficiente, radix ſuccedit Galeno teſte libro 8. de ſim Tuero.

 pli-

plicium medicamentorum faculta-
„ tibus dicente: Et radix nimirum ad-
„ similis facultatis ad eadem accomo-
datur. Mathiolus in suis doctissimis
super Dioscoridem commentarijs
cap. de Sphondylio, eiusdem semen,
& seseli inuicem substitui, alterúq;
alterius effectus præstare, ex quo-
rundam sentẽtia, existimauit, quod
sanè Galeni scriptis non aduersa-
tur: nam Galenus libro 8. Simpliciũ
„ de Seseli sic ait: Seseli & radix qui-
„ dem & fructus vsque adeò excalfa-
„ cit, vt admodum vrinam mouere
„ queat, sed & tenuium est partium,
„ vt comitiali morbo & ortophnicis
„ competat. Eodem etiam octauo li-
bro de Sphondylio sic scribit, Sphõ-
„ dylij fructus acris & secantis est fa-
„ cultatis, itaq; ad astma & comitia-
„ lem morbum, aptum est medica-
„ mentum.

Pro

Pro Sphondylij semine,	Radix eiusdem. Seseli.

T

THAPSIA.

THapsia, à Thapso insula in qua primùm inuenta est, nomen accepit. Rarissimus est eius vsus hoc tẽpore in medicamentis, quamuis Nicolaus ipsam adhibuerit, ijs compositionibus quę Vomitus appellat: quoniam Theophrasto autore, Thapsiæ radix vomitoria est, & si quis continuerit, tam superius, quàm inferius purgat. Verùm, vt inquit Galenus libro 1. de compositione medicamentorum secundum locos, qui Thapsia vtitur, sciat maximam esse differentiã recentis ad vetustiorẽ. Vis enim huius pharmaci post annũ Thapsię dosratio.

multum exoluitur, atque amplius adhuc post duos annos: ausimq́; ferè dicere eam penitus inutilem esse ad trienium progressa. Idem Galenus eodemq; libro cap. 1. Thapsiæ penuria, nasturtium, aut erucę semen his
„ verbis supponit: Quod si Thapsia
„ non adsit, pro ipsa tãtum pondus se-
„ minis nasturtij, aut erucæ addes, aut
„ ipsum adeò nasturtium.

Pro Thapsia, Nasturtium,
Erucę semen.

TERRA LEMNIA.

Terra sigillata. LEmnia terra, officinis terra sigillata dicitur: quo nomine recipitur à Mesuęo in trochiscis de Alchechengi & de terra sigillata. Ingreditur etiam Athanasiam Nicolai sub
Lenias. nomine Lenias: quam vocem falsò

Platearius Auripigmentum interpretatur. & Fuchſius libro 2. de compoſitione medicamentornm, Helenium legendum eſſe perperam ſuadet: Nam Lipnia Græcis, terram Lēniam ſignificat. Hanc adulterant, vt nemo veram à fucata falſaq́; dignoſcere poſsit, Galeno autore libro 1. de Antidotis, vbi ſe in Lemnium nauigaſſe iactat, non ob aliud, quàm eiuſmodi terram videndi cauſa. Sanè vbi Lemnia terra in medicamentis ſit opus, Armeniumbolum vulgarem quod pręſtantiſsimum ſit, accipiendum, nam vel legitima eſt terra Lemnia, aut in illius vicem, nihil melius inijci poteſt, vt conferentes vtriuſque hiſtorias, liquidò inuenient. **Limnia.**

Pro Terra Lemnia,	Bolus Armenus vulgaris.

SVCCEDANEA THVS MASCVLVM.

LAchryma est Thus, ex cortice Arabicę arboris emanans, quæ Græcis Libanos dicitur, officinis Olibanum: vnde Diaolibanum composuit Nicolaus Alexandrinus. Ex tribus verò thuris generibus quæ à Dioscoride describũtur, primatum tenet masculum suapte natura rotũdum: tale enim vocatur (autore Plinio libro 12. cap. 14.) quod rotunditate guttę pependit, cum alias non fere mas vocetur, vbi non sit fæmina. Tale etiam thus non sectum dicitur à Galeno passim, vt notat Cornarius libro 10. de compositione medicamentorum secũdum locos. Thuris loco, thuris cortex succedit, & mãna thuris, teste Dioscoride proprijs capitibus cum inquit, Et vis eadem quę thuri, sed validior astringentiorq;. Deinde ait, Manna thuris probatur

Libanos. Olibanum.

batur candore, micarum frequentia "
& puritate, vim habet eandem quã "
& thus, sed inualidiusculam. At thu "
ris mannam proprie appellat Gale- "
nus, libro 4. cap. 4. de compositione Mãna
pharmacorum secundum locos, id thuris.
quod excussum aut comminutũ est
à thure, circa magna onera confra-
cto. Cęterùm ad suffitus, Agallocum
supponit Dioscorides, cum capite de
Agalloco ait: Pro Thure ad suffimẽ "
ta substituitur. "

Pro Thure, Manna thuris.
Cortex thuris.
Agallocum ad suffitus.

TEREBINTHINA.

THerebinthina ex Therebintho arbore procedẽs, resinas omnes antecedit, vt docet Galenus libro 3.

de

de compositione medicamentorum secundum genera, tanquam medicamétum in multiplices vsus accomodatum, Huic proxima est létiscina, Dioscoride autore, quæ mastix officinis dicitur: quare illa deficiente, in Theriaca substitui poterit, & in alijs introsumendis medicamentis (præsertim Chia, vt inquit Galenus lib. 7. Methodi, & alibi passim: quamuis Ægyptiam ac recentem obidq; pinguissimã laudet lib. 2. ad Glauconẽ) At libro 3, de compositione medicamentorum secundum genera cap. 4. de medicamento ex euphorbio, colophoniá substituit Galenus his verbis,

Mastix.

" Adiũgi aliquãdo Therebinthinã ve" rã. sin minus paratissimã vbiq;, quá" frictá & Colophoniam appellant. Id" quod maximè obseruãdum erit, pro illius medicaméti cõpositione. Similiter lib. 1. eiusdẽ voluminis cap. 15. de albis emplastris, Laricinã resinã

substituit. Et li. 6. de Methodo medẽ di ait, Quinetiá in penuria Terebin ,, thinę, tum humidá pineá tum etiam ,, frixá cõmode admisceas. Vnde constat Terebinthinã vulgaré, quę vera è pinu resina est, in medicamẽtis exterius saltẽ admouẽdis, posse cõgruè vsurpari. Auicen. 2. canone cap. 318, gũmi Garyophyllorũ, simili cũ Terebinthina resina facultate præditũ esse, docet. De qua re latius scripsimus in nostra historia simplicium, quæ apud Indos oriuntur.

Pro Therebinthina,	Lẽtiscina resina. Laricina.

THYMVS CRETICVS.

THymus Arabicè hasce vocatur vel alhasce, sub quo nomine recipitur à Mesuæo in Diacalamẽto descriptione Galeni. Vnius tantũ speciei meminisse visus est Dioscorides: Hasce

verùm cum ipse in Epithymi histo-
ria, florẽ esse è Thymo duriore scri-
psserit, proculdubio ostẽdit, se perin
de ac Theophrastum, libro 6. de hi-
storia plantarum cap. 2. duo Thymi
genera obseruasse, vnum tenerius,
capitulis purpureis refertum, alte-
rum verò lignosius ac durius, cuius
meminit Dioscorides. Primum vidi
mus olim non procul ab Hispali ci-
uitate iuxta oppidũ Alcala de Gua-
daira, cùm Franciscus Ferdinandus
medicus doctissimus, nec solum in
simplicium historia, sed omnium
rerum naturalium solertissimus in-
dagator, ac regis Philippi 2. apud In
dos Archiatrus, & nos illuc conueni
mus, herbarum inueniendarum cau
sa anno 1555. Quãuis annis exactis
in nostris viridaris seri ceperit. Al-
ro autem dutioriq;, Thymo, flore al
bo, passim fere scatet Toleti ager,
vbi Tomillo salsero vulgo dicitur,
Thy-

To-
millo
salse-
ro.

Thymum Atticum Creticumve, aut ex editis locis & ſiccis Galenus requirit libro 4. de ſanitate tuenda, in Diatrion pipereon. Thymi inopia, Thymbram ſeu Satureiam ſupponit Dioſcorides lib. 3. dicens, Satureia eadem præſtat quæ Thymus, ſi modo conſimili ſumptitetur. Paulus lib. 7. cap. de particularium ſimplicium medicamẽtorum facultatibus, Thymbra (inquit) ſylueſtris, eadem quę Thymum præſtat, hortenſis autem imbecillior eſt, ſed ad ciborum vſum gratior & accommodatior. Similiter ſenſit Macer poeta; cum cecinit.

Si deſit Thymus, pro Thymo ponere Thymbram
Præcipiũt medici. nam vis eſt æqua duobus.

Galenus vero libro 6. de Simplicium facultatibus, Epithymum ſubſtituit

" ſic dicens, Epithymum, Thymi fa-
" cultatem habet, ad omnia efficatius.
Auicēna origanum ponit 2. canone
" cap. proprio dicēs, Origanum eſt in
" potētia ſicut Haſce, & Syrupus eius
" ſicut Syrupus alhaſce.

Pro Thymo, Thymbra.
Epithymum.
Origanum.

TRIBVLVS MARINVS.

" INſeruit Nicolaus vnguento Agrippę, Tribulum marinum ſiue aquaticum dictum, quòd non ſolum in dulcibus aquis, ſed in mari quoq; proueniat. Huius itaq; defectū, terreſtris tribulus implet, qui paſsim æſtiuo tempore, & in principio Autūni, folijs ciceris, humique ſparſum in campeſtribus prouenit. Vterq; enim

tribulus ex Dioscoridis sententia, eandem qualitatem obtinet. Galenus pariter libro 7. de simplicium medicamentorum facultatibus, vtrunq; constare scribit, ex humida essentia modice frigida, & sicca frigida; quamuis in terrestri superat terreum frigidum, in aquatico verò aqueum.

Pro Tribulo marino, Tribulus terrestris.

THLASPI.

Semen Thlapsis vsui medico inseruit, vt Galenus libro 1. de Antidotis testatur, quum Theriacá instituit. Decepti sunt tamen qui putant Thlaspi & Bursam pastoris, vnam & eandem esse plantam, cuius oppositum dilucide apparet, foliorum habitu, gustato semine, & téperamenti Bursa pastoris.

contrarietate. Cęterùm legitimum reperiri in Hispania, certum est, siquidem eo maximè abundant Secobienses montes & agri. Rembertus Dodoneus libro de historia plantarum coronariarum, meminit cuiusdam violę latifoliæ bulbonaç, quam Thlaspi Crateuę suspicatur esse, & in viridarijs Madriti, vidimus hoc anno: cuius semẽ calidum & siccum ac gustu acre, Thlaspios semini sapore & viribus simile dicit. Veri Thlaspis defectũ, supplere potest nasturtiũ agreste aut sinapi, quoniã acres facultates obtinent, omnium recentiorum consensu.

Bulbo nac.

Pro Thlaspi, Sinapi.
Nasturtium.

TORMENTILLA.

NOn desunt qui Tormentillam vulgarẽ, Bistortę generi adscribant

bant, quòd non facie, sed fortasse viribus illi respondeat. Tormentilla autem, Heptaphyllō Græcè dicitur, Septifolium Latinè, sumptis à foliorum numero appellationibus. Quinquefolio simillima est, nisi quod septem non quinq; habet folia, vtrinq; lanuginosa, exigua, parua, serrata, caulem certis ferè interstitijs ambientia, flores luteos, radicem puniceā ac modice intortam. Ex qua descriptione constat differre Tormentillam à Quinquefolio: hoc enim radicem non intortam sed rectā & oblongam habet. Plinius etiam lib. 25. cap. 9. herbam Quinquefolium incipere & desinere cū vite scribit, Tormentilla autem non maturè prouenit, sed cum vites iam florent. Apuleius etiam vtramq; herbam seorsim describit. Accedit etiam quod Tormentilla in mōtosis incultisq;, Quinquefolium verò in pratis, cultis & in

Heptaphyllon. Septifoliū.

aquoſis locis potius prouenit. Tantum Tormétillæ inualuit vſus (pręter alias quæ illi tribuunt recentiores facultates) vt ex eius radicibus etiam medicamenta componant aduerſus peſtilentiam, & febres malignas: occaſione cuius ingreditur Diaſcordium confectionem in noſtris Myropolijs hoc tempore ſeruatam. Sed cum eaſdem quas Quinquefolium facultates habeat, idemq; tẽperamentum obtineat, ambo inuicẽ ſupponi poterunt.

Pro Tormẽtilla, Quinquefoliũ.

TVSSILAGO.

Farfara. Vngula caballina. TVſsilago, quę vulgo dicitur Farfara y vña de aſno, & officinis Vngula caballina, notiſsima eſt rei herbarię indagatoribus, quãuis non vbiq; frequens. Solet autem pro medica-

dicamentis ad tuſsim deſtinatis quæ-
ritari, vt apparet in vulgari noſtra-
rum officinarum eiuſdem nominis
ſyrupo. Pro aridis folijs, radicẽ ſup-
ponit Dioſcorides cap. proprio ſic
dicens, Arida folia ſuffita: ita vt fu- „
mus per infundibulum bianti ore „
rapiatur, hos ſanant, qui ſicca tuſsi, „
atq; ortophnæa infeſtantur, pecto- „
ris vomicas rumpunt. Eundem effe- „
ctum præbet ſuffita radix. Hinc cõ- „
ſtat mendum ſubeſſe hoc loco in
Dioſcoride cum dixit, Radix tenuis Locꝰ
eſt & ſuperuacua. Quomodo enim Dioſ-
radicem Tuſsilaginis inutilem voca cori-
re potuiſſet, ſi paulò poſt ei nonnul- dis ex
los vſus tribuit? Verbum igitur il- poni-
lud, vt adſcititiũ delẽdum eſſe puto tur.
cum ſolertiſsimo Matthiolo, Oriba
ſij teſtimonio nixo, in cuius codice „
manuſcripto illa dictio non legitur. „
In defectu tamen totius plantæ ſuc- Buph
cedit Buphtalmos appellata herba, tal-
mos.

Oculus bouis. Paxitos. siue oculus bouis, nostris verò Paxitos. Cuius sententiæ autor est Galenus commentario 4. in librum Hippocratis de Articulis. Nam cũ Hippocrates diceret, Vlcus vero curare
" oportet aut cruentis emplastris quæ
" madefiunt, aut Buphtalmi folijs, sta-
" tim inquit Galenus, Multioculi au-
" tem herbæ, quæ etiam, Bupthalmos,
" hoc est bouis oculus nuncupatur, fo-
" lio hic vtendum censet, sicut prius
" Tussilaginis, cum eandem vim quã
" illa habeat.

Pro folijs Tussilaginis,	Radix eiusdẽ.
Pro Tussilagine,	Bupthalmos.

THYMELEA.

AVicenna 2. canone, & Serapio libro simplicium suorum (quos vt præceptores sequitur Mesuæus) cha-

Chamęleá cum Thymelęa turpiter confuderunt, Mezereon vtráq; plantam appellantes: vnde pilulæ ex Mezereon apud Mesuæum dimanarũt. Verè tamen Mezereon, non chamelea est, sed potius Thymelęa, Hispanis Toruisco dicta: ex qua granum siue coccon cnidium colligitur, vt Theophrastus lib. 9. de historia plátarum & Dioscorides scripserunt. Ætius libro 16. cap. 79. de veteri hydrope, Chamæleam pro Thymelęa substituit sic scribens, Fomentis vtemur ex aromatibus quæ menses eliciunt & pessis sanguinem trahentibus, ex quorũ numero hic est, cneori, quod est Granicnidij radix, aut illo non pręsente, chamælęę. Sunt nõnulli existimantes, chamęleam esse vulgarem Seruenciam, quorum opinionem non omnino reprobandam censeo.

Mezereon quid sit.

Toruisco. Coco gnidiũ.

Seruẽcia.

Pro Thymælea, Chamęlea.

TAMARINDVS.

EST quoddam palmarum genus quod officinæ Mauritanos secutæ Tamarindos vocant, Græci verò à saporis acrimonia seu verius acetositate, Oxyphænica. Ex ijs qui ad nos importantur, nulli aut pauci admodum integri reperiuntur, nam plerunq; contriti & in massam quandam compacti deferuntur. Quamuis hoc anno misit ad me siliquam Tamarindorum recentem ex Indica regione nuperrimè allatã, Raphael Arigonius, pharmacopola regius. Præstant qui in obscuro rubescunt, molles, recentesque, & qui neruosis quibusdam villis farcti inueniuntur. Adulterantur prunis, sed deprehenditur fraus, tum colore, tum etiam gustu: quippe nec ad-

Oxyphenica.

admodum ſunt acidi, nec tam ſaturato colore nigricant. In defectu Tamarindorum, pruna Damaſcena ſubſtitui poterunt, ſi conferantur vtriuſque apud Meſuæum facultates: quare nec de his amplius.

Pro Tamarindis,	Pruna Damaſcena.

TITHYMALVS.

Tithymalorũ omne genus, Eſulam indifferenter appellant officinæ, quamuis Meſuæus & Auicẽna Scebram & Alſebram nominibus quaſdam illorũ ſpecies velint ſignificare. Quantum autem coniectari licet, putarem equidem nil aliud Arabibus eſſe Alſebram minus, quàm Eſulam minorem officinarum quòd (vt inquit Auicenna) in hortis Eſula. Scebram. Alſebram. Eſula minor

&

& vbique proueniat. Hæc autem est Tithymalus Cyparissias. Censerem similiter Alsebram maius, eam esse Pityusa. plátam quæ Grçcis dicitur pityusa, vtpote quç Tithymalo Cyparissię folijs sit similis: nam Serapio de Scebram agens, ea omnia ex Dioscoride illi tribuit, quæ pityusę Dioscorides assignauit. Tithymali omnis generis vires commemorauit Galenus lib. 8. simplicium medicamentorum, vbi ait, validissimum esse liquorum, secundum locum tenere semẽ & folia, radicem vero earum facultatum (quamuis non ex æquo) esse participem. Cæterùm idem Galenus, atq; eodem libro, Pityusam priuatim pro Tithymalo supponit his
„ verbis. Pityusa, & hanc quidem spe
„ ciem putãt esse Tithymali, quòd suc
„ cum habeat vt illæ, quodq; similiter illis purget, cęteraq; omnia viribus illis est adsimilis.

Pro

Pro Tithymalo, Pityusa.

TILIA.

Tiliæ nõ alibi meminisse Dioscoridem legimus quàm in præfatione, vbi flores, & omnia quę iucũdum odorem efflant, arculis tiliaceis reponi iussit. Neque enim est Phillyrea ab eo descripta libro 1. vt quidam credidere falsi nominis similitudine. Quandoquidẽ tilia, Gręcis Phillyra, nõ autem Phillyrea dicitur. Theophrastus libro 3. cap. 10. de plantarum historia, Tiliã in marem & fæminam diuisit, quarum effigies doctissimus Matthiolus depinxit, in suis locupletissimis in Dioscoridem commentarijs. Pro Tilia, vlmus succedit, nam Plinius fere omnes facultates vlmi, etiam Tiliæ adscribit, vt ex eiusdem verbis patet.

Phillyrea. Plinij Phillyra.

Pro

V

VNICORNV.

SOlét nostri temporis medici Vni cornu (quod Monocerotem vel Monocerinum vocant) contra venena & malignas febres in vsum recipere: quamuis ex veteribus autoribus nemo extet qui huius facultatis meminerit. Ælianus libro 16. cap. 20. Monocerotem ait in intimis regionibus Indiæ reperiri quem Cartazonō vocant Indi, eumq; magnitudine, ad confirmatę ætatis equum accedere, inter supercilia cornu vno, eodemq; nigro, nondęui quidem, sed versuras quasdam naturales habente, atque in acutissimū mucronem desinēte. hactenus Ælianus. Meminit idem autor lib. 4. cap. 52.

Mo-noce-rotes.

asini Indi in fronte cornu gerentis, cuius potu ab insanabilibus morbis eripiantur homines, neq; eos conuulsionibus corripi, neq; sacro morbo tētari, neq; venenis vllis. Differt autem hoc ab alio cornu, eodē Æliano autore, ex eo quod asini Indici cornu superius, puniceū existit, inferius albū, medium verò nigrescit. Ex dictis iam incidit nobis suspicio Monocerotis cornu, pro asini Indici cornu vsurpasse recentiores aduersus venena, perperáq; alterū cum altero confudisse. Deligi solēt hæc cornua, sūpta experiētia in duabus columbis, cum vtriq; venenū propinatur. Sed quoniam, non est ad manum asini Indici cornu, suppositítiumque est quod plerumq; à mercatoribus pro Monocerino vendi solet (etiam si admitteremus illam sibi à natura insitam facultatem) vtendum est rasura cornu ceruini, id quod nobiscum

Asinus Indus.

biscum sensit Simon Riquinus libello de febre sudatoria, quæ Germaniæ quondam multos inuasit.

Pro Vnicornu, Asini Indici cornu si ad manū sit. Cornu ceruinum.

VINVM FALERNVM.

GAlenus libro 1. de Antidotis vinum Falernum elegit pro Theriacæ preparatione. Quo similiter vsus est in alijs medicamentis, vt cōstat libro 7. de compositione medicamentorum secundum locos, & libro 2. de compositione per genera cap. 10. quibus in locis Falerni inopia, vinum giluū aut ruffum vetus tenuis substantiæ & odoratissimum supposuit, illud præsertim quod à sancto Martino accepit nomē, quale in Hispania reperitur. Cæterū quale

ſit recipiendum, quando in medicamentis componẽdis ſimpliciter deſcribitur, monſtrauit Galenus lib. 1. de compoſitione pharmacorum ſecundum locos cap. 8.

Pro Vino Falerno, Vinũ Hiſpanicum albũ, odoratũ.

VOLVBILIS.

MEminit herbæ Volubilis Meſuæus in confectione Alchechẽgi, & in modo confectionis de Eupatorio, cuius plures ſpecies aſsignauit cap. de Volubili. Potiſsimum verò maiorem & minorem memoriæ prodidit, quarum maior (quę Smilax læuis veterum cẽſetur) in vſum eſt anteponenda. Deficiente tamen Volubilis ſucco, Lupi ſalictarij ſuccus ſubſtituetur, qui eodem Meſuæo autoret, anquã medicina valde bona Smilax læuis.

collaudatur, admiraturq́; vehementer ille, quod in vſu frequentiſsimo non ſit. Accedit pro huius confirmatione Manardi Ferrarienſis ſententia, qui in annotationibus ad compoſita Meſuæi, Lupum ſalictarium eligendum conſulit, reliquasq́; Volubilis differentias, vt impenſius calentes reijcit.

Pro volubili, Lupus ſalictarius.

X

XYLOBALSAMVM.

XYlobalſamum, id eſt lignũ balſami non ſecus ac Carpobalſamú, & opo balſamũ in officinis ſeruatur adulterinum, quoniá veri Xylobalſami notę in noſtro deſiderátur. Sũt qui ex Galeni libello ſuccedaneorũ illi adſcripto Leucoij ſiue violarum albarum radicé ſupponant, ac ſi aliqua

qua

qua ſit in illis violę albæ tenuiſsimis & ſuperuàcuis radicibus qualitas aut facultas, quæ veri Xylobalſami defectum ſupplere poſsit. At Agallocum ſiue Lignumaloes (quod Matthiolus & Bernardus Deſſenius ſubſtituunt) cum Balſami ligno in nullo ferè conuenit, niſi forte in eo quòd ambo ſint ligna. Quapropter hac re diligentius animaduerſa, viſum eſt vt Elenij radices pro Xylobalſamo ſubijciantur. Ea enim de illis retulit Dioſcorides, quæ paulò antea de Xylobalſamo recenſuerat, cruditatibus enim, torminoſis & vulſis, Balſami lignum conferre dixerat, Elenium vero inflationibus, conuulſis & ruptis prodeſſe fatetur. Adhæc Xylobalſamũ venenatis ictibus mederi & vrinam ciere, quod itidẽ de Elenio ſcribit dicens, Decoctũ mẽſes & vrinam ciere, & ſerpẽtium morſibus prodeſſe. Tuſsi inſuper &

ortophneæ mederi docuit Elenium, quod de Carpobalſamo (cuius vires lignum habere cõſentit) aperte mõſtrauerat.

Pro Xylobalſamo, Elenij radix.

Z

ZEDOARIA.

ZEdoaria in Diamoſcho dulci Meſuçi, radix eſt ab Arabibus inuẽta, cuius Greci adhuc recẽtiores meminerunt. Eius duo ſunt genera vt Ariſtolochiæ, rotundum alterum, aliud verò longum: ambo eiuſdem ſaporis, coloris & odoris, nihilq; niſi forma differentia, & Zingiber in dictis qualitatibus ęmulantia. Vnde infertur legitimam eamq; longam nos habere Zedoariam. Auicẽna. 2. canone cap. 745. ariſtolochiam pro Zedoaria ſuppoſuit. Cæterũ vtcũq;
ſit

ſit, quũ conſtet quàmplurimis experimentis, noſtri vſus Zedoariá multum valere ad venena, venenatoſq; ictus, & aduerſus peſtem, nihil eſt quod legitimæ loco rectius ſubſtitui poſsit.

Pro Zedoaria, Zedoaria vulgaris.

ZVRVMBET.

MEſuæus in electuario de Gemmis, Zedoariã & Zurũbet poſuit. Quę vox multis ingeſsit dubitãdi anſam. Nam Serapio ex Iſaac, proceram arborem in Oriente eſſe inquit. Auicennas herbam eſſe definit. Verè nil aliud eſſe creditur Arabũ Zurumbet, quàm Græcorum Arnabo, quod palam ex Paulo libro 7. cap. 3. & ex Serapione elicitur, capite 271. ſi vtriuſq; ſcripta conferantur. Arnabo.

tur. Nostro tamen tempore desideratur Zurumbet, ideo ex Serapione cap. proprio, Casia lignra substituetur, aut Cubebę: aut ex Mesarugiæ sentẽtia, nux moschata. Iacobus Syluius super Electuarium de Gemmis
" Mesuæi, Si Zurumbet, inquit, desi-
" deretur, duplum est miscendum Ze-
" doarię, quæ illi similis est in facul-
" tate.

Pro Zurumbet,	Zedoaria.
	Casia lignea.
	Cubebę.
	Nux moschata.

Finis primę partis.

EIVSDEM IOANNIS FRAGOSI

animaduerſiones in nõnulla medicamenta compoſita, quorum eſt vſus in Hiſpanicis officinis.

SVMMA TRACTAtuum huius voluminis.

CANDIDO ET VERITATIS studioso Lectori, Ioannes Fragosus.

DVO sunt inter alia (Lector benigne) sanguneis, vt aiunt, lachrymis deploranda. Primum quidem, atque id perniciosius, quod plerique rem maximè seriam tractantes, vtpote aut de seruanda hominum vita, aut de propellendis morbis, in paucis admodum conueniant, sed pugnantia dissimiliaque inter se passim efferant. Adeo vt credi vix possit quantum officinæ medicæ dissideant in componendis medicamentis, non citra maximum humanæ salutis discrimen. Secundum verò, quod multi, ne dicam ferè omnes ex recentioribus au-

toribus qui Antidotaria componunt, in historia simplicium, omnem operã consumpserint, neglectis ijs quæ circa modum & vsum componendi medicamẽta maxime sunt necessaria. Quid autem in vnius defectu substitui possit, quẽ autorem insequi oporteat, cum alijs innumeris quæ circa manufacturam (vt aiunt) occurrere solẽt, nemo est qui exactè dilucidauerit. Hinc ortæ sunt cõtrouersiæ & cõtentiones inter pharmacopolas, tãtaq; vnicuiq; illorũ in arte varietas, aut verius libertas, ut liceat pro arbitrio res omnes tractare. Quod vt exẽplis clarius euadat, in Philonio Persico piper inijciendum esse multi cõtendunt, plerique papauer, Oleum violaceum, hi cum oleo omphacino, alij cum cõmuni parandũ, cõfectionẽ Alchermes, per drach. ij. lapidis

pidis cyanei, alij per duodecim cõponi debere. Quamobrem (in nostrorũ præsertim pharmacopolarum gratiã ac proximorum incolumitatem) hanc de recte parandis medicamentis compositis prouinciam suscepimus, quasdamq; animaduersiones exarauimus, vbi quid quãtumq; à nobis præstitum sit, iudicabunt hi quibus est cum doctrina coniuncta synceritas. Sæpe autem vsi sumus diligentia & peritia quorundam huius artis peritissimorum pharmacopolarum, ne forte aliqua ex parte mãcam doctrinam traderemus. Curauimus igitur ferè omnes controuersias dirimere, demptis ijs, quæ attinent ad succedanea, ea enim plenius absoluimus in nostra posteriori editione, vbi quamplurima summo labore reformauimus, integraq; capita

multa

multa addidimus. Noluimus autem Ioannis Mesuæi & Nicolai Præpositi (aut quicunque tandem sit autor ille) descriptiones huic operi affigere superuacaneum censentes (nisi quando veriores & incorruptiores refferre ex Græcis consultius visum fuerit) præcipuè quòd illi autores (quos hactenus ceu duces in conficiendis medicaminibus optimos sibi imitandos, officinæ nostræ proposuerunt) familiares sibi admodum sint. Verùm alia Antidota quæ aut Magistralia vulgus vocat, vel quæ ab aliis autoribus, Neotericis non raro desumuntur, in serere operepretium existimauimus, sic vt vnum proponatur omnibus veluti exemplar, cuius normam in concinnandis medicaminibus sequantur, relictis vulgaribus Dispensatoriis, in

multis corruptißimis. Hæc habui lector humanißime quæ de mei instituti ratione dicere proposueram, reliquum est, ut hic labor in tuum usum & commodum vertatur.

Vale.

Prefatio.

Electuaria vnde dicantur.

ELectuaria vulgo dici videntur, vel quòd ex electis aromatis constent, vel quòd multi vsus essent tam in bona valetudine adseruanda, quàm in mala submouēda, & pręceteris medicamētis eligerētur, vt propterea à Cęlio Aureliano & posterioribus medicis Electaria siue Electuaria sint vocata. Vidētur autē Antidota quoque vocari posse, tam late enim patet apud Galenum Antidoti nomē, vt sit omnibus facultatibus, ijs medicaminibus cōmune, quę nō extra corpus admota, sed intra corpus accepta malos affectus sanant, qui vel ex venenis ebibitis

Antidotū quid vocatur.

vel ferarũ morsibus, vel malo victu cõtingunt Electuariorũ porrò multę fuerunt differẽtię, quędam enim dura, quędam mollia, nequaquã tamẽ liquida existũt: nos verò in Electuaria opium recipientia, diuidemus, in Electuaria gustui grata & iucunda, & in Electuaria purgãtia, amara & ingrata. Conficiuntur ex varijs & multis medicamentis (sacchаro aut melle additis) quorum delectus & pręparatio ex dictis in pręcedẽti libro, & ex regulis inferius tradẽdis, diligenter fiet. Saccharum autem aut mel eousque coquũtur, donec pulueribus inspersis, iustã habeant consistentiam, & posſint deuorari aut dissolui, prout vsus postulabit. Ea tamen

Electuariorũ differẽtię.

Electaria ex quibus fiunt.

Saccharũ aut mel pro Electuarijs quandiu coquẽdũ

lege,

lege vt ſaccharũ aut mel tantum coquatur, vt repoſitũ, ſitum nõ contrahat, id quod fiet, quando ad ſyrupi decoctionem proximè acceſsit. Sed quia aromatũ quãtitas immiſcenda, aliquãdo in Electuario nõ exprimitur, & ſimpliciter additur, mellis aut ſacchari quãtum ſatis eſt, tunc vnciȩ tres aromatum in ſingulas ſacchari aut mellis libras ſumuntur, & in Electuarijs guſtu iucũdis vnciȩ duȩ. Plerunque etiam vnciã vnã ad librã ſacchari ſufficienter cocti accipiũt medici. Alij plus vt efficaciores, ſunt qui minus vt delicatiores confectiones reddãtur, adiungunt. Aromata autem (quȩ vulgo pulueres ſpecierum vocantur) paulatim permiſcẽda ſunt

Aromatũ quantitas ꝓ melle aut ſaccharo.

Aromata qualiter mi-

ſunt ſaccharo aut melli cocto & deſpumato & igni exempto, ne ſubſtãtię tenuitas, calore diſsipetur: aſsidueque verſantur donec perfectè miſta ſint. Hic oporteret generalem quendam de trituratione & cribatione aromatum ſermonem adſcribere, niſi hanc doctrinam, locupletiſsimè ac doctiſsimè Iacobus Syluius peculiari volumine oſtendiſſet, à quo huius rei ſtudioſi petent. Reponuntur Electuaria vaſis figulinis vitro incruſtatis, ſuisq́; operculis tectis, vt ab iniuria incidẽtium muniantur. Electuaria palato grata durant annum, amara & ingrata biennium, purgantia vt plurimum in vigore per annum cõſiſtunt, Opiata in decẽ-

ſcenda melli aut ſaccharo.

Aromatũ trituratio- nẽ q̃s antea diligẽtius abſoluerit.

Electuariorũ repoſitio.

Electuariorũ duratio.

nium, neq; exhiberi debēt ante semestre, nisi medicus aliud pręscribat. Ex ijs omnibus à Theriaca exordiemur, est enim Antidotum antiquissimum, multisq; nominibus & ab autoribus maximè celebratum. Est verò potēs medicamentum ad triginta annos, vt inquit Galenus libro de Theriaca ad Pisonē, cap. 23. quāuis ad Pamphilianum cap. 4. dixerit, Durat recēs ad annum vsque trigesimum sextum. Cęterū quod nostro tēpore minime possit parari Theriaca ex ijs simplicibus, ea fidelitate ac ratione, quibus à Galeno & antiquis parabatur, hinc primùm constare arbitror, quòd multis careamus medicamentis ad eandem compositionem

Theriacæ duratio.

An Theriaca posit nūc integre & ex Gale-

tionem necessarijs, quę hac ętate penitus ignota sunt: quorũ etiã vel vnus defectus (si Galeno credimus libro ad Pãphilianũ c. 16) potest totã cõpositionem corrũpere. Et quãquam in horũ penuria, succedaneis vti possimus, nõ ob id existimare oportet, his assumptis optimam posse Theriacam confici. Siquidem hęc quãuis in manifestis qualitatibus cũ veris nobisq; desideratis conuenire videantur, non tamẽ (quod plurimũm refert) in latentibus quibus nulla ferè caret plãta, ita facile correspõdent. Dixit etiam Galenus cap. 12. libri. 1. de Antidotis, ad Theriacam omnia medicamẽta pręstãtissima esse oportet, ad minores verò compositiones,

ni doctrina parari.

Plãtæ nõ carẽt qlitatib9 occultis.

" nes, vt Phyllonium, medicamenta non requiruntur omnino bona. Pręter id etiã quod ipsius Galeni tẽpore, vt libro nuperrimè citato exarauit, quamuis plures essent Romę homines non parũ diuites, qui sibi Antidotum hãc parari curabant, non eam tamẽ admodum efficacem consequebantur, ob quorundam medicamentorũ defectum, quę non nisi apud imperatores ipsos extabãt. Si igitur in illo ęuo, minori tum labore, tum dispendio, simplicia ex quibus cõstat Theriaca haberi poterant, nunc autem plerisq; destituamur, non est quòd synceriter & absolutè cõponatur. Nihilominus tamẽ totis viribus conẽtur Myropolę, vt quã proximè accedãt,

Medicamẽta Theriacæ, & aliarũ cõpositionũ in quo differant.

accedant, & parùm distent a re. Neque enim ijs volumus assentiri, qui contendunt Theriacã nõ esse parandam, maior enim pars medicamentorum eam cõponentium nobis suppetit. Atque ea de causa scimus antehac a quam plurimis, & Toleti, & Valentię, & Mãtuę Carpetanorum, alijsq; Hispanię locis esse constructam parariq; quotidie summis approbãtibus medicis. Quę autem deficere possunt paucissima sunt iam, pro quibus supposititia docuimus. At siquis tam pertinax esset, qui Theriacę pręparationẽ ob causas superius recitatas impediret, is sanè (vt inquit Matthiolus epistolarum lib. 5.) exercitus pręfecto esset comparãdus,

qui suos milites loricas ferreas induere prohiberet, quòd bombardis non resistant, ac si lanceis, gladijs, ac sagittis non esset obstādum.

THERIACA ANDROMACHI Senioris.

R. *Pastillorum scilliticorum, drachmas xlviij.*

Pastillorũ Theriacaliũ. Spissamenti Hedycroi. Piperis lõgi. Opij, singulorum drachmas, xxiiij.

Iridis illiricæ. Rosarũ siccarũ. Succi radicis dulcis. Seminis napi dulcis, id est domestici Scordij. Opobalsami. Cinnamomi. Agarici, singulorũ drach. xij. Myrrhæ. Costi. Croci corycei. Casiæ. Nardi Indicæ. Schœni. Piperis nigri. Piperis albi. Thuris. Dictamni. Rhei pontici. Sthæchadis. Marrubij virentis. Petroselini. Calaminthæ. Terebinthinæ. Quinquefolij. Zingiberis, singulorum drachmas, vj.

Polij. Chamæpytis. Nardi celticæ. Amomi. Styracis. Mei. Chamædrys. Phu Pōtici. Terræ lēniæ. Folij. Chalcitis assæ. Gētianæ. Gūmi. Hypocistidis succi. Carpobalsami. Seseli. Anisi. Cardamomi. Fæniculi. Acaciæ. Thlaspi seminis. Hyperici. Ammi. Sagapeni, singulorum drachmas iiij.

Castorei. Aristolochiæ radicis. Bituminis sicci. Seminis dauci. Opopanacis. Centaurei. Galbani, singul. drach. ij. Vini antiqui quantū sufficit ad dissoluendū humida, Mellis Attici. drachmas. 960. id est lib. x.

Pastillorum ex viperis descriptio.

R. Carniū viperarū mūdatarū quātū volueris, Panis purissimi aridi cōtusi & cribrati, quartā partē aut quintā. Simul cōtūde & pastillos forma,

ma, opobalsamo in eis confingendis adhibito.

Magmatis seu Spissamenti Hedycroi cōpositio.

R. Aspalathi. Asari. Mari. Amaraci, singulorum drachmas ij.
Calami odorati. Iunci odorati. Costi. Phu Pōtici. Cinnamomi. Opobalsami. Xylobalsami, singulorū drach. iij.
Folij. Nardi Indicæ. Casiæ. Myrrhæ. Croci, singulorum drach. vj.
Amomi drach. xij. Mastiches drac. j.
Vino Falerno excipiātur, & mixta rotulas figurabis vipereis & scilliticis similes, ipsasq; eodem modo exiccabis.

FRAGOSVS.

SEnioris Andromachi descriptionem eligit Galenus libro. 1. de Antidotis cap. 16. vbi illum laudauit quòd Theriacam carminibus cōpo- Quæ Theriaca parari debet

ſuerit, quum ſic ab improbis peruerti medicamentum non poſsit. Accedit quod iunioris Andromachi & Damocratis Theriacæ, ad illius potius explanationem ſcriptæ videantur, vt conſtat ex eiuſdẽ Galeni verbis cap. 18. lib. 1. de Antidotis.

Sed quáuis ſenioris Andromachi Theriaca & libro de Antidotis. 1. & libro ad Piſonem deſcribatur, nihil refert quamlibet parare. Obijcientibus enim, nõ ſuccum, ſed glycyrrhizam in carmine libri ad Piſonẽ ſcribi, reſpõdendũ, huius fruticis radicũ ſuccũ in primis vtilẽ eſſe, eiuſdẽq; facultatis cum radice, Galeno autore.

Quæ paſtillorũ Scilliticorũ deſcriptio eligẽda. Verũ circa paſtillos ſcilliticos animaduerte, quod tametſi Galen. lib. de Theriaca ad Piſonẽ ca. 19. ęquales ſcillæ aſſæ & farinæ eruinæ portiones admiſceat ad eorũ cõpoſitionẽ, nihilominus tñ iuxta Andromachi doctrinã, in hũc modũ parari debẽt.

Tres,

Tres scillæ partes erui compone duabus
Pistilloq; crepet concaua pila diu.

Idquod Galenus confirmat lib. 1. cap.20. de Antidotis, & Ætius sermone.1. cap.88. Tetrabibli. 4.

Scilla mesis tempore legatur, tunc enim viget, vt autor est Galenus libro.1. de Antidotis prope finẽ: fiatq; assatio eiusdem, vt ipse docuit, cap. 20. sequẽtibus verbis, Principio Scillam probè coaltã ac plenã de terra euelles, cuius folia penitus iã & scapus aruerint, huic deinde cortice detracto duriorem pulticulam induces ex tritico nouo, quantũq; fieri potest exquisito confectam, ipsam postea multo calidoq; cineri subiectã non prius extrahes, quoad vsque circũposita pulticula crusta planè fiat, quod si vbi hæc agis furnus aliquis adsit, vnà cum pane scillam illuc inferrè

Scilla quo tẽpore colligẽda.
Scillæ assatio.

„ ferrè potes, inde cum puls obducta
„ iam exaruit, ipsam extrahes, ac con
„ teres. Satis assam verò scillam intel-
„ liges, si festucam immissam admisse
„ rit. Scilla namq; cum benè tosta est,
surculos facile excipit, &c. Cæterũ quum ex orobis, alius cãdidus, alius rufus reperiatur aut pallidus, Galeno autore lib. 1. cap. proprio de Alimentorum facultatibus, ex orobo tamen rufo farinam conficies, eodem

Ex q- b9 orobis cõficienda farina.

„ Galeno teste his verbis, Porrò inter
„ orobos albi minus sunt medicamen-
„ tosi, ijs qui ad flauitiem aut palloré
„ accedunt. Confirmatur Aetij senté-
tia, farinam ex orbo rufo in eadem compositione miscentis, sermone. 1. Tetrabibli. 4. Quod si Dioscorides grana alba pro farina delegit, id non fecisse credimus aliter quàm exempli gratia. Cùm verò Galenus lib. 1. de Antidotis cap. 20. candidam erui farinam admiscendam scillæ docuit

(nam

(nam quę candida nõ est amara su-pra modum existit) non ex candidis orobis eductam intelligit (cum omnes orobi talẽ exhibeant) sed quæ ex immaturis cõfecta nõ sit, talis enim candida nõ est, sed potius viridis, eximiam habens amaritudinem.

Post commixtionem farinæ cum scilla vt trochisci formentur, inũgẽdi sunt digiti oleo rosaceo, quemadmodum Aetius testatum reliquit sermone.1.4. Tetrabibli, cap.88. his verbis: Hęc ipsa inquam vnire ac committere oportet, deindeq; paruulos orbiculos formare, rosaceo oleo in his conformandis adhibito. In eandẽ sententiam deueniunt Auicenna & Serapio.

Quoli quore inũgẽdę manus p trochiscorũ formatione.

Circa pastillorũ Theriacaliũ siue de Viperis formationẽ, occurrit animaduersio in ipsarũ dignotione. Galen. enim lib.11. simpliciũ medicamẽtorum, fatetur dubitasse quomodo

Signa Viperarũ.

Viperę

Viperæ ab alijs ſerpentibus diſtin-
„ gui poſſent cum ait, Eos qui in Ro-
„ ma venantur Viperas interrogaui, ſi
„ quod ſignum haberét propter quod
„ viperæ diſtinguerétur. Sed nõ abſre
dubitauit Galenus, ſiquidem Ætio
„ teſte ſermone. 1. Tetrabibli. 4. cap.
„ 90. ſimilis viperæ maximè eſt Amo
„ dytes, Hermorr09, Cẽchrias & Seps.
Signa autem quibus hęc ſerpentium
genera dignoſcantur, docuit ipſe ſe-
„ quentibus verbis, Hos omnes ſerpé-
„ tes ex prædictis in eorũ tractatibus
„ ſignis dignoſcere oportet, & preci-
„ puè ex colore: flauo enim & ſubful-
„ no colore Vipera eſt, alia vero ge-
„ nera, arenoſi ſunt coloris, aut fuſca
„ aut nigricantia. Cauere autem opor
tebit nõ ſolum ab ijs, ſed etiam à Vi-
peris maribus eiuſdem Ætij conſi-
„ lio, quas ſic diſtinguit: Sũt autem Vi
„ peræ animalia quædam ſubflaua, in-
„ gentia, & agilia, oculos ſubrubros
ha-

habent, collum angustum, & latius ,,
caput, & caudam aceruatim in te- ,,
nuitatem abeuntem, ac carne pe- ,,
nitus nudam. Ventrem autem sinu- ,,
siorem habent, & gressum cir- ,,
ca caudæ summum firmant, cau- ,,
dam ipsam non circunuoluentia, ,,
sed magis contorquentia, & lentius ,,
inambulantia. His enim signis fæ- ,,
mina à mare dignoscitur. Insuperq; ,,
quod quatuor habet caninos den- ,,
tes, cum mas tantum duos habeat, ,,
& angustius caput, & crassius collũ ,,
& totum corpus tenuius caudamq; ,,
paulatim in tenuem desinentem, nõ ,,
aceruatim vt fæmina, nec omnino ,,
carne nudatam. Cęterùm dentium ,,
numerus dignoscetur ex morsu. Re
periuntur enim in eis quos vipera
mas mordit, vt inquit Ætius, vul-
nera in plaga bina. In his verò qui
à fæmina demorsi sunt, vulnera qua
tuor.

Sermone 1. Tetrabi. 4. c. 21.

Viperæ

Tēp9 venā-di vi-peras.

Viperæ capiátur vere finiente, nō tamen ęstate incipiente, nisi ver magna sui ex parte hyemale fuerit. Tūc enim circa principium ęstatis venari conueniet, vt autor est Galenus cap. 19. libri. 1. de Antidotis. Sunt qui autumno capiendas esse velint, propterea quod scriptū inuenerūt apud Galenum libro de Theriaca ad Pāphilianum cap. vltimo, Viperas vere finiēte vel autumno comprehendēdas esse. Et quòd libro de Antidotis 1. cap. 39. similiter dixerit vindemiæ tempore (quod autumni mediū est) colligēdas primo apprehendēdasq; Viperas. Hęc tamen non conuellunt quæ ex propria Andromachi & Galeni mente prius enarrauimus. Nam cùm in Viperis colligendis autumni tempus pręscribit, non quod in ea re facere conueniat ostendit, sed Critonis sententiam exposuit, vt ex sequentibus Galeni verbis fit manifestum:

ſtum: Quæ ad componendam confi- „
ciendamq; Theriacam requireban- „
tur omnia, iam abſoluimus. Cũ verò „
Damocrates atq; Crito in quibuſdã „
ab hiſce diſcrepẽt, opportunũ mihi, „
quæ ab hiſce quoq; autoribus cõſcri- „
pta ſunt, ſubijcere viſum eſt. Poſt- „
quam autem quę de Theriaca Da- „
mocrates ſcripſerat recenſuit, ſic ait, „
Reliquum adhuc mihi videtur: ad ex „
plẽdam vniuerſam Theriacę doctri „
nam, ſi quid Crito vel aliter quàm ſu „
pra diximus ſenſit, vel omiſſum ali- „
quid addit, ſubiungere. „

Vipere ſtatim à venatione in vſum paſtillorum recipi debẽt, & non lõgo poſt tẽpore, vt pleriq; facere conſueuerunt, eas ſuis domibus aſſeruantes ad tempus. Curent igitur huius Antidoti confectores, vt in agrũ proficiſcantur *(sic)* perent, aut in oppida, circa quæ viperæ degunt, Galeni decreta ſequẽtes libro de Theriaca ad Piſonem

Si liceat aſſeruare viperas poſtearũ venationem.

„ cap. 34. his verbis, Viperę prædictis
„ similes & eodem tempore captæ nu
„ mero quatuor non biduo plus post
„ venationem asseruatę sumentur: ve-
„ rum si fieri potest eodẽ die quo sunt
captę. Quod rursus capite 9. de The-
riaca ad Pamphilianum retulit di-
„ cens, Pastillos autem Theriacales
„ ita compones, viperas quatuor aut
„ quinque flauas accipe, melius est au-
„ tem paulò ante captas sumere quã-
„ diu retentas. Nam quę multo tem-
„ pore retentæ fuerint magis vene-
„ nosæ sunt, coniicere hoc ex ieiu-
„ nis hominibus licet. Eiusdem sen-
tentiæ fuit Ætius sermone. 1. Te-
trabibli. 4. capit. 90. & capit. 97.
eiusdem sermonis. Paulus similiter
& anteipsum Damocrates sensit,
cum reliqua Arabum familia. Nec
sunt audiendi qui asserunt, viperas
ad longum tempus seruari quibus-
dam alimentis nutritas, quoniam si
alan-

alãtur, id nõ aliter fiet quàm insolito cibo, qui (vt autor est Galenus de viperis loquens, libro. 11. simpliciũ cap. 2. & libro de Theriaca ad Pisonem cap. 15.) animalium carnes mutare solet.

An verò viperarum caudæ amputari debeant, in controuersiam verti solet ex eo quod Galenus de eadem re dubitauerit libro vndecimo simplicium. At cum id non fiat ob recrementa, vt ipse Galenus insinuare videtur, sed ob prauum virus quod perinde ac caput in se continent autore Andromacho; proculdubio illas abscindere conueniet. Id quod preter Andromachũ, Galenus ipse libro. 1. de Antidotis, cap. 19. animaduertẽs, similiter facere precepit his verbis: Viperas autẽ quæ pregnã- "
tes sunt reijcere oportet, aliarũ vero "
caput ac caudã abscindere: quæ par- "
tes venenatę etiã plus esse vidẽtur & "

An viperarũ caudę sint amputandę.

" asperæ, paucasq́; carnes cõtinere. Et libro de Theriaca ad Pisonem, capita & caudas demendas esse docuit, idq; non obiter & sine ratione.

Præscriptio Theriacæ an duplicari possit.

Hic etiam animaduerte, posse augeri vel minui Theriacę Antidoti descriptionem ex Galeni sententia, seruata tamen simpliciũ medicamẽtorum proportione, id quod apertè mõstrauit libro 5. de compositione per genera, capite de Zizizeno Emplastro sic scribens: Si omnia simpli-
" cia pharmaca licet duplicata horum
" quę alij scripserunt misceas, eadem
" fiet symmetria, quemadmodũ si &
" triplicata omnia inijcias.

Abulę põdera.

Est insuper animaduersione dignũ quod vulgaria Abulæ pondera, eadẽ sunt cum ijs quibus Græci vtebantur in appendendis medicaminibus. Qua de re non solũ in Theriacæ præparatione, sed in reliquis Gręcorum Antidotis, eisdem vti licebit.

Vt

Vt autem conficias Theriacã premittere oportet ex Galeno 1. de Antidotis ca. 32 quod radices huius Antidoti extento sint cortice, non rugoso, fructus autem, virgulta & germina vegeta plurimaq́; esse debere, item & quicquid semen includit, tegmina, cortices, inuolucra. Semina verò vegeta sint cõuenit, quod ex eo quia tentũ corticẽ habeãt conijcimus. Liquores & succi neq; diuturnitate arefacti sint, neq; suas qualitates obscuras habeãt, has dico quę gustu olfactuq; percipimus. fructus igitur vnà cum germinibus & inuolucris, floribusq́; ac folijs, quotquot ipsarũ sunt, in Theriacam mittuntur harũ herbarũ, Scordij, nepitæ, marrubij, stęchadis, dictami, polij, chamædryos, chamæpityos, hyperici, centaureæ. Radices autem hæ, Zingiberis, iridis, rhei, quinquefolij, costi, nardi Indicę, nardi Gallicę, gentia-

næ, mei atthamantici, phu, aristolochiæ tenuis. Semina verò hæc, napi, petroselini, thlaspis, ameos, anethi, fœniculi, dauci, cardamomi.

His ita cõstitutis, herbę, flores, fructus, semina, radices, trochisci, terra lẽnia, chalcitis, & bitumẽ, diligẽtissime conterũtur pistillo ferreo in mortario ęneo, & cribro subtilissimo cribrantur, semine Thlaspi, napi syluestris & croco exceptis, quæ per se terũtur, vinoq; rigãtur, ne mortario interiori inhęreãt, & vt cõmodius cõterãtur. Thus quoq; per se solùm in mortario leuiter comminuere satius est, ne in placẽtam coeat, tum vbi cõminueris promptum habere, quo reliquis vino maceratis, cum placuerit ipsum inspergas, nam gummi & vino macerare, & ipsum per sese vel cum thure necesse est: succi etiam & castorium per se teruntur adfuso vino, vt etiam commodius fieri possint.

ſint, In ipſo compoſitionis tempore, omniumq; rerum mixtura, primum liqueſit therebinthina in duplici vaſe cum mellis pauxillo, deinde etiam opopanax, galbanum, ſagapenum, bene antea perſe trita adfuſo pauco melle, vt facilius digitis explanentur, commiſceanturque atque vniantur: Poſtea coquuntur in ipſo duplici vaſe cum terebinthina, donec ad iuſtam conſiſtentiam redacta ſint. His etiam admiſceatur pars aliqua contritorum, tum etiam in vino diſſolutorum, donec mellis conſiſtentiam conſequantur, deinde in mortarium vaſtæ magnitudinis effundantur in hunc modum. Primum pars aliqua eorum quæ vino diſſoluta ſunt, & ad eam formam redacta: deinde mellis nonnihil cocti per ſe & deſpumati: poſtremo pars aliqua eorum quę in puluerem redacta fuerunt: adhęc nonnihil

eorũ quę liquefacta in duplici vase, eaq; tepida. Hæc omnia probè agitẽtur rudicula, & sic consequenter de residuo faciendũ, donec omnia probè vnita sint, & hæc quidem ad solẽ (vt facilius fiat) continuò agitando, & tundendo pila ferrea inũcta opobalsamo, vt facilius agitari possint, & commisceatur etiam opoballsamũ reliquis: alioqui facile adhæreret pistillo medicamentum, & difficilior fieret agitatio. Hæc continue per quatuor aut quinque dies agitanda sunt, & rursus elapsis sex aut septẽ diebus iterãda agitatio per duos mẽses, vel quadraginta dies saltem.

Chalcitis assatio. Chalcitis autem quæ in hoc medicamen venit vt nigrum efficiatur iuxta antiquam consuetudinẽ (quámquam nulla coloris qualitate medicamenti vis immutetur) sic præparanda est ex Galeni sententia: Conijce in exiguam ollam chalcitis crudæ

drach-

drachmas non pauciores quadragin- „
ta, postea succensis carbonibus ollam „
absq; operculo, in medio prunarum „
statue: cumq; liquefactam chalcitim „
videris, ac quę leuissima & spumosa „
pars eius est innatare, statîm ollam „
ab igne amoue, humiq́; colloca, nec „
vt aliquãdo solemus, sicuti qui ignẽ „
accẽdunt, ipsi insufflabis, mirãdum „
est enim quantum ita faciẽdo luteus „
flauusq; color emergat. Imo neq; in „
sole collocãda erit, sed in vmbra do- “
nec frigeat, omittẽda. hinc postea id “
solũmodo capies quod supernè spu- „
meum fuerit, quodq; neque luteum, „
neq; flauũ, neq; pallidum est. deinde „
experiundi gratia aliquãtulum eius „
quod probaueris accipe, atque com- „
minue, & nũ quis ex supra dictis co- „
loribus appareat, inspice: nam si qua „
lis accepta est, viridis aut cinerea mã „
serit, drachmas quatuor ipsius impo „
nes, talem nanq; chalcitim exiguam „

inuenies, etiam si multam exusseris.

Probatio Theriacæ. Modum probandi Theriacam docuit etiam Galenus libro de vsu Theriacæ ad Pamphilianum sequentibus verbis: Efficaciam verò & inefficaciam ipsius hoc pacto deprehendes, medicinam quæ vel aluum subducat vel vomere faciat scammoniũ aut elleborum, vel quiduis aliud hisce etiam valentius exhibe, perinde atque si aliquem purgare velles, huic postea bibendum trade tantum Theriacæ, quantum Ægyptia faba æquet. Si bona erit non solum non purgabitur qui assumpsit, sed ne commotionem quidem vllam sentiet, sin contrarium eueniet, vetustate deprehendes antidoto vires concidisse. Idem confirmauit Ætius sermone primo Tetrabibli quartæ capite. 95. atque addit, Quidam verò papaueris succum duorũ scrupulo-

pulorum pondere aqua dissoluunt, ”
eumque cani aut galline vel co- ”
lumbæ bibendum præbent. Dein-
de etiam confestim antidotum dis-
soluunt, ex eaque nucis ponticæ ma-
gnitudinem ori animalis infundũt,
neque quicquam mali inde comi-
tatur.

Vasa ad reponẽdum Theriacã.

Ceterùm stannea vasa plumbo a-
dulterata non solum pro hac anti-
doto reponenda, verumetiam pro
alijs fugere conueniet, vt Gale-
nus præcipit libro primo de Anti-
dotis capite. 19. de pastillis vipe-
reis, his verbis: Recondi debent ”
in vase stanneo, aut vitreo, aut “
etiam aureo, vitro siquidem & ”
auro nihil fraudulentur admisce- ”
ri potest. Stamnum autem plum- “
bo adulteratur, quod vitare con- ”
ueniet non solum in hac anti- ”
doto, sed etiam in quibuscunque ”
alijs

„ alijs medicinis, quemadmodum & ar-
„ gentum si purum non fuerit, vasa
„ namq; ex eo fabricata, celerrime ru-
biginem cõtrahunt. Libro etiam de
Theriaca ad Pisonem cap. 22. sic ait:
„ In vitreis aut argenteis vasis repo-
„ nes, non autem vehementer ipsa re-
„ plebis, sed relicto quodã spacio quo
„ medicamẽtum perspiret, ad hęc fre-
„ quenter operculum detrahes, vt &
liberalius exhalet.

Siccanea Theriacæ qualiter p̄uidendum. Demum si per tempus siccior fiat Theriaca, oportet eam diligenter crassiori pistillo sursum deorsum mistam mouere diu, ac sic tandem mollior tractabiliorq; reddetur. Decipiũtur enim vinum adijcientes ad eam humectandum, nam præter id quod est contra mentem autoris, Antidotum ad tempus seruandum, non retinebit quam cum melle syncẽritatẽ. Damocrates in carmine, id consequitur melle infuso dicens:

Trades

Trades bibendum antidotum nec protinus,
Nec moræ quũ ſiccauerit prolixitas,
Id ſi contingat, iſto corriges modo,
Infunde mellis quod ſat, quodque ferbuit.

Ætius ſimiliter ſermone. 1. Tetrabibli quartę, capite 94. eam in mortarium coniectam & piſtillo tritam, optimo melle deſpumato affuſo, rurſus vnire ac excipere præcipit, atque id quotieſcunq; aridior facta fuerit faciendum, quo modo vtilis quidem erit ſed priore inualidior.

Poſt quantum tempus ea ſit vtendum, de exhibitionis mẽſura, & vtẽdi modo, & in quibus cõueniat morbis, late ab antiquis ſcribitur, nõ eſt enim pręſentis inſtituti omnia commemorare, ſed ea potiſsimùm, quæ aliqua egent animaduerſione. Nec me latet haud deeſſe ſciolos, qui re-

bus manifestis & aliâs impertinenti bus tenebras effundũt, tricas ſtruũt, quęſtiũculas excogitant, nominum potius vi & obſcuris fortaſſe Galeni verſionibus, quàm rei ſubſtantię innixi, quæ omnia vt parui momenti conſultò miſſa fecimus.

Mithridatium Damocratis.

R. *Myrrhæ Arabicæ Troglodyticæ. Croci. Agarici. Zingiberis. Cinnamomi. Spicæ nardi. Thuris. Thlaspis, ſingulorum drachmas. x.*

Seſelis. Opobalſami. Iunci odorati. Stæchadis. Coſti. Chalbani. Terebinthinæ. Piperis longi. Caſtorij Pontici. Succi hipocyſtidis. Styracis bonæ. Opopanacis. Folij Malabathri recentis, ſingulorum drachmas. viij.

Caſiæ. Polij. Piperis albi. Scordij

Cretici

Cretici. Seminum Dauci. Carpobalsami. Cyphi. Bdellij, singulorũ drachmas vij.

Nardi celticæ repurgatæ. Gummi. Petroselini. Opij (quod meconium vocant.) Cardamomi. Seminum fœniculi. Gentianæ. Foliorũ rosæ. Dictãni. Cretici, singulorum drachmas v.

Anisi. Asari Acori. Phu. Sagapeni, singulorum drachmas iij.

Mei Athamantici. Acatiæ. Ventris scinci. Seminum. Hyperici, singulorũ drachmas ij. & semissem.

Vini & mellis quantum est satis.

FRAGOSVS.

QVod hęc Damocratis descriptio reliquis anteponi debeat, in primis est Galenus libro 2. de Antidotis, vbi commemorans quæ ab Andro-

dromacho conſcribuntur, aggreſſurus Antidotos ex Damocratis carminibus explicatas, eas maximè laudat, cùm ad ponderis ſynceritatem, medicamentorumq́; memoriam, valde conducant.

Accedit quod Paulus libro 7. Damocratis Mithridatium, Diaſcincu appellatum inſequitur.

Demum ſi ex medicamentorũ prȩſtantia & viribus iuditium ferendũ ſit (vt Matthiolus annotauit lib. 5. epiſtolarum) cum capiat Damocratis compoſitio, agaricum, ſtȩchadé, longum & album piper, carpobalſamum, bdellium, dictamnum Creticũ aſarumq́ue, quibus omnibus altera deſtituitur, veniátq; hȩc omnia præter aſarum in Theriacam (quòd venenis mire reſiſtant) neutiquam credẽdum, quim ea quæ Damocrati deſcribitur, alijs ſit præferenda.

Nardi Celticæ repurgatio.

Modũ repurgãdi nardum celticam, quere

quere apud Dioſcoridē cap. proprio libri primi.

Cypheos ex Damocrate compoſitio.

R Carnis vuæ paſſæ pinguißimæ ſine ſemine & cortice extraneo leuigatæ. Terebinthinæ exuſtæ, ſingulorum drachmas xxiiij.

Myrrhæ. Iunci odorati, ſingulorum drachmas xij. Cinnamomi drachmas iiij. Croci, drachmam j. Bdellij, drachmas iij. Aſpalathi, drachmas ij. & ſemiſſem.

Spicæ nardi. Caſiæ electæ. Cyperi purgati. Baccarum iuniperi, ſingulorum, drachmas iij.

Calami odorati, drachmas ix.

Mellis quod ſufficit. Vini odorati parum. fiant Trochiſci.

FRAGOSVS.

Terebinthinæ vstio.

AEtius sermone.1. Tetrabibli. 4. c.99. docet Terebinthinæ vstionem sequēti modo: Coniice terebinthinam in ollam, & triplum aut etiá amplius aquæ infunde & ad ignem adhibe, nihilq́; omnino mouēdo eoq́ue. Vbi vero cōsumpta fuerit aqua & terebinthina attenuata ac inualida reddita, vt digitis confringi possit, eam tolle atque in Antidoti confectionem assume. Si vero insumpta aqua, adhuc mollior appareat terebinthina, aliam aquam superfunde, rursusq́; ad ignem adhibe donec friabilis reddatur.

Philonium Tharsense
Galeni.

R. *Croci, drachmas v.*
Pyrethri. Euphorbij. Spicæ nar
di,

di, singulorum drachmam, j.
Piperis albi. Seminis hyosciami, singulorum drachmas, xx.
Opij, drachmas, x.
Mellis quantum sufficit.

FRAGOSVS.

HAnc Philonis Tarsensis Antidotum carmine decriptā explicuit Galenus libro. 9. de cōpositi. pharm: secundum loc. cap. 4. de pharmacis dolorem sedantibus, anodinis & colicis appellatis. Talisq; in vsum adhibenda, relicta Mesuæi compositione eiusdē nominis, distinctione 2. de Electuarijs, quę deprauatē Castorium pro Euphorbio habet: quāuis alijs nō importunè adijci videatur, quòd opij maleficium castiget.

Notādum hic obiter est circa Spicam nardi, hallucinari Ioannem Costam in annotatione huius Philonij Spicæ nardi cōsideratio.

cùm ait, Galenum ſibi planè repugnantia ſcribere. Nam quum lib. 1. de Antidotis cap. 29. ſpicam nardi radicem eſſe docuerit (quamuis ſpicæ formam referat, voceturque ſpica) huic, inquit ille, repugnat alia eiuſdẽ Galeni ſententia libri. 9. de compoſitione pharm. ſecundum locos in Antidoto Phillonis vbi ait: Quin &
„ Nardi ipſius drachmam vnam conij-
„ ciendam cenſet, quam radicem falsò
„ dictam appellat, quandoquidem ſpi-
„ ca nardi verè nominatur. Hoc enim in loco Galenus loquitur ex mente Phillonis, ipſiusq; carmen exponit, aitq; id quod verè ſpica nardi nominatur, falsò appellari radicem; non quòd verè radix non ſit (vt. 1. de Antidotis) ſed quod cum ſpicę habeat ſimilitudinem, ſpicam vere appellari oportet ex more, falſo autem radicem, Galenus igitur libro de Antidotis ipſam ſpicæ eſſentiam ſpectat,
libro

libro tamen de compositione per locos, mentem Phillonis declarat, vulgaremq; ac frequentem spicæ nomẽclaturam. Et sic Galenus à contradictione vendicatur.

Cæterùm cum mellis certam mensuram nõ præscribat Galenus in præsenti Philonio, conficies cum mellis quadruplo, vel Arnaldum cõsules in Antidotario cap. de melle despumato, qui pro libra mellis in Electuarijs ponit vncias tres puluerum, in opiatis autem vncias quatuor: quam normam sequuntur omnes. Mellisquã titas in Electuarijs & opiatis.

Mel vero, expumatũ hîc intellige, nam Dioscoride teste, crudum aluũ inflat, tussim lacessit, & ea de re despumati vsus aptior est. Similiter Galenus ipse libro. 6. de compositione per locos super stomatichũ Andromachi sic ait: Andromachus nõ ostẽdit quo modo mel miscere oporteat, num crudum, aut coctum, aut despu- Mel simpliciter positũ q̃le sit intelligẽdũ.
„
„

matum, ego vero despumatũ miscen dum esse censeo. Hactenus Galenus.

Mel qualiter ex puma ri o-portcat. Quo pacto autem despumandũ sit mel, licet omnibus sit in comperto, & Galenus eiusdẽ meminerit lib. 3. alimentorum cap. proprio, multum aquæ illi admiscẽs, nihilominus opereprecium existimo, aliam insequi mellis coquendi rationem, id est in duplici vase, qua nimirum vsus est Galenus in Arteriace cuiusdã compositione, libro 7. de cõposi. medic. per locos cap. 2. non longè à principio. Quæ mellis despumãdi ratio eo potissimũm magis arridet (vt annotauit Costa) nam primo ferè feruore quicquid illi sordium inest emergit, ac detracta ea spuma, tam purum remanet, vt aliam operã non postulet. Accedit quod neq; periculum est vt assetur mel, atq; amarescat, neq; vt acrius euadat, sed proprio mellis tẽperamento non mutato, sorde omni

ex-

expurgatur, & seruandis rebus qua- "
rũ gratia excoquitur, redditur præ- "
stantissimum.

Deniq;, his ita premissis, vti opor- tebit Philonio (ex Galeni precepto 2. ad Glauconem cap. 6.) omnibusq; ex opio confectis, nõ statim, sed post tempus compositionis annuum aut omnino semestre. Et libro. 12. Metho di curatiuę, capite primo circa finé: Tẽp9 vtẽdi Philonis Antidoto & duratio.

Omnia idgenus, inquit, magis sunt "
salubria si post annum à composi- "
tione sumantur, veluti quod ad Phi- "
lonem referunt autorem, quod ad "
dolores ex sensus torpore sedandos, "
nullo minus est celebre. Et mox ad- "
dit: Philonis medicamen etiã si duo "
rum, trium ve aut quatuor annorũ "
sit, multo sanè est melius, sed nec in- "
utile tamen sequentibus annis ad de "
cimum vsque. Quod enim vltra in- "
ueterauit, tanto quidem est minus "
noxium, quanto est vetustius: exto- "

,, rum languidis est viribus, eoq; pa-
,, rum nauiter, cuius gratia paratum
,, est, perficit.

In Philonium Persicum
Mesuęi.

FRAGOSVS.

HVius Antidoti autor est Me-
« suęus tractatu de ægritudinibus
« pectoris, cap. de Sputo sanguinis.
« Quam nimirum fratres illi Mesuæi
« expositores, cum pipere & non cum
« papauere componendam esse cen-
» sent, quòd Auicenna, Serapio & Ga
« lenus ipse, piperis in eadem composi
« tione mentionem fecerint. Errāt ta-
« men qui piper inijciunt, & non pa-
« pauer iuxta autoris scripta. Nam te-
« ste Dioscoride, piper partus extra-
« hit, conceptumq; adimere creditur,
« quum tamen vis Antidoti sit, sangui-

 nem

nem menstruum & fętum retinẽdi, ad quod papauer maximè commen datur. Et (vt inquit Matthiolus libro.5.epistolarum) in sanguinis fluxione nullo pipere opus est, sed quæ refrigerent & fluxus cohibeant, cuiusmodi est papauer.

Pręter id quod cum pro infrenando opio, & croci & castorei satis excipiat, ipsi sanè opus non est addere piper vt magis incalescat, vbi potius refrigerari debet medicamentum quod sistendo sanguini paratur. Sic Galenus libro.5.Methodi cap.13. in exemplo Romanæ cuiusdam mulieris sanguinẽ ex catharro reijcientis, cui Theriacã dedit circiter quatuor menses ante confectam, Habet enim ,, inquit, id ætatis præualentem papa- ,, ueris succum, qui in antiquatis ignauus ,, redditur, ideoq; & somniferum ,, est, & fluxiones tum siccat, tum leui ,, ter crassat. Si igitur Theriaca, co no

mi-

mine sanguinis fluxionibus opitulari potest, quòd papauer recipiat, Philonium Persicum ad idem valẽs, nequaquam illo destitui debet. Accedit quod ipse Mesuęus in plerisq; cõpositionibus eiusdem virtutis ante hoc Philonium descriptis, meminit papaueris albi. Demum quis non videt, quod in hoc Philonio incipit à frigidis, nempe hyosciamo, opio, & terra sigillata (inter quę piper calidum non erat connumeraturus) postea verò recenset quæ calida sunt facultate.

Pro sedenegi quid intelligendum sit, habes in tractu nostro succedaneorum.

Ad opium corrigẽdũ, castorei q̃ntũ sit satis.

Hîc obiter animaduerte quantum Castorei erit satis ad opium corrigendum ex Galeno libro. 3. de compositione medicamentorum secundum locos his verbis scribente: Miscetur & castorio opium: Verum mul-

multo ante vſum tempore ſiue pari „
pondere, ſiue duplo caſtorio ammi- „
ſceatur, præparatum id eſſe conue- „
nit. Et miſcetur quidem in vehemẽ- „
tiſsimis doloribus pari, in minori- „
bus verò duplo. „

In Confectionem Anacardinam Meſuei.

FRAGOSVS.

VArij autores hanc Antidotũ deſcripſerũt, ac circa eandem, cùm in rebus, tum in ponderibus nimis diſcordes reperti ſunt. Inter quos (relictis alijs) vnus eſt Arnaldus de Villanoua libro. 1. ſuæ Medicinæ cap. 28. de defectu memoriæ: quem multi ex Myropolis ſtudij & veritatis indagãdæ laborem ſubterfugientes inſequi maluerunt, quàm veram

" ac consuetudine diuturniori cõpro-
" batam Mesuæi descriptionem expe-
" riri. Denominatur ab Anacardis
" quorum in alijs locis, longiorem fe-
" cimus mentionem. Præparantur au
Anacardi præparatio. " tem sequenti modo: Anacardi seor-
sum triti, aceto sufficienti diebus se-
ptem perfunduntur: octauo die lẽto
igne ad medietatem coquuntur, &
" per linteolum colantur: fex rema-
" nens siccatur, atque vsu postulante
" recipiuntur. In succo autem mel suf-
" ficiens ad spissitudinem coquitur. &
" hoc vtimur. Hæc Nicolaus Alexan-
Mellis Anacardini conficiendi ratio. drinus capite 921. Arnaldus loco su-
perius dicto ad tertias coquit, & vt
mel conficiat Anacardinum, tantũ-
dem mellis despumati ad succum ad
dit.

Iũ de Bedust. Ium de Bedust in hac compositio-
ne, testiculos Fibri vel Castoris si-
gnificat iuxta Neotericorũ placita,
& Arabicam interpretationem.

Per

Per Burungi verò Doronicum intellige, vt in succedaneis monstratum est. Burũgi.

Ad sex menses fermentata confectio tutò vsurpatur, duratque (Serapione testante) annos tres.

Requies magna Myrepsi.

R. *Rosarum. violarũ. Opij. Hyosciami. Papaueris seminis. Mãdragoræ. Intybi. Lactucæ. Portulacæ. Psyllij. Nucis moschatæ. Cinnamomĩ. Zingiberis, singulorum drachmã vnam & semis.*

Santali albi & rubri. Spodij. Tragacanthi, singulorum scrupula duo, grana quinque.

Sacchari candi drachmam vnam.

Sacchari & stillatitij rosarum liquoris quantum satis videbitur.

FRA-

FRAGOSVS.

CVm omnes fere Nicolai vulgaris siue Præpositi compositiones corruptæ ac deprauatæ inueniantur, oportebit semper in eisdem parandis Græcos imitari autores. Quapropter transcripsimus Antidotum. 205. Nicolai Myrepsi. Præpositus enim aliter pondera disposuit, miconis pro seminis ponit, & Zingiber non habet. Quod autem scribit, rosarum & violarum, de floribus intellige, Hyoscyamum de semine, Mandragoram de radicis cortice, est etenim hic valentissimus, Galeno testante simplicium septimo. Spodio per se trito, & Opio in vino dissoluto, miscentur omnia. Bernardus Dessennius cum mellis expumati, vncijs octo, ac semisse, conficit.

In Trypheram Sarracenicam magnam Mesuęi.

FRAGOSVS.

TRyphere vox Scribonio Largo, medicamenti est nomen causticã vim habentis. Arabibus verò læ-tum videtur significare, ita vt Try-pheræ dicantur quasi delitiosæ & voluptuariæ, per antiphrasim, id est à contrario sensu, sunt enim ve-hementer amaræ. Sed hoc parum re-fert. Mayorem autem animaduersio nem exposcit spica, bis (nec sub eodẽ pondere) in hac compositione pe-tita. Nonnulli enim ex Neoteri-cis (è quorum numero fuit Syl-uius & Bernardus Dessenius) alte-ram illius acceptionem huic com-positioni accreuisse excogitarunt, nimia vel librariorum, vel autorum incuria. Cæterûm haud video cur in

primo

primo loco, ſpicanardi, in altero Celtica non poſsit intelligi, cùm præſertim in alijs Antidotis, vtriuſq; ſeorſum facta ſit mẽtio, vt in Theriaca, & in ipſa Tryphera magna Nicolai Præpoſiti.

Trypheræ Perſicę vſus cur rarus eſſe debeat.

Meſuæus diſtinctione 3. de Medicinis ſolutiuis meminit alterius Trypheræ cognomento Perſicæ: cuius vſum rariſsimum fore cenſeo, quòd componendi modus & longus ſit & negocij plenus. cùm prętere a myrobolanis recentibus careamus, à quibus vim plurimam medicamentum comparat, præterquam quod paucioribus ſimplicibus effectus conſequi eoſdem valeamus.

In Dialaccam magnam Meſuęi.

FRAGOSVS.

MAgna Meſuæi Dialacca, hodiẽ potiſsimum in officinis recipitur

tur, præstantissimaq; censetur. Circa quàm in primis attẽde, Laccæ, plura esse genera, natiua & factitia, de hac nihil ad nos, cùm in vsum medicum non veniat: illam vero duplicẽ ostendit Serapio, prima quæ Dioscoridis est cancamum, Hispanis Anyme dicitur: altera infectoribus expetita ijs tingẽdis lanis quæ vili prætio veneunt, & ex Armenia conuehitur, Serapione teste. Et hanc ipsam Myrepsus intelligens Antidoto 123. Laccam infectorum vocauit. Occasione cuius deceptus est Fuchsius qui credit, chermesinũ infectorum, esse gummi Arabicæ arboris, atque idem quod Serapio (autore Isac) rem rubram esse ait, tenuibus lignorum surculis inhęrentem. Nam quamuis infecturam ex lacca, carmes vocari Serapio affirmet, hoc tamẽ non persuadet, Arabũ laccam chermes fuisse [vocabatur enim chermes etiam

coccum infectorium, quod Granam dicunt) neque chermes hoc de quo loquitur Fuchsius, lignosis circunuoluitur surculis vt Lacca Arabum, sed Pimpinellæ radicibus in Orientalibus regionibus adnascitur. Ex quibus constat pro Lacca, vulgarem officinarum Laccam esse accipiendam, non autem nostrum chermes Græcis & Arabibus ignotum, neque vulgarem sanguinem Draconis, vt capite proprio de Lacca in Succedaneis nostris aduersus monachos Mesuæi expositores demõstrauimus.

Laccę ablutio. Abluitur autem Lacca ex Serapione cap. simplicium. 181. in hunc modum. Contusis surculis (vnà scilicet cũ gũmi) superijcitur aqua calida in qua bullierit aristolochia & squinantum: agitetur cum pistillo, & quod postea resederit abiecta aqua siccandum in vmbra: ac

ſi pellucidum fuerit reponendum ››
vitreo vaſe, ſin minus repetẽda pur- ››
gatio, vt pelluceat. ››

Recipies autem ex Cordi cenſura, ſquinanti & ariſtolochiæ, ſingulorum vncias duas, aquæ verò libras quatuor, ad vnius conſumptionem.

Attende tamen, rotundam ariſtolochiam (minimè verò longam vt malè expoſuit idem Cordus) pro præſenti decocto & Dialaccæ deſcriptione recipiendam eſſe, ſiquidem, autore Galeno libro 6. de ſimplicium medicamentorum facultatibus, in quibus craſſum humorem validius extenuare oportet, illic vſus eſt rotundæ: id quod maximè optatur in hac confectione, quæ potiſsimùm ad hepatis obſtructiones aperiendas commendatur.

Sunt qui aquã in qua Lacca ablui-

tur ſeruandam eſſe contendant ad vſum, exiſtimantes Laccam diſſolui in ipſa aqua, vt in aloe contingit. Falluntur tamen, ſiquidem Lacca in frigido humore tota liqueſcit, in calido vero, denſa redditur & ſubſidet, & aquam ſolummodo ſuo inficit colore: cuius oppoſitum in aloe contingit, experientia comprobãte. Quod animaduertens Serapio, in calido decocto lotionẽ fieri præcepit, & aquã cum ſuper natantibus ſordibus leuiter effundi.

Cauendum etiam eſt ne ab hac cõpoſitione cymas, ſeu ſummitates Schęnu tollas, Iacobi Syluij opinione deceptus contra ipſius Meſuæi & compoſitionis ſeriem, in qua primũ Schęnanti, inferius vero Cymarum Schęnanti mentio fit tanquam de rebus inter ſe differentibus, aliud enim eſt flos, aliud culmus, & vt Dioſcorides inquit libro, 1. cap. de Odorato

iunco, floris, culmorum, radicisq; est vsus. Quamuis igitur, summitates iunci cum floribus interdum sumantur, nihil obstat quim ipsi culmi [quibus sua etiam vis est] sine floribus accipi posint ad Antidoti cõplementum, & Scheni cima, vt ex Galeno iam demonstratum est.

In Aureãm Alexãdrinam Nicolai.

FRAGOSVS.

NIcolaus vulgaris siue Præpositus, compositionem suam integrè mutuauit à Nicolao Alexandrino, â quo forte [relictis aliorum opinionibus] inscripta est. Myrepsus quoq; eandem recenset Antidoto. 1. quibusdam additis. Satis erit Myropolis, vt [si quãdo Antidotum com-

ponendi occaſio detur] vulgaré Nicolaum imitentur.

Saliuncę vox in hac confectione non parũ impoſuit quibuſdam, exiſtimantibus Nardum Celticã & Saliuncam eaſdem omnino eſſe plantas. cuius ſententiæ fuit Nicolaus Leonicenus libro ſuo de Plinij & medicorũ erroribus cap.35. non animaduertens Dioſcoridem Celticam Nardum appellare Aliungiam, & non Saliuncã. Hoc tamé omiſſo credimus cum Matthiolo ſuarum epiſtolarum lib.5. codicem Nicolai eſſe deprauatum, nam vbi Grçcus codex habet Eleliſphacu, id eſt Saluię, Latinus antiquioris lectionis legit Saliuncæ, perperã tamé quia hæc Antidotus confert ad frigidas cerebri fluxiones, ad delachrymãtes oculos, ad dentium dolores, ad tabe laborãtes, tuſsientes & anheloſos. Auxiliatur ſanguiné reijcientibus & reſolutis,

prodeſt

prodest similiter vteri affectibus, & vrinę stillicidijs. quæ omnia Saluia poterit cõplere, minimè autẽ Saliũca, siquidẽ (Plinio teste) huius radix tantum valet ad cohibẽdas vomitiones, & ventriculum roborandum. Tãdem ne lectorẽ remoremur, huius & similium Antidotorum formandarum modus, idem est cũ Theriaca & Mithridatio.

In Electuarium de Aromatibus Mesuęi.

FRAGOSVS.

GAbrielis est hęc confectio, & nõ Galeni cui adscribitur, vt declarãt multa aromata ipsi Galeno ignota, à quibus nomen accepit. Preferũtur odore insigni, suntq; initio mistionis valẽtiora, tempore siquidem vis eorum labefactatur, vnde imbecilliora fieri diuturnitate, necesse Aromatũ duratio.

est, sed vt plurimum in vigore per annum consistunt.

Hîc recedendũ à Christophori Georgij de Honestis cõsilio, qui Nicolai Galliá Mesuæo incognitam sumendá esse insinuauit: quinimo cõsentaneũ est illá eligere de qua Mesuæus distinctione. 8. de Trochiscis.

Mel & saccarũ cur in hāc cõfectione veniant.

Est autem animaduersione dignũ cur in hoc Electuario, saccarum & mel simul recipiãtur? Si enim (vt Nicolaus Alexandrinus docet) mellis in medicamentis componendis triplex est vsus, cõseruandi, abstergendi, & condiendi, atq; eadem commoda præstat saccarum, alterum tãtum satisfacere videtur. Sunt qui dicant inuiscandi ratione addi saccarum, ná cùm ad discutiendos flatus hoc paretur medicamentum, addito saccaro, diutius hçrebit ventriculo ob illius lentorem. Hoc non tollit ambiguitatem, prçter id enim quod mel nõ mi-

Mellis vsus in cõponendis medicamẽtis quo-[illegible] plex [illegible]t.

nus

nus est lentum, multa ab autore describuntur medicamenta pro dissipandis flatibus, in quibus nõ semper saccarum assumitur. Suspicor igitur cum Ioanne Costa condimẽti potius gratia ipsum adijci, suauius enim est melle. Solum autem saccarum nõ sufficit, quia mel abstergit magis.

In Electuarium Egemmis Mesuęi.

FRAGOSVS.

NOn desunt qui initio huius Antidoti mendam esse suspicẽtur, ac pro drachmis duabus margaritarum legendum esse drachmas tres: sed neutrius sententiam impugnamus, cum si error sit, leuis videatur.

Sardinis lapis vt quidam interpręTantur, Sardonichys est, alio nomine Sardonius dictus, cui candor veluti Sardinis lapis à Sardo

vnguis

vel Corneolo differēti a. vnguis inmiſcetur, viribusq́ue huius Electuarij aptior quàm Sardus, quem Corneolum vocant.

Feruzegi ſignificationem legitimum habes inter Succedanea.

Ocimū Caryophyllatum quid. Alfeleniemic, tertium ocimi genus eſt, folijs conſtans minutis, reliquis odore fragrãtius, quod Caryophyllatum hodie vocatur.

Mel emblicorum hîc & in ſimilibus compoſitionibus confici ac parari debet ex Meſuæi doctrina in ſimpliciuni tractatu cap. de Myrobalanis emblicis, & diſtinctione de conditis. Roſarum autem Geleniabim de roſis præparabis ex Auicenna tractatu ſeptimo, libri. 5. Eſt quippe Geleniabim ex roſa, mel aut ſaccarum in quo condita ſit roſa, vt docuit Coſta. Quapropter non fecit Syluius ex autoris præſcripto, qui mel roſaceum vulgare hîc ſumit, ſed ex tota roſa parandum. Mel igitur

Galeniabim quid ſit.

ur aut ſaccarum percolandum, & uod effluxerit è colo, in vſum re- ipi debet. Mellis igitur Emblico- um & Geleniabim expreſsi liquo- is libras duas & vncias tres acci- ies, id eſt vtriusque vncias, xiij. & ſemis.

Gemmæ teri debent tenuiſsime Galeno autore libro. 9. ſimplicium cap. de lapide Pyrite his verbis: Cæterùm vbi in vſum vocantur lapides, admodum vehementer contuſi atque ad leuorem redacti ſint oportet, ſimiliter atque ea, quæ in opthalmicas facultates admiſcentur. Gemmarũ tritura ex Galeno.

Animaduertẽdum tamen eſt quod quum teruntur lapides & leuigantur in marmore Porphirum vocato, aſpergi debent liquore ſtillatitio roſarum vel bugloſsi, aut alio conuenienti humore, id quod inſinuaſſe Galenum apparet libro. 2.

de

de ſimplic.medicamentorum facult. cap. 15. cum docet lapidoſa & dura plurimū in aqua fontali terenda eſſe. Qua in re non eſt aſtipulandum Ioanni Coſtę, lōgè prȩſtare arbitrāti ſi aceto aut limonum acido reſoluantur margaritæ, cum neceſſe ſit, vt ille ait, dum teruntur ac lȩuigantur, ex mortario tabulave aliquid corradi, cui errori occaſionē præbuit Plinius libro.9.cap.35.dicēs acetum reſoluere margaritas in tabem.

Margaritę nō reſoluūtur aceto.

"Demum parari poteſt hoc Electuarium, ex ſolis gemmis & ſaccaro ſine ſpeciebus aromaticis.

In Confectionem Alchermes Meſuęi.

FRAGOSVS.

DIgnum hîc animaduerſione eſt circa lapidis lazuli menſuram, an

an drachmæ duodecim ſumendæ, vt in libro ſimpliciũ, an duæ vt in Antidotario legitur. Iuditio noſtro cõfectio huius loci quę cum duabus lapidis drachmis, paſsim in omnibus codicibus deſcribitur, præferri debet, nullumq́; ſubeſſe errorem arbitrandum, vt multi contendunt. Longè enim differt ab altera cuius ipſe Meſuęus meminit, cap. de lapide ſtellato cum duodecim drachmis eiuſdẽ lapidis, tum nomine, tum etiam ſimplicium pondere. Falſum eſt autem (quod quidam obijciunt) non conſueuiſſe autorẽ duo ſimplicia æqualis ponderis ſine hac particula (ana) cõiungere, vt apparet in eiuſdẽ Emplaſtro Diaphænicon deſcriptione Alexandri, & in confectione de Moſcho dulci.

Seta recens & vermiculo adhuc viuẽte accipiatur, eoq; ſeparato & pellicula quæ ipſum ambit, carminetur, Setę e lectio.

&

& per diem integrum in succo granorum tinctoriorum maceráda est. Quibus verò is succus concessus non fuerit, cum granorum puluere tinctura fiat, ita vt in aquę libris quinq; pulueris vnciæ octo pro serici libra inficienda reponátur, modiceq́; bulliant. Paribus namq; vtriusq; portionibus acceptis, vt sentit Brassauolus libro Syruporum, ingrata redditur compositio: quod vitandum esse Galenus consulit libro .4. de sanitate tuenda cap.13. virium tamen medicamenti vtilitate seruata. Decem verò drachmarum quantitas, parua nimis est, nec valens cocci colore sericum inficere, vt alij consuluerunt. Sed prius in aqua vnciæ duæ saccari candefacti dissoluantur, vt crassior effecta, rectius serico adhærere valeat.

Autor li. Modus faciẽdi. Lapidis lazuli latatio.

Ablutioné lapidis lazuli elice ex cap. de lapide Armeno Mesuæi.

Ele-

Electuarium Diamoschu dulce.

FRAGOSVS.

VAriæ sunt apud Arabes huius Electuarij descriptiones, omnibus tamen relictis, Mesuęum sectari oportet. Sed aduerte Setam crudam dici, quę nullam coctionem aut calorem senserit: quam in hoc Electuario vri præcipit autor, vt melius cōteratur: nam Auicenna libro. 2. tractatus. 1. cap. 5. docens quinq; intentiones ob quas aduritur medicina, vnam earum esse inquit, vt præparetur ad conterendum, sequenti dictione: Exemplum quarti est sericum, ná ipsum administratur in confortando cor: & si administretur incisum, est etiam conuenientius, quàm adustum: sed quoniam incisum non cōsequitur minorationem partiū sufficien- „

Seta an sit vrēda hîc.

„ ficientem, nisi cum labore, ideo adu-
ritur. Cæterùm quũ sine vstione cõ-
teri possit, nunc comburenda non
est: vt Serapio testatur cap. 28. simpli
„ ciũ his verbis: Ponitur in medicinis
„ cordis & pręcipue in Diamoschu.
„ Et quidam comburunt eam vt pos-
„ sit facilius teri & melius pulueriza-
„ ri propter desiccationem. & quibus-
„ dam non videtur hoc ne amittat vir
„ tutem suam, sed faciunt eam incidi
„ subtiliter, & terunt cum margaritis
„ & charabe & corallo proprie, & sic
„ teritur facile.

Eandem sententiam confirma-
uit Arnaldus in Antidotario, cap. 10.
de assatione medicinarum, sequen-
„ tibus verbis: Aduritur medicina
„ quatenus abilior reddatur, vt sericũ
„ in cordialibus passionibus vt est Plì
„ ris, quamuis sit cõmodius in eo gra-
„ ciliter inciso elaborare terendo, cum
„ in eius decoctione multũ deperda-
tur

tur de virtute confortatiua. Verun- „
tamen assatur quando queritur per „
ipsum resolutio plusquam conforta „
tio vt in Diasen. Idem sensit Ioan- „
nes de Sancto Amando, cap. de adu-
stione, & similiter Zoarus libro. 1.
cap. 2. de tremore cordis.

Circa Galliam absolutè positam non parum torquentur pharmacopæi atq; hac in re hęsitant, dum quidam Moschatã prẹferunt, quòd eam Mesuæus vt præstantiorem primo loco inter Gallias collocauerit, ipsamq́; composuerit. Alij contra Alephanginã intelligunt, ab antiquis inuentam, quòd plurimum ab eo laudetur. Asserimus tamen, vt cùm Gallia simpliciter in medicamentis inueniatur, quẹlibet ambarum liberè accipi possit, tum quod ferè eandem vim sortiátur, tum etiam, quod cum opus illi fuit Alephangina, ipse Mesuẹus expressit, vt in trochiscis ad

Galliaquę recipiẽda, si ponatur simpliciter.

fluxum in Canonibus vniuersalibus descriptis, in syrupo acetoso de succis herbarum, & de calamento valente ad singultum & vomitum. At vero quando moschatam Galliam optauit, similiter patefecit, vt in Electuario de Xyloaloe, in Diarrhodon descriptione communi, & in multis alijs. Vbi autem nihil interesse existimauit vtramlibet eligere, Galliam simpliciter posuit vtriusq; immemor.

Ocimi semen aut folia quando intelligere oporteat.

Pręter Ocimicitrati naturam quā in prima Succedaneorum parte docuimus, quid ex eo sumendum sit, folia ne an semen, multi ambigunt. Semen autem accipiendum statuo: folia enim quamuis dum recentia sunt, præstent ea odoris gratia, desiccata tamen parum olent. Simile contingit in reliquis ocimi generibus simpliciter positis, quorum folia in medicamentis exterius admo-

mouendis assumuntur, vt inquit Platearius: si tamen interius accipi debeant, semen inijcitur, folijs omissis, quæ autore Galeno simplicium. 8. recrementitiam habent humiditatem, proindeque nec commoda sunt, vt in corpus sumantur.

Mellis vsus in medicina quot modis vsurpatur.

Cęterùm animaduertendum de melle est, dupliciter vsurpari in medicamentis componendis, sępissimè coctum, interdum crudum, vt in hac confectione & in Cardiacis ferè omnibus apud Auicēnam, ob flatus qui quum spiritibus nostris vitalibus affines sint, eos etiam augere, ac veluti alacriores reddere plurimum videntur, vt exposuit Costa, tametsi aliter senserint monachi Mesuæi commentatores. Mel tamen purissimum & ignis expers (quod virgineum vocant) accipiendum, vel Auicenna testante libro. 5.

Mel crudū quod sit.

ſumma. 1. tractatus. 1. nam vbi docuit cum melle deſpumato excipiendam eſſe confectionem quandam ex moſcho, valentem ad hepatis dolorẽ & ſtomachi, & ad reſoluendum flatus & inflationes, aliam eiuſdem nominis inferius deſcribit, conferẽtem ad illos effectus quos recenſuit Meſuęus in ſuo Diamoſcho, ad finẽ cu-
„ ius confectionis ait: Confice cũ mel-
„ le quod eſt ſicut extrahitur de fauis,
„ quod non inuenit ignis.

Mel tandem quadruplũ erit, ſi pulueris vnciæ tres, libris mellis ſingulis miſceantur.

Dia Satyrion ſiue Confectio alia teſticulorũ vulpis Meſuęi.

FRAGOSVS.

IN hac cõfectione Officinæ omnes Meſuęum ſibi imitandum cõſultò propo-

proposuerunt. Cæterùm si consulas illum tractatu de ægritudinibus pe-ctoris & pulmonis cap. 9. inuenies modum parandi aquam secundam cicerum.

Aqua cicerum.

Hîc nota circa semen napi vehementer errare fratres illos Mesuæi cēsores, sinapi seminis pro napi falsò legentes, cùm napi seu rapi semen, venerem & flatus excitet, Galeno & Dioscoride testantibus, sinapi verò hac facultate destituatur.

Monachorū error in napi.

Cerebella passerum vere siue autumno captorum, cum oui vitello ac melle, vel in sole siccata reponantur, vt aduertit Bernardus Dessennius. Vocantur autem Hispanis hi passeres, Gorriones.

Cerebra passerū absque ossiculis seruāda.

Vltra dimidium annum integra durare non potest præsens confectio, vt ipsa experientia monstrauit.

Duratio Diasatyrij

Cõfectio Hyacinthorum Ferdinandi à Sepulueda.

R. *Hyacinthorũ. Coralli rubri abluti. Terræ sigillatæ, añ. vnciam semissem.*
Alchermes. Tormentillæ. Dictamni. Seminis citri. Croci. Myrrhæ. Rosarum. Santali albi. Santali rubri. Sãtali citrini. Ossis de corde cerui. Seminis Acetosæ. Seminis portulacæ. Rasuræ eboris, añ. drachmam j. & scrupulum j.
Saphirorum. Margaritarum. Smaragdorum. Topaciorum. Serici crudi. Auri. Argenti, añ. scrup. ij.
Camphoræ, scrup. j.
Moschi. Ambræ, añ. grana sex.
Seminis napi, drach. sex.
Syrupi limonum quantum sufficiat,
fiat

fiat in modum Opiatæ cum libris duabus dicti Syrupi.

Confectio Hyacinthorum Neapolitana.

℞ *Hyacinthorum Orientaliũ drachmam vnam & semissem.*
Smaragdorum. Saphirorum. Topatiorum. Rubinorum. añ. scrupul. ij. semis.
Vtrarumq́ margaritarum. añ. scrupul. ij. semis.
Coralliorum alborum. Coralliorũ rubrorum. añ. drach. semissem.
Croci. grana quindecim.
Spodij. Rasuræ eboris. Ligni aloes crudi. añ. drach. semissem.
Oßium de corde cerui. decem.
Cornu cerui vsti. Seminis portu lacæ.
Coriandri præparati. Seminis Acetosæ.

tosæ. añ. scrupul. j.
Behen albi & rubri. Radicis dictã-ni. Tormentillæ. Terræ sigillatæ. Boli Armeni. Rosarum. añ. drach. j. & scrup. ij.
Seminis citri. scrup. iiij.
Pannorum auri. xxx.
Moschi. Ambræ. añ. grana. x.
Syrupi limonum quantum sufficit.

FRAGOSVS.

FErdinandus à Sepulueda in suo Manipulo medicinarum, prima distinctione de medicinis confortatiuis, magistraliter (vt aiũt) fieri docuit primo loco Hyacinthorum Antidotum descriptam, napi semine excepto, id enim visum est huic confectioni imminiscendum, vel quòd potũ venenorum vires hebetet, & Antidotis admiscatur, vt inquit Dioscorides,

Napi semẽ cur Antidotis admiscetur.

rides, aut q flatus procreet, qui (vt dicebamus) ſpiritib9 noſtris affines, eos etiã augere plurimũ videantur. Docuit tamen experiẽtia, hác Ferdi nádi cõpoſitioné eſſe maioris vſus & efficatiæ quàm Neapolitanã, etſi nõ negamus vtranlibet parari poſſe.

Corallij lotionem molieris ex Galeni doctrina libro ſecũdo de ſim plicium medicamentorum facultatibus cap. 15. de ratione abluendi & candida faciendi medicamẽta, vbi ſic ſcribit: At ſiqua ſint lapidoſa & „ dura, velut cadmia & ęris ſquamma, „ & æs vſtum, ea exactè in tenuia com „ minuentem, plurimũ in aqua terere „ fontali duriſsimaq; oportet, ſubin- „ de priore effuſa, quoad nihil in aqua „ innatet, maneatq; aqua prorſum à „ contriti medicaminis qualitate im- „ munis. Nam quandiu aut qualitatis „ eius quippiam in guſtu appareat, aut „ aliquid innatet, tandiu terẽdum atq; „ Corallij ablutio.

" infundendum eſt. Nam ſi hoc pacto
" quiduis eorum quæ lauari poſſunt
" abluas, mordacitatis expers euadet.

Cornu cerui vſtio.

Cornu cerui vſtionem pro ſecunda Hyacinthorum deſcriptione, docuit Dioſcorides. 2. libro. cap. 50. & Scribonius Largus cõpos. 122. in hæc verba: Sumũtur cerui cornua, dũ te-
" nera ſunt (intellige ante trimatũ, vel
" circa id tẽpus) in taleolas breues di-
" uiſa, olla noua fictili cõponũtur, oper
" culoq́; ſuperpoſito, ex argilla vndiq;
" circundata, fornace vruntur, donec
" in cinerem candidiſsimum redigan
" tur, atq; ita in vaſe vitreo mundo re
" ponuntur. Aut ſimpliciter integra
" cornua, viuis carbonib9 obruta; aut
" flammæ immiſſa vruntur: & quam-
" uis primò nigricant, ad plenam ta-
" men vſtionem alba fiunt.

Coriandri præparationem pro eadem Antidoto inferius habes ſuper Diamargariton. frigidum.

Du-

Durant hę cõfectiones ad tres annos. Dosis est à drachma semisse vsq; ad tres.

Valét tã in curatione pestis quâm in eiusdẽ pręseruatione. Cõferunt febribus malignis, & omni affectui cordis à frigida causa præsertim orto. Corroborãtq; omnia mẽbra ꝑcipua,

Dantur cum vino albo vel liquore stillatitio Acetosæ, aut Scorçoneræ, secundum ægri dispositionem.

Diascordium Fracastorij.

℞ *Cinnamomi. Casiæ ligneæ, añ. unciam semissem.*

Scordij, vnciam vnam.

Dictamni Cretici. Tormentillæ. Bistortæ, añ. vnciam semissem.

Galbani. Gummi, añ. vnciã semissẽ.

Opij, drach. vnam & semissem.

Styracis, drach. quatuor, & semissem.

Acetosæ, drach. vnam, & semissem.

Gen-

Gentianæ, vnciam semissem.
Boli Armeni, vnciã vnã & semisse.
Terræ sigillatæ, vnciam semissem.
Piperis longi. Zinziberis, an. drachmas duas.
Mellis albi despumati libras duas & semissem.
Vini aromatici, libram semissem.
Sacchari rosati, libram vnam.

FRAGOSVS.

VTuntur etiam nostrates medici ad febres pestilẽtes & malignas confectione Diascordium appellata, ex Hieronymo Fracastorio libro 3. cap. 7. de curatione verè pestilentium febrium.

Scorodõ & Scordium differunt maximè.

Animaduertãt tamẽ ne in vetustũ errorem incidãt Pharmacopolæ, vt quoniam Scorodom significat alliũ syluestre apud Græcos, illud in compositione accipiant. Aliud enim est Sco-

Scorodom agrion, id eſt allium ſylueſtre, aliud Scordium herba, quę (vt ſcribit Dioſcorides) folijs Triſſaginis cõſtat eſtq; præcipui contra venena ac ſerpentum ictus remedij. Vnde nõ abre & Theriacę, huic Antidoto, alijsq; plurimis confectionibus immiſcetur. De hac herba ſiue Scordio vero retulit Galenus in libro de Theriaca ad Pamphilianum &. 1. de Antidotis, quod cùm eorum corpora qui in prȩlio ceciderant diu in ſepulta iacere contigiſſet, quæcunq; ſors tulit, vt ſupra Scordium iacerent, multo minus quâm reliqua ſenſiſſe putredinem, atq; eas præſertim ex toto corpore partes, quas ipſius herbæ tactus defendit. Vnde creditum eſt eandem cõtra animalium venena & peſtifera medicamẽta quæ vim habent putrefaciendi, auxiliari. Hanc pariter plantam idem Galenus libro. 9. de ſimplicium medicamento-

mento-

mentorum facultatibus, inter cæteras quę putrefactionibus aduersantur, præcipuè commendari testatur.

Theriaca Smaragdorum Ferdinandi à Sepulueda.

R. *Smaragdorum. grana. x.*
Hyacinthorum. scrupul. vnum & semis.
Seminis peoniæ. Cinnamomi. Radicis pæoniæ. an̄. scrup. quatuor.
Seminis citri mundati. Dictamni, an̄. drach. sex.
Corallij rubri. Alchermes. Seminis *Acetosæ. an̄. drach. tres.*
Croci. drach. vnam.
Visci quercini. Rasuræ eboris. Galangæ. an̄. drach. duas.
Syrupi facti ex succo limonū & melle libram vnam & vncias tres, fiat secundum artem.

FRA-

FRAGOSVS.

DVbitant Myropolæ an viſcum illud glutinoſũ, vel potius quod lignum crucis cognominant hîc admitti debeat. Credimus tamen Emplaſtris, Ceratis & Vnguẽtis, molle & ſucculentum viſcum admiſcendũ, vt cenſet Platearius in expoſitionibus Nicolai ſuper Emplaſtrum Apoſtolicum. At in confectionibus cordi deſtinatis ac per os ſumẽdis, qualis hæc eſt, lignum crucis recipietur. Veteres enim, illi ſucco glutinoſo nullam vim cor roborandi tribuerunt. Ex recẽtioribus Arnaldus Villanouanus connumerans medicamẽta epilepticis dicata, Ligni crucis potiſsimùm meminit. Autor etiam Pãdectarij cap. 82. de Corallio, ſe expertũ ſcribit Lignum crucis ad epilepſiã, valere, Verûm quod huiuſmodi lignũ in operibus medendi ſit maximi

Viſcũ quale ſit accipiendum.

ximi vſus, Gentilis Fulgineus, ac Iacobus de partibus ſuper Auicennam expoſuerunt, & ipſum ob præclaras illi inſitas vires, Lignum ſanctæ crucis appellarunt, credunt enim cõtra epilepſiam, apoplexiam & paralyſim Lignum hoc præſtare, tum intus epotũ, tum collo appenſum. Doſis huius Theriecæ eſt à drachma vna vſq; ad. ij. & in prouectioribus à drach. vna & ſemis. vſq; ad. iij.

In Diarrhodon abbatis Nicolai Prępoſiti.

FRAGOSVS.

Confectionem hanc è roſis Abbatis (hoc eſt præſidis collegij) hactenus Seplaſiarij cõmendarunt, atq; in hunc dié parant. Caueant tamen ne Bernardi Deſſenij Cronembergij ſcriptis decepti, vbi Nicolaus

Scrupul.ij. ipsi drachmas ij.reponãt, & mox pro scrupulo j. drachmam vnam, nec solùm semen cucumeris sumant, vt ille turpiter admonet, sic enim fieret quod aucto numero calfacientium medicamentorum, demptisq; simul alijs seminibus frigefacientibus, tota compositio reddatur inutilis ac superuacanea. Præter id quod Nicolai Myrepsi dictio, Antidoto.94. [ex quo mutuatꝰ est Prępositus] nõ differt à vulgari descriptione, nisi quia Myrepsus recipit corallium, crystallũ & semẽ lactucæ, nullo in cæteris obseruato discrimine.

Animaduertẽdum etiam est, vt semina frigida maiora huic cõfectioni & alijs eadem admittentibus, statim ab initio misceantur: secus enim integrum non erit Antidotum: & si ad tempus mixtionem differas rancorem timens, repente [vt accidit] petita Antidoti drachma ex medici

preſcriptione, nec commodè conteres omiſſa ſemina, nec debitum pondus facilè reperies.

Berberis quę pars ſumēda ſit. Seminis à fructu differētia.

Hic demum commonefaciendus eſt ſeplaſiarius in Berberi, fructum ex carne & ſemine conſtare, vt inquit Theophraſtus lib.1.cap.3.de hiſtoria plantarum: ſemen verò pars eſt in medio fructus contenta. Quare cùm alicuius plantæ fructus expetitur, caro cum ſemine intelligenda eſt, cùm verò ſemen deſideratur, aut ponitur in compoſitione, interior ſolùm pars intelligenda. Ideo ſi Berberorum, Ruſci, aut Aſparagi ſemen optaueris, carne ſemper adempta, nucleum recipies.

In Aromaticum Roſatum Gabrielis ex Meſuę.

FRAGOSVS.

CONsuetudo & experientia retinuit, vt hanc confectionem cæteris eiusdem nominis omnes Officinę anteposuerint. Est quippe parum calida, ex eoq; securius in tẽperatura calida, & tempore calido exhiberi potest.

Eliges glycirrhyzę corticem mundum rasumq́; absq; parte interna ex Galeni censura libro. 7. cap. 2. de compositione pharmacorum secundum locos in Arteriacis medicamentis, vbi ait: Radicis dulcis eiecta medulla. Glycirrhyzę radix q̃liter vsurpãda.

Per sandalos Mazachari, citrinos intellige odoratiores, ipsi enim sumendi semper, quum sandolorũ simpliciter fit mentio. Sãdali Mazachari.

Spicæ drachmas duas codices Mesuæi vulgares passim habent, cùm Dosis Spicæ

In hac confe ctione

tamẽ Neoterici (vt Bernardus Dessennius, Valerius Cordus, Anutius Foesius & Carolus Clusius) non nisi scrup. ij. præscribãt, eo potissimùm argumento ducti, quòd sic repererint in antiquis exemplaribus. Verùm (vt mihi videtur) non multum refert, hanc vel illam lectionem insequi, quum Spica nardi calore temperato sit prædita, & astringentis cuiusdam qualitatis particeps, quarum facultatũ præstantia, grata redditur stomacho & iecinori, extrinsecus admota & ebibita, vt inquit Galenus libro. 8. de simplicium facultatibus. Paratur absq; syrupis solidiori forma cum solo saccharo, vt simul delectet & iuuet.

Diaçyminum Nicolai Myrepsi.

℞ *Cymini ad integrum diem aceto infusi & exiccati, drach. octo,*

ſcrupulum vnum.

Cinnamomi. Caryophylli, ſingulorũ drachmas duas, ſcrup. ſemis.

Galangæ. Tymbræ ſeu ſatureyæ. Calaminthæ. Zingiberis. Piperis nigri, ſingulorum drachmam vnã, & ſcrupul. duo.

Ameos. Lybiſtici, ſingul. drach. vnã, grana, xviij.

Piperis longi. Spicæ. Nucis moſchatæ ſingulorum. ſcrup. duo & ſemis.

Mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

FRAGOSVS.

DEnuo oportet in memoriam reuocare, vulgares Nicolai deſcriptiones, vt plurimũ eſſe vitioſas, præſertim ſi cum Græcis conferantur à quibus ſunt tranſcriptæ. Qua de re operepretium duxi genuinam My-

repsi compositionem proponere Antidoto. 100.

Cæterùm quum ventriculi frigiditati & intestinorum flatibus conueniat Antidotus, crassiorem postulat contritionē, nisi tamen medicus pro vrina cieda tenuissimè tritam requirat. Id quod liquidò docuit Galenus cap. 14. libri. 4. de sanitate tuenda, in suo Diospolitico, quod multum æmulatur alterum Diacyminū Mesuæi. Verba Galeni sunt hæc: Quam obrem etiam medicamentum quod Diospoliticon vocant, crassius facere soleo quoties deijcere aluum per id studeo. Quidam verò id non intelligens, cum tenuissimum minutissimūq; instar pollinis fecisset, vt aluo deijciendæ nihil contulit, sic vrinam planè multam mouit.

Diospoliticū Galeni videtur esse qꝑ Mesueus Diacyminū inscripsit.

Triasantali Nicolai Alexandrini.

R. San-

R. Santali albi. Santali rubri. Santali citrini. Rosarum. Sacchari, ana. drachmas tres.
Rheubarbari. Spodij. Succi glycyrrhizæ. Seminis portulacæ, añ. drach. duas scrup. semis, grana quinq;.
Amyli. Gummi Arabici. Tragacanthi. Seminũ melonum. Citruli. Cucumeris. Cucurbitæ, añ. drachmã vnam & semissem.
Camphoræ, scrup. vnum & semis.

FRAGOSVS.

A Tribus Officinarum lignis quæ Santali nomen habent, vocata est hæc cõpositio. Hîc notandus Iacobus Syluius qui vulgaria Santala ex Cedro esse potius quàm vera cõtendit, genuina autem tertio ordine frigida, atq; nostratia calefacere, vt Manardus etiam affirmauit. Sed de

Syluij de Santali natura & tẽperamẽto iuditium.

hoc ſatis, neq; enim eſt præſentis loci in ſimplicium examine tempus conterere. Hanc igitur confectionem Nicolaus Præpoſitus tranſcripſit ex Alexandrino, niſi quod Prępoſitus pręter alia ſemina, ſemen quoq; ſcariolæ admiſit. In quo grauiter errauit Valerius Cordus, Scariolam propriè vocans Endiuiam illam vulgarem, quæ in dorſo foliorũ eſt ſpinoſa. Cùm enim Officinarum Endiuia, vera ſit lactuca ſylueſtris, non video qua ratione, ſcariola eſſe poſsit.

Error Valerij Cordi in ſcariola.

Nicolaus Myrepſus Antidoto.213. violæ vnciam mediam adſcribit, ſic vt tres autores parum admodũ diſſentiant.

Nihil tandem animaduerſione dignum ſupereſt, niſi quod ſemina frigida à principio cum cæteris miſceãtur, vt in cõfectione Diarrhodon ſuperius admonui.

Dia-

Diatrion Pipereon Galeni simplex.

R Trium Piperum, singulorũ drachmas quinquaginta.

Anisi Cretici. Thymi Attici. Zingiberis integri & non perforati, singulorum drachmas octo.

Mellis optimi curiose despumati quantum sufficit, omnibus simul tusis, & per tenue cribrum transmißis admiscetor.

FRAGOSVS.

GAlenus libro.4.de sanitate tuenda cap.11. simplex hoc appellauit, quod vtiq; ijs dãdum esse ait qui parum cõcoxerunt, & qui recens frigus in ventre habent, & pituitosum succum, siue cruditatis abundãtiam in primis venis. Hoc etiã magis sim-

plex â quo gingiber detrahitur. Cõpositũ verò ex eisdẽ cõfici scribit, si ad cuiusq; trium piperum drachmas quinquaginta, aliorũ cuiusq; sexdecim drachmarũ inijciatur pondus.

Amõmũ q-busdã Piper caudatũ est.

Piperũ electio.

Cæterùm si piperis figuram spectemus, duæ sunt in vniuersum eius species, rotundũ scilicet & longũ. At rotundum piper aliud caudatum est & quàm acerrimũ, nuper Lusitanis cognitũ, vocantq; pimiẽta de Rabo, id est piper caudã habẽs, quod amomũ esse nõnulli putarunt, aliud sine cauda vulgatũ, & est duplex, albũ scilicet & nigrũ. Albũ (Galeno docẽte libro citato) eligendũ quod maximũ est atq; plenissimum. Nigrum verò quod nec exile sit nec rugosum nec
„ crassi corticis, sed ex eo quod põde-
„ rosum vocãt, id quod tum maximũ,
„ tum plenissimum est eligatur. Lon-
„ gum verò piper integrũ minimeq;
„ foratũ esse oportet: æque verò & gin

gi-

giber: nam ambo perforari facile so- ››
lent. Quinetiã non solum non perfo ››
ratũ, sed & verũ illud quod ex barba ››
ris affertur, piper esto. Et statim ad-
dit duplex esse quod adulteratur. Al
terũ quod in Alexãdria maximè cõ- Piper
ficitur. Alterũ quod herbæ cuiusdam longũ
germẽ est. Qua verò ratione possit dupli-
adulterinum internosci, sequẽtibus citer
verbis docet: Principio enim expe- adulte
riendum gustu est, diligenterq; æsti- rari. ››
mãdum an piperis qualitates seruet: ››
postea in aquã mittendũ. Nam quod ››
factitiũ est, si per diẽ totum humore ››
maceretur, illico liquatur, ac solui- ››
tur. Si ergo tũ piperis ei qualitas pla ››
nè inest, nec maceratum resoluitur, ››
sicq; (vt dictũ est) minime foramini ››
bus perfusum: piper id longum ido- ››
neũ iudicabis. Libro etiã de Antido
tis.1.cap.22. piper longum fraudulẽ-
ter concinnatum, in aqua similiter
deprehendere docuit, quod enim
fraude

» fraude caret, indiſſolutũ manet: Atqui libro de Theriaca ad Piſonem cap. 16. quod piper longum ſæpe fallat, ſequẽti ſermone exarauit: Iã verò & in pipere oblõgo dolos fieri te ignorare haud quaquã par eſt, ſiquidẽ nonnulli adulterãtes ipſum, ęqualem cum vero longitudinẽ habẽs, pyrethri vel ſinapi modico indito, ita guſtus mordacitate guſtantẽ fallũt. Verum in his exercitatus, & qui gradus in cibis, acriusq; guſtu nouit deprehendere, necnõ arboris radicem ei adhærentẽ curioſius inſpiciat, germanũ piper inuenit, & falli ab ipſis nequit. Et libro ſibi attributo de ſimplicibus ad Paternianũ, Eligimus, inquit, longũ piper, quod quando frãgitur, ſtrictiſsimè granula ſua coniũcta habet, & circa ſuam veluti medullam cohęrẽtia, quod quę guſtum viſcide mordet & calefacit.

Non ceſſat nũc afferri copioſè ex

Occi-

Occidentali plaga, piperis lõgi quodam genus, cuius annis exactis in nostro de historia simplicium vtriusq; Indię volumine, aliquam mẽtionem fecimus. Quod sanè commanducatũ, pituitam elicit, & Ranunculi modo linguá exurere videtur. Et nisi prorsus integrum in aqua maceratũ conspexissem, factitium fortasse iudicarem: tum ob feruẽtiorem gustũ, tum ob granulorũ cum pediculo lignoso teneram compagé. An verò pro medicamentis componẽdis commodè vsurpari debeat (quãquá ad cõdimẽta possit conuenire) id alijs prȩfiniẽdum relinquo: plura enim piperis vice vsu veniunt Indis, & sapore scilicet & acrimonia non dissimili, quȩ vix inter genuinas piperis species reponent, qui plantarum & fructum ipsorum historiam penitus ignorant.

Piper longũ ex Occidẽtalibus Indijs

Li-

In Lithon Tripon Nicolai Alexandrini.

FRAGOSVS.

NIcolaus Præpoſitus ex octaua ponderum parte trãſcripſit hoc Electuarium ex Nicolao Alexandrino, quem etiam & fidelius ſecutus eſt Arnaldus memor Ameos, Ireos, Amomi & Liguſtici, quæ Præpoſitus omiſſit. Si ergo Myropolæ communi Præpoſiti deſcriptioni, Ammi poſt Apium, Iridem, Amomum & Liguſticum poſt maſtichem adiecerint, germanam Nicolai Alexandrini confectionem parabunt.

Aduertant tamen vt eam in puluerem tenuiſsimum redactam ſine vllo liquore ſeruent, ſi facultatem ſuam commodè exercere debeat.

Dia-

Diadragacanthum frigidum Nicolai Myrepsi.

R. *Tragacãthæ cãdidæ, uncias duas.*
Gummi Arabici, unciam unã, drachmas duas.
Amyli, unciam mediam.
Glycyrrhize, drachmas duas.
Penidiorum, uncias tres.
Seminis peponis, id est melonis. Cucumeris. Cucurbitæ. Citruli, singulorum drachmas duas.
Seminis urticæ. Papaueris albi, singulorum drachmas tres.
Chaphuræ, scrup. semis.
Sacchari & aquæ quantum satis ui debitur.

FRAGOSVS.

Difficiliter cõponitur, præsertim si spectes modum confusaneũ ex

cipiendi

cipiendi ſimplicia, & (vt coniector) deprauatum nimis apud Nicolaum Prępoſitum, qui ſemina etiam vrticæ & papaueris omiſsit. Quamobrem adhærendum exiſtimo Myrepſi Antidoto.98.cuius ſcripturam recitauimus.

Confice ſic: Gummi per ſe terantur, puluerem glycyrrhizæ paulatim affundendo, deinde ſemina excorticata, cultello minutim concidátur. Camphora verò ſeorſum ac leuiter in mortario ducatur. Atqui ſi penidia non poſsint vt decet comminui, licebit ſaccharum cãdum eorum loco ſubijcere. Inſuper quum ex humidis & guſtu gratis paretur confectio, pro ſingulis ſacchari libris duę pulueris vnciæ reponẽtur vt notauit Arnaldus in Antidotario, cap. de melle deſpumato.

Sunt qui adulterent hanc confectioné amyli accreméto, ſed cogno-

ſcitur dolum, vt inquit Platearius, quia poſita in ore, farinam ſapit. Per annum ſeruatur.

Diaireos ſimplex.

R. *Iridis, vnciam ſemiſſem.*
Sacchari candi. Specierum diadragaganti frigidi, añ. drach. duas.
Sacchari albiſsimi quod ſatis eſt.

FRAGOSVS.

ANtidotum Diaireos ſimplex vt multis familiariſsimũ, ad vſum ſeruari oportet, niſi forte contigerit compoſitum medico deſiderari, ex Nicolai deſcriptione.

Cæterùm non deſunt qui in hac compoſitione Ferdinandum de Sepulueda ſecuti, iridis radicem decoquant per duas horas, & proiecta aqua, aliam inijciant, tertiò idem fa-

cientes vſquequo amaritudinem de-
ponat: quam poſtea in frigida lauát,
& cribro tranſmiſſam, ſaccharo im-
miſcent. Id quod ſuperuacaneũ exi-
ſtimamus, nam vi coctionis, calor iri
dis & extenuans ipſius facultas, non
parũ remittuntur. Quare ſiccata ra-
dix & trita imponetur, vt Platea-
rius ſenſit, neq; enim erit alijs mixta
guſtui ingrata.

Si quãdo tamẽ Diaireos cõpoſitum
medicus requirat, cõfuge ad Nicolaũ
Prępoſitũ, qui ab Alexãdrino inte-
grè in Antidotarium ſuum tranſpo
ſuit. Verùm cûm abſq; melle in for-
ma ſolida parari fuerit ex more, non
erit à ratione alienum, carycas, da-
ctylos & paſſulas omittere Actuarij
imitatione, cap. de Antidotis idem
fermè ſcribentis. Præter id etiam
quod cum ipſis paratum medicamẽ-
tum, citiſsimè rancore vitiabitur.
Saccharum igitur in aqua roſarum
diſſo-

dissolutũ accipies (aduertente Antio Foesio) siquidẽ mel, vt nuper dicebamus, solidę compositionis materia esse non potest.

Manus Christi perlati.

R. *Margaritarum splendidarum, unciam semissem.*
Zacchari albissimi & solidissimi cũ aqua rosacea dissoluti, libram semissẽ.
Formentur rotulæ.

FRAGOSVS.

HAnc cõfectionẽ oportet semper paratã habere ex Antonio Guaynerio differentia. 2. tractatus. 4. cap. 4. de cura quartanæ â melancholia sanguinea prouenientis, quę Manus Christi perlati cognominatur, componitur enim absq; Margaritis cum Sacchari optimi in aqua rosatũ dissoluti libra vna. Vniones igitur siue Margaritæ in mortario operculato

confringuntur. mox ſuper lapidem Porphyrium exquiſitiſsimè fricantur. deinde ſaccharum cum aqua roſarum diſſolutum coquitur, & formantur tabellę.

Diamargariton frigidum.

R. *Margaritarum, drach. vj.*
Corallij rubri. Roſarum rubrarum, añ. drach. iij.
Coriandi præparati. Tragachãti. Gũmi Arabici. Glycyrrhizæ. Doronici: Trium ſantalorum, añ. drachmam j. ſemiſsem.
Spodij. Raſuræ eboris. Cornu cerui vſti & loti cum aqua roſarum. Oſſis de corde cerui, añ. drach. j.
Camphoræ, gran. xv.
Serici crudi. Ligni aloes. Seminis portulacæ. Seminis acetoſæ, añ. drachmam, j.

Pan-

Pannorum aureorum, x.
Fiat puluis.

FRAGOSVS.

PLatearius in additione sup Diamargaritō calidum Nicolai Prępositi, duas aſsignauit Diamargaritonis frigidi deſcriptiones: quamuis margaritarum à quibus denominatur, neutiquam meminerit in prima, quam ſecutus eſt Bernardus Deſſenius. Similiter fecit Cordus & Cluſius, niſi quod hi margaritarū drachmas tres, illi addiderunt. Memini legiſſe in primo tomo Centuriarum Amati Luſitani, aliud Diamargarit. frigidū, quod Valentiæ ac Hiſpaniæ medicis, familiare eſſe ſcribit. Conſtat autē multo maiori ſumptu, quū præter cætera, Zaphiros, Hiacynthos, Smaragdos, moſchū & ambarū adijciat. Sed inter hæc propoſitum

Antidotum mediocritatem seruat, nec viribus est infirmius.

Coriādri p̄paratio.

Coriandri præparationem docuit Chiricus de Augustis in suo Thesauro aromatariorū super Trochiscos de Spodio cum semine Acetosæ, vbi
" ait: Coriandrorum semina bene la-
" uētur cum aqua communi, vt ab eis
" puluis amoueatur: & per tres dies in
" aqua permittatur mutando quoti-
" die aquam: postea colletur, & in for-
" ti aceto permittantur per quatuor
" dies quotidie mouendo cum manu.
" postea colentur & superponantur
" succi Cydoniorum & aquæ rosatæ
" añ. partes equales, & per duos dies
" intus permittantur, mouendo quoti
" die & sæpe cum manu. Postea colē-
" tur & soli ad exiccandum apponan
" tur, & sic preparati dicuntur.

DE ELECTVARIIS purgatorijs.

In

In Diaphœnicum Meſuęi.

FRAGOSVS.

MVlta ſunt in hoc Electuario de quibus ambigunt Myropolę. Primum quales dactyli ſunt deligēdi. an ponderādi aceto macerati, vel priuſquam macerentur. quales amigdalæ ſumendę, & an penidia, dactyli & amigdalę, in mellis ſerie poni debeāt, aut ſeorſum potius ſuo pōdere ab autore prędcripto aſſumenda. Ac poſtremo quantum mellis ſit inijciendum. Quáuis circa rutæ exiccationem & Turbit triturā, adhuc ſit nonnihil controuerſiæ. Vt igitur omnia ordine abſoluamus, dactyli fului ſiue immaturi ſunt intelligendi, Kheyron enim vox tales expoſcit vt Syluius interpretatur, chyrrus Græcè legens. Eo autem nomine immaturi ſunt aptiores, quòd magis

Dactyli q̄les ſūt deligēdi.

astringant: nam mediocris astrictio alijs purgatorijs mista, efficatius mouet, Galeno teste. 3. simplicium medicamentorum, cap. 14.

Dactyli an pōderari debeant antequā aceto macerētur.

n(?)credo

Non sunt ponderandi priusquam aceto macerentur, sed antea macerati, vt in hac confectione, & libro simplicium, capite de Turbit ex Ioannitio planè iubet. Ratio autem cōuincit, quando si (quod alij sentiunt) prius ponderarentur, valde multa dactylorum copia esset, aliorum ex quibus fit medicamentū proportione. Neq; obstat quod arguūt fore maiorem copiam aceti quàm dactylorum, id enim est inter alia quod pharmaci actionē longè adiuuat, vt crassos pituitososq; humores trahat, quá maior dactylorum copia trahi non permittat. Neque nostram conuellit sentētiam quod aiunt, Serapionem & Auicennam post præscriptū eorum pondus infundere, & nō antea,

quando longè ab ijs differt Mesuæi compositio.

Penidia ex hordei decocto parentur, talia enim Sahari interpretantur Arabici Idiomatis professores. Penidia q̃lia esse debeãt

Ex amigdalis verò, etsi amaræ sint dulcibus magis medicamentosæ, vt inquit Dioscorides, dulces tamen absolutè positæ semper intelliguntur, vt apparet in Electuario Regum, in Loch sano, & in Electuario boni saporis, in quibus dulces requirens autor, simpliciter amigdalas scripsit. At in Dialacca magna, & in Loch de pino, amaras expressit tanquã illis confectionibus magis inseruientes. Præter hæc, ratio etiam persuadet, vt hîc dulces deligantur, quę sic citatis noxam à Turbit contractam magis corrigant, cuius gratia amigdalas existimo recipere Mesuęum in præsenti Electuario. Verùm cum Dioscorides dixit minus valere in Amigdalæ absolutè positę quales sũt intelligẽdæ.

remedijs quàm amaras, id intelliges in vniuersum, factaq́; ex vtrisq́; comparatione. Nec minus obstat Mesuęus, cap. 3. de rectificatione me-
" dicinarum cum ait: Res autem
" amara adiuuat in soluendo & est
" de bonis miscibilibus, loquitur enim (vt idem inferius exposuit) de acutis & vehementer purgantibus, confectio verò de dactylis, est medicina securitatis, & est solutiuum facile & conueniens, eodem testante.

Turbit tritura.

Cęterùm quáquam in vniuersum purgátia medicamenta crassiusculè teri debeant, nihilominus Turbit tenuiter hîc conterendum, vt vis eius celerius per crass'os ac lentos humores permeet. Cuius rei testis est Serapio cap. 330. simplicium suorum
" sic scribens: Et si vis dare ipsum ha-
" bentibus phlegma viscosum & te-
" nax, tere illud subtiliter & cribra, vt

ipsum

ipſum adhęreat phlegmati & expel-
lat ipſum.

Rutæ folia quæ domeſtica eſt exiccari oportet ex Galeni cenſura 4. de ſanitate tuenda, cap. 10. ſic ſcribentis: Sunto verò rutę folia modicè deſiccata, vt enim ſi pluſculum exiccentur, acria amaraq; reddũtur & ſupra quam par eſt calida, ſic ſi prorſus non ſicces, excrementitiũ quendam humorem retinent nondum ex toto concoctum, cuius vitio flatum diſcutere minus poſſunt. Rutæ folia qualiter ſic cãda.

Circa penidiorum, dactylorum & amigdalarum computationem, viſum eſt monachis Meſuęi cenſoribus, vt nec ponantur ratione mellis, neque ratione puluerum, ſed vt ſeorſum intelligantur. Conſultius eſt tamẽ penidia & reliqua mellis locum ſupplentia (vt ſaccharum) in mellis locum reponere, ſecus enim nõ adeo fęliciter purgatio cedet. Amigdalæ

quæ puluerari quadantenus poſsũt, pro puluere computentur. Dactyli qui nec pulueris aut mellis formam admittunt, ſeorſum paratis reliquis, ſuo pondere aſſumantur.

His ita cõſtitutis quia Meſuæus de certa mellis menſura nihil firmi in hoc Electuario definiuit, multi ambigunt quantum mellis ſit aſſumendum. Bernardus Deſſenius, mellis cocti atq; expumati libras duas, aut circiter, ex vncijs duodecim conſtátes ponit, parteſq; in medicamento drachmas vertit. Peritiſsimi pharmacopæi vſu longo obſeruaſſe teſtátur, tribus generatim puluerum vncijs vni mellis libræ commiſtis, Electuarium mediocrem aſſequi conſiſtentiam. Attamen Ioannes Coſta in expoſitione ſuper Electuarium de Aromatibus, acriter contendit vulgatam hanc cõſuetudinem, nulla ratione aut autoritate fulciri, parũq;

in-

interesse in non purgantibus plus mellis aut minus addere, in purgatorijs verò plurimum referre, subindeq; dandam esse certam normam: Præsertim quod autores contra docere videantur: nonnumquam enim mellis quadruplum (collato scilicet speciebus melle) assumũt, vt in Diamoscho dulci & Philonio ex inuentione propria Mesuęi: quandoq; triplum, vt in Triphera magna Auicẽnæ: interdum tantumdem, vt in Hierapicra nonnũquam fieri idem Auicenna testatur: aliquando etiam sexcuplum, vt in Diacydonite purgatorio Mesuæi, distinctione. 3. in quo binis specierum vncijs, mellis librá vnam adiungit. Hanc tamen litem alijs interea dirimendam relinquo, neque enim citati Coste (alias doctissimi, acerrimiq; iuditij) tantum arrisit definitio, quantum ipsius cõtrouersię excogitatio.

In Electuarium, ex ſucco roſarũ Nicolai Prępoſiti.

FRAGOSVS.

NIcolaus Præpoſitus ad verbũ ex Alexandrino trãſpoſuit in Antidotarium.

Dacrydiũ. Dacrydij vox ſcammonium ſimpliciter, citra præparationem inquã ſignificat hîc & in alijs Meſuęi aut Nicolai compoſitionibus ad tempus ſeruãdis, reliqua enim componẽtia ſimul cum tempore caſtigant, vimq́; medicamenti hebetant. Cùm autem autores ſcammonium pręparatum requirunt, ipſi declarant cum aiunt: Scãmoneæ coctę in pomo vel
" in cydonio. Cuius ſententiæ fuiſſe
" videtur Serapio, cap. 303. ſimplicium dicens: Sed illa quę eſt aſſata
" cum Cydonio & in paſta in furno
" quando ſuperuenit longum tempus
" ſuper eam, amittit virtutem ſuam.

Et

Et propter hoc oportet, vt prępares eam solum tunc quádo vis illum administrare.

In Electuarium rosaceum Mesuęi.

FRAGOSVS.

OMnibus est familiare hoc Electuarium, nec futura est Officina quæ illo careat: cum pręsertim ad vsum pilularum aggregatiuarum, & ex hermo dactylis, sit nimis necessarium. An verò coquendum sit Scámonium cum alijs ne coeat, multi hactenus dubitarunt. Sunt qui dicát nequaquam coqui debere, talemq́; fuisse autoris mentem, vt ea tantummodo decoquátur, quæ sustinent alterationem calidi agentis, ac proinde post aliorum cocturam, sub forma pulueris immiscendum esse. Cæterũ

Scammonium an coqui debeat.

pre-

præter autoris institutum faciũt qui Scammonium in puluerem redactũ postremo addunt loco cum speciebus. in coqui enim iubet omnia Mesuęus leui & pauco igne, Scammonij pręsertim gratia: quando reliqua nõ ita refert quali coquantur igne. Pręter id quod Scammonij coctio, est eiusdem præparatio quędam, vt sępe in suis Canonibus docuit autor. Sed quo pacto coquendum sit, ne in grumos coeat, dicemus in confectione Hamec.

Demum quum ipse Mesuæus duas formulas trochiscorũ de spodio, totidem ex Gallia, & de Berberis pręscribat, singulorum primam ex vulgata consuetudine, deliges.

In Diacatholicum Nicolai Prępositi.

FRAGOSVS.

Ni-

NIcolaus Myrepſus & Alexãdrinus diuerſimode huius Electuarij contextum recenſuerunt. Lõgus tamen vſus, Præpoſiti compoſitionem comprobauit. Quamuis ſciã nõ deeſſe qui hac relicta ad Myrepſum cõfugere tentent, Turpetum, id eſt Turbit, recipientem pituitæ purgatorium: cuius occaſione catholicæ hoc eſt vniuerſalis, ſeu omnes humores purgantis nomen, illam mereri dicũt, minimè autem vulgarem, quæ Senæ ratione atrá bilem, ac vi Rhabarbari flauam purgare poteſt. At verò ſi conſulas Meſuæum, Rhabarbarum inquit bilem & pituitam trahere: Senam autem per inferna bilẽ tum atram tum flauam: &, vt Actuarius ait, non bilem tantum, ſed etiã pituitam citra noxã deijcit: quod ſanè experiẽtia cõprobatur. Sileãt igitur qui Prępoſiti Electuariũ dãnant, ac ſi non omnes humores purgaret. Sena oẽs humores purgat.

Sena mūdata qd. vocetur.

Cæterùm per Senā mundatam, nō à granis (vt nōnulli interpretātur) intelligo (nā & hęc, Cōrado Gesnero Tigurino autore libro de delectu medicamentorum, vehementer purgāt) sed à re quapiā extranea & aliena. Quinimo & si folliculi Senæ in quibus semen includitur pręferantur à Mesuæo (ea tamen lege vt recētes sint & non caduci quales ad nos asportari solent) consentaneū erit folia identidē subijci posse, quę nō minori purgandi potētia prędita sunt.

In Antidotum Hęmagogon Prępositi.

FRAGOSVS.

HAnc Antidotū multi attribuunt Nicolao Alexandrino, sunt qui Myrepso, & alij Præposito: inter quos non reperio multum dissensionis

nis, etenim omnia ſimplicia & pondera ferè ſunt eadem, pręterquam quod quinq; ſimplicium principij, ana drachmam. j. & grana. vj. habet Præpoſitus, Myrepſus verò & Alexãdrinus pro drachma. j. ſcrupulum ponunt. Verè tamen Præpoſiti compoſitionem optimam & incorruptam arbitror, ac retinendam eſſe ſuadeo.

Cauendum eſt tamen ab errore tenentium quod in medicamentis ſoluentibus, caſia lenitiua intelligenda eſt vbi ſimpliciter deſcribitur caſia aut caſia fiſtularis, in reliquis aromatica, nam Hierapıca Galeni deſcriptione Nicolai (quæ caſiam fiſtulam recipit) euidentiſsimè oſtendit, odoratam admiſcendam eſſe. Credẽdum itaq; eſt, omnibus medicamentis ab Arabibus inuẽtis quę caſiam fiſtulã recipiunt, ſolutiuam eſſe inſerẽdam, vt in ſyrupo fumiterræ maiori, in Caſia ſimpliciter poſita qd denotat.

medicamine Hamec Meſuæi, atq; in Diacaſtorio & Diacoſto Nicolai. Si tamen in Græcorum ſcriptis (relicto Actuario & Nicolao Myrepſico qui à Mauritanis multa mutuati ſunt) caſiafiſtula inueniatur, aut in Arabum compoſitionibus à Grȩcis tranſcriptis, caſiam odoratã Dioſcoridis & Galeni ſemper iniiciendam céſemus, vt apparet in præſenti Antidoto, item in Athanaſia, & in Hiera Cõſtantini, quæ Xylocaſiam etiá recipit.

Animaduertendum inſuper quod tametſi rationi cõſonum appareat, helenium loco ellebori recipi poſſe in hac compoſitione iuxta caſtigationẽ Fuchſi in Nicolaũ Myrepſum & Bernardi Deſſenij in Alexandrinũ, minimè tamen à codicis ſerie diſcedendum cenſeo, elleborum nigrũ exprimentis, cuius virtus (etſi vehemens ſit) admodũ eſt neceſſaria huic

Anti-

Antidoto, Hemagogodictę, quia sanguinem menstruum proliciat: scribẽte præsertim Dioscoride, quod menses trahit & partus enecat. Ratio etiam suadet, nam si asarum menses trahit & veratri modo purgat, vt ipse Dioscorides inquit, aut asarũ est â compositione delendum, aut helleborum simul reponi conueniet.

In Benedictam laxatiuam Nicolai Prępositi.

FRAGOSVS.

ADeô indiscriminatim Benedicta describitur ab autoribus, vt quis merito dubitare possit, cui potius sit adhærendum. Proinde veterem Præpositi vtpote longa cõsuetudine probatam lectionem retinendã cõsulo.

Cæterũ vehemẽter errãt qui discedẽtes â legitima descriptione huius

Electuarij diagridij hoc est scamonij, drach. v. recipientis, non drachmas sed scrupula potius intelligunt, secuti fortassis opinionẽ cuiusdã Nicolai, aut Dispensatorij, aut alterius, quicunq; tandẽ is sit: obijciunt enim cõtendere hanc confectionem, vt humores pituitosi euacuentur, quos nõ attrahit Diagridiũ. At verò quãquã Diagridium per se bilem purget, ex mixtione tamen simplicium hác cõpositionem ingredientium, resultat qualitas seu vis phlegmaticorum humorum deiectoria.

Esula apud Nicolaum qd vere sit.

Nec oportet hîc esulã relinquere vt quidã faciũt Arnaldũ Villanouanũ insequẽtes, quòd non animaduerterint hactenus, quid verè per esulã intellexerit Nicolaus: apud quẽ nihil aliud est quã chamæpytis seu yua arteтica officinarũ, vt exponit Leonartus Fucsius Antidoto 30. in Nicolaũ Myrepsicũ, cuius verba hæc sunt,

Nico-

Nicolaus esulã non tithymali spe- „
ciem, sed potius chamępytim vocat. „
Sic etiã in dictionũ Nicolai interpre „
tatione scribitur, esula est chamæpy „
tis. Quantum autẽ hoc habeat veri-
tatis constabit, si conferas vires Ele-
ctuarij & ipsius chamæpytis. Etenim
de Benedicta inquit Nicolaus quod
valet ad Guttã arteticã, ad podagri-
cos ex frigiditate, & quod renes & ve
sicã purgat. Galenus verò libro. 8. de
simplicium facultatibus, eadem ferè
de chamępyti, insinuauit, inter alia
scribẽs, vrinę mouendę medicamen
esse, & in melicrato decoctã exhiberi
ijs qui coxẽdicis doloribꝰ torquẽtur.

Circa semen rusci & asparagi, sunt
qui intelligant solam carnem & pul
pam eorum, reiectis nucleis osseis, vt
Cordus. Alij solam cuticulam demẽ
dam censent ex Celso libro. 5. cap. de
Emplastro ex baccis lauri, nos verò
integrũ semen recipiẽdum volumus

ſiquidem qui nihil excludit totũ dicit, quum præſertim, ſemen à ſeminando dictum videatur, ſemenq; ſit quod terræ immiſſum, ſimile producit, vt cenſent rei ruſticæ ſcriptores.

In Hierampicram Nicolai Prępoſiti.

FRAGOSVS.

VArias Hieræ compoſitiones tradiderunt autores, ex quibus in vſum vertimus hoc tempore Hierá Logadij & Hieram ſimplicem Galeni (de quibus mox dicemus) & Hieram magná eiuſdẽ ex Nicolao Præpóſito, cuius nunquam fit mentio in Galeni libris niſi apud eos qui ex ipſius ſcriptis ſeſe eam mutuaſſe cõfitentur. Itaq; Nicolaus Alexandrinús cap. 405. & Nicolaus Myrepſus ſectione. 23. de Hieris, numero. 7. ad

eun-

eundem modum ex Galeno comme morant, quo Nicolaus Præpositus scripsit, amaram vocans & falsò etiã Galeno acceptam referens. Fit ex sedecim rebus citra aloem & mel.

Hiera Logadij Aetij.

R. *Medullæ Colocynthidis sextantem & unciæ dimidium.*

Scillæ assatæ. Agarici. Ammoniaci thymiamatis. Thymi. Scammoniæ, singulorum drach. xx.

Corticis verati nigri. Hyperici, utriusq; drach. x.

Epithymi. Bdellij. Polypodij sicci. Aloes. Chamædryos. Marrubij. Casiæ, singul. unciam. j.

Myrrhæ troglodyticæ. Piperis albi. Piperis longi. Piperis nigri. Cinnamomi. Croci. Opopanacis. Sagapeni. Ca-

storij. Petroselini. Aristolochiælongæ, singulorum drach. iij.

Excipe melle. Dosis perfecta sunt. drach. iiij. media. iij. minima. ij. adijce ad dosim dum exhibiturus est, salis tenuissimè triti cochlearij dimidium.

FRAGOSVS.

NIcolaus Præpositus huius nominis Hieram composuit, cuius est vsus in plerisq; officinis. Cauendum tamé ab errore Caroli clusij qui eam transcribens in suo Antidotario, scámoneam præparatá vertit pro Diacrydio Nicolai: quæ vox lachrymá ipsam, ceu scammoniam simpliciter dictam, veré significat. Cęterúm visum nobis est hanc ex Ætio descriptionem (Tetrabibli primæ, sermone 3. cap. 111.) indicare, paratu quidé faciliorem nec minus efficacem: quá

n posterum (si libuerit) parare lice-
it pharmacopolis. *Si* tamen vulga-
em ex Nicolao composuerint, non
os fugiat, centaurij, agarici, ammo
iaci thymiamatis folij, scillæ, spicę
acrydij singul. vnciam vnam My-
epsum recipere in secunda eiusdem
ominis confectione, Præpositum
lrachmam tantum.

Hiera simplex Galeni.

R. Cinnamomi, Spicæ nardi. Xylo-balsami. Mastiches chiæ. Asa-ri, singul. drach. vj.
Croci, drach. v.
Aloes electæ drach. xc.
Omnibus tritis & in puluerem redactis, deinde mellis quantitate sufficienti exceptis fiat Electuarium.

FRAGOSVS.

GAlenus varijs in locis variatimq; Hieram simplicem describit, vt
lib.

lib.7.Methodi.6.de ſanitate tuenda,
lib.de ſanguinis miſsione, & 8 de cō-
poſitione pharmacorum localiũ. Cę-
terùm libro. 2. eiuſdem tractationis
cap. 1. de his qui ex ſtomacho caput
dolent, non vt inuentor, ſed vt autor
præcipuus, legitimam deſcriptioné
ex pfeſſo docuit, his verbis ſcribés:
„ Quorum optimum remediũ eſt ex
„ aloe pharmacum, quod aliqui picrá,
„ hoc eſt, amarum, aliqui Hierá, id eſt,
„ ſacrum ex aloe appellant: inq; eius
„ compoſitionem aloes drachmas cé-
„ tum conijciunt, & ſex vniuſcuiusq;
„ reliquorum, quorum etiam ſex nu-
„ mero exiſtunt, cinnamomum, ſpica
„ nardi, Xylobalſamũ, maſtiche chia,
„ aſarum, crocus. Præſtãtius autem fit
„ pharmacum vbi minus de aloe addi
„ tur. Viſum namq; mihi eſt, nimiam
„ eius copiam centum drachmas eſſe,
„ ad proportionem reliquorũ quibus
„ hæ adduntur, quapropter etiam per

xc. drachmas ipſum cõpoſui, & per „
lxxx. Quin & per pauciorẽ aliquãdo „
crocũ, propterea quod quidã ex eius „
vſu capite lædãtur, quod ipſum ſępe „
ex ſolo croci odore ꝑpetimur. Qua- „
re optima eius fuerit cõpoſitio quæ „
ex Aloes drachmis xc. & croci drach „
mis. v. cõſtat, hac ego vtor. „

Huius Hierę autorem fuiſſe Antonium Muſam qui Tiberij tẽpore vixit, Scribonius affirmat cap. 110. quãuis Galenus in Andromachum referat, qui ætate Neronis fuit.

Sed quia multi quęrũt, qualis attritio huic Hierę aptior ſit (docẽte Galen. 8. libro de cõpoſitione pharmacorũ ſecũdum locos, per tenuiſsimũ cribrũ excipiẽdam eſſe, cõtra tamẽ, purgantia medicamenta craſsiorem poſtulare trituram vt idem Galenus exemplo Dioſpolitici libro 4. de ſanitate tuenda ſcriptum reliquit) reſpondendum dupliciter confectam

ſer-

ſeruari oportere hanc Hieram à Myropolis, ſcilicet tenuiſsimê tritam ad vteri affectus, ad menſes, vrinamq́ue ciẽdam, & ad hydropicorum vſum, iuxta Galeni doctrinam loco citato de Hiera Themiſonis, craſsiorẽ verò ad purgationem vitioſorum ſuccorum.

Diaturbit Rhazis.

R. *Turbit electi, drachmas. xx.*
Sacchari. drachmas. xxx.
Zingiberis, drachmas. x.
Fiat puluis.

FRAGOSVS.

FIeri ſolet cũ Rhabarbaro deſcriptione Montagnanæ. Fit & ſine eo ſimplicius ſub forma propoſita ex Rhaze, lib. 9. ad Almáſorem cap. 71. quem imitari frequentius cõueniet.

Purgat humores pituitosos & crassos à vẽtriculo & partibus remotis. Dosis est vsque ad drachmas, iiij.

Diacartamum Guidonis.

R. *Pulueris Diadragaganti frigidi, vnciam. j.*
Carnium cytoniorum cõfectarum cũ saccharo, vncias, ij.
Zingiberis albi. Hermodactylorum, añ. drachmas, iiij.
Medullæ cartami, drachmas, vj.
Diagridij, drachmas, iij.
Turbit electi, vnciam, j.
Mãnæ granatæ. Mellis rosati despumati, añ. 4. semis.
Sacchari, vncias, xvj.
Fiat Electuariũ. Dosis est, drach. iiij.

FRAGOSVS.

FRequentes sunt apud Arabicę familiæ autores Diacartami seu Diac-

Diacnici descriptiones, nec parũ ambiguitatis & confusionis habentes. Vnde fit vt Officinæ ob multiplices tum huius, tum aliorum medicamẽtorum formulas, in multis errorum periculis versentur. Reliquis tamen omissis deliges quam Guido Cauliacensis descripsit tractatu.6.doctrina 1.cap.1.de Gutta & dolore.

Cæterùm mirum dictu quantum torqueantur seplasiarij circa põdus mannæ & mellis, sit ne quartum vnciæ vnius, aut libræ, potius intelligẽdum. Nam si quartum vnciæ intelligamus, id erit, drach. j. quod parum videtur, si quartum libræ, id est, vncia vna & semis, quod plurimum apparet. Consentaneum tamen esse iudico, quartum vnciæ inijciendũ esse, quamuis parua dosis appareat, hoc enim non solet remorari in alijs cõpositionibus, siquidem in confectione Litontripon Nicolai legimus inter

ter alia, olei muſcellini ſcrup.j. & grana.4. Preter id quod pondus precedens reliquorum ſimplicium, non eſt libræ ſed potius vnciæ doſis.

Diaſenna Nicolai.

FRAGOSVS.

NIcolaus ille Meſuęi quẽ Prepoſitum nũcupamus, duas Diaſennæ deſcriptiones aſsignauit, in quarũ prima vulgaris vſus, neutiquá diſcordat à Nicolao Alexandrino. Nequaquam tamen accedendũ eſt Appolini Franciſco ab Alexandris, qui ſuo Radio.1. caliginem inducit huic compoſitioni, dũ Folij, & gariophyllorum, legendum eſſe contendit, bis enim & ſub eadem doſi gariophylli repeterentur, quod eſt abſurdũ. Aut Folium igitur Gariophylli arboris (quod Lauri folijs aſsimilatur) intel

ligere oportet, aut rectius (děptis gariophyllis in ſecunda dictionis parte poſitis) Malabathrũ per Folium intelliges iuxta pręſcriptionem Caroli cluſij. Præter id quod Nicolaus Myrepſus Antidoto è Sena. 112, Folij tantum mentionem fecit abſque gariophyllis, quorum antea meminerat.

Setæ vſtio. Sericum, iuxta Seruitoris codicem ſic vres. Folliculi recentes eiuſdem
„ anni aperiantur & exemptis vermi-
„ bus mortuis vrantur in olla obtura
„ ta lapide & carbonibus leuibus im-
„ poſitis, idq; non vt in cinerem redi-
„ gantur, ſed eximãtur cum ea acceſ-
„ ſit vſtio, vt commodè teri poſsint.

In Confectionem Hamec Meſuęi.

FRAGOSVS.

Primam

PRimã huius nominis cõpositionẽ apud Mesuęum, publica multorum annorũ cõsuetudine sequuntur omnes, pręcipuè cùm falsi careat suspicione. Nec desunt illi in quibus adhuc hæreant pharmacopolæ nostri. Primum an è Myrobalanis sint auferendi nuclei cõtra Platearij sententiam? Alterum, quum serum lactis assumit de infusione agẽs autor, non declarat quod serũ eligendũ sit, & an secerni debeat oxymellite, ficus lacte, cinnara, aut similibus, aut qua mensura accipiẽdum? Tertium an per quinq; dies molienda sit infusio, cum serum tam lõgo tempore soleat acescere & corrumpi, & an dies cõnumerãdi sunt ex duodecim horis (vt voluit Antonius Musa) an ex quatuor supra viginti? Quartum, si Rhabarbarum modicam decoctionẽ sustinet, an sit melius ipsum seorsum infundere [deinde postquam

bullierint alia ipſis immiſcere) quã cum cęteris ſimul infundere & deinceps coquere vt pręcipit Meſuæus? Quintum,quum iubeat infuſa manibus fricari,an fricanda omnia & caſia & tamarindi,an aliqua tantũ,atq; id an fieri debeat oleo roſarum aut amigdalino? Sextũ cur Scammoniũ coquendum pręcipit,ſi deprehẽſum eſt plurimorum obſeruatione,coire in grumos dũ coquitur? Adhęc,quare caſiam & mannam in medicamẽto coquit,ſi in Canone de modis co-
„ ctionis dixit: Verùm neq; per deco-
„ ctionem fit iuuamentam in his quæ
„ ſoluunt leniendo & lubricum faciẽdo? Poſtremo an agaricum, rhabarbarũ & colocynthydem ligata conueniat ſero immittere?

Myrobalani an ſint enucleandi.

Hęc igitur ſunt ambigua in hac confectione quæ breuiter abſoluentur,à Myrobalanis incipiendo. Hos itaq; enucleare oportet, vt ſẽtit Cro-

nemburgius, tum in hoc Electuario, tum alibi quoties per pondus & non per numerum ſcribuntur, quãquam in alijs fructibus minoris momenti, & qui parum cortice aut carne tegũtur, id non ſoleat obſeruari.

Pro ſecundo, Serum cum Meſuę cap. de aqua lactis, caprinum eſt prę ferendum, vtpote nec nimis dilutum nec craſſum, ſed conſiſtentia medio ere, aut eius inopia ouinum. Recenter autem emulctum ſit, boni odoris & ſaporis. Quod verò in medicinę vſum cũ oxymellite ſecerni debeat, retulit Galenus. 4. de ratione victus in morbis acutis his verbis: Sed ſanè ſolo vti ſero poteris per oxymeli ipſum vbi lac ante coxeris ſeparãs, vas quoq; ęneum frigida plenum aqua continenter in lac demittes. Nam & hæc ſi probe fiat demiſsio, ſerum à caſeo ſeparatur. Ætius verò libro. 2. capite 96. eius eliciendi rationem ſic

Serũ quale ſit deli gẽdũ.

„ docuit ex professo: Lac in ollam fun
„ ditur, sed non ouillum neq; suillum,
„ vtrunq; enim ineptum est ad serum
„ detrahendum, coquiturq; igne cõci-
„ tatiore, & assiduè ac æqualiter mo-
„ uetur, & vbi efferbuerit, à motu ces-
„ satur, & vbi adhuc amplius efferbue
„ rit, aqua frigida in prõptu sit in pro
„ fundiore quodã vasculo sita, in quã
„ olla in qua lac coquitur immititur:
„ statim enim sedatur. Sedato autem
„ feruore, rursus coquitur, & vbi ef-
„ feruescit, acetum mulsum aut aqua
„ mulsa bis aut ter irroratur: quo fa-
„ cto caseus statim à sero disparatur,
„ serum itaque mox per panniculum
„ excolatur. Vbi igitur crassas & pi-
„ tuitosas superfluitates abundare su-
„ spicatus fueris, acetum mulsum ir-
„ rorabis: vbi acres & biliosas, aquam
„ mulsam. Quin & immisso in ollam,
„ postquam lac bis aut ter efferbuerit,
vase

vase frigidissimam aquam habente, "
fissuram ac secretionem facimus: hæc "
Ætius. "

Sed quantum aceti mulsi pro lacte sis recepturus, habes apud Dioscoridē libro. 2. cap. de lacte, ex cuius doctrina (vt colligo) vncijs nouem lactis, proportione respondet vncia vna & media oxymellis.

Quāti tas oxymelis pro lacte.

Verùm quia seri mensuram pro rebus infundendis iuditio pharmacopæi commisit autor, visum est sufficere vt rebus infusis, serum quatuor digitis supereemineat.

Pro tertij satisfactione occurrunt duo inter alia, seri corruptionem in quinq; diebus prohibentia, alterum est (testante Costa) vt quotidie ollam sæpius agites, alterum vt leui calore ad præscriptum vsq; tempus semper foueas. id quod Mesuęi menti consentire videtur, occludi ollam iubentis ne quid expiret, quum ex

frigido ſero nihil exhalare poſsit ſed ex calido. Præter id etiam quod ſerum oxymellite extractum, ob mellis & aceti vires â putredine diutius vindicari poteſt.

Dies verò infuſioni dicati, naturales ſint oportet ex viginti quatuor horis, ſi Galeno credimus libro. 7. de compoſitione pharmacorũ partiũ, cap. de confectione ex capitibus papaueris ſic dicenti: Præmacero autẽ ea non ad triduum, ſed ad vnam diem. Accipienda eſt autem in omnibus huiuſmodi ſermonibus etiam nox.

Attamen vt quartũ proſequar, dicendũ minime opus eſſe vt Rhabarbarum ſeorſum infũdas vel coquas, nam vbi ad ſtatutum tempus reliqua macerata fuerint, tunc vbi feruere primum cœperint, remouẽda ſunt vt præcepit Meſuæus, quo pacto atq; vnico feruore, Rhabarbari facul-

tas

tas non poteſt reſolui.

Ad quintũ reſpondetur, quod percolato ſero addere oportet caſiam cũ tamarindis & mãna, hæcq; in eo manib9 aut rudicula accuratiſsimè diſſoluenda. & iſta fricatio eſt quam autor petit, relictis oleorum figmentis & imaginationibus.

Scammonium verò (vt ſexto ſatiſfaciamus) ſi optimum ſit & in frigidum ſerum conijciatur, agitandoq́; diligẽter commiſcueris & lento igni exponas, vt idem autor in Electuario roſaceo docebat, concreſcere nõ poterit. caſiam adhęc & manná coquere iubet, nõ quod fiant coctione meliora vt acuta & vehemẽtia quibus comparantur in canone citato, ſed quia cùm nihil bonitatis amittant, præſtantius fit medicamẽtum. Quinimo ipſe Meſuæus cap. de mãna, eandem coctam commẽdauit, & citius operari ſcribſit.

Scammoniũ an cõcreſcat in coctione.

Tádem agaricum, rhabarbarum & colocynthidem, an ligata sero misceantur necne, nõ multum interest (vt opinor) quamuis Ioannes à Sepulueda, colocynthidẽ saltem ligare admoneat.

In Electuarium Indum minus Mesuęi.

FRAGOSVS:

MInus hoc dicitur maioris quod præcessit respectu. Minus tamẽ est in vsu frequentius, quia efficatius purgat pituitá & bilem mistam nec adeò calefacit: taleq; absolute positũ intelliges. Caue tamẽ ne in huius Electuarij constructione decipiaris Valerij Cordi Dispẽsatorio, in quo Turbit drachmæ sex, pro centum ponũtur. Qui sanè turpissimus error calcographo potius attribuẽdus, quâm viro

viro in medicamentorum composi-
tione exercitato.

Sed quod ad componendi modum attinet, mellis despumati libræ tres medicinales & vnciæ quatuor satis esse videntur.

DE PILVLIS ANI-maduersiones.

PRÆFATIO.

PIlulæ seu catapotia medicamenta sunt vt corpus expurgent potissimùm confecta. Quamuis interdum intra corpus sumũtur vt sensus stupefaciant, catarros tollant, tussimq; leniãt. Dicta autem sunt à potu cata pinin quod est deuorare, deglutire vel bibere, quoniam integrè vsurpantur, vt testatur Scribonius Largus.

Fiunt ex siccis medicamentis tri-

tis, deinde cũ cõuenientibus liquori bus in maſsã redactis, quã papyro in uolui cõuenit. poſtea vſu poſtulãte, maſſæ cõteritur quantũ ſufficit, & cũ ſucco aliquo cõformatur in pilulas.

Tritura pilularũ.

Traijci debẽt pulueres pilularum per craſsius cribrũ, vt eorũ ſuſtantia in ventriculo manens lõgius, ex partibus diſtantibus potẽtius trahãt, & expurgent.

Duratio pilularum.

Durant vt plurimum per annum, quæ purgantes ſunt: quamuis teſte Serapione tractatu. 7. cap. 34. ex duobus ad ſex menſes operentur efficatius. Cęterùm ſi Galenum conſulamus libro. 1. cap. 1. de cõpoſitione pharmacorum ſecũdum locos, nõ tam numerum dierum attendere cõuenit, quam ipſarum maſſæ colorẽ, odorem, guſtum, & compagem, Verba Galeni hæc ſunt: Valde enim ve-
„ tuſta omnino fugere oportet, nõ ſo-
„ lum in his pharmacis, ſed omnibus
„ etiam

etiam aliјs, quæ videlicet ſucci & li- „
quores, & flores, & folia, & fructus, „
& radices, & ſemina exiſtunt, quādo „
ſanè etiam metallica ipſa per lōgio- „
ris temporis ſitū vires ſuas amittant. „
Vtimur tamen quibuſdam pharma- „
cis viginti aut etiam triginta anno- „
rum, propterea quod nondum omni „
no vergentem habeant ætatem: alia „
enim aliam tum vigētem, tum ver- „
gentem ſeu inclinatam ætatem ha- „
bent, atque etiam ſi ita dicere libeat „
ſenectam. Vnum quodq; autem pro- „
prium vigorem his qui ea ſæpe vide „
runt indicat, tum ex odore, tum ex „
guſtu. aliquando etiam ex colore, & „
ſecundum craſsitiem compage. „

Hic obiter aduertendum circa cō- pagem & formationem pilularum quod non debent cum melle confici in quo ſucci cocti & conſumpti ſint, vt multi ex recentioribus contendunt, alias enim accreſcit quantitas ra-

Conformatio pilularū

ratione mellis, & virtus minuitur. Quod si lapidis duritiem contrahát, aut rimas & situm rancidum osten- dant, ab eis abstine, alijs denuo paratis.

In Pilulas sine quibus Nicolai Prępositi.

FRAGOSVS.

VIx reperies apud autores classicos harum pilularum cōpositionem excepto Nicolao Mesuæi comite, & Arnaldo Villanouano. Inter alia tamen aloes ablutio est in cōtrouerso: sunt etenim qui aquá pluuialē eligūt, alij (& multo melius) aquá specierum Alephanginarū recipiát, ad mentē autoris dicentis, Aloes loti & odoriferi. Arnaldus etiam qui ferè omnia ex Nicolao transcripsisse creditur in suo Antidotario de his

ait, Recipe aloes abluti cũ aqua aro- „
maticorum. Accedit teſtimoniũ Ser- „
uitoris, nam vbi locutus eſt de Aloe
loto cum ſpeciebus, ſtatim ſubiũgit,
Vtere eo in medicinis laxatiuis, & „
alijs in quibus aloes ingreditur. „

Hic etiam non ſunt audiendi qui ſcammonium bene tritum, ſecundũ artem & regulas contritionis medicinarum ſoluentium intelligunt, id eſt craſsiuſcule in puluerẽ redactũ, à quibus plurimum mea diſtat opinio, ſi verborum contextus in autore ſpectetur. debet quippe temperari aut diſſolui cum ſucco fœniculi, tantumq́; admiſceri quod puluis ſcammonij per pannum cum ipſo ſucco exprimatur. Quamobrem haud in hoc aſſentiẽdum eſt Cronemburgio viro alioqui doctiſsimo, qui in eadẽ compoſitione, ſeorſum tritum ſcammonium reliquis addendum docet: nam etſi ita fieri neutiquam noceat,

ſatis

ſatis ſit, non eſſe ex Nicolai inſtituto.

In Pilulas Cochias Rhazis.

FRAGOSVS.

MEminit Præpoſitus pilularum Cocchiarum ex Galeno, libro (vt ſuſpicor) primo de cõpoſiti. medicamen. per locos cap. 1. de Alopetia & Ophiaſi, & 5. Methodi curatiuæ cap. 14. Sed Raſij contextum ob tinere oportet ex libro. 9. ad Alman ſorem cap. 1. cuius meminit etiã Chriſtophorus de Honeſtis ſupra Meſuæum in expoſitione pilularum de Sagapeno. Earundẽ etiam mentionẽ fecit Myrepſus initio pilularũ, titulo ad dolorem vetris & ſtomachi: in quas Hierani picrã Galeni recepit. Sed quum vnicuiq; ſuum ſit reddendum, ęquius eſt, quam Rhazes ipſe compo-

cõposuit inijcere, crocum autẽ multorum capita lædit, testante Galeno libro.2. de compositione per Locos, vbi Hieram componere docet.

Picra verò Rhasis quam eodem libro cap.64. scripsit, talis est.

R. pulueris rosarũ rubrarum, spicæ, Mastiches, Xylobalsami,

Carpobalsami, Cinnamomi, Xylo casiæ, asari, ana drachmam vnam.

Aloes succotrinę vncias duas.

Singula ad artem exactissime trita, & per cribrum decussa, in vsum seponantur.

Circa succũ quo excipi debent, adhuc est controuersia, Syluius enim mel eligit, Cordus syrupum stęchadis, falluntur tamen, quia accrescit substãtia (vt superius annotaui) ex indeq; minuitur dosis. Præstat igitur eas excipere succo absynthij, iuxta Meluęi sententiam de egritudinibus capitis, vbi agit de solutiuis

conuenientibus sodæ frigidæ, simili liter sentiente Christophoro de Honestis loco adducto.

Pilulę Assaiaret Auicennę.

R. *Pulueris Hieræpicræ Galen. vnciam j.*
Mastiche. Mirobalanorum citrinarum, añ. vnciam semissem.
Aloes hepaticæ, vncias ij.
Fiant pilulæ, cum syrupo stæchadis.

FRAGOSVS:

HVius cõpositionis autor est Auicenna libro. 3. Fen. 1. tract. 1. cap. 29. de canonibus vniuersalibus curationis, quantitatem tamen singulorum simplicium quam ille subticuit, Montagnana, & Gentilis Auicennæ commentator designarunt.

In Pilulas Stomachicas Mesuęi.

FRAGOSVS.

EX multis harum pilularũ descriptionibus (si qua tamen in vsum vertetur) eam elige de qua inquit Mesuęus, Pilulę stomachicæ nostræ. "
Nec displicet quorundam sententia, "
qui vel harum loco, vti malunt pilulis ex Hiera simplici Galeni: hæc enim vt vẽtriculo est gratissima, & eius vitiosos succos deturbat, sic quęlibet stomachicarum compositio, & multum vacuat, & stomachi vires dissoluit.

In Pilulas Opticas vel Lucis Mesuęi.

FRAGOSVS.

EX duabus similiter pilularum lucis descriptionibus, parabis pri-

mam & maiorem, vtpote efficatioré. Minor enim magis respicit atram bilem, à qua rarissimè oculorum affectus oriri solent.

Pilulę ex fumoterrę Auicennę.

R. *Myrobalanorũ citrinarũ. Myrob. chebularum. Myrobal. Indarum, añ. drach. v.*
Aloes succotrinæ, drach. vij.
Scammoneæ, drach. v.

FRAGOSVS.

HÆc est legitima Auicénæ descriptio, lib. 4. fen. 7. cap. 7. tractactus. 3. in cura pruritus & scabiei, „ vbi statim subiunxit, Conficiantur „ cum succo fumitterrę, & dimittãtur „ donec exiccentur, & bibantur vice „ altera, & dimittantur donec exiccé-

tur:

tur, & fiat illud tribus vicibus, & in ”
omni vice fiat ſicut ſorbitio: deinde ”
dimittatur donec inſpiſſetur, & cõ- ”
pactum fiat, & fiant inde pilulæ. Hactenus Auicennę verba. vt hinc con ſtet longè abeſſe ab illius mẽte, ſi (vt inquit Bernardus Deſſenius) cũ melle compingátur, in quo idem ſuccus conſumptus ſit, ne lapidis duritiem contrahant, aut rimas & rancorem oſtendant. Quem modũ conformandi pilulas in ipſarum præratione improbauimus.

Bernardꝰ Deſſenius taxatur

In Pilulas Alephanginas Meſuęi:

FRAGOSVS.

ARomaticæ etiam ob magná aromatum copiam nuncupantur: Sunt tamen qui volentes recedere à præcepto Meſuæi circa decoctionem

"aromatum in duodecim libris aquæ
"moliendam, alios coquendi modos
"excogitarunt: inter quos est vnus Se
pulueda. Is enim vt vtramq; virtu-
tem ex aromatis eliceret, aquam par
titur, bisq; coctionem perficit. Anu-
tius Foesius aromata crassiuscule
trita, ex aquæ libris octo léto igne ad
dimidias coquit, timet enim ne lar-
gior aquæ cōpia diutiori cōcoctione
aromatū igneam vim minuat. Cæte
rùm aut non est recedendum à con-
textu Mesuæi (qui forte per nimiam
decoctionem vim astrictoriam aro-
matum quærit) aut consulendus Ga
lenus cap. 2. libri. 8. de compositione
pharmacorum secūdum Locos apud
quē istius aromatum decoctionis, &
aloes eodē de cocto maceratę, quod-
dam expressum est exemplar in con
fectione Lāponis Pelusiotæ ex An-
" dromacho. Ait verò: Cinnamomi, ca
" lami aromatici, casiæ nigræ, xylobal
sami,

ſami, floris iunci odorati, palmę ela- ,,
tes, ſingulorum quadrantem, alij vn ,,
ciam vnam. omnia in craſſas partes ,,
tuſa in ollam nouã conijce, & aquæ ,,
pluuię ſextarijs tribus infuſis, donec ,,
dimidium ſuperſit coque, & excola, ,,
& accepta aloes Indicæ libra vna, ,,
aquam pluuiam ſufficientem ſuper- ,,
fundito, & ſub caniculæ æſtus do- ,,
nec reſiccetur terito, atq; vbi primũ ,,
per hanc aquam aloem ipſam edul- ,,
caris, poſtea eam quæ ab aromatis ,,
excolata eſt, aquam affundito, & in ,,
ſole donec reſiccetur terito, indeque ,,
trita, adde croci, myrrhæ, maſtiches, ,,
ſingulorum quandrantem, alij vn- ,,
ciam, conterito ſimul omnia & ſic- ,,
ca reponito. ,,

In Pilulas ex Agarico Meſuęi.

FRAGOSVS.

MEsuæus etiam in opere Medico, capite de asthmate ex ijsdẽ parat, variatis tamen ponderibus. Per Hieram picram, intellige Galeni compositionẽ, hanc enim ipse Mesuęus, vt præstãtiorem reliquis, ante alias scripsit.

Colocynthidis pręparatio.

Colocynthidis pręparationem docuit Serapio cap. 282. de simplicibus ex plantis. Sunt tamen nonnulli ex Pharmacopolis qui statuunt, hîc & in similibus compositionibus addẽdam esse colocynthidẽ duplicato põdere, ita vt si autor dicat, drach. ij. recipiantur, drach. iiij. ratione tragacanthi quod admiscetur in præparatione. Cæterùm errant manifeste & contra mentem autoris, qui vbi requirit colocynthidem pręparatam, ipse exprimit vt in Hiera Hermetis. In alijs verò cõpositionibus vbi simpliciter ponitur, mixtione aliorum medicamentorum castigatur, vt reli

qua

qua medicamenta purgantia. Tantumq́; abeſt vt hæc noſtra ſententia Serapioni aduerſetur, vt ex ipſius ſcriptis eliciatur, ait enim cap. proprio, Expellit humores quos volu- „ mus purgare, & nõ eſt neceſſe quod „ miſceatur cũ medicina alia. Et infra „ docẽs rectificationẽ, ſic ſcribit, Si igi „ tur colocynthidá volueris rectifica- „ re & miſcere cũ alijs medicinis, &c. „ quibus verbis nõ inſinuat perpetuo eſſe pręparandam, ſed ſi quãdo vſus exigat qualiter fieri debeat.

Sarcocollam hic cum oleo amigdalarum præparabis, quamuis in medicamẽtis oculis dicatis, cum lacte aſinæ vel aqua roſarum ſit præparanda vel nutrienda, ex Meſuæo cap. proprio, ea tamen lege vt nõ maceretur in lacte, ne acida fiat, aut vires cõtrarias obtineat, ſed potius lacte irrorabis. Sarcocollæ pręparatio.

Errant demum qui veram Meſuęi

descriptionem relinquentes, masti-chem his pilulis adijciũt, innixi fortasse deprauatis cuiusdam Luminaris & alirum compositionibus.

In Pilulas Aggregatiuas Mesuęi.

EX tribus pilularũ aggreg. descriptionibus, prima vt pręstantior eligẽda vbi ait, ex inuẽtione nostra.
Circa succũ Eupatorij animaduertãt pharmacopęi, ne in hoc Valerij Cordi Dispensatoriũ sequátur, quòd perperam scribat in hac cõfectione, pro ipsius Mesuæi Eupatorio, admiscendá esse Gratiolã. Siquidem hæc nullis notis nec facultatibus, illud representat. Cõueniet igitur in hoc medicamẽto, & in alijs â Mesuęo relictis, suum interponere Eupatorium, quod haud dubie Aggerato Dioscoridis per omnia respõdet, & in Gręcorum

Sarco colla preparatio.

corum

corum compositionibus, Agrimoniá addere. Sic enim fiet vt vnicuiq; quod suum est reddatur, vti supra dictum est.

Eodé modo, per Electariũ rosatum quo sunt excipiendæ hæ pilulæ, non id Nicolai intelligendum, sed quod ipse Mesuæus inter Electaria sua recensuit.

In Pilulas Mastichinas.

FRAGOSVS.

HArũ pilularum descriptioné inuenies apud Fráciscum de Pedemontium, inter opera Mesuæi, tractatu de ægritudinibus stomachi, cap. 19. & 21.

Cõficiuntur cũ succo Altilię (id est Artemisię) vt pręcipit ipse autor. Poterũt tamen in defectu succi, cõformari vino, minime cũ Syrupo stęchadis vt placuit Cordo.

Pilu-

Pilulę communes vel ſine custo dia Rhazis.

R. *Aloes, drachmam, j.*
Myrrhæ. Croci, an̄. drachmam ſemiſsem.
Cum vino albo ſubtili & odorifere fiant pilulæ.

FRAGOSVS.

HArum pilularũ deſcriptio ſumpta eſt ex Rhaze libro. 4. ad Almanſorem capite de peſtilẽtia vnde cõmunes ſeu peſtilẽtes dicũtur, quia cõmuniter tẽpore peſtis ſumi ſolẽt.

Cęterùm aduertant noſtri Myropolæ, ne Manardo & Ruellio aſſentiant, qui contendunt hanc compoſitionem parãdam eſſe ex aloe, myrrha & ammoniaco ſine croco ex Rufi Epheſij ſentẽtia, alia enim eſt Rufi compoſitio, ſiquidẽ pro croco ammoniacum habet. Differunt itidem for-

forma, quia hæc, potio fuit (vt manifestò Paulus edocuit lib. 2. cap. 36. de Pestilentia ex commentarijs Rufi) illa verò in pilulis digesta. Præter id etiam quod grauem vulgaris ammoniaci odorem vix erit qui perferat. Decet igitur Rhazis compositioné paratam seruare, nisi seplasiarius ex alicuius medici præscripto alteram Rufi concinare cogatur.

In Pilulas ex Rheubarbaro Mesuęi.

FRAGOSVS.

QVum inter Rhabarbari genera, Rauetsceni in India natum præstantius sit, si Mesuæo fides adhibeatur in simplicium censu, haud mirum videri debet si pilulas ex Rhabarbaro inscribens, eiusdem vocis in contextu non meminerit, sed potius Ra-

Rauetſceni, quod idem eſt cum Rhabarbaro. Nec inde infertur vt harũ pilularum loco alias de Rauetſceni ab eodem autore deſcriptas in vſum trahas, quòd multum ſint diſsimiles longèq; efficatioris potentiæ quâm quę de Rhabarbaro vocantur.

In Pilulas Aureas Nicolai.

FRAGOSVS.

CVnctis Officinis Præpoſiti nomine innoteſcũt pilulæ Aureæ. At Nicolaus Myrepſus pro maſtiche Hierampicram ponit. Non deſunt tamen qui pilulas Aureas Meſuęi (quę Turbithicę dicuntur) harum loco vſurpent, ſed inepte. potentiſsimæ enim ſunt propter Turbit copiam. Cur Aureę ſint nũcupatæ, nihil refert ſcrutari, quoniá (vt inquit Galenus libro. 1. de compoſi.

posi.medic.secũdum genera cap. 2.) appellatio nec seruauit hominé vnquam nec interfecit, sed medicaméntum. Si verò in compositione aut facultate committatur error, hinc pericula imminere solent.

Tragacanthi tandem drach. vna, aquæ vncijs duabus ad dissolutioné super cineres calidos maceretur, colati mucagine paulatim affusa, pulueres comprehendes & massa optimè fingetur.

In Pilulas ex Cynoglosso Prępositi.

FRAGOSVS.

DEscribũtur à Mesuęo sub nomine pilularum ad omnes morbos catarrhi, sed Hispani medici Nicolaum Prępositum imitãtur. Hic nõ loquimur de legitimo Cynoglosso

quod

quod (Dioscoride teste) neq; caules, neq; flores, neq; semen gignit, sed potiꝰ de vulgari, quod Lingua canis Officinis, & vulgo Viniebla passim appellatur, cuius meminit Plinius libro.25. cap.8. Radix in vsum venit.

SYRVPORVM ANImaduersiones.

PRÆFATIO.

HActenus Antidotorum & medicaminum purgantiũ quę in Officinis nostris passim occurrunt animaduersiones, qua potui diligentia pertractaui, nunc deinceps litem ceptam absoluere constitui, Syruporum compositiones aliquot aggrediens. Prius tamen dicendum hic vénit, neminem veterum Gręcorũ Syrupos nostros cognouisse, quãuis ijs ætate posteriores, ex Arabũ scriptis accepe-

Syrupi an Græ- ...sfue ...n co ...niti.

acceperint. Cōſtat enim apud Simeonem, Ætium & Actuarium reperiri dulces potiones quę à noſtris appellatis ſyrupis non admodū diſsident. Nicolaus etiam Myrepſus qui Græcè opus ſcripſit de componendis medicamentis, Droſaton appellat, huiuſmodi cocturam quæ in noſtris ſyrupis fit. Cęterùm hac re diligentius animaduerſa, negari haud poterit, extenuātium, incidētium & detergētium potionum facultates tam fuiſſe apud antiquos celebres, vt male ſucceſſuram purgationem, niſi his præmiſsis experirētur. In quos vſus paſſim accepta ſunt à Galeno & Hippocrate, oxymel, hordei decoctū, & aqua mulſa cū hyſſopo, pulegio, origano & calamintha probe cocta. Archigenes quoq; apud Galenum. 8. de compoſitione phar. ſecundū Locos, chelidonij ſuccū cum melicrato ad morbum regium exhibuit, quæ vera

Droſaton quid.

est syruporum nostrorũ imago. Galenus libro.6.citati operis, ex succis nucum, mororum, malorum punicorũ varia medicamenta ex melle decoquit. Paulus libro.7.cap.15. de medicatis & dulcibus potionib9 & propomatis ad febres destinatas, multas scripsit. Oribasius libro. 5. cap. 132. potiones dulces, refrigerantes, incidentes & astrigentes ex melle, aqua, & aceto & succis fructuũ morbis accomodat. Hipocrates ipse ad aluum subducẽdam mercurialis succũ cum ptisana & melle decoctum ter die exhibuit, vt ipse refert libro. 2. de Morbis. Quæ omnia nostris syrupis vel zulapijs viam parauisse constat, vt aptè in eorum locum veniant. Syrupos verò siue ab opis, succis, & syro, traho, quasi sint succi extracti: siue quod à Syria fuerint allati (vt placet Michaeli Villanouano) siue ab eo quod Galeno dicitur sireõ, id est sapa,

Syrupi vnde dicãtur.

pa, vel dulcis cum melle decoctio, siue aliunde dictos quis velit, constat non à Græcis sed Arabibus eo nomine vsurpatos. Syrupus autẽ simplex est vel ex multis compositum. Simplex censetur quando cum melle, sacharo & aqua ex herbis & floribus tantummodo efficiuntur. Compositus verò cùm preter dicta, aromaticas insuper species, & alia simpliciũ genera accipiunt. Simplices syrupi constant ex succis herbarum, aut ex succo fructum: & coquuntur succi ad quartæ partis consumptionem, & depurantur: deinde succi puri libra cum sacchari clarificati tantundem coquitur ad debitam compagem, cuius signũ erit si guttula in marmor effusa hereat (vt ex Nicolao Preposito didiscimus in Diamoron) aut si digitis accepta, horum adductione & diductione fila ducat.

Syruporũ differẽtiæ.

Sacchari & succi depurati quãtitas pro syrupis.

Simplices in sua bonitate per an-

Syru- porũ dura- tio. num seruantur. Compositi bien- nium.

In Syrupum Papaueris Mesuęi.

FRAGOSVS.

DVas docuit Mesuęus syrupi Papauerini descriptiones, primam scilicet simplicem ex capitibus papaueris cuius est frequentior vsus. Sed quum omnino sit deprauata non tá- tum ob exiguam sacchari & penidiorum dosim, verumetiam ob multitudinem capitum papaueris pro decoctione nimis etiam longa respectu aquę, oportet ad Galenũ confugere, qui libro. 7. cap.2. de compositione pharmacorum secundũ Locos, paucis in melius mutatis, eandem instituit compositionem in eundemque vsum, ex decem papauerum capitibus & sextario aquę fõtanę aut pluuiæ

uiæ recentis cum dimidio ſacchari,
ſequentibus verbis. Cæterùm velut ,,
ego compono confectionem ex pa- ,,
paueris capitibus, ita ea vtendũ cen- ,,
ſeo. Etenim cum de prædictis confe- ,,
ctionibus experimentũ ſumpſerim, ,,
præſtãtior ea viſa eſt, in qua ad vnũ ,,
aquæ ſextariũ capita decem inijciun ,,
tur, quemadmodum Crito ſcripſit, ,,
aut ad duos ſextarios quindecim ca- ,,
pita, velut Soranus. In medio autem ,,
amborum terminorum eſt, vbi octo ,,
aut nouem capita in vnum ſextariũ ,,
conijciamus. Præmacero autẽ ea nõ ,,
ad triduum, ſed neque ſtatim ablata ,,
coquo, ſed ſi humidiora & molliora ,,
fuerint, ad vnum diem cum nocte. Si ,,
verò duriora & ſicciora ſint, etiam ,,
longiori tempore ipſa macero, pre- ,,
ſtat autem accipere nondũ indurata. ,,
Manifeſtum verò quod etiam valde ,,
mollia abijciẽda ſunt: ſicciora enim ,,
modicũ ſuccum habent, humectiora ,,

„ verò multum quidem, ſed crudũ ad-
„ huc & aquoſum ac debilem: quapro-
„ pter ex humidis ac paluſtribus locis
„ accepta fugiẽda ſunt. At verò nume
„ rum quẽ dixi inijci oportere iuxta
„ proportionẽ aquæ, de mediocribus
„ intelligere oportet, quemadmodum
„ vt plurimum eſſe ſolent. Terminus
„ autem coƈturæ ſit, non vt tertia aut
„ quarta, aut aliqua talis pars aquæ
„ fiat reliqua, verum vbi in primum in
„ totum flaccida fuerint facta: ſuc-
„ cum enim ipſorum exprimere volu
„ mus, hoc verò ſufficienter cõtinget,
„ ipſis flaccidis factis. Cæterùm mel-
„ lis dimidiam menſuram huic ſucco
„ admiſcendam cẽſeo, & coquendum
„ ſimul ad lentum ignem ad compa-
„ gem Attici mellis. Verùm in aqua
„ pluuia quidam capitum coƈturam
„ fecerunt, ne videlicet ipſa ad aliã pu
„ tredinoſam qualitatem tranſmuten
„ tur, tibi verò etiam fõtana ſufficiet
plu-

pluuia non pręsente, si munda sit, & ,,
omnis mixturę expers. Hactenus ,,
Galenus. ,,

Hîc nota quod Sextarius [vt idem Galenus exponit] librã vnã & semissem & sextã illius partem pẽdet, vt oẽs simul iunctæ vnciæ sint viginti, ex lib. 1. de compositione pergenera. Sextarius quid.

Capita papaueris nigri siue syluestris sunt eligẽda, eodẽ Galeno teste.

Loco Mellis, nos saccharum ponemus coquẽdo ad syrupi cõsistentiã.

In Syrupum ex Mentha Mesuęi.

FRAGOSVS.

MEminit similiter duarum huius syrupi descriptionũ, ex quibus
secũdam deliges vbi ait, Syrupus de ,,
mentha inuentione nostra & est ex- ,,
cellentior priore. ,,

Aduertendum insuper quod cum sint librę.7.cum dimidia succorum ac menthæ sesquilibra (ita vt maior quantitas videatur quàm vt a succis humectari atque ad medium ebulliri posſit) colligunt nõnulli aut succos augendos, aut mentham diminuendam esse. Discedere tamen oportet in hac cõtrouersia à Bernardo Dessenio Cronemburgio suadentis, mẽthæ siccę vncias duodecim accipiendas esse, nam tametsi in alijs syrupis (quorũ ipse meminit pro exemplis) similis in coquendo proportio seruetur, in pręsenti quidem nihil de mẽtha detrahendum censeo, ex qua tota vtilitas consequitur. Igitur assumetur mẽtha quæ nec viridis sit, nec omnino sicca, sed talis quæ superuacaneam humiditatẽ deposuerit, ita vt posſit à quãtitate succorum præscripta complecti.

At vero quoniá in hoc syrupo nõ

præſcribit autor, Galliæ quãtitatem pro eiuſdem conditura, ſiue(vt hodie loqũtur)aromatiſatione, cõijce-expediet formam ex eiuſdẽ Meſuę ſyrupo de Calamento, vbi pro quatuor libris, drach. ij. Galliæ admiſcuit.

In Syrupum Boraginis ex Plateario.

FRAGOSVS.

Flat ex ſucco eius & ſaccharo, teſte Plateario cap. proprio, & Mattheo Syluatico, cap. 103. additis vtriuſq; paribus portionibus. Alijs curioſius paratur in hunc modũ. Succi boraginis depurati libris quatuor, ſacchari deſpumati libræ duæ addũtur: coquuntur aliquandiu, deinde florũ boraginis recentium contuſorũ libra vna in aquę ſufficiẽti quantitate coquatur. Colatũ & expreſſum reliquis affunditur, & fit ſyrupus.

In Syrupum Saboris Regis Medorum ex Mesuęo.

FRAGOSVS.

SYrupus de pomis cõpositus Officinis etiã dici solet, qui Sapori Medorum regi attribuitur, & Mesuæo adscribitur cap.25. de cura manię & melãcholiæ sanguineę, in suo medẽdi opere: ad quem locum, pharmacopolã ablegamus. Ex omnibus pomorum generibus pręstãtiora cẽsentur quæ Hispani vocãt camuesas, habẽt enim quid aromaticũ, & gustui gratũ saporem exhibent. Secundum bonitatis locũ obtinent, quæ vulgo peros de eneldo vocamus, & tertiũ Italorum Melapia.

In Syr. Violarum simplicem Mesuęi.

FRAGOSVS.

FIt hoc tempore in noſtris officinis ſyrupus violaceus, nõ ex violarum recentium infuſione (niſi rariſsime) ſed ex ſaccaro potius violaceo, non ſeruatò debito temperamẽto vt conſtat, eſtq; ex ſaccaro potius ſyrupus quã ex violis. Quapropter viſum eſt, vt penuria recentium violarum, aridæ infundantur pro huius ſyrupi confectura, vt teſtatur Arnaldus in Antidotario cap. proprio his verbis, Apud neceſsitatem fit ex vio „ lis ſiccis & zuccharo. Idẽ confirmat „ Syluius ſupra iuleb roſarum & violarũ, & Antonius Braſſauola in opere ſyruporum. Præter id quod experimentum guſtui demonſtrauit, magis lenire ſyrupũ ex violis ſiccis, quã ex condito paratum. Violarũ igitur aridarum (ſi recẽtes deficiant) vnciæ tres, aquæ, ſextarijs tribus horis viginti quatuor macerentur. Colatum cum ſacchari libris tribus, in ſyrupũ

per-

percoquitur. Hæc ſyluius ſuper iuleb violaceum.

In Syrupum Adianti.

FRAGOSVS.

MAgna huius ſyrupi in vulgatis codicibus varietas, anſam præbuit Officinis quencunq; ſine delectu admittendi. Sunt enim qui Magiſtralem compoſitum ve cum glycyrrhiza & penidijs conficiant. Quidá, ex infuſione Capillorum veneris recentium ter facta ſecundum arté cõponunt. Platearius in libro de ſimplici medicina cap. proprio de Capillis veneris, docet modum hunc ſyrupum conficiendi dicens, Ex aqua de„ coctionis eius & zuccharo fiat ſyru„ pus, Hác igitur formulá cęteris ſimpliciorem deligemus.

In Syrupum ex Fumaria Meſuęi.

FRA-

FRAGOSVS.

Syrupus Fumiterræ maior siue cõpositus, ex ordine Mesuęi fieri cõsueuit, minori (sed adhuc cõposito) eiusdem autoris relicto. At simplex ex Arnaldo parabitur in Antidotario cum tribus partibus sacchari vel mellis & vna succi. verba ipsius hæc sunt, Bulliat quarta pars succi fumi- „
terræ lentè super prunas vsq; ad cõ- „
sumptionem medietatis & clarifi- „
cetur cum zuccharo vel cum melle, „
& fiat syrupus. „

In Syrupum ex succo Endiuię.

FRAGOSVS.

AVtor additionis supra syrupum ex Portulaca Mesuæi, Si accipia- „
tur, inquit, succus Endiuiæ coctus & „
de-

" depuratus est addas zuccharum, tūc
" erit syrupus de succo Endiuiæ qui
" multum est in vsu. Vnde costat nor
mam ipsius Mesuæi insequendā esse, libras duas sacchari pro totidem succi depurati assumentis: quamuis Mu sa, libras tres sacchari pro duabus succi accipiat, vt sit gustui gratior, sed nō erit tam efficax. Alij ex neotericis vtilitati potius quàm gustui consulentes, pro libris octo succi, libras quinque & semissem sumunt: Quid tamen de syrupo Endiuiæ cōposito [qui Gentili acceptum refertur] sentiendum sit, statim audies.

In Syrupum ex Cichorio Nicoli Florentini.

FRAGOSVS.

VVlgus medicorum & pharmacopolarum ſyrupũ ex Cichoria de duplicato rhabarbaro paſsim vſurpant, vt diſtinguerent ab alio eiuſdẽ nominis Guillielmi Placentini, clariſsimi ſua ętate medici, qui rhabarbari drach. ij. tãtũmodo accepit. Cęterum ſi de ſyrupo ex Endiuia vel Cichorio compoſito iuditium noſtrum ferendũ ſit, non video cur Gẽtilis aut Nicoli deſcriptio parari debeat: vſque adeò enim ambigua & turbata videtur, tantaq; barbarorum nominum obſcuritate detenta, vt omnes in eorum expoſitione non parum tumultuentur. Conſulerem igitur vt celebribus iſtius ſyrupi cõſtructionib9 omiſsis, ſimpliciſsimus ex cichorij ſylueſtris ſucco reciperetur. Sed quoniam Iacobus Manlius de Boſco autor libri, Luminare maius inſcripti, & alij huius farinæ autores corruptã tradunt propoſiti

ſyru-

ſyrupi compoſitionem (vt ſi quãdo ſuadẽte medico in vſum trahatur) viſum eſt ex Nicolo Florentino eãdẽ ad verbum tranſcribere, ſermone. 5. tractatus. 5. cap. 15. de Opilatione Hepatis vbi ait.

R. Endiuiæ domeſticæ. Endiuiæ ſylueſtris. Cichoreæ. Taraxacon, añ. M. ij.
Cicerbitæ, ideſt, ſonchi. Hæpaticæ. Scariolæ. Lactucæ. Fumiterræ. Lupulorum, añ. M. j.
Hordei non excorticati. Alchechengi, añ. vnciam, j.
Liquiritiæ. Capillorum veneris. Ceterac. Polytrici. Adianti. Cuſcutæ, añ. drach. vj.
Radicum fœniculi. Apij. Aſparagi, an. vncias, ij.
„ *Ferueant in aqua ſufficienti & colentur*

lentur & cũ zucchararo albo solido fiat ”
syrupus, pro cuiusq́ vna quaq; libra, ”
ponantur ad decoquendum rheubar- ”
bari electi drach. iiij. spicæ ligatæ in ”
petia rara scrup. iiij. quæ sæpe expri- ”
mantur donec syrupus sit perfectè de- ”
coctus, Dosis vnciæ iiij. cum aqua ”
emulsionis seminum frigidorum. Ha- ”
ctenus Nicolus. ”

FRAGOSVS:

VVlgaris Endiuia, nullũ hic neq; nomen neq; locũ habet. est enim lactuca syluestris, vt alibi sępe demõstrauimus. Endiuia igitur domestica est Intybus satiua primæ speciei apud Dioscoridem, folijs lactucæ latioribus. Endiuia syluestris erit cichorium Hedypnois, cuius meminit Plinius. Cichorea, est Picris quæ simpliciter cichorium dicitur. Taxacõ, Hedypnois, Picris.

Rostrum porcinum.

vulgo dens leonis, & Rostrum porcinum nominatur. Scariola est secunda species endiuię hortensis. Sed profecto maxima est seplasiariorũ multorum negligentia atq; ignauia, qui cum in hortis numerosissimum pręstantissimumque habeant Intybum præsertim secũdæ speciei quod Scariolam vocant: in campestribus vero Cichorium vbique frequentissimũ, loco Endiuię domesticę & syluestris alias plantas subijciant pro suo arbitrio, non eiusdem fortasse facultatis & temperamenti.

Simili modo, tametsi per Capillũ veneris & per Adiantũ, duas eiusdẽ generis plantas intelligant, albũ scilicet & nigrum Adiantum, & per Polytrichum, Trichomanem [Græcorum plantam notissimam] nihil prohibebit, vnum Adianti genus, reliquorum defectum supplere.

Syrupus ex Artemisia Matthei de Gradibus.

℞ *Artemisiæ. Manipulos duos.*
. Pulegij. Calaminthæ. Origani. Melissæ, Persicariæ, Sabinæ, Maioranæ, Chamædryos Hypericonis, Chamæpytios, Matricariæ cum flore, Centaurij minoris, Rutæ, Betonicæ ana Manipulum vnum.

Carpobalsami, Costi, Asari, Radicis pyrethri ana vnciam mediam.

Radicum apij, Petroselini, Fæniculi, Asparagi, Rusci, Saxifragæ, Enulæ, Dictamni, Cyperi, Rubeæ tinctorũ, Iridis, Pæoniæ, ana vnciam vnam.

Seminum Iuniperi, Lybistici, Petroselini, Apij, Anisi, Nigellæ ana vnciam mediam.

Casiæ ligneæ, Cardamomi, Calamiaromatici, Phu, ana vnciam mediam.

Purgatæ accõtusæ radices primo bulliant in libris duodecim aquæ pluuiæ, mox apponantur semina confracta, postea herbæ incisæ. Circa finem verò adde sabinam, maioranam, chamædrym, chamæpytim atque aromata coquendo ad libras septem: tũc ab igne aufer ad horas duodecim, deinceps colentur, & cum mellis optimi expumati libris quinq; fiat syrupus.

FRAGOSVS.

AVtoris verba leguntur cap. 24. suæ Practicæ secũdæ partis. Verùm non minus curiosa quàm præcedens huiusmodi apparet descriptio, raroq; in vsum vertẽda (vt opinor) quod singula ex simplicibus, eundẽ effectum (menses scilicet euocandi) præstare possint. Vnde Plinius ad has & similes compositiones respiciens,

ciés, libro.24.cap.1.naturalis historiæ, Officinas improbat in quib9 varię & mixturæ inexplicabiles decãtantur. Si quãdo tamen propositum syrupum componẽdi vrgeat necessitas (aut verius curiositas) in primis aduerte omnia ingredientia, singulorum Manipulo vno complecti ab autore. Sed cùm indeterminatũ pondus videatur, radices saltem per Manipulos vsurpare, quando alij alijs aut capaciores aut cõtractiores habeant, Manipulũ in vnciam conuertendũ ob incertitudinẽ dictam, tutius fore iudicaui cũ Bernardo Dessennio.

Hic etiam annotabis, vt herbarum quicquid lignosum durumq; est abijciatur, teste Galeno 4. de sanitate tuenda cap.14. in Diacalaminthe. accipienda verò ad medicamentum fo- „
lia, atq; ex his maximè quę subtilis- „
sima virẽtissimaq; sunt; atq; in sum- „

 mis

" mis herbis nata, ad hæc flores & quę
" cum ijs ſunt vnà minutiſsimas te-
nuiſsimasq; feſtucas, &c.

Perſi- caria- rũ vtra deligẽ da, Demum ex duabus Perſicarijs ab autoribus deſcriptis, illa acerrimi guſtus (quam Hydropiper vocant) accipiendam eſſe admoneo, altera enim maculata vehementer aſtringit, & frigido temperamento conſtat.

Syrupus ex Tuſsilagine Magiſtralis.

℞ *Foliorum Tuſsilaginis Manipulos.iiij.*
Radicis eiuſdem. Manipu. ij.
Glycyrrhizæ, vncias quatuor.
Paſſularum, vncias quinque.
Fiat decoctio in libris viij. aquæ, & cum mellis libris quinque & ſacchari

duabus, fiat ſyrupus. Confert adtuſſes & recta ceruice ſpirantes.

FRAGOSVS.

EXimantur meditullia abradanturq́; extremæ pelliculæ tenues. nam Galeno autore libro Antidotorum ſecundo, textu. 105. Cortices radicum in vniuerſum commodiores ſunt, medullis ipſarũ radicum.

Cæterùm hoc debet obſeruari in omnibusquę aperiunt radicibus (vt rectè iudicauit Muſa Braſauolus & cũ eo Cronemburgius) quia earum cortex calidior, & magis aperit quá meditullium. In frigidis vero radicibus & non aperientibus, non oportet detrahere cortices: de quorũ numero eſt Cichorium, Endiuia, lactuca, ſolanum & id genus alia.

Radicũ cortices quando nõ ſunt detrahẽdi.

Cui tamen diſſonum videatur cõponi hunc ſyrupum ex Tuſſilaginis

radice (quam ſuperuacaneam cẽſuit Dioſcorides) redeat ad proprium caput de Tuſsilagine inter Succedanea medicamenta à nobis exarata, vbi quid in hoc ſentiendum ſit enucleauimus.

In Syrupum ex Zizyphis Meſuęi.

FRAGOSVS.

IN ſimplici ſyrupo ſiue in Iuleb Iuiubino, cẽtum iuiubas, quatuor libris aquæ coqui pręcepit: in cõpoſito verò (cuius eſt vſus familiaris) præter alia ingredientia, decẽ libras iuiubarũ legimus. Quæ in libris quatuor aquę coqui non poſſunt, vt pro ſyrupo faciendo colatura remaneat. Ideoq́; ſuſpicãdum eſt mendam eſſe, corrupteque legi in antiquis codicibus, iuiubarum libras x. pro numero

mero sexaginta, facilis enim fuit lapsus scribendi lx. id est libras decẽ, pro lx. id est, sexaginta numero.

Aduertendum secundo quod simplicia huius syrupi [quæ muccosa sunt cum tragachanto] panno lineo raroq; comprehendi debent, siue in nodulo colligari, vt facultas syrupo imprimatur, & minus sit glutinosus.

Hoc etiá loco reuocabis in memoriã, quod quoties iuiubæ, sebestẽ, pruna, tamarindi per pondera ęstimãtur, tunc semina siue nuclei auferũtur, quãdo verò per numerũ, tũc vnà cum seminibus ipsis recipi debent.

In Syrupum ex Absynthio Maiorem Mesuęi.

FRAGOSVS.

VSus inualuit in cõposito seu maiori, est enim efficatior cũ libra

ſemiſſe Abſynthij Romani vel Pon̄
tici,quod nos vulgo Aſsēſios dulces
vocamus.

Hoc loco animaduerte, Bernardū
Deſſeniū augere vini quátitatē vſq;
ad.x.libras, diminuereq́; abſynthiū
in vncias quatuor. tum vt ſumētis
guſtui gratior fiat ſyrupus,tū vt me
lius perficiatur coctio vſq; ad medie
tatē. Ego tamē multo aliter atq; ille
ſentio, parandū ſcilicet ex Meſuæi
doctrina cum præfinitis ipſius quáti
tatibus. Præſertim quod (ſi creden-
dū ſit cuidam expoſitori) coctio fie-
ri debet non ad medietatis conſum-
ptionē, ſed verius ad mediocritatē.
Abſynthiū enim mediocrē ſuſtinet
coctionē(eodē Meſuæo autore cap.
12·ſimplicium)ſpica parum,& roſæ
minus. Atq; eo magis quod cúm lon
go tempore macerata fuerint, parua
egebunt coctione,taliſq́; nō niſi me-
diocris exiſtimabitur. Vnde in fero

Autor Mo-dif.

pro

probandum esse Cordi & Caroli clusij consiliũ, qui præsentis syrupi coctionem, non ad medietatem sed ex arte moliendam esse docuerunt.

Hoc tandem animaduertẽdum ex Brassauola, quod quãdo infusio per aliquod temporis spacium decoctionem præcedit, tunc omnia simul infunduntur, cum autem bulliunt & non præcedit infusio, tunc ordo seruandus est, vt quæ maiorẽ decoctionem patiũtur, primo inijciantur.

In Syrupum Ex Lacca Francisci de Pede Montium.

FRAGOSVS.

AVicennas libro.4.Fen.1.tractatu.4.cap.10.de cura variolarum sic ait, Et de illis quæ sunt vehemen- „
tis iuuamenti ad faciẽdum apparere „
variolas est vt sumantur ficuum ci- „
trina-

" trinarum drach. vij. lentium excor-
" ticatarum drach. iij. laccæ drach. iij.
" dragagãti, seminis fœniculi añ. drach.
" ij. decoquãtur cũ libra vna & semis-
" se aquæ donec remaneat ex ea ferè
" tertia, & coletur, & detur in potu de
" ea, expellit enim caliditatem à parti-
" bus cordis, & prohibet pulsum eius.
Consulendus tamen Frãciscus de Pe-
de Montium apud Mesuęum cap. 6.
de medicinis febriũ pestilentiũ, qui
laccam ablutam eligit, lẽtes verò cũ
corticibus, anisum adijciẽs: quæ tria
magis aperitiuam (vt sic loquar) cõ-
positionem reddũt. Sed quoniã mel-
lis vel sacchari non meminit, vt sub
forma syrupi cõponeretur, necessa-
rium est ad libram succi vel deco-
ctionis, librã mellis vel sacchari simi-
liter ponere: aut ex aliorum consi-
lio, in proportione sesquialtera, vt si
mellis aut sacchari sint duæ libræ,
succorum tres apponantur.

Saladinus. Monachi Mesuęi expositores ca. de Looch. de amigdalis.

In

In Syrupum Rosaceum ex. 9. infusionibus.

FRAGOSVS.

HIc syrupus [vt notauit Antonius Brassa vola] idē est cum simplici Mesuęi ex infusione rosarum, hoc dempto quod plures infusiones habet. R. igitur rosarum Persicarū recētium detractis vnguibus libr. vj. ponātur in vase amplo vitreato stricti orificij, & fundantur super eas aquę calide libræ. xv. & dimittātur per horas octo, quibus transactis colo transfundes liquorem leniter expressum. Postea supra eundē liquorem feruētem, totidem rosarum recentium libras inijcies, donec id nouies perfeceris. Quo tempore liquor obtinebit colorem, odorem, & saporem rosæ. Tandem pro omni libra sacchari, librā vnam & semissē infusionis accipito, & fiat syrupus. Antonius Musa Andreas Lacuna.

Re-

Recens magis purgat. post sex verò mẽses debilẽ vim habet. nisi quis per id tempus [quod Deus auertat] scammonij quicquam addiderit. Occasione cuius consultò abstinent nõ nulli medici ab hoc syrupo, asserentes in rosis nostratibus vim quãdam purgantem nimis & [vt dicunt.] scã moniatam expertos fuisse.

In Syrupum Rosarum Siccarum.

FRAGOSVS.

FIat [relictis quorũdam nugis] in modum simplicis, ex rosis recẽtibus Antonio Musa Brassauolo testãte. In hoc enim tantum est differentia, quod rosæ siccæ ponuntur, vt magis astringat & corroboret.

In Rosaceum mel.

FRAGOSVS.

Tri-

TRiplex mellis rosati genus paratur Mesuæo. Vnũ mellis partes tres & rosarũ vnam capit: & mel rosatum cum folijs, aut non colatũ dicitur. Alterum succi rosarum & mellis partes æquales habet, & mel rosatum colatum dicitur. Tertium foliorum & succi, singulorum partem vnam & semissem recipit, mellis partes tres.

Eliges tamen secundam mellis rosati descriptionem ex tribus enarratis, distinctione quarta de Cõditis. Si tamen par pondus mellis & sacchari addas, fit mel rosaceum ex saccharo nuncupatũ. Reperiuntur & alia mellis genera, interque sunt Purgatoria vt Rhodomeli Alexandri Tralliani, Actuarij & Ætij. Est & mel violatum, eandem habens cum rosato compositionem. Sunt & alia quibus non nisi in medicamentis componendis vtimur, vt Mel pas-

Mel violatum.

sul

ſulatum pro Loch de pino Mel emblicatum in Electuario de Gemmis & in Lætificante Rhazes. Mel myrtinum quo vtitur Nicolaus in Diacodio. Mel anacardinum, in confectione Anacardina, & Mel de Centaurea, pro Emplaſtris, de quo ſtatim.

In Centaureę Mel.

FRAGOSVS.

DIoſcorides cõficit cum aqua, At nos Guidonis Cauliaci imitabimur doctrinam tractatu. 7. de Antidotis vulnerum, cum vino tẽperantis, quòd ſit ad vulnera efficax, inutilis verò aqua. verba eius ſunt.

„ R. Centaureæ minoris. M. vj. tempe
„ rentur per noctem in vino albo. de-
„ inde coquantur ad conſumptionem
„ medietatis vini, & colentur, & illa

cola-

colatura iterum bulliat, vſquequo ſit reddita ad ſpiſsitudinem mellis. Et ſeruetur.

In Diamoron Nicolai Prępoſiti.

FRAGOSVS.

SVnt qui præferant ad vſum officinarum Diamoron Pauli ex ſucco mororum hortenſium: ſed cùm valde ſimplex ac debile ſit, aliud verò eiuſdẽ autoris ex moris rubi, ſimplicisſimus etiam cenſeatur (quamuis maiori aſtrictione polleat,) eligendum illud deſcriptione Nicolai ex vtriuſque ſuccis cũ ſapa & melle paratum. Quod non multum differt ab illo Meſuęi, diſtinctione. 5. de Loch. Nec valet opponere quòd in diuerſis temporibus matureſcunt fructus, ex quibus ſucci exprimuntur, qui enim citius prouenit ſuccus, col

ligendus eſt, & cum ſaccharo deco-
ctus, reponendus, donec alij maturi
fiant.

In Acetum Scillinum.

FRAGOSVS.

SCilla bulborum nobiliſsima, acetum ſcillinum facit, veteribus celeberrimum. Quo etiam in ſyrupum cum ſaccharo cocto vtimur: aliquando verò cum melle, & Oxy mel ſcillinum dicitur. Fit ex aceti ſcillini libris duabus, mellis deſpumati libris tribus. Circa acetum autē conficiendum, hoc vnum animaduerſione dignum arbitror, an ſcilicet cruda vel cocta ſcilla, aceto ſit inijcienda? Dioscorides enim libro. 2. quum de ſcilla agit ex ea cocta & mutata ſępius aqua donec amaritudinē vel acrimoniam amiſſerit, acetum ſcillinū conſici docet. Cęterum cum hoc acetū ſecandi attenuandiq; gratia parari

Oxy mel ſcilli- num.

ſoleat

soleat, non dubium est quim ex scilla cruda acrius & valẽtius reddatur. Sic autem parari docuit Dioscorides, libro. 5. & Galenus. 1. De Antidotis, & in de Theriaca ad Pisònem. Aetius quoq;, Paulus & Auicenna, ac Plinius lib. 20. & quicunq; de hac re agunt, crudam scillam sumunt. Atverò cum sint corporum nonnũquã & morborum dispositiones, quibus leniora medicamenta satisfaciunt, quibus etiã acetũ excocta scilla cõgruere possit, ex eo Dioscorides tali modo in vsum medicũ venire scripsit lib. 2. Sedquia duob9 modis excruda scilla cõfici acetum potest, ex ea videlicet exiccata, & ex recenti, tutius iudicamus ex desiccata fieri, quamvis valentius esset ex recenti.

In Acetum Rosaceum.

FRAGOSVS.

FLores rosarum absque rore siue pluuia lecti, in vmbra ad triduum aut quatriduũ exiccentur ne acetũ corrumpatur. Quod verò ad florum debitam quantitatem pro aceti mensura pertinet, Dioscoridem libro. 5. in vino rosarũ imitari oportet, vbi libram Rosarum siccarum, sextarijs octo, hoc est libris duodecim vini, ad menses tres demergit, deinde colatũ reponit. Sic enim odorem, colorẽ & medicam qualitatem seruamus.

Bernardus Dessenius.

Acetum mulsum siue Oxymeli simplex Galeni.

℞ *Aceti partem vnam*
. Mellis despumati partes duas
Aquæ fontanæ partes quatuor.
Coquantur ad tertiam partem vel etiã quartã, spuma interim detracta.

FRAGOSVS.

Acetũ

ACetum mulſum, Græcis Oxymeli dictum, Arabibus Secaniabin (quo nomine à Meſuæo deſcribitur) potus fuit antiquiſsimus apud Hippocratem & Galenum, vt conſtat libro. 3. de ratione victus in morbis acutis. 4. de Sanitate tuenda, ad finem de cibis boni ac malis ſucci. 8. methodi atque alibi. Ex profeſſo tamē lib. 4. de Sanitate tuenda cap. 12. ipſius doctrinam inſtituit. Paulus libro. 7. Oxymeli valentius facit ex aceti & mellis partibus æqualibus, & aquæ duplo. Actuarius mel duplum ad acetum, & aquam triplicem facit. Nobis verò ex Meſuæo & Galeno imbecillius paratur, vt ſi opus ſit vtēdi tempore ex medici præſcripto, eius vires intendi aut remitti poſsint. Quamuis enim Galenus improbauerit eos qui ſub vna quapiam menſura id conficiunt, ſatius tamen eſt (eodē Galeno teſtante) eam miſtio-

nē talē esse oportere, quo plurimis cōueniat, & quæ sumētis naturæ fuerit cōuenientissima & iucundissima: Est etiam & Oxymel compositum, quod alio nomine Syrupus ex quinque radicibus cum aceto & melle dici solet, & Mesuæo Secaniabin de radicibus, sed in proprie [me iudice] ita vocari videtur: quādoquidem & ante illum, alius eiusdem nominis Syrupus descriptus apparet.

Syrupus ex quinque radicibus siue Oxymel compositum.

DE ECLEGMATIS siue Loch Animaduersiones.

PRÆFATIO.

MEdicamenta Arabibus & fere omnibus Loch dicta, Græci Eligmata & Eclegta vocāt, Latini linctus, quòd linguntur & labantur, ac retenta in ore paulatim liquescūt, & in Trachæá arteriā delabātur. Qua de causa mos est veteribus & recentioribus Arteriaca hæc pharmaca appellandi, & in Arteriacis, id est asperæ arteriç aut circa laryngis muscu

los eueniẽtibus malis vſurpare. Horum cõſiſtentia media eſt inter Syrupos & Electaria: nã Syrupis craſsiora ſunt, & Electariis dilutiora, ne tã facile elabantur vt Syrupi, nec tam difficile permeent vt Electaria. Sunt & inter hęc, ſimplicia & cõpoſita ſimplicia ex ſolius medicamẽti ſimplicis decocto aut ſucco, & ſaccaro melle, alioue liquore parãtur: cõpoſita verò, gũmi, fructꝰ & aromata recipiũt. Simplicia in ſua perfectione ad annũ ſeruãtur: Cõpoſita bienniũ, his tamẽ exceptis quę amigdalas, ſtrobilos, piſtacia, & alia huiuſmodi quæ facile ſeneſcũt, receperunt. Reponi debẽt in vaſis figulinis vitro incruſtatis. Duratio Eclegmatũ.

In loch ex pulmone Vulpis Meſuęi.

FRAGOSVS.

SVMITVR compoſitio ex Meſuæo ſumma. 2. de Medicinis ægritudinum pectoris &

pulmonis.cap 12. de Phthisi: quáuis ex Galeni autoritate scribat. Hoc loco nil occurrit animaduersione dignum preter pulmonis vulpini præparationem, quæ sic fit, Scinditur recens ex vulpe venatu capta & iuuene pulmo probe purgatus sanguine & venis, deinde vino albo odorato ac tepido abluitur: mox exēptus siccatur vmbra aut furno modice calido: postremo absynthij folijs siccus tegitur, atque in vsum seponitur.

Præparatio pulmonis vulpini.

In Loch Ex pino Mesuęi.

FRAGOSVS.

NEc huic cōpositioni defuit controuersia, Sunt enim qui mellis passularum, butyri & sacchari drachmas 4. recipiūt ac legunt: si tamē cōsulas antiqua exemplaria, mendam esse suspicaberis, legereq; oportet vncias pro drachmis, vt similiter sentit Bernardus Dessenius, Apollo, & Mo-

DE TROCHISCIS SIUE Pastillis Animaduersiones.

PRAEFATIO.

TRochiscorum vt varia nomenclatura, sic nec vnica est ratio. Quidam enim potari, quidam iniici, quidam inungi, quidam suffumigari solent. Fiunt ex medicamentis siccis tritis, & cum liquore miscentur, donec ad eam crassitiem reducantur, qualis est massa pilularum. Formantur autem in rotulas siue orbiculos, vnde Græcis Trochisci & Cyclisci quasi parui circuli dicuntur. Latinis pastilli à pane, per diminutionem vt vt autor est Festus. Nostro tempore cum quadam in medio depressione ac sigillo drachmæ pondere formantur. Siccari solent in vmbra, & reponuntur

Trochiscorum materia.

Trochiscorũ figura.

nuntur vt pilulæ. Assumendorũ, vt pene cõstãs est drachmę vnius pondus, sic & illorũ qui ad sopiendũ dolorẽ narcoticis seu stupefaciẽtibus cõstãt medicamẽtis, parcior debet esse modus. Hi enim intra scrupulũ aut semidrachmã cõsistũt. Initio fortẽ faciũt operationẽ, ad sex vsq; mẽses debilẽ, teste Serapione tractatu. 7. cap. 34. Durant annũ vnum & qui opiũ recipiũt, vt pilulę opiũ recipientes. Qui verò foris admouẽdi sunt, cũ ex medicamẽtis fiant quæ nõ facile resoluũtur, seruari possunt in annũ vnũ aut duos. Sunt etiam è Trochiscorũ genere Sief Arabũ siue collyria, quorũ vsus est in oculorum morbis. In vtroque autẽ genere necesse est, vt medicamẽta ex quibus constant, tenuissimè terantur.

Duratio trochiscorum.

Sief Arabum quid.

In trochiscos ex terra Sigillata Mesuæi.

FRAGOSVS.

Trochiscorũ dosis.

GAlenus libro. 8. de cõpositione

pharmacorō per Locos cap.3.ad finé, earūdé viriū pastillos duplices recēset titulo Aster, quos Arabes Trochiscos stellę appellarūt. Qui verò ex more Mesuęi cōpositioné confecerint, p Ramich intelligant Trochiscos eodé nomine abeo descriptos. Ramich aūt à Rumicę dici videtur herba eiusdé generis cū Oxalide aut Acetosa nostra, cuius recipit vncias sedecim hęc cōpositio. Sunt & alię huius vocis interpraetationes, quę ad hunc locū parū attinēt. Illud tamé silētio pręterenudū nō est errare eos qui ab hac cōpositione aufferūt hanc vocé, Eupistidos, eandé ré esse cū hypocistide existimātes. Auicénas enim.2.Canone tria capita scribit inter se differentia, caput scilicet.114.de Barbahircina,(quod nomen apud illū significat Cystū) & cap.332. de henfistides vel cupistides, vbi succū ipsius plantae insinuat, quem nōnullae ex nostris officinis cōdēsū seruāt ad hāc parandā

Ramich quid significat.

Ramic vnde dicatur.

confectionẽ. Caput verò. 694. eiusdem Auicennę est de Tarathit, hoc est de Hypocistide, vel succo fungi nascentis sub ipsa planta. Vterque igitur succus plantæ scilicet Barbæ Hircinę Auicennę & fungi, huic cõpositioni immittendus est.

Terrę ablutio. Terrę sigillatæ siue Lemniæ lotionem, habes apud Galenum libro. 9. de simplicium medicamentorũ facul. cap. 3.

In Trochiscos Alchechengi Mesuęi.

FRAGOSVS.

NEc Bolus ab hac confectione demendus, differt enim â Bolo Armeniaco vt latiꝰ proprio capite Succedaneorum docuimus.

Hoc loco nõ fructus grana, sed corticem

ticé eliges ex Galeno libro. 5. de cõpositione medicamentorum secundum genera cap. vndecimo in pastillo ex Vesiccaria vbi ait: Halicacabi, „ hoc est vesicariæ corticis. Similiter „ AEtius sermon. 2. cap. 3. lib. 14. Hi pastilli ob semina ex quibus constant permanent lenti. Quare duri admodū & siccati, vt vetusti & inutiles sunt reijciendi.

IN TROCHISCOS
Ex Charabe Mesuęi.

FRAGOSVS.

COgnoui medicos qui maluerunt è Gręcis monumentis, horum Trochiscorum cõpositionem depromere, prę stantiorem arbitrantes. Et idcirco Galeni verba de ijs referam 7. de compositione per locos. cap. 4. Psyllij mundi drach. xlv. iridis Illyricæ, mastiches, ramentorum succini

Pastilli ex succino Galeni.

ſuccini, croci, ſingulorum drach. 30. opij drach. 15. Cæterùm Meſuæi cõpoſitionem, multorum annorum experimentis efficaciſsimam comperimus, ad copioſos ſanguinis fluxꝰ cohibendos. Gummi igitur, corallium & ſimilia vſtionem requirentia, ad magnitudinem orobi cõfringuntur ac fictili tecta, dum vſus poſtulat, aſſantur, donec albeſcant, & in puluerem redigi poſsint. Modum autẽ conformandi Trochiſcos cum muccagine pſyllij, docuit Galenus, ſequẽtibus verbis: Pſyllium in aquam calidam cõiectum macerari ſinito, atq; vbi viſcoſum ac glutinoſum de ſe in aquam depoſuerit, liquorem exprimito, & cum eo pharmacum pręparato, in paſtillos, ipſum cogẽdo. Pſyllij quantitas Galeno eſt drachmarũ quadraginta quinque, aquę verò ſextarij tres. Sextarius verò pendet vncias menſurales viginti.

Quantitas liquoris pro muccagine.

IN TROCHISCOS EX GALLIA MOS Chata Nicolai.

FRAGOSVS.

QVamuis multiplex Galliarum ſit diſcrimen, Officinarum noſtrarum vſus, duas potiſsimum retinuit, alteram ſcilicet ex Meſuæo, ſecundam ex Nicolao. Errant tamen qui vncias quatuor olei ſambucini immiſcent huic confectioni, iuxta vulgares Nicolai codices, nã ea quantitate, medicamentum liquidum & penitus humidum euadet, & non ſub trochiſcorum forma. Errant ſecundo quòd prædictam olei quantitatem accipientes, cõpoſitionem exurunt, oleum ad medietatem conſumẽdo. Sed aduerte quod Nicolaꝰ olei

Sambucini pondus conueniens prę-ſcripſit. ſ. quartam partem vnciæ vnius. Etenim ſi quatuor vncias voluiſſet, primo [vt illi mos eſt] vncias poneret, deinde numerum aſsignaret.

In eo quod attinet ad illa que leguntur in eadẽ confectione, hoc eſt, olei
„ Sambucini bulliti & colati ad me-
„ dietatem deinde miſce cum ſpecie-
„ bus iſtis bene tritis etc, aduerte [vt notauit quidam noſtri temporis autor Luſitanus] viſum eſſe Nicolai exemplar manu ſcriptum caracteribus longobardicis & inauratis exaratum atque depictum, quod ex inſtructa bibliotecha Mathiæ Vngarię Regis illius, qui Ioannem ex Monte regio ephemeridum ſcriptorẽ, multis auxit honoribus & diuitiis, prodierat, inquo ita ad verbum hęc legebãtur,
„ olei Sambucini cocti, & bulliant ad
„ medietatẽ cùm ſpeciebus iſtis bene

tritis

tritis. ex qua lectione satis cõstat, locum hunc apud Nicolaum Præpositum deprauatum esse Typographi vitio. sic igitur deinceps legere oportet, Et postquá fuerint exiccati Trochisci, terătur subtilissimè, & misceantur cum quarta parte vnciæ vnius olei Sambacini cocti, & bulliant ad mediĕtatẽ, cum speciebus istis bene tritis, Quę lectio veritati consonat optatoq́; huius cõpositionis scopo. Hallucinantur deniq́; qui falsi vocabuli similitudine Sambacinũ & Sambucinum oleum idẽ esse existimant, Zambach enim vel Sambac est apud Arabes quod jessemin vel jazmin vocamus, ex cuius floribus oleum paratur pro hac cõfectione. Sit igitur (vt notat Foesius) oleum Sambacinum purum, & sordium expers: non sambucinum, vt malè in vulgatis Nicolai codicibus legitur: pro quo etiam perperam ebuli oleum apud Myre-

psum habetur, Antidoto. 424.

In Trochiscos de Rosis, de Spodio, de Berberis.

FRAGOSVS.

EX singulis propositorũ nominũ Trochiscis plures adducit Mesuæus descriptiones, quarum primę semper sunt eligendæ vt nobiliores, idq; ex communi ferè omnium con sensu.

Trochiscus Andronius.

R. *Cytinorum, drachmas x.*
Aluminis, drachmas iiij.
Calchanti, drachmas xij.
Myrrhæ, drachmas iiij.
Thuris. Aristolochiæ. Gallæ, singulorum, drachmas viij.
Salis Ammoniaci, drachmas iij.
Fiat puluis, diluatur cum passo aut oxycrato.

FRAGOSVS.

SIc à Galeno ex Asclepiade describitur lib. 5. de cõpositione pharmac. per genera. cap. 12. quem vellem paratũ seruari in Officinis ad vsum chirurgorum: est quippe vlceribus recentibus antiquatis efficax valde, sanguinisq; profluuio ex erosione & alijs medetur, Galen. autore. 5. & 6. & 14. Methodi.

DE OLEIS ANImaduersiones.

PRÆFATIO.

PRiusquam oleorum peculiarem scripturam aggrediar, id in genenere de oleo dicendũ, quod absolutè & simpliciter positũ aut scriptũ, ex oliuarũ baccis expressũ intelligitur, reliqua per translationem, quemadmodum Galen. 2. simplicium, cap. 7. Oleũ absolutè quid.

ac libro.6.euidenter docuit:

Oleũ abſolute quid.

Olea ex multis aromatis vel alijs medicamentis compoſita, vnguenta veteribus nuncupabantur, vt conſtat apud Galenum lib.6. de ſimplicium facultatibus.

Oleorũ duratio.

Operantur olea donec rancida fiant, vt inquit Serapio tractatu.7. de Antidotis cap.34. vnde ante id tempus ſeruari poſſunt. Poſtea verò ab officina propellãtur, cum potius nocere quàm iuuare ſint apta.

Quamobrem quæ cicius corrumpuntur, vt ſeſaminum vel amigdalinum, non antea elici debent quàm vſus ſit neceſſari9, idq; in parua quãtitate. ſecus de alijs quæ ex fructibus ſtipticis parantur, vt ex Lentiſco & Myrto, aut quæ ex odoratis eliciuntur, hęc enim (odorata inquam) per ſex menſes durant, aſtringẽtia verò & ſtiptica, per integrum annum ſeruari poſſunt.

In Oleum Rosatum Galeni.

FRAGOSVS.

PLeriq; Nicolaum Præpositũ imitantur in rosacei præparatione, nec tamẽ errãt si rosas in duplici vase coquere oporteret. Oleum enim quod ex floribus constat, aliud diu insolatur, aliud pauco tempore: nullum tamen cum floribus coctionem tolerat, imo nec solem ęque omnes: quia flores subtiles prompte difflantur, & sic eorum virtus euanescit; idcirco ij diuturnum aerem non ferunt, nec vllam coctionem, vt lilia, cheyri, sambuci. Qui vero validam odoris vim possident oleo mersa, oleum reddunt insolatu tenuius magisque vtile, sicut quod ex rosis paratur. Atqui, ex Galeni doctrina lib. 4. cap. 15. de Sanitate tuenda, flo-

res macerari debent in oleorũm con
fectionibus, coctio autem euitanda,
„ cuius verba hæc ſunt, Nonnulli diu
„ macerari, tum flores, tum ſemina
„ non ferentes, partim ea præcoque-
„ re in oleo coguntur, partim aquam
„ inijcere vtique qui cautiores ſunt,
„ quo videlicet nec torreantur quæ
„ ſunt iniecta, nec oleum vſtione odo-
„ re referat. Qui vero his magis ſunt
„ curioſi, in duplicibus vaſis coquũt.
„ hoc fit cum in lebete in quo ſit aqua
„ feruens inſeritur exiguum vaſcu-
„ lum in quod fundi oleum debet. Id
„ quod ſane & nos facimus, non ta-
„ men ad ſemina flores vê coquen-
„ dos, quippe hac coctione minime
„ egemus, propterea quod ea diu ma-
ceramus, &c. Speciatim tamen de
oleo roſaceo ſcribens Galenus li-
bro. 2. cap. 1. & libro. 3. cap. 1. de
compoſitione pharmacorum ſecun-
dum locos, & libro. 2. de compoſi-
tio-

tione medicamentorum per genera cáp. 3. idipsum annotauit dicens,
„ Memineris autem quod bonum sem-
„ per rosaceum dico in quo plurimæ
„ rosæ maceratæ sint. Cęterùm cùm
non definiat Galenus quantitates, nec tempus macerationis, Ætio subscribemus sermone primo Te-
„ trabibli primæ, vbi ait, Rosaceum
„ oleum sic pręparatur: Accipitur
„ floris rosarum rubrarum exun-
„ guium, & per diem ac noctem,
„ siccatarum quadrans, olei sexta-
„ rius vnus: Rosis iniectis, os vasis
„ occludere oportet intrinsecus lin-
„ teola forinsecus pellicula, propter imbres repentinos, & insolare ad dies quadraginta, atq; ita excolatū reponere Rosas aliquatenus siccare primò cōsueuerunt multi, vt odorē syncerioré efficatioréq; relinquant, moniti ex Theophrastro, lib. 6. de plantarum causis cap. 23.

Rosæ quare siccā-tur parūper ꝑ vnguēto rū cō-fectionibus.

Oleũ rosatũ completũ & incompletũ.

Verum duobus modis pärari, vnũ completum ex oleo communi aut ſeſamino & roſis maturis, alterum in oleo Omphacino & roſis adſtrictis, rude & incompletum, notius eſt quá vt noſtra egeat demonſtratione.

In Oleum Violarum Meſuęi.

FRAGOSVS.

NOn parum eſt cõtentionis apud noſtros pharmacopolas, quid in tellegerit Meſuæus in oleo violaceo, per oleum viride cùm ait: Et modus
„ operationis eius eſt ſicut olei roſati,
„ excepto quod debet fieri cum oleo
„ viridi aut amigdalino, aut ſeſamino. Sunt enim qui per oleum viride, recens & completum intelligant, alij immaturum, quod Omphacinum vocant. Sed verè ſecundum intentio

nem

nem Mesuæi confici debet violaceũ cum oleo ex Oliuis immaturis vel omphacino. Nam si modus operationis eius est sicut olei rosati, excepto quod debet fieri cum oleo viridi, & oleum rosatum communiter fit cum completo, Violaceum igitur fieri debet cum Omphacino, aliàs nulla esset differentia.

Secũdo, quia ipse Mesuæus se ipsum exponit capite proprio de violis dicẽs, Et melius oleum earum est, „ cuius fundamentum est oleum Om- „ phacinum aut Amigdalinum. „

Tertio, quia oleum Sesaminum vel amigdalinũ quæ pro viridi substituit Mesuęus, astringentis etiam sunt facultatis ex Galeni sententia, libro. 6. simplicium capite de oleo, vbi ait: Pugnant cum istis myrtinũ & sesaminum, tum quod astringãt, „ tum quod crassarum sint partium. „ Et inferius de Amigdalino inquit, „

" Amigdalinum porrò amaritatem
" exuperantem poſsidet, cæterûm cu-
" iuſdam etiam aſtrictionis eſt parti-
" ceps.

Quartò, quia licet vſus olei viola-
cei ſit ad leniendum, non ſolum non
nocet aſtrictio ex parte olei om-
phacini, verum prodeſt ad penetra-
tionem vbi fuerit mediocris, Gale-
no ipſo teſtãte libro. 3. de ſimplicium
facultatibus.

His omnibus accedit Pauli Ægi-
netæ teſtimonium, qui cum oleo
Omphacino, ſuũ violaceum parat.

Cæterùm qui Nicolaum ſequun-
tur, in olei violacei confectura, ex tra
litem ſunt, cùm ex oleo dulci fieri in
ſinuet, ſimiliter Arnaldus, & inter
recentiores Gręcos, Ætius.

In Oleum Chamęmelinum.

FRAGOSVS.

HOc oleum Galeno maximè celebratum. 3. ſimplicium, cap. 9. ſine ponderis certitudine & abſque florum delectu componi ſolet. Conuenit igitur imitari Actuarium & Nicolaum Myrepſicũ qui accipiunt florũ vncias ij. olei dulcis libram j. Aduertẽdum etiã quod partes albæ ambientes capitulũ luteum, ſunt reijciẽdę ex Pauli & Actuarij ſcriptis. Pauli verba lib. 7. cap. 20. ſic habẽt,

„ Chamęmeli floris ſine albis foliolis
„ marceſcentis per diẽ noctemq; vnã,
„ olei ſextarius Italicus. vaſe lintheo
„ ſimplici contecto vt perſpiret, inſo-
„ latur, idq; diebus quadraginta, inde
„ ſecure hoc percolatum repones.

Verba Actuarij. 6. lib. Methodi ſunt quę ſequntur,

„ Chamęmeli florẽ ſine
„ candidis foliolis ſextantem, id eſt vn-
„ cias ij. in olei libra, vitreo vaſe lin-
„ theo cooperto quadraginta dies in-
ſolato.

Naſci-

Naſcitur in campeſtribus quoddã chamęmeli parui genus cũ capitulis nudis & abſq; foliolis albis(quæ frigidiora ſunt,quam huius olei temperamento cõueniat)quod quidem nõ negauerim cõmodum eſſe ad huius olei compoſituram.

In Oleum Lumbricorum.

FRAGOSVS.

GVido Cauliacenſis libro. 3. ſuæ Chirurgiæ cap.de inciſione neruorum, vnguentum adducit ex vermibus,à quo olei lumbricorum cõficiendi rationem elicimus, recipiẽdo lumbricorum terreſtrium lotorũ cum vino vncias, vj. olei librã vnã. Cæterùm quod oleum roſaceum accipiendum hîc ſit,teſtatur Ætius ſermone.2. Tetrabibli primæ, cap.168. „ de terræ inteſtinis vbi ait, At vero

in rosaceo cocta aurium dolores sa- „
nant oleo calido infuso, oportet au- „
tem terræ intestinorum vncias sex „
esse, & rosacei libram vnam. „

Accedit ratio, nam cùm hoc oleũ ad neruos corroborandum & dolores in articulis sedandos inuentũ sit, præstantius erit ex rosaceo confectũ quàm ex communi, mediocri astrictione ex parte rosæ nonnihil iuuãte ad penetrationẽ, vt superius ex Galeno suasimus.

Lauantur in vino lumbrici, deinde immittuntur in oleum, & cum vini vncijs, ij. coquantur in duplici vase ad vini consumptionem, colatum repone.

In Oleum Laurinum Mesuęi.

FRAGOSVS.

CAueãt nostri pharmacopolæ ne ob baccharum viridium inopiã hoc

" hoc oleum aliunde aduectum, adul-
" terinum tamen nec bene paratum
" emant, sed potius legitimum requi-
" rant ex insulis Fortunatis, vbi Lauri
copiosissime proueniunt.

In oleum Vulpinum Mesuei.

FRAGOSVS.

MAgna est inter autores dissensio circa vulpium præparationem, pro huius olei confectura. Sunt enim qui integram viuamq; vulpē in oleo coquendam esse malint contra Mesuæi institutum, quòd legerint apud Galenum libro simpliciũ, cap. 47. multos viuas iniecisse, Auicenna etiam, 2. canone cap. 740. dicente, oleum eius in quo viua decoquitur esse valde fortius. ducuntur similiter aliorum animalium similitudine (lumbricorum videlicet, ac scor-

pionum, quæ integra cum interaneis in oleis decoqũtur. Præter id quod intestinis adipis copiam subesse arguunt, quæ non parui momenti est ad ipsius olei efficaciam. Alij contra â Mesuęi dogmate non discedentes vulpem coqũt interaneis exemptis, de quorũ numero est Nicolaus Alexãdrinus cap. 745. Bernardus Dessenius (haud scio quo numine afflatus) recẽter mactatam vulpem & cũ ipsis interioribus, in oleo abundanti coquendam præcipit. In hac scriptorum discordantia, visum est nobis Mesuæi scriptis adhęrere, quum pręsertim Galenus vtrãq; viam aggrediẽdi, libertatem reliquerit. Neq; rationi consonum opinor, excrementa & ipsorũ receptacula, simul cum reliqua carne decoquere, vtpote superuacua & immunda, & quæ fortassis possint obtundere actionẽ medicamenti. Nec nostræ sentẽtiæ refra-

fragatur Auicenna, is enim non comparat oleum viuę vulpis cum oleo mortuæ, ſed oleum eius cum aqua decoctionis ipſius, de qua paulò ante loquebatur. Inferiꝰ vero de oleo vulpino ſimpliciter docens, Et quádoq; ait, coquitur in oleo viua, & quandoq; coquitur in ipſo decollata, & quęcumq; ambarum adminiſtretur, ceſſauit illud quod eſt in iuncturis. Nec obſtat inſuper aliorum animalium ſimilitudo, quæ integra in oleis ebullire ſolẽt, nam prę ſui paruitate vix poſſunt exenterari, perinde ac exiguæ radices, quæ totę cum medullis aſſumuntur, quamuis aliàs excorticari ipſas oporteret. Si demum adipis interaneis hęrentis aliquid ſit (quod ad rem multum facere videatur) licebit cuiq; detrahere.

Cęterùm circa aquæ quantitatem Braſſauoli dogma recipiendum cenſeo, vt tãtum aquæ imponatur, quá-

tum

tum cõmode posit ebullire, dissolui, & optime consumi: vulpes verò contundenda est, vt ab ossibus medulla dissiliat. Sed quia ex his quædã sunt maiores, nonnullæ minores, interdumq; coguntur pharmacopolæ antiquam vulpem & duriorem accipere (ad quod multa opus est aquæ consumptione) hæc regula obseruetur, vt cum viderint vulpis membra esse dissoluta, aqua addatur vt penitus dissoluantur, & totum pingue eliquescat.

In Oleum de Ben.

FRAGOSVS.

MAnardus in annotationib9 Mesuæi, vertit in dubiũ an oleum de Ben, è nucleo exprimi debeat, an è putamine, nam Theophrastus ait Vnguentarios vti putamine fructus

contuſo. At ex Galeni cenſura lib. 6. de ſimplicium medicamentorum facultatibus, oleum hoc (balaninũ appellatum) ex carne nucleorum exprimi debet. id quod ex Dioſcoride colligitur dicente, conſimili modo fieri balaninũ & amigdalinum. Nec credibile eſt poſſe hoc oleum ex ſolis putaminibus extrahi, quanquam diligenter admodum comprimãtur prælo, arida enim ſunt, & omni prorſus humore carentia.

In Oleum Maſtichinum Meſuęi.

FRAGOSVS.

EX duabus huius olei deſcriptionibus apud Meſuæum, poſterior in vſum accipiatur quia præſtantior.

Hoc tamen loco monendus eſt lector (vt notat Bernardus Deſſenius) cor-

corruptam eſſe ſcripturam quę habet (in alio vncias quatuor) & appoſitam à librario quopiam, alioqui enim minor eſſet vini quantitas pro iuſta compoſitione: cuius etiam ſententiæ fuit Arnaldus Villanouanus.

Fieri debet cum roſaceo completo, nam quamuis Paulus Omphacinum apponat, non tamē exponit ad quæ valeat ſuum oleum, præter id quod ſemper roſaceum cum oleo parat Omphacino. At Meſuęus valere inquit ad leniendum apoſtemata dura, & ſtomachi duritiem, & ſedandum dolores, ad quæ roſaceum completum eſt accomodatius. Accedit quod nuſquā Meſuęus de oleo roſaceo abſolute ſcribēs, aliud à completo intellegit, nam quum illi opus eſt incōpleto ſiue Omphacino, ipſe deſcribit aperte, vt in Cerato infrigidante Galeni, & in alijs.

Regula in oleis coquēdis cū succis.

Pro huius olei vinum recipientis confectura, animaduertant Myropolę inexperti, vt quoties in oleis arte parandis, vinum siue succus recipitur, is leui coctione absumi debet, quod sic intelligitur, nam si guttulas aliquot ex vase oleum ac succum habente spatha in ignem coniÿcias, nõ crepitãt, neq; flammę repugnãt: secus fit succo nondum consumpto, quamobrem diutius coquendum, donec rursus eodē periculo facto, quod modò diximus consequamur.

In Oleum Rutaceum Mesuęi.

FRAGOSVS.

EX syluestri seu montana ruta fit efficatius hoc oleum, domestica enim cibis magis expetitur, vt inquit Dioscorides. Sumantur autē folia molliuscula parumq; siccata, viridia

ridia enim ex crementoſo ſucco abũ dant.

Paratur (autore Meſuæo) ſicut Myrtinũ, id quod intelligẽdum venit, non vt fiat cum omphacino, ſed quantum admodum conficiendi: fieri enim oportet cum oleo dulci vt multi ex recentioribus annotarunt, rutacei enim olei viseſt calefaciens, aperiens, & diſcutiens.

In Oleum Abſynthij Arñaldi Villanouani.

FRAGOSVS.

SI Dioſcoridem atq; alios non cõtemnẽdi nominis autores ſpectes, ferè ſemper vni parti florũ ſiue herbarum, tres olei admixtas inuenies, quos ſecutus ſimiliter in præſenti facies, niſi malis certũ aliquem doctorẽ imitari, qualis eſt Arnaldus à Vil-

lànoua in suo Antidotario, vbi de
„ huius olei descriptione sic ait: Mit-
„ tatur libra. j. florum vel foliorum
„ Absynthij non maritimi recentis
„ in vase vitreato, & super impone
„ olei loti vel alterius libras iiij. & stet
„ ad Solem obturando bene quadra-
„ ginta diebus postea cola, & mini-
„ stra. & si vis conficere cum oleo se-
„ samino, tunc lenit duritiem, & si vis
„ fac citius in duplici vase.

Oleum de Capparibus ex Luminari maiori.

R. Corticum radicis capparũ, drachmas viij.
Iridis. Agnicasti. Tamarisci, añ. drachmas iiij.
Olei communis, lib. ij.
Vini, uncias iiij.

Bul-

Bulliant omnia ad uini consumptionem, deinde colentur.

FRAGOSVS.

QVamuis nemo veterum huiusmodi olei meminerit, sed fiat ex Luminari maiori; rebus tamen constat pro splene à veteribus, & Galeno imprimis commendatis libro. 2. ad Glauconem, & 13. Methodi. Foesius scolopendrium addit, & acetum vini loco ponit. Bernardus Dessennius cypero, ruta, & sconlopendrio cum vino & aceto compositionem auget, Fit in duplo vase vt alia multa.

Oleum Magistrale simplex pro vulneribus.

R. *Terebinthinæ communis, librã. j.*
Olei communis vetustißimi, libras ij. semis.

Bulliant ſimul lento igne in vaſe fictili vitroſo & operculato vſq; ad vnius horæ medietatē, paulatim ſpumam detrahendo, deinde ab igne remotis & tepidis, miſce

Pulueris thuris clariſsimi, vncias ij.

Myrrhæ electæ, vnciam j.

Bulliant iterum lento igne per tempus quartæ partis horæ, continuo agitando & vaſe obturato. Demum remoueātur ab igne & ſtragulis cooperiantur donec frigeſcant, poſtea colentur, & oleum ad vſum ſeruetur.

FRAGOSVS.

HÆc eſt legitima olei deſcriptio quam iuſſu Regij Senatus retexit vxor ſutoris coriarij coram doctore Ioāne Gutterrio à Sanctāder, Philippi.2.regis Archiatro, ob rariſſimasq; ſui animi dotes, eximiā virtutem,

tutẽ, & ſingularẽ doctrinã nũquam ſatis laudato. Id itaq; cõpoſuit prædicta mulier aſtantibus Didaco Burgenſi pharmacopola Regio, & Damiano à Roxas ſcriba. die 8. Martij anno à natiuitate Chriſti. 1566.

Oleum Apparicij de Zuuia ad vulnera.

℞. Hyperici floris, vncias viij.
Radicum Valerianæ. Cardui benedicti, añ. vncias iiij.
Tritici mundi, vncias v.
Contundantur mediocriter & macerentur per diem & noctẽ in libris, iij. vini albi odoriferi, & ſequenti die miſce
Olei antiqui & electi, libras iij.
In nouam ollam eamq; fictilẽ & operculo probe contectam repoſita, bulliãt ſimul lento igne ad cõſumptionẽ vini

& aliarum humiditatũ, ſemper agitando ne herbæ uaſis fundo hæreãt, facta expreſsione & colatura olei, adde
Terebinthinæ abietinæ, lib. ij.
Bulliant hæc duo lento igne in uaſe uitreato probe obturato per ſpaciũ quartæ partis unius horæ, ſemotis ab igne parumq́; tepefactis, inijce (ſpathula uoluendo)
Pulueris thuris optimi, uncias viij.
Iterum ponantur ſuper lentum ignem denuo agitando & ferueant per tempus quartæ partis horæ. Poſtea obturetur ſufficienter ſtragulis, ne uirtus reſoluatur, & cum frigeſcat, ſeruetur ad uſum.

FRAGOSVS.

HÆc eſt ſimiliter vera olei Apparitij de Zuuia compoſitio, quam anno à Chriſti ortu 1567. vndecima die

die Martij reuelauit eiusdē vxor, iussu Regij ac suppremi senatus in ædibus doctoris de la Gasca consiliarij cui res commissa fuit: & ipsa composuit oleum, astantibus doctore Sancti Petri in Curijs pro Pincia procuratore, & Didaco Burgensi pharmacopola Regis.

Cæterùm vtriusq; olei mētionem fecimus in posteriori Chirurgiæ editione: quantamq́; vim habeant in curandis vulneribus (si tamen quis dextrè ijs vtatur) satis aperuimus. Primo modo paratum est maximè simplex, atque ita sanè componi in frequenti vsu suaserim, vtpote â nobis multis experimentis comprobatum, altero tamen & compositiori non neglecto, præsertim pro diuitibus & curiosis.

Oleum de Scorpionibus Matthioli Senensis.

R Ineunte mense Maio (quo tempore confici debet) olei communis centum annorum, sin minus sui temporis vetustissimi, lib. iij.

Foliorum hyperici virentis, Manipul. iij.

Oleum in vas vitreum duplæ à contento capacitatis imponatur, in hypericum aliquantulum antea contusum infundatur, deinde vas cera & membrana obturetur, & mediũ in tenuissimam arenam condatur, loco vbi tota die insolari possit, atq; inibi sinatur ad decimũ vel duodecimũ diem vsq;. Quo exacto tempore mergatur vas in calẽtis aquæ balneo ad viginti quatuor horas: mox oleum ab herba exprimatur. Hoc facto.

R. hyperici. Chamædryos. Calaminthe. Cardui benedicti, sing. Manip. j.

Quæ

Quæ omnia prius diligenter contusa oleo admisceantur, ac subinde vas in prædictum mergatur balneum tribus cõtinuis diebus. Extrahatur deinde, & ab incoctis herbis exprimatur. Posthæc.

R. Florum hyperici Manipulos iij. à caulibus probe repurgentur, & contusi in prædictum oleum infundãtur, ac in idem balneum per triduum reponatur. Post id tempus eximãtur, & vt prius exprimantur, Idem fiat ter, aut quater, vsque dum oleum sanguineum colorem referat. His peractis sumatur hypericum, quod iam defloruerit, & ab eius cacumine grana illa viridia excerpantur, quæ hordeaceis granis similia deprehenduntur, in quibus semen continetur. Ex ijs itaq; tres cõfertim manipuli decerpantur qui po-

ſtea tuſi, & vino meraco albo aliquã-tulum perfuſi in oleum prædictum in-fundantur, & cum eodẽ vitro, in are-na ſepulto, octo diebus coutinuis inſo-lentur. Quo tempore tranſacto tridui ſpacio in balneum immittantur, poſt colentur, & modo prædicto exprimã-tur: tertio, aut quarto ſimiliter dictum ſemen in oleo macerari debet, donec id obſcuri ſangunis colorem repreſentet.

Adhæc

℞. Scordij recentis. Calaminthæ. Cẽ-taurij minoris. Cardui benedicti. Ver-benacæ. Dictamni Cretenſis, ſingulo-rum Manip. ſemis.

Fundantur omnia, merganturin oleũ prædictum & vas in balneum iterũ imponatur per biduum continuũ, dein colentur, & exprimantur vt ſupra.

Poſtea

℞. Ze-

R. Zedoariæ. Radicum dictamni albi. Gentianæ. Tormentillæ. Aristolochiæ rotundæ, singulorum drach. iij.
Scordij, Manip. j.
Tundantur item omnia, infundãtur, & immittantur in balneũ, ibiq; permaneant tribus diebus continuis: colentur deinde, & exprimantur. Infundãtur denuo
Styracis calamiti. Lasseris, cuiusque drachmas vj.
Baccharum iuniperi, drachmas iiij.
Melanthij, drachmas ij.
Caßiæ odoratæ, drachmas ix.
Iunci odorati. Cyperi, singulo. drachmam, semissem
Santalorum alborum, vnciã semissẽ
Tundãtur omnia (vt pluries de alijs dictum est) & in idem oleum infundantur, & per triduum continuum in bal-

balneum macerentur, demum colentur, & exprimantur, modo quo ante dictũ est. Postremo adsint oportet trecenti scorpiones uiui diebus canicularibus collecti. Ij in uase uitreo conclusi, cineribus calidis superponantur, & cum eos præ calore sudare, atq; irasci constet, omne iam dictum oleum calidum superinijciatur. Nec tamen id adeò feruens sit, ut uas disrumpat. Obturato statim uasis ore in balneũ tribus continuis diebus contineatur: deinde coletur, & exprimatur. Proiectis interea scorpionibus, rursum in oleũ infundantur

Rhabarbari laudatißimi. Myrrhæ uulgaris. Aloes hepaticæ, singulorũ drachmæ iij.

Nardi indici, drachmæ ij.

Croci, drachma j.

Theriacæ

Theriacæ electæ. Mithridatij boni, cuiusq; unciam semissem.

Quæ ex his tundenda sunt, terantur, mox ultimo infundantur in oleum, quod per triduum cõtinuum continea tur in balneo. Quo facto oleum non amplius percoletur, sed deinceps recondatur, perinde ac Opobalsamum.

FRAGOSVS.

OLeum de scorpionibus dupliciter paratur apud Mesuæũ, quodam enim est simplex ex oleo amigdalarum amararũ & scorpionibus confectum, aliud compositum ex di ctis & quibusdã aromatis multo efficatius, quod etiam refertur à Rhaze. 9. ad Almansoré, capite de lapide renum & vesicæ. Quæ descriptio nõ displicet, tametsi primam vsus retinuerit. Paratum est etiam nostro tẽ pore magis compositum, multoq; ar

tificiosius Andreæ Matthioli industria, commentarijs suis in præfationem libri. 6. Dioscoridis, peculiari experimento. Hoc enim pulsibus extrinsecus patentibus illitum, nempe temporũ, manuum ac pedum, quinetiam extimæ cordis parti ad sinistram mammillam, repetita alternis tribus horis illinitione, efficacissime succurrit omnibus venenis per os sumptis, quę tamen ex erodentium genere non fuerint, similiter viperarum, & cuiusque venenati animalis morsibus singulari auxilio est. Et vt ipse inquit libro. 2. cap. de scorpionibus, maximè pręstat cum in homines pestilentia sęuit: quippe quòd nõ modo peste infectos iuuet, sed & sanos præseruet, Additq; Manardus, ex sola inunctione aliquos liberatos, qui sæuissima biberant venena. Præstat deniq; ad omnes interaneorum vermes, omnesq; dolores mulcet ex

Vires oleide scorpionibus Matthioli.

flatu

flatu vel ex frigore genitos, presertim ventriculi, coli, ac vteri, sepissimeq; vsu venit apud nos in febribus malignis & léticularibus siue (vt vulgo dicitur) de Tauardillo.

Cæterùm hîc audiẽdi non sunt, qui Hyperici semen tertio aut quarto similiter in oleo macerandum donec id obscuri sanguinis colorem representet, octo diebus continuis insolant, nam etsi Matthiolus dicat tertio aut quarto semen Hyperici similiter vt prius in oleum persundendum, noluit tamen insolari octo cõtinuis diebus, vt de tribus eiusdẽ manipulis antea monuerat, nisi quis fotasse orationis contextum ignorans, genuinum sensum peruertat.

Oleum Balsami Factitij.

℞ *Myrrhæ. Aloes. Spicæ nardi. Sãguinis draconis. Thuris. Mumiæ.*

Opopanacis. Bdellij. Carpobalsami. Ammoniaci. Sarcocollæ. Croci. Mastiches. Gummi arabici. Styracis liquidæ, añ. drachmas ij.
Ladani. Succi castorei, añ. drachmas ij. semis.
Moschi, drach. j. semissem.
Terebinthinæ pondus omnium.
Trita misceantur & destillentur.

FRAGOSVS.

PEtrus de Ebano cap. de cordis affectibus, huiꝰ Balsami descriptionem docuit, cuius etiam Iacobus Syluius meminit in annotationibus super Mesuæi distinctionem de oleis, id quod veri Opobalsami loco miscendum esse ait, Theriacæ, Mithridato, Diacurcumę & Aureę Alexandrinę. Matthiolus in commentarijs libri. 1. super Dioscoridem cap. de Balsa-

Balſamo, aliam huius olei conficiendi rationem ſcriptis mandauit: quo multi ex recentioribus cùm ſe Opobalſamo deſtitutos cõſpiciunt, illud artificio mirabili compoſuerũt. Ná ex vnica deſtillatione, diuerſis temporibus, fluit aqua, oleum, & Balſamum, quæ mirificè varijs morborũ generibus ſuccurrunt.

DE VNGVENTIS. Animaduerſiones.

PRÆFATIO.

PLinius libro. 13. cap. 1. inter laudatiſsima atque etiam honeſtiſsima Romanæ vitæ bona numerauit vnguẽta, quo nomine Græcis ſolum vocabantur olea compoſita ex aromatibus calore ignis aut Solis in eá formam redacta, vt his facile vti poſſent ad vngendum. Arabes verò ſub

Vnguẽta Græcisque dicebãtur.

vnguenti vocabulo, Cerata Græcorũ, Malagmata, & ex Emplastris nõ nulla complectantur. Cognominari solent vt plurimum ab inuentoribus & à rebus ingredientibus.

Vnguẽtorũ ꝓbatio.

Probãtur odore, vt si ea oleant, ex quibus fiant: siquidem odores in oleo seruantur, ac per eos vnguenta, iucũdiora reddũtur. Aromata quę vehementer fragrãt, nouissimo loco addi debent vnguentis. Reliqua etiã quæ misceri solent vt herbę, metallica ac terrea, exquisitissime teruntur. Si tamen virides sint herbæ, humore maceratæ coquuntur & exprimuntur. Postea earum expressio, cum reliquis ingredientibus ad sui compositionem coquitur. Liquores vero siccati, gummi ac resinę teruntur, vel pistillo calidiore soluta (si opus sit) alijs iungũtur. Cera semper cũ oleo primo liquatur, mox ab igne inter refrigerandũ, continua motione ducitur.

citur. Verùm quis ceræ cum oleo in vnguentis modus esse debeat, absolutè determinari nequit, nam ęstate plus ceræ, hyeme minus requiritur. Paulus lib. 7. cap. 24. in fine, Quod „ si vnguina (inquit) quę Græci à leuã „ da lassitudine acopa appellant, con- „ ficere constitueris, oleum ceræ qua- „ druplum immittes: at si liquidũ Ce- „ ratum, vt in fracturis præparamus, „ duplicatum. Si medicamẽtum quod „ Emplastri figuram habeat efficere „ cogitauerimus, portionem olei cerę „ ęqualem miscebimus, si aer ambiens „ moderatus extiterit: at si cerà vetus „ aut squalida, aer frigidus fuerit, oleũ „ paulò copiosius quâm cera erit: quẽ- „ admodum & si cera pinguis, aer exi „ stat calidus, paulò minor olei portio „ erit, paulum autẽ hoc, medij in vtrã „ libet partẽ excessus, duodecima erit „ portio, etenim vndecim & tredecim „ olei vncias, cerę libræ admiscebis. „

Vnguento rũ repositio. Vnguenta Plinio autore lib. 13. cap. 2. & 7. in alabastris tutissime reponuntur. Possunt insuper pyxydibus lapideis, siliceis & stanneis excipi.

Duratio vnguētorum. Durant ex Serapione tract. 7. cap. 34. per annum integrum.

In vnguentum Rosaceum Mesuęi.

FRAGOSVS.

ERrant qui pro huius vnguēti cō fectione sex partes olei amigdalini ad vnam axunxiæ porcinæ inijciunt, vt in vulgaribus Mesuæi co dicibus legi solet, sic enim nō vnguē tum, sed linimētum potius & id valde liquidum conficeretur. Oportet igitur secūdum ipsius rei veritatem sextam partem intelligere.

Nec minus errant qui oleum amigdalarum dulcium omnino à com-

poſitione auferunt ne vnguentum ranceſcat, hanc enim noxam ſubter fugient, ſi aliquam totius vnguenti abſque oleo confecti partem in vaſe paruo reponant, ibidem immiſſo oleo conueniente.

Vnguentum refrigerans Galeni.

R. *Ceræ albæ vnciam vnam.*
Olei roſati Omphacini vncias quatuor.
Oleum multoties bene lauetur aqua fontana, tandem conquaſſetur aceto albo claro, pauco, & in vſum reponatur.

FRAGOSVS.

MEminit Galenus huius vnguẽti (ſeu vt alijs placet Cerati albi) libro. 1. de ſimplicium facultatibus,

&libro. 6. de ſanitate tuenda, ſed ex profeſſo lib. 10. de Methodo medendi cap. 9. vbi ait, Incipiam autem ab eo medicamine quod omnium quæ humectent, ac refrigerent, eſt ſimplicisſimum quo etiam aduerſus eryſipelata vtor, & phlegmonas in pudendis vtiq; inter initia, priuſquam depaſcens aliqua ſubindicetur putredo. Debebit autem ad id præparata eſſe cera quam optima, & elota. Sanè optima fuerit, vel alba Pontica, vel quæ ex Atticis ſit fauis. Eſto autem & roſaceum, quod ex oleo ſit â nonnullis vocato Omphacino, ab alijs crudo, quodq; citra ſalem ſit cõfectum, Cum vti voles, ambo miſta liquantur in vaſe duplici. Factoq́ue liquido Cerato (cuiuſmodi ſcilicet erit quod triplum aut quadruplum ad ceram roſaceũ habet) poſtquam ipſum fuerit refrigeratũ, miſcetor ei paulatim tantum aquę quã-
tum

tum in se, dum cum ea mollitur, ac- „
cipere possit. Expedit autem & ce- „
ratum ipsum prius admodū esse re- „
frigeratum, atq; etiam quæ huic mi- „
scebitur aquam esse frigidissimam. „
Abunde autem ceratum refrigera- „
bis si cum modice coiuit, totum vas „
in quo continetur, in aquam frigi- „
dissimā dimittas. Quod si aceti quo- „
que admodum tenuis ac clari pau- „
lulū adijcere velis, vtiq; magis tum „
refrigerans, tum humectans medi- „
camentum efficies. Hactenus Gale- „
nus. „

Vnguentum Populeum Nicolai Alexandrini.

℞. *Oculorum siue germinum Populi librasquatuor.*

Foliorum hyosciami, Solatri. Cimarum rubi. Semperuiuæ. Radicis Bardanæ Cotyledonis. Lactucarū. Vio-

larum

larum ana vncias vj.

Axunxiæ porcinæ recentis, libras vj. vel quantum sufficit.

Axunxiam cum reliquis misce diligenter, & octo dies fermentētur, nono ad lentū ignem tenui vino coquātur, deinde per sacculum colentur abiectisq; herbis, nocte integra dimittatur liquor. mane quicquid coagulatum supernatauerit, vase vnguentario reconde.

FRAGOSVS.

VIsum est nobis genuinam huius vnguenti cōpositionem ex Alexandrino potius quàm ex Præposito transponere: quem cōstat ab illo suam scripturam mala fide transcripsisse.

Non est tamen assentiēdum ijs qui ex fructu Populi albæ præsens vnguentum conficiunt, siquidem apud Græ-

Gręcos autores, vbiq; egyros, hoc est, nigra legitur.

Hîc etiam est annotãdum quod in nostra regione, Oculi populi mense Martio colligũtur, solanũ verò æstatis tempore: qua de causa ad id tempus obseruandum est vnguentũ alijs ammixtum, vt docuit Syluius.

Animaduertant quoq; pharmacopolę, ne decepti foliorum & fructuũ similitudine, pro Solano hortẽsi Vitem syluestrem colligant, quæ Alga liua vulgo dicitur, & in hortis etiam frequẽter prouenit. hæc etenim procerius assurgit, & arboribus conuoluitur, facultate verò & gustu acris & mordax censetur, ipsiusq; vuę semper à maturitate rubescũt: Solanum contra humilior est planta, refrigerandi naturam sortita, cuius grana vt plurimum in maturitate nigrescunt, quamuis fulua aliquando conspiciantur. Alga liua.

Vn-

Vnguentum Dialthea Nicolai Alexandrini.

℞. *Aquæ libras xiiij.*
Radicis altheæ libras iiij.
Seminum lini. Fænugreci. Ceræ añ. libras ij.
Olei libras viij.
Scillæ. Colophoniæ. Resinæ añ. libr. j.
Terebinthinæ. Galbani. Gummi hederæ añ. vncias iiij.
Radices & semina per triduũ aquæ infunde, quarto die lento igne in vase æneo stagnato, ad consumptionem aquæ decoque & fortiter per linteolum cola. Deinde in succi libris iiij. oleum funde, mox ad illius consumptionem coque. Iterum cola, post cerã adde, & liquefactis gummi, postremo colophoniæ puluerem ac resinæ. Repone ad vsum.

FRAGOSVS.

NIcolaus Myrepſus vnguẽto 49. ex Nicolao Alexãdrino ſcribẽs, quartam partem doſi ſubtraxit, Prępoſitus verò mediam. Omnes tamẽ eandem cõpoſitionem pingũt. Hinc pharmacopolas admoneo, ne vulgaribus quorundam Diſpẽſatorijs ducti, eam ſimplicius parent, relictis ſcilicet gummis:

Galbanum diſſoluatur cum Mucilaginibus & oleo, & non in aceto vt in alijs compoſitionibus fieri cõſueuit. Et quod hoc ſit ad mentem autoris, conſtat ex viribus quas vnguento tribuit dicẽs, Valet proprie ad do „ lorẽ pectoris ex frigiditate & pleu- „ reſi, & ſuper pectus inunctum ſanat „ omnia loca infrigidata, & deſicca- „ ta calefacit, mollificat & humectat. „ vnde conſtat acetum non eſſe commiſcendum medicamento, eſt enim

frigi-

frigidum & ſiccum, habéſq; vim reprimendi, autore Galeno libro. 1. de ſimplicium medicamentorum facultatibus.

In vnguentum albũ Rhazis.

FRAGOSVS.

AVtor eſt Rhazius lib. 9. diuiſionum cap. 136. de aduſtione ignis,
„ dicens, Volo quod vnguentum albũ
„ ſit id quod factum eſt ex cera, & ce-
„ ruſſa, & oleo roſaceo, & non de pluribus. Sed quoniam non præſcribit certam quantitatem olei & ceruſſæ, viſum eſt nobis pares vtriuſq; portiones inijcere, ceruſſę, ſcilicet & olei. Anutius Foeſius R. cerę albę vnciam j. ceruſſæ in aqua roſarum lotæ vncias ij. olei roſacei vncias iiij. ſed erit minus exiccans. Alij adijciunt lithargirium, camphorã & albumi-

bumina ouorum, neutiquã tamen à Rhazis ſcriptis diſcedendum, niſi aliquis medicus aliter velit.

Vnguentum Baſilicum Guidonis.

R Picis nigræ. Reſinæ. Ceræ. Seui taurini. Olei, ana quãtum vis, fundantur & fiat vnguentum.

FRAGOSVS.

AVtor eſt Guido Cauliacus tractatu. 7. cap. de medicinis regenerantibus carnem, quem præ alijs ſequntur Chirurgi, nam quamuis Cornelius Celſus libro. 5. cap. 19. & Galenus libro. 1. de Elemẽtis cap. 10. & 3. de compoſitione pharmacorũ partium, Cõmentario de natura humana & lib. 2. ad Glauconẽ, Baſilicũ Tetrapharmacũ deſcribãt ex paribꝰ

Tetrā pharmacū vnguē tum. portionibus, ceræ, picis, resinæ & sevi taurini aut vitulini, nihilominus tamen, Guidonis imitatione oleum addetur vsitato nobis vnguento, vt melius concoquat & pus moueat in vlceribus: ad quod semper Græci & posteriores hoc remedium vsurparunt pręcipue. Qua de re Basilicum magnum Mesuęi, ex thure & myrrha cōpositum, ab vsu recessit, vtpote carni gignendę aptius.

Caueant tamē nostri tēporis pharmacopolę, ne vnguentū hoc absq; pice nigra conficiant, colorem pallidū requirentes, vt vulgaribus potius, quâm ipsius rei veritati satisfaciant.

Vnguentum Gumielemi Conciliatoris.

R. *Resinæ vncias ij.*
Ceræ, vncias iij.
Olei mastichini, vncias ij.

Gum-

Gummielemi, drachmas vj.
Thuris. Bdellij, añ. drachmas iiij.
Fiat vnguentum.

FRAGOSVS.

SVb hac forma composuit Petrus Apponensis (Cōciliator appellatus) differentia 181. Cęterùm quamuis hoc tempore obscura sit Gummielemi origo (cùm non satis constet an sit lachryma Oleę Æthiopicæ vt Matthiolus perpetua memoria dignissimus annotauit) facultas tamē eius apud medicos vulnerarios conspicua est, adeò vt præstantissimum ex eo paretur medicamentum, pro capitis vulneribus & caluariæ fracturis.

Vnguentum ex Pompholyge Guidonis de Cauliaco.

R. Olei rosacei. Ceræ albæ, añ. vncias v.

Succi granorum rubeorũ solatri, vncias iiij.

Cerussæ lotæ, vncias ij.

Plumbi vsti & loti. Pompholygos, añ. vnciam j.

Thuris, vnciam semissem.

Facto vnguento cum oleo & cera, reliqua in descensu ab igne in mortario misceantur, & fiat vnguentum.

FRAGOSVS.

OMnia fermè vnguenta Chirurgicis operibus destinata, & vsu medicorũ ac Officinarũ recepta, Guidone Cauliaco, sua ætate præstãtissimo chirurgo, desumuntur. Ex quibus etiã est vnguẽtũ Põpholygis siue de tuCia, cuius meminit tracta. 7. cap. de Medicinis cicatrizatiuis.

Suc-

Succus in huius vnguenti confectura absumi non debet, vt constat ex verbis autoris, & ex modo componendi, neq; enim æquum est, perdere vnguenti vim (quam potissimam obtinet ex succo ad vlcera cancrosa vbi feruor aliquis est) vt eiusdem cōgruētem formam & diuturnitatem lucremur. Vnde sequitur perperá facere qui oleum rosaceum, ex granis aut succo solatri confectum seruant, ad vnguenti compositionem.

Vnguentum ex plumbo Leonardi à Bertapalia.

R. *Plumbi vsti, vncias ij.*
Lithargirij, vncias ij.
Cerussæ. Antimonij, an̄. vnciam j.
Olei rosacei quantum sufficit, fiat vnguentum.

FRAGOSVS.

SEquimur Leonardum Bertapa-liam (alias Prędapaleam) Paduanum Chirurgum.

Plūbi vſtio. Plumbum vri debet ex Dioſcoride libro. 5. cap. proprio, ſcilicet interpoſito ſulphure, inter plumbi laminas.

Nec audiendi ſunt Myropolæ, qui ceram huic miſcent vnguento, nam & id eſt præter autoris intẽtionem, & contra vnguenti vſum, refrigerantis ſcilicet & exiccantis facultatis.

Vnguentum ex Minio Petri de Argelata.

R. *Minij, drachmam j.*
Olei roſacei, drachmas ij.
Miſce omnia & bulliant lento igne ad olei conſumptionem.

FRAGOSVS.

Fieri etiam ſolet aliud (& verius) vnguentum, eiuſdē nominis non tamen tantæ virtutis in exiccando, cuius forma hæc eſt.

R. Minij leuiſsime triti, vncias ij.
Olei roſati. Olei myrtini, añ. vncias ij.
Ceræ albæ, vnciam ſemiſſem.
Coque lento igne & fiat vnguētum.

At verò primū ſub linimēti forma, ſimplicius ac efficatius in conſolidandis vlceribus componēdum ſuadeo, cuius autor eſt Petrus de Argelata (vel de Largelata, vel de La cerlata Bononienſis medicus & Chirurgus, cap. de Phlegmone, & Leonardus de Bertapalia cap. de Medicinis conſolidatiuis.

In Vnguentum ex Lithargirio Meſuęi.

FRAGOSVS.

ERrant qui hoc vnguentum cum cerussa conficiunt decoquendo ferè ad solidam consistentiam, neq; enim est tantæ infrigidationis, quanta ex ipso requiritur. Fiat igitur ex Mesuæo sub nomine vnguenti Triapharmaci vbi ait, Accipe lithargirij triti sicut alcohol partem vnam, & funde super ipsum nunc oleum nūc acetum, & teratur & adequetur, & proprie quantum sufficit. Hanc formam sequitur Guido tractatu.7. de Antidotis vulnerū, capite de Medicinis cicatrizatiuis, sed clarius Christophorus de Honestis ipsius Mesuæi interpres: qui quātitates simplicium sub hac serie describit.

Tria-pharmacū vnguē-tum.

R. Lithargirij triti sicut alcohol, vncias iij.

Aceti, vnciam semissem.

Olei rosacei quantū sufficit, fiat vn-

guentum in mortario absque cera, & lithargirium lauetur cum aqua rosata.

Vnguentum mediç confectionis Magistrale.

R. *Terebinthinæ, vncias vj.*
Ceræ albæ, vncias iiij.
Olei rosati, vncias iij.
Mellis rosati colati, vncias ij.
Resinæ, vnciam j. semissem.
Masticis. Thuris, añ. Unciã semisse.
Fiat vñguentum.

FRAGOSVS.

FErdinandus à Sepulueda in suo Manipulo Medicinarum distinctione. 12. magistraliter fieri ait prædictum vnguentum pro vsu Chirurgorũ. Nomen accepisse videtur, quoniam hæc compositio seruat medio-

critatem inter vnguentum Basilicũ quod paucioribus constat simplicibus, & inter Aureum quod pluribꝰ; aut à mediocritate effectꝰ, neq; enim tãtum coquit vt Basilicum, nec adeò incarnat vt Aureum, sed vtrũq; mediocriter pręstat. Atqui ista nihil ad rem. In vulgaribus pręnominati autoris codicibus ex anno 1550. mendosa reperitur descriptio cũ exigua terebinthinæ dosi: quare dictæ acquiescendum.

In Vnguentum ex Calce Guidonis.

FRAGOSVS.

FIt ex Guidone Cauliaco tractatu. 7. de Medicinis cicatrizatiuis, qui transtulit ex Auicenna libro. 4. fen. 4. tractatus. 2. cap. 14.

R. Calcis viuæ lauatæ septies in

aqua frigida, donec amiſſerit acuitatẽ quãtũ volueris, & cũ oleo roſaceo ſufficiẽti ducẽdo in mortario fiat vnguẽtũ. Gale. lib. 6. Methodi curatiuæ cap. 2. calcis lotionem docet his verbis: Lauatur optime per ęſtatẽ ſub ęſtu Caniculæ. Quod ſi bis ter ve eã laueris, vtilius medicamen efficies. Et. 9. ſimplicium, ſi lauetur (inquit) in aqua ſuam mordacitatem exuit & ſine morſu reſiccat. Ac ſi bis terq; aut amplius abluta fuerit, plane mordacitatis expers redditur.

Calcis ablutio

Vnguentum Apoſtolorum Guidonis.

R. *Ceræ albæ. Reſinæ. Ammoniaci, añ. drachmas xiiij.*
Opopanacis. Viridis æris, añ. drachmas iij.
Ariſtolochiæ rotundæ. Thuris, añ. drachmas vj.

Myr-

Myrrhæ. Galbani, añ. drach. iiij.
Bdellij. drachmas vj.
Lithargirij. drachmas ix.
Olei communis libras ij.
Dissoluantur gummi in aceto, & misceantur cum lithargirio cum oleo decocto, & addatur cera & resina liquefacta, & coquantur quousq; incipiat gutta coagulari. Et in deponendo ab igne, misceantur pulueres, & in fine viride æris ponatur, & fiat vnguentum.

FRAGOSVS.

MEminit huius Auicenna lib. 5. summa. 1. tractatus. 11. de vnguentis, & libro 4. fen. 3. tractatu. 2. cap. 10. de cura scrofularum cùm in-
" quit: Et iam inuenimus vnguentum
" apostolorum quod factum fuit pro
" discipulis Christi, esse magnæ im-
pres-

pressionis vel sanationis in scrofu- „
lis magnis perniciosis, eruptis vel vl „
ceratis, sed cum facilitate & lenitate. „
Nos tamen qui vt plurimum Guidonem Cauliacensem in vnguẽtis Chirurgicis imitandum proposuimus, ipsius dictionem exarauimus tracta "
tu. 7. capite de Mũdificatiuis & mo- "
do mundificandi, à quo nõ multum "
discrepat emplastrum Veneris Ætio inscriptum libro. 13. cap. 14. vnde cõiectura ducor inde vnguẽtum suum formasse Guidonem, aut ipsum Auicennam. Recedit verò ab Auicenna Guido, ille quippe terebinthinã habet, florem ęris & aristolochiam lõgam, hic autem terebinthinã omisit, & pro flore æris viride ęris, id est æruginem, melius posuit, & eiusdem drachmas iij. similiter & opopanacis: aristolochiam etiam non lõgam sed rotũdam declarauit. Caueant in hoc loco pharmacopęi, ne pondus

ceræ

ceræ augeant ad vnguenti consisten tiam, sic enim fit vt non tantum ab autore recedant, verumetiam medicaméti actionem hebetent, cuius vi vlcera sordida absterguntur: siquidem Galeno testante.1.de compositione per Locos cap.4, Manifestum
„ est vehementem ipsorum vim per
„ ammistionem imbecilliorum frági.

Vnguentum Aureum Guidonis.

R. *Ceræ vncias v.*
Resinæ, quar. j.
Terebinthinæ, libram j.
Mellis quar. semis.
Mastiches. Thuris. Sarcocollæ. Myrrhæ. Aloes. Croci, añ. drachmas ij.
Fiat vnguentum.

FRAGOSVS.

GVido Cauliacensis lib. 7. cap. de Medicinis incarnatiuis, Mesuęo acce-

acceptum fert hoc vnguentum, ſed quamuis vt aliquantulum ſimul abſtergat, nonnihil fateatur de melle addidiſſe, nihilominus in multis alijs diſcordant vt intuenti erit in comperto: Aureum verò à colore & precio dicitur, vulnera enim tuto & ſalubriter glutinat in mollioribus corporibus, nec multũ calidis. Quã rẽ, non aduertentes indocti chirurgi & qui nullam ſumũt ex natura partiũ & temperamenti indicationẽ, à frequenti vſu relegant, quòd interdum, non modo vlcera nõ implere ſed ſordidiora fieri repererint.

Vnguentum Aegyptiacum Guidonis.

℞. *Mellis libram j.*
Aceti libram ſemiſſem.
Floris æris vnciam j.
Aluminis vnciam ſemiſſem.

Co-

Coquantur ad ignem donec spissentur & rub. efficiatur.

FRAGOSVS.

NOmen traxisse videtur, vel quia ex Ægypto ad nos eius cognitio prima deuenerit (nam Plinio autore lib.13.cap. 3. hæc terrarũ omniũ accomodatissima vnguẽtis) vel quia illic frequẽtatum ac mire laudatum fieri consueuit. Sunt etiã qui vnguẽtum ex melle vocant, quòd ex quatuor simplicibus, plus mellis accipiatur. Diuersum est autem Ægyptiacum istud ab his quæ describit Galenus libro 3. de compositione per genera, & ab Ægyptia Andromachi quam integrè describit Hollerius libro.3.de materia Chirurgica. Quodammodo tamen adumbratam videtur ex libro.3. Methodi, & præcipue ex Ætio libro.14.cap.32.de Abscessibus.

In

In vnguentum Agrippa Nicolai Prępositi.

FRAGOSVS.

TRia hoc loco animaduersione digna reperio, primum circa ceræ dosim, alterum de ebulo, tertium de oleo. Nam Lumen Apothecariorũ cerę albæ vncias quinq; assignat, Præpositus verò quindecim: vnde alterutro modo, vel nimis liquidũ, vel durissimum consistet. Quare censeo Nicolaum Alexandrinum consulendum cap. 995. qui ceræ tantum sumit, quantum ad vnguenti compositionem suffecerit.

Præterea Lumen Maius in pręsenti vnguento, ebuli drachmas duas corruptè pro vncijs præscripsit.

Quod ad oleum lētiscinum aut cõmune attinet, magis accedendũ existimo ijs qui album oleum accipiũt,

ſiquidem lentiſcinum non eam vim poſsidet in ſubducenda aluo, emolliendis tumoribus & vrina cienda, quę oleo candido veteri & completo natura tribuit experientiæ coniuncta.

Succidis radix.

Radicem ſuccidis (exponentibus multis) eſſe cucumerem aſininũ de quo in vnguento Arthanitę Meſuęi fit mentio & in vnguento Aragon Prępoſiti, nemině latere puto, quãuis non poſsim in animum inducere, hanc vocem Arabicam eſſe, quia nec Serapio, nec Auicenna in ſimplicibus ea vſi ſint.

Vnguentũ Reprimens ſiue Defenſiuum ex Bolo Magiſtrale.

R. *Olei maſticini. Olei roſacei. Olei cydoniorum, ſingulorum, vncias iij.*

San-

Santalorum rubrorum, unciam semissem.
Boli Armenici, unciam unam.
Ceræ albæ quod sufficit.
Fiat unguentum, cui additur parum aceti rosacei quod in oleis consumatur.

FRAGOSVS.

SVnt qui hoc vnguentum Defensiuum vulgo dictum in hunc modum componát, Boli Armeniæ, sanguinis Draconis, terræ sigillatæ, singulorum vncias duas, olei rosacei libram vnam, ceræ vncias quatuor, aceti quod satis est, misceētur ad formam vnguenti mollis. Cæterùm testificari possum omnibus, lõgo tempore primum in vsum vertisse felicisime, procurandis vulneribus, vt latius in nostro Chirurgicorum erotematum volumine monstrauimus.

Vnguentum Citrinum Officinarum.

R. Boracis aut Chrysocollæ drach. ij. Camphoræ drachmam vnam. Coralli albi unciã semissem. Amiãti, Vmbilici marini. Tragacanthæ. Amyli. Crystali. Antali. Dentali, Thuris albi. Nitri. singulorum drachmas iij.

Marmoris albi puri drachmas ij.

Cerussæ præparatæ ex dracontio, unciam j.

Cerussæ alterius præparatæ ex plumbo uncias vj.

Adipis suilli recentis salis expertis & puri libram j.

Saui caprilli unciã unam & semiße.

Adipis gallinacei unciam unam.

Terantur omnia simul excepta borace in mortario in tenuißimum pulue-

rem, adipes & sæuum simul eliquentur duplici uase. Eliquatis & per tenue linteum colatis trita omnia inijciantur, & probe rudicula subigantur, subacta imponātur citrio uno aut duobus aut pluribus & coquātur ebullitione una, dein rursus in lebetem cōijciantur, & addatur illis borax seorsum tenuissime trita. subacta probe reponantur in uase.

FRAGOSVS:

VNguentum Citreum siue Citrinum officinarum, non à colore vt alia nomen accepit, sed à citro in cuius cauitate coquitur, aut quia (vt quibusdam placet) succum duorum aut plurium citreorum malorum recipere soleat. Anutius Foesius tribuit pręsentem descriptionem Alexandrino: ego potius Myrepso, nu-

mero Vnguentorum 42. addito tamen cum Præposito ſeuo caprillo, & adipe gallinaceo. Quantum vero diſcordet ab illis Nicolai Alexandrini compoſitio cap. 1039. lector ipſe verificabit. Nicolai codices vulgati perperam legunt Amenti dulcis pro Amianto lapide, de quo vide Dioſcoridem libro. 5. Vmbilicos marinos Barbari medici Belliculos nominãt. Sunt autem lapilli [ex illorum tradi tione] exigui & cãdidi, in litore maris reperti, vmbilicum hominis referentes, & abſtergendi facultate prȩditi, qui ad nos afferuntur hodie. Antali & Dentali ſunt lapidum nomina (vt barbaricæ familiæ autores tradũt) eiuſdem cum priore facultatis. Mattheus Syluaticus oſſa alba velut caninos dentes longos, intro perforatos & inanes dicit, inueniriq; inter profũdi maris lapides. Antalum quoq; dum frangitur venulas in longum

Vmbilic9 marinus. Belliculi.

Antali. Dentali.

gum protensas ostendere aiunt, Dentalum vero denti assimilari. Alij potius esse è cōcharum quàm lapidum genere melius credūt, ac proinde neminem errare cum illis censeo, si in eorum locum putamina imbricata varieq́; corrugata & concaua reponantur; quibus Hispanica litora abūdant, suggerente vicino mari. Dentale enim Plinio lib. 9. cap. 36. buccinum vocatum esse videtur, Antale autem purpuram. Cerussę ex dracōtio preparationem lege apud Platearium in expositione super Nicolaū Præpositū. Damnāda hic est nostrorum pharmacopolarum negligētia, qui alienis laboribus malaq́; fide pro suis interdū fruuntur, emplastra, vnguenta, variasq́; medicamentorū cōfectiones aliunde petentes: aut quòd proprium laborē recusent, aut quòd ipsa rerum (quas frequenter versare oportet) ignorantia detineantur.

In vnguentum Pleuriticum.

FRAGOSVS.

PRo ſedando lateris dolore ex inflammatione membranæ coſtarũ pectoris, haberi ſolet in vſu Officinarum vnguentum Pleureſis vocatum, ad cuius genuinam deſcriptionem obtinendã, conſules Meſuæum tractatu de ęgritudinibus pectoris & pulmonis in ſermone aquæ cicerum, cuius verba ſunt, Sabor rex Medorum, Deſcriptio vnguenti ſedantis dolorem & lenientis ſputum.

℞. Olei violati, vncias ij.

Ceræ, vnciam ſemiſſem.

Adipis anatis. Adipis gallinæ, añ. drachmas v.

Hyſſopi humidæ, drachmas viij.

Butyri ouium loti ſæpe in aqua hordei, drachmas iiij.

Muſcillaginis ſeminis lini. Muſcil-

laginis altheę, añ. drachmas x. „
Fiat vnguentum bonum & exper- „
tum. Et si materia compactior fuerit, pone pro oleo violato, oleum de lilio.

In vnguentum Cordiale vocatum.

FRAGOSVS.

NEc deest Officinis, huius nominis vnguentum: pro cuius confectura insequi oportebit Antoniũ Guainerium cap. 13. sui Antidotarij vbi ait, Vnguentum cordiale frigi- „
dum, quod mirabiliter opitulatur ca „
lori febrili, & iuuat ad curandũ om- „
nes febres, & maximè si applicetur „
post vniuersales & debitas purga- „
tiones, „
R. Olei nenupharis citrini, drachmas iij.

Pulueris florum citrinorum nenupharis, drachmas ij.

Santalorum rubeorum. Seminis accetosę. Coralli rubri, añ. scrupul. j.

Margaritarum nouarum. Ossis de corde cerui, añ. scrupul. semis.

Camphorę, grana iij.

Misce omnia puluerizando, & cum modico ceræ nouæ ablutæ in aqua rosarum, vel in aqua nenupharis citrini, fiat vnguentum de quo vngatur regio cordis ante pastum, & ante accessionem febris per horam, & est res mirabilis.

In Vnguentum Martianum Pręposíti.

FRAGOSVS.

HActenus in vsum venit Vnguentum Martianũ Nicolai, nil aliud veri aut certi continens pręter nomen.

men. Nam neque in ſimplicium numero conueniunt ſatis autores, neq; in ipſorum doſi, neque in herbarum (quę plurimę ſunt) exacta notitia. Accedit quod nullam methodū pręſefert, plantęq́; non niſi in diuerſis temporibus colligi poſſunt, quum neq; in eodem loco aut tempore naſcantur, debeantq́; recenter ad vnguenti confecturam reponi. His de cauſſis viſum eſt trāſponere aliud vnguentum eiuſdem nominis ex Nicolao Alexandrino c.994. quod paruū poteris vocare, eſt enim magis methodicum & paratu facilius, ob idq; in vſum reuocandum cenſemus. Fit autem ſic.

R. Foliorum lauri, vncias iij.
Rutæ, libras ij. ſemiſſem.
Amaraci, libras ij.
Ros marini, libr. j. ſemiſsem.
Foliorum myrti, libram j.
Ebuli. Balſamitæ. Ocimi, ſingulorum

rum, vncias vj.
Butyri, vncias v.
Medullæ ceruinæ. Adipis vrsi. Adipis gallinæ, añ. vncias iiij.
Masliches, vncias iij.
Thuris, vncias ij. semissem.
Olei Nardini, vnciam j.
Olei communis & cerę quantũ sufficit.

In Vnguentum Rubrum Magistrale.

FRAGOSVS.

Fit ex puluere rubro Ioannis Vigonij, vnde nomen sumpsit sub hac forma.
R. Olei rosacei. Lithargirij, añ. vncias iij.
Pulueris Ioãnis de Vigo, vnciam j. fiat vnguentum.

Vnguentum Deopilatiuum Hepatis.

R. Suc-

R Succi apij. Succi fœniculi. Succi absynthij. Succi petroselini. Succi enduiuiæ. Succi cichorij, añ. vncias iiij.
Vini albi. Aceti, añ. vncias ij. semissem.
Olei communis, vncias xij.
Olei amigdalarum amararum, vncias vj.
Bulliant simul ad consumptionẽ succorum, & cum cera fiat vnguentum, cui adde santali rubri, unciam i.
Spica. Spodij., añ. drachmas ij.

FRAGOSVS.

GRauiter errant (me iudice) qui huic Hepatis vnguento, oleum amigdalarum dulcium immiſcent, nam Galenus libro. 6. de ſimplicium medicamentorum facultatibus cap. de amigdalis, Amigdala, inquit, quæ „
quidẽ palam amara ſunt, extenuãdi „

vim

vim poſsident. Quim & quod per accidens facultatem item habeant ab obſtructione liberandi, & ipſum ſupra demonſtratum eſt, & experientia monſtrat. Nam in iecore craſſorum viſcoſorumq; humorum in extremis vaſis impactorum obſtructiones, abunde expurgant expediuntque.

Vnguentum Deopilatiuum Splenis.

R. *Succi Apij. Succi petroſelini, añ. vncias iij.*
Agnicaſti pulueris, vncias ij.
Aceti albi, vnciam j. ſemiſſem.
Olei de Capparibus. Olei irini. Olei amigdalarum amararum, añ. vncias viij.
Radicis capparorum. Corticũ Tamariſci. Scolopendriæ, añ. drach. iij.

Squi-

Squinanti, drachmam vnam semissem.

Coquantur olea cum succis & Agnocasto ad consumptionem succorum, & colaturæ adde ceræ quantum sufficiat, fiat vnguentum addendo reliqua.

In Vnguentum Resumptiuum.

FRAGOSVS.

Fiat ex Ferdinando à Sepulueda distinctione duodecima de Vnguentis, quod Bernardino Gordonio in hunc modum tribuit.

R. Olei amigdalarum dulciũ. Olei seminis cucurbitæ, an. vnciam j.

Olei nenupharis. Olei violarum, añ. vnciam semissem.

Axunxiæ gallinæ recentis pluries

lotæ

lotæ cum aqua frigida. Butyri loti ſępe, añ. vnciam j. ſemiſſem.
Lactis mulieris nuper mulſi, vnciam j.
Cerę albę quantum ſufficit.

Vnguentum Comitiſſę Varignanę.

R. *Corticum medianorum caſtanearum. Corticum glandium & arboris eius. Myrtillorum. Caudæ equinæ. Gallarum. Corticum fabarũ. Acinorum vuarum. Sorborum ſiccorum & immaturorum. Meſpilorum immaturorum. Foliorum prunorum ſylueſtrium. Radicum chelidoniæ añ. partes æquales, alij ſeſquuntiam.*
Terãtur craßiuſcule, coquantur aqua plantaginis perfecte, & colentur. Accipe poſt ceræ quantumuis (alij vn-
cias

cias octo) eam dissolue oleo myrtino (id est cum libris ij. & dimidia) ac nouies laua prædicta aqua, renouando semper eandem singulis vicibus.

Deinde R. ecipe

Corticũ castanearum glandiũ, & arboris eius. Gallarum, añ. partem unam (alij vnciam vnam).

Cineris ossium cruris bouis. Seminum myrtillorum. Acinorum uuarum, añ. partem mediã (alij semũciam). Fiat puluis subtilissimus. R. huius pulueris partes ij.

Trochiscorum ex charabe partem j. (alij vnciam j.) cum cera supra scripta misceantur, & adde.

Olei myrtini loti. Olei mastiches non loti, singulorũ quantitatem sufficientem, formeturq; unguentum, quo renes & pectem ungantur.

FRAGOSVS.

PRimus autor istius vnguenti & qui sua industria id comperisse testatur, fuit Guilielmus Varignana tract.16.cap.4.de retentione mẽstruorum, & exiccatione vteri, vbi
„ sic ait, Ego vero in restrictione men
„ struorum mirabilem habeo experiẽ
„ tiã cum hoc vnguento, quod propria
„ industria inueni propter Comitissã
„ commatrem nostrã. Ipsa enim iam
„ inceperat abortire, & sanguis &
„ aqua in magna quantitate eggressa
„ fuerant, perunxit ergo se semel ipso
„ & sanata est, & ob hoc vocaui ipsum
„ vnguentum Comitissæ, & post mo-
„ dum pluries & pluries ex eo sanaui:
„ & si ex eo renes inungantur vsq; ad
„ dorsum sistit hæmorrhoidas.

Animaduertẽdum est in hoc loco, quod hoc vnguentum ingreditur fructus cortex medius, letus, ac pu-

niceus

niceus (qui extremũ echinum & intimam tunicam distinguit.

Reliqua simplicia per se innotescunt.

DE EMPLASTRIS Animaduersiones.

PRÆFATIO.

EX remedijs quibus nostri tempo ris medici exterius vti cõsuescũt, sunt etiam (præter enarrata iam Vnguenta) Cerata & Emplastra. Hæc autem ex oleo & cera antiqui componebant, vt Paulus testatur lib. 7. cap. 17. ad finem, Si liquidũ (inquit) „ Ceratum præparamus, cerę duplica „ tum. Si Emplastrum efficere cogita- „ uerimus, portio olei & ceræ ęqualis „ esse debet, in moderato aere ambien „ te, aut si cera vetusta & sicca, aer fri- „ gidus oleum paulo copiosius quàm „

„ cera erit: contra ſi cera recens & pin
„ guis, aer calidus, paulò oleum minus
„ erit, ac ceræ plus. Quę verba deſumpta videntur ex Galeno libro 4. de compoſitione per genera in medicamento ex Euphorbio. Hoc tempore reſinam inſuper, terebinthinam, ſuccos, liquores, gummi, adipes, aromata, metallica, & plantarũ plures partes recipiunt. vnde fit vt cerę modus certus nequeat prę ſcribi. Veteres etiam (vt inquit Celſus libro 5. cap. 17.) Emplaſtra ex metallicis cõflata, Cataplaſmata vocabant. Arabes ſub vnguenti vocabulo Cerata Græcorum, Malagmata & ex Emplaſtris nonnulla etiam complectuntur, non tamen coquębant ea cõſiſtentia: qua Græci. Apud nos verò Ceratum eſt medicamentũ conſiſtentia ferè medium inter Vnguenta & Emplaſtra. Propria Emplaſtri forma eſt quãdo ingredientia ita in maſſas (quæ Ga-

Cera-tũ qd.

leno Magdaliæ, vulgo Magdaliones dicuntur) ſunt coacta, vt eo modo per ſe impònantur, aut in Cataplaſmatis figuram reduci poſsint, aut additis liquoribus ſoluantur. Ea verò coquebantur, donec manus amplius non inficerent, & Arabibus recentioribusq́; Cerota nūcupantur. Emplaſtrorum vſus, Galeno autore, 5. per Locos, cap. 7. in illorum gratiá eſt, qui illitiones recuſant, quoniam neq; ſudoribus obortis deffluūt, neq; reſiccata cutem circuntendunt.

Emplaſtri forma

Emplaſtrorū coctio qualis.

Emplaſtrorū vſus.

Quod ad trituram attinet, arida omnia in Emplaſtris tenuiſsimè cōteri debent frequentius, vt in corporum profundum ſubire queant. Demum quæ huic præfatiunculę defuerint in Emplaſtrorum apparatu deſcribendo, prę̨ter Paulū, copioſiſsimè etiam Iacobus Syluius lib. 2. ac 3. de medicamentorum præparatione expoſuit.

Tritura Emplaſtrorum.

In Emplastrum ex Meliloto Mesuęi.

FRAGOSVS.

NEmo (quod viderim) è Gręcis autoribus explicauit quæ pars Meliloti in vsum Medicinæ sit eligēda, folia, aut radices, caulis, an flores, aut corniculа, aut semen. Id tamen docuit Serapio inter Arabes cap. 18. de simplicibus ex plantis dicens, Et quod de ipsa administratur,
„ sunt illæ vaginæ cum eo quod est in
„ eis ex granis.

Pulueres in hoc Emplastro subtiliter cōterantur ad Galeni mentem libro 3. de compositione medicamentorum secundū genera cap. 9. de Emplastris ex herbis aut radicibus, non tamen sic tenuiter teri debent, vti in alijs fieri consueuit, hoc enim medicamentum efficacius operatur cum

sub-

ſubſtãcia aliquantũ mediocri, quam cũ tenuiſsimâ quæ facilè reſoluitur. Atq; idipſum obſeruandum in Emplaſtro ex baccis Lauri.

Olei vncia dimidia (vt notauit Syluius) ſufficit ad comprehendendum, inũctis manibus cum eo, tametſi autor non aſsignet quantitaté olei nardini & ſampſucini, ſed vtendi tempore oleo eſt emolliendum Emplaſtrum, euadit enim mox durius & friabile.

Poſtremò inquit, Aquę decoctionis foenugreci quod ſufficit ad infũdendum, gummi ſcilicet & reliqua quę macerari conuenit, vt elicitur ex Iſopi Ceroto deſcriptione Philagrij. Cęterùm, quum decocti quantitatem non diffiniuerit, cõſuetum eſt liquorem ſupereminere per duos digitos, ijs quæ macerari ſolent, vt colligitur ex confectione alia Teſticulorum vulpis apud eundem autoré,

Confectio Almezereõ. similiterq; obseruandum in confectione Almezereon eiusdem Mesuæi.

In Emplastrum Diapalma.

FRAGOSVS.

GAleno libro. 1. de compositione medicamentorũ per genera c.6. Emplastrum phoenicinum aut ex Chalcitide confectum dicitur, Mesuæus verò vnguentũ Palmeum appellauit. Guidoni tractatu. 7. de Antidotis vulnerum cap. 6. Diapalma nuncupatur.

In more hactenus positum est vt loco ramorum palmæ recentium, cannæ rami assumantur (Guidone testante) quibus tanquam rudicula mouentur ingredientia pro Emplastri confectura. At verò conuenientius cẽsemus Myrti aut Salicis, Vlmi vẽ ramos eligere, similib9 palmę

præditos viribus, vt in succedaneorum tractatu demonstrauimus. Talesq́; recenter excisi sint pridie hyeme, æstate eodem die quo pharmacum conficitur, alioqui prius auulsi succũ amittunt. Sed vt pro ramo palmæ recenti inijciẽdo ipsi emplastro inter coquendum, succum foliorum cannæ vnciæ vnius quantitate substituunt multi ex recentiorum quorũdã testimonio, ita nos Myrti aut Salicis succum inijciendum monemus.

Vstio chalcitidis in Diapalma ansit necessaria.

* Chalcitis vrenda hic est ex Galeni censura libro. 9. de simplicium medicamentorum facultatibus dicentis, Vstum hoc medicamen minus quidem mordicat, cęterùm non minus desiccat: sed & adstrictiònis nõ parũ remittit. Itaq; vnde quaq; melior est chalcitis vsta quàm quę nõ vsta est. ,,
Verum operepretium est animaduertere vrendam sic esse, vt colore cinerea maneat, non flaua: id quod nõ

ſolum voluit Galenus in ijs quæ per os aſſumuntur, vt in Theriaca lib. 1. de Antidotis, verumetiam in exterius admouendis, vt conſtat libro. 1. de compoſitione medicamentorum per genera cap. 25. de candidis Emplaſtris, vbi ait, Chalcitis vſta ſit, elota, & colore cinereo, non qualẽ multi ex ijs qui vrunt eam faciunt, veluti ſi dicas ex pallido flauam.

Color emplaſtri Palmei qualis eſſe debeat.

Quod autem hoc Emplaſtrũ non flaui coloris, ſed albi particeps eſſe conueniat, autor eſt Galenus lib. 2. de compoſitione per genera cap. 3. his verbis, In ijs qui miſcentur quidem colores pertinaces vitare oportet, cuiuſmodi flaua & rufa, & nigra medicamenta obtinent. Dico autem flaua & rufa, qualia ſunt melitites, chalcitis cõbuſta, auripigmentum, ſandaracha.

Emplaſtra

Obſeruabis etiã, vt aduertit Galenus libro. 1. cap. 7. de Emplaſtris quæ

ex

ex argēti spuma pręparantur, ne co-
ctionem lignis, aut carbonibus peru-
ri incipientibus moliaris, Nā fumus
ei facile nigredinem cōciliat. Peru-
stis igitur antea carbonibus, quum
exacte ardent, tūc coctionem auspi-
care. Quod si illā per hos absolui nō
licuerit, in alio foco similimodo car-
bonibus pręparatis, cacabum super-
ponito.

quo igne sint de coquēda

Emplastrum Geminis.

℞. *Olei rosacei libram j.*
Cerussæ libram j. semissem.
Misceantur fortiter & decoquantur lento igne semper agitādo usquequo fiat emplastrum album.

FRAGOSVS.

Longè vsitatum medicis vulnera-
rijs in pharmacopoerū Officinas
ve-

venit hoc emplastrum à duobus simplicibus nomine deducto: sine certo tamen autore: quamuis memini legisse apud autorem Manipuli Medicinarũ. Ceterùm qualiter coqui debeant Emplastra vt alba euadant, docuit Galenus lib. 1. de compositione medicamẽtorum per genera cap. 5.

Emplastrum Triapharmacum Galeni.

R *Spumæ argenti partem j.*
Olei veteris. Aceti acerrimi vtriusq; partes ij. & semissem.
Coquitur tota die medicamentum, nigrumq; reddatur, & perinde ac bitumen probum splendens. Maximè siccat vlcera difficilia & fistulas.

FRAGOSVS.

SVnt nõ pauca, vt inquit Galenus libro. 1. de compositione secundũ

genera cap.7.quę potestatẽ aut nullam aut exiguam admodũ pharmaco quod præparatur simul afferunt, commoditatem vero materiæ præbent, vt Emplastri vel Cerati speciẽ referant. De horum numero est Argẽti spuma (quam lithargirium etiã vocãt) quæ nec manifeste calida est, sicut nec frigida nec humida, sed exiguam siccandi habet virtutem in primo abscessu. Ob eam igitur causam miscetur à Galeno huic Emplastro libro.1.cap.9.de composi.secundum genera: quod Triapharmacum appellauit Mesuæus distinctione vndecima inter vnguenta, diuersis tamẽ ponderibus. Galenus autem tripliciter parari docet hoc Emplastrum, per hydræleon videlicet, & oxæleõ, & per oeneleum. Officinæ tamen nostræ per oxęleum id est aquę & aceti mistionem componunt, addito lithargirio, quod diuturniori coctio-

fortando. Sed quia codicibus Latinis Vigonij defuit dosis herbarum hoc Emplastrum componentium, opus est consulere codicem eiusdem autoris vernaculo sermone scriptum, vbi legitur, ana Manipulum semis.

Quantitas vini & aquæ pro decoctione molienda, duobus digitis supereemineat rebus decoquendis, vt sępius repetitum est.

Emplastrum contra rupturam ex Guidone Cauliaco.

R. Picis naualis, vncias v.
Colophoniæ, vncias iij.
Lithargirij. Ammoniaci. Opopanacis Galbani. Bdellij. Mastiches. Terebinthinæ, an. vnciam j.
Boli Armenici. Sanguinis draconis. Gypsi. Thuris. Sarcocollæ. Aloes succotrini. Mumiæ. Aristolochiæ. Cen-

taureæ. Consolidæ vtriusq. Sumach. Berberis. Nucis cypreßi. Gallarum. Psydiæ. Vermium terrestrium, an. vncias ij.

Sanguinis humani, vnciam j.

Glutinis piscium. Visci quercini, an. vnciam j. semissem.

Pellis arietinæ coctæ cum aqua pluuiali & aceto vsq. ad dissolutionem, lib. semissem.

Dissoluantur gummi in aceto, & conficiantur omnia cum viscis liquefactis & fiat emplastrum.

FRAGOSVS.

VAriæ sunt hoc tẽpore istius Emplastri compositiones. Quidam enim ex Arnaldo parãt libro.2.c.30. de crepatura nimis confusè ac indistinctè. Alij (& potissimum circulatores) compendij causa breuissimè

componunt cum lapide hæmatite, & alijs pulueribus astrictorijs, addita terebinthina. Sectari tamen conuenit Guidonem Cauliacum tractatu 6. de Decoratione cap. de ruptura didymali vbi ait, "Emplastrum costrictiuum rupturæ in quo omnes conueniunt, est de pelle arietina, &c.

Emplastrum de Centaurea Guidonis.

℞. *Centaurij minoris. M. vj.*

Temperentur per noctem in vino albo, deinde coquantur ad consumptionem medietatis vini, & colentur, & illa colatura iterum bulliat usq; ad spißitudinem mellis, & seruetur. Et quando uolueris facere emplastrum

℞. Terebinthinæ, libram j.

Ceræ nouæ, quart. j.

Resinę

Resinæ. Thuris. Gummi arabici. Mastichis, añ. unciam j.
Vini dicti ex Centaurea, uncias iij.
Lactis mulieris, uncias ij.
Fiat emplastrum.

Emplastrum ex Betonica.

R. *Betonicæ. Centaureæ, añ. M. iij. Conquassentur, & cum vino albo bulliant & colentur, & colaturæ adde*
Terebinthinæ, libr. 5.
Resinæ, ℥. j.
Sarcocollæ, unciam j.
Ceræ, uncias ij.
Et iterum bulliant & super acetum proijciantur, & congregentur, & cum lacte malaxentur, & fiat emplastrũ.

FRAGOSVS.

VTriusq; Emplastri, pro vulneribus capitis meminit Guido Cau-

liacensis tractatu. 7. de Antidotis vulnerum cap.6.

In Emplastrum Diachylon Magnum Mesuei.

FRAGOSVS.

VT commode succus Scyllæ extrahatur statim ab eius assatione, remota panis crusta, scillá ipsam torculari comprime vt succum reddat, contusa enim, in muccaginem prius vertitur, quàm liquidi aliquid præbeat.

Gluten hîc dissolues in mucilaginibus non autem in aceto vt Galenus libro.4.de compositione per genera, & Ætius libro.8.cap.63.ad alia respicientes adscripserunt. Est enim commune præceptum, vt gummi in compositionibus dissoluantur cum liquore in ipsis reperto, nisi aliud exprimant

primant autores. Huius sentẽtię me minit Quiricus de Augustis seu Lumen Apothecariorũ super Diagragantum vbi ait, Omnes doctores cõ- „ ueniunt quod gummi debent dissol „ ui in confectionibus in quibus in- „ trant, & non conteri eo quod pulue „ rizari non possunt, & pistando vir- „ tus illorum deperditur. Quare cum „ in aliquã confectionẽ intrant, dissol- „ ui debẽt in aqua appropriata: in ista „ dissoluantur cum parum aquæ vio- „ larum, in alijs verò cum alijs aquis se „ cundum diuersas intentiones. Autor similiter libri (Modus faciendi inscripti) gluten dissoluit ad huius emplastri confecturam in mucilaginibus ipsum ingredientibus, secus enim peruerteretur medicamenti compositio.

Magnum dicitur hoc Emplastrũ sequentis respectu apud eundem Mesuæum quod Diachylon paruũ ap-

pellat, ex minoribus verò primum ante magnum descriptum in vsum reuocari debet.

In Emplastrum Diachylon Gummatum.

FRAGOSVS.

" SEruatū parabitur in Officinis, ex " Guidone Cauliaco tractatu. 7. " cap. de Mollificatione & modo mol- " lificandi vbi ait, Et qui vult addere " emplastro Diachylon magno, bdel- " lij, serapini, ammoniaci, añ. vnciā j. " componet Diachylon gummatum.

Emplastrum de Guillen Seruen.

℞ *Picis naualis, lib: j. semissem.*
Colophoniæ, Ceræ, añ. vncias ij.
Nasturtij seminis. Baccarum lauri.

Sul-

Sulphuris viui. Croci. Pulegij. Thuris. Mastichis, an̄. unciam j.
Caryophyllorum, drachmas iij.
Cinnamomi, unciam semissem.
Zingiberis, unciam j.
Mumiæ, drachmam semissem.
Terebinthinæ, uncias ij. semissem.
Fiat emplastrum secundum artem.

FRAGOSVS.

HOc Emplastrū sub prędicta forma magistraliter (vt aiunt) fieri solet apud nos, & si ipsi9 meminerit Ferdinandus à Sepulueda in Manipulo Medicinarum, 14. distinctione de Emplastris, ad cōfortandum membra conquassata, & ad doloré ex frigiditate, aucta tamē dosi, & alijs simplicibus. Cæterùm maximè cauendum est ab errore reperto in antiquioribus codicibus huius autoris,

vbi legitur mendose yerę pro ceræ. Quam rem non intelligentes quidá, hieram inijciendam esse iudicarunt, cum sit præter rationem, & scriptoris institutum.

Emplastrum Gratia Dei Guidonis.

℞ *Ceræ albæ. Resinæ. Ammoniaci, añ. lib. semissem.*
Terebinthinæ, quart. j.
Galbani. Olibani. Mastiches. Myrrhæ claræ, añ. unciam semissem.
Aristolochiæ rotundæ, drachmas ij.
Terenda terantur & infundantur in vino decoctionis sequentium herbarum.
Betonicæ. Verbenæ. Consolidæ maioris & minoris. Centaureæ. Pimpinellæ. Hypericonis. Herbæ Sarracenicæ. Herbæ Gratia Dei. Bauciæ. Sana-

baro, ana. Manipulum vnum. Et post extrahantur, & malaxentur cum lacte mulieris & oleo rosaceo, & fiat Emplastrum.

FRAGOSVS.

PArum ad rem facit verificare an ab excellenti huius Emplastri potẽtia, an potius ab herba Gratia Dei inditum sit nomen, quãdo non ex eo sed legitimis medicamentis & recta conficiendi ratione sanitas petatur. Multifariam hanc compositionem autores commemorant: nam Bernardus Dessennius ex Nicolao Præposito simplicissimè describit ac sine Gratia Dei, quãuis hactenus in Prępo sito non licuerir emplastrum sub tali nomine reperire. Aliũ deinceps docuit cum herba Gratia Dei ex Petro de Argillata, quod maius appellat. Cæterùm cùm lõgo vsu & opti-

mis experimentis omnes fermè chirurgicæ compositiones, â Guidone velut ex equo Troiano fluāt, ab ipso transcripsi dictum Emplastrum tractatu. 7. doctrina. 1. de Antidotis vulnerum cap. de Medicinis regenerantibus carnem & modo operādi. Nec differt ab illo Emplastro ex Petro de Argillata, nisi quod Guido herbam Sarracenicam, & Sanarabo adiecit.

Herba Sarracenica. Quam vero plantam per herbam Sarracenicam intelligere oporteat, vix est qui dissoluere possit. Quidā enim mentham Sarracenicam vel Græcam hortorum exponunt, cuius meminit Nicolaus in vnguēto Martiano. Ego equidem (vt quod sentio dicam) Solidaginem Sarracenicam intelligo, quę inter vulnerarias herbas facilè primum locum occupat, quamq; depingit Tragus, & ex recētiorum testimonio, imposita vulneribus carnem primum generat, dein

ſtatim glutinat, recentia vulnera ſanat, fiſtulis medetur, & maligna vlcera mundificat.

Herbam Gratiam Dei Perſicariã minorẽ expoſuit Pandectarius cap. 350. & 583. Hieronymus Tragus chelidonium minus vocat, & ſi ex aliorum ſententia Geranium, quibuſdã Sideritim tertiam, alijs Ropertianã vel herbam Roberti dici ſcribat. Credimus tamen omiſsis opinionibus pro Gratia Dei, Gratiolam verè accipiendam eſſe, quam doctiſsimus Matthiolus deſcripſit, hyſſopo ferè ſimilem, amaro ſapore, in pratis abũdè prouenientem: vulneribusq; celeriter mederi tritam & ſuperpoſitã, conſtanter affirmat. Herba Gr̃a Dei.

Sanabor tandẽ iuxta Matthei Syluatici expoſitionem, pini ſpeciẽ aliquam eſſe intelligemus. Nec de hoc amplius. Sanabor.

Emplaſtrũ ex nido Hirundinis, Guidonis Caulıacēſis.

R. *Nidum hirūdinis integrum, diu aqua ſufficienti ſeruefac, poſtea cribro percolato, adde*

Bulborum lilij. Radicũ altheæ. Brioniæ. Maluarum. Violarum. Parietariæ, añ. M. ſemiſſem.

Fermenti acris. Farinæ ſeminis lini, añ. q. ſuffi. Miſce & bulliant, in fine adde

Olei veteris. Axunxiæ porcinæ modicum. paretur ſecundum artem.

FRAGOSVS.

PLerumq; fit in Officinis ex Chirurgorum pręſcriptis Emplaſtrũ de nido hirũdinis, quod mirifice diſſoluit ac maturat vnumquodq; anginæ genus, & omnem abſceſſum qui

in

in gula fit & collo: cuius autor est Guido ex Lanfranci autoritate, tractatu. 7. cap. 3. de Apostematibus colli & dorsi. Sed quia simplicium ingredientium non diffiniuit quantitates, per Manipulum, aut (si placet magis) per vnciam præscribantur.

Emplastrum de Ranis Vigonij.

R. *Olei chamæmelini. Anethini. De Spica. De lilio, añ. uncias ij.*
Olei de croco, unciam j.
Pinguedinis porcinæ, lib. j.
Pinguedinis vituli, lib. semissem.
Euphorbij, drachmas v.
Thuris, drachmas x.
Olei laurini, unciam j. semissem.
Pinguedinis uiperæ, uncias ij. semisse.
Ranarum uiuentium, numero vj.
Lumbricorum lotorum cum uino, uncias iij. semissem.

Succi

Succi radicum ebuli. Succi radicum enulæ, añ. uncias ij.

Squinanti. Stæchadis. Matricariæ, añ. M. j.

Vini odoriferi, lib. ij.

Bulliant omnia simul vsque ad consumptionem uini, deinde colentur, cui colaturæ adde lithargirij aurei, lib. j.

Terebinthinæ claræ, uncias ij.

Et cum cera alba sufficienti ad ignem fiat ceratum admodum spadrapi, addendo in fine cocturæ

Styracis liquidæ, unciam j. semissem.

Deinde auferatur ab igne, baculo agitando donec tepidum fuerit, post modum addantur.

Argentiuiui extincti cum saliua, unciæ iiij

Iterumq; baculo agitãdo, donec argentum uiuum optime incorporetur.

Istud

Istud ceratum est medicina magna in remouendo dolorem, & sanat unamquanque ulcerationem morbi Gallici in breui tempore, ea lege ut ulcera dimiserint malignitatem & putrefactionem. Et ut inquit Syluius libro. 3. de modo miscendi medicamenta simplicia, confert articulorum & reliquarũ partium neruosarum doloribus etiam hæreditarijs.

FRAGOSVS.

FIt, apud nos in frequenti vsu prędictum Emplastrum ex Ioanne Vigonio libro. 5. de morbo Gallico cap. 2. quod ipse Ceratum nobilissimę operationis vocauit, ac inter alia ranas viuentes numero vj. recipit. Quare miror Syluium doctissimum virũ, qui in annotatione super oleũ de ranis Mesuæi dixerit, id oleũ hodie

die parari ob id tantum quod ſit neceſſarium ad Emplaſtri de ranis cõpoſitionem à Ioãne Vigo deſcriptã. Illud quippe oleum non ex integris ranis ac eiſdẽ viuis, ſed ex capitibus tantum ipſarum conficitur. Anutius Foeſius deſcripſit hoc Emplaſtrũ inter vnguenta (vnguentum Neapolitanũ vocans) quamuis poſtea de Emplaſtris ſcribens, eandem cõpoſitionem recenſuit ſub nomine Emplaſtri Ioannis de Vigo, demptis tamen ranis & lumbricis cum vino, haud ſcio qua motus occaſione.

In Emplaſtrum filij Zacharię Meſuęi.

FRAGOSVS.

SVb eodem capite tres huius Emplaſtri deſcriptiones adducit Meſuæus, quarum prima (etſi ineffica-

tior

tior) communiter paratur, nisi medicus aliarum quálibet exigat. Sed (vt nostra fert opinio) parũ valet compositio, nisi omnia addátur quæ Mesuæus scribit.

Hîc respiciant Myröpolæ tempus & modum colligendi & reponendi medullas, ad Galeni mentem libro vndecimo simplicium medicamentorũ vbi ait, Sed ea mihi cura est ne „ aut putrescant aut situm colligant. „ Itaq; in hyeme primum eas capio ve „ lut & adipem, deinde in edibus sic- „ cis atque editis planè humoris ex- „ pertibus cum folijs laurinis siccis re „ pono. „

Emplastrum Stomaticum calidum Magistrale.

NVlla ferè est Officina quæ nõ peculiarem habeat in stomachi vitijs compositionem. Sed ne per mul-

tiplicem varietatem ęgri in discrimen perducantur, oportebit sequentem formulam describere ad stomachum roborandum, ex intemperie frigida imbecillem redditum.

℞ *Foliorum absynthij siccorum. Foliorum mentæ. Rosarum, an. drachmas ij.*

Ligni aloes. Croci. Gingiberis. Calami odorati. Cinnamomi. Nucis moschatæ. Caryophyllorum. Spicæ. Squinanti. Macis, an. drachmam j.

Thuris, drachmas iij.

Masticis, drachmas vj.

Ladani puri, lib. j.

Ceræ, vncias iiij.

Terebinthinæ. q. suffic. fiat secundum artem.

FRAGOSVS.

NOn sibi constant Officinarij in istius Emplastri tritura. Ná qui

Arnaldi ſcriptis addicti ſunt, parum terendum eſſe prędicant: ait enim in Antidotario, Quod ſi operatio de- „ betur membro propinquo vt ſtoma „ cho & inteſtinis, debet parum teri, „ ſi membro remoto debet vltimate „ pulerizari. Alij contra tenuiſsime „ terunt, quòd ipſe Meſuęus in Ceroto Galeni ſtomachum confortante, Tere[dixerit]ſubtiliter. Verum ex „ ipſius Arnaldi doctrina [quem tanquam Appollinem colunt] tenuiter infero hunc puluerem conterẽdum eſſe. Etenim ſi ratione obiecti regulari debet cõtritio, ſtomaticha medicamenta vt nimis conterantur neceſſe eſt. Stomachus namq; [ſi Anatomen inſpiciamus] non iuxta cutim, ſed procul ſub hepate ſitus eſt. Quærentibus enim quare iecur humanum non diuidatur in globos[vt Galeno placuit] reſpondent ſapientiſsimi rei Anatomicæ ſcriptores,

quod cum recta figura à Deo Optimo Maximo donati ſimus, caua ſui parte ſtomachum ſiue ventriculum immediate tegit: nam à dextra in ſiniſtram tegens, vniuerſam anteriorem regionem occupauit: effecitque ne ſtomachus algeret. Quocirca qui ori ventriculi calida admouent huiuſmodi emplaſtra vel vnguēta, exiſtimātes eiuſdem intemperiem frigidā hiſce præſidijs ſublatam iri, viderint quam prudenter id agant, iecoris præcalidi mēbri xiphoidi ſubſtrati feruorem adaugētes. Nec minus ſtomacho, inter diſtantia membra numerabis inteſtina, quæ alijs pleriſq; partibus teguntur, quales ſunt vtraq; cutis, membrana carnoſa, abdomen, peritoneum, & omentum. Cui ſententiæ non ſolum non refragatur, ſed potius conſentit Paulus Suardus in ſuo Theſauro aromatariorum, ſuper Emplaſtrum ex Meliloto

liloto dicens, Ea quę in Emplastris ,,
ponuntur, non multum sunt contere-,,
rēda, eo quia virtus ipsorum solum ,,
agit in membrum quod tāgit, & diu ,,
virtus eius durat. Et debet esse Em-,,
plastrum grossum quando super lo-,,
cum ægrum ponitur. Ex quibus ver ,,
bis quis non videt illū loqui de Em-,,
plastris quæ nullo interueniēte me-,,
dio parti ęgrę admouētur? vt est Em ,,
plastrum de Meliloto & similia qui-
bus vtūtur chirurgi ad tumores præ
ter naturam discutiendos?

Emplastrum nigrum vulgare.

R. *Cerussæ, uncias ij.*
Olei, uncias iiij.
Ceræ, uncias vj.
Misce & lento igne coque ad Empla stri consistentiam & nigritiem. Seruetur ad usum.

FRAGOSVS.

SPadrapum quoq; vulgo dici ſolet, medicamẽtum multis experimẽtis probatũ ad varios affectus. Etenim tumores diſsipat, abſceſſus ad ſuppurationem perducit, parotidibus medetur, vlcera glutinat, & ad alia vitia mirabiliter valet, Deniq; tale eſt, vt ſi non proſit aliquando, nocere nũquam viſum ſit. Fit etiam abſq; cera ex Hieronymo Montuo cap.24. de ſtrumis, eadem in reliquis proportione ſeruata. Coquitur per ſpacium quinq;, aut ſex horarum rudicula ſemper agitando. ſtrumas diſcutit priuſquam rumpantur, vlceroſas verò perſanat.

In Emplaſtrum de Baccis Lauri Meſuęi.

FRAGOSVS.

IN hoc emplastro parãdo multi delinquunt, non tam proprij autoris quàm aliorum scriptis animum intendentes, & sic citius confundunt quàm conficiunt. Nam (vt nuper dicebatur) cùm nefas existiment â suo Arnaldo discedere, pro libra pulueris tantũdem mellis addunt. Alij grauius errantes cum Ferdinando à Sepulueda in suo Manipulo, pro qualibet libra mellis vncias quatuor puluerum adhibent. Sunt pręterea qui autorem illum ex Modo faciẽdi imitantes, pro libra pulueris mellis vncias octo iniciendas esse contendant: in quo nõ multum à ratione deuiãt. Vere tamen nihil est quod in eiusmodi errores magis inclinet, quã relicto genuino autore ad alios sese cõuertere. Cũ itaq; Mesuęus vidisset, vix posse pro præsentis emplastri confectura, certissimam præfiniri quantitatẽ mellis, Quantum sufficit ad aggre-

gandum scripsit, & vt possit extendi in pãno, id quod multo minus est quàm quod quis putet, vt ipsa docet experiẽtia. mel etiã iuxta ipsum autorẽ colatũ sit oportet, & non crudum, vt visum est Brasauolo qui maluit calidũ legere, placat enim hoc emplastrũ dolorem à flatibus & ab intemperie frigida ortum: ad quod inefficatius est crudum.

Emplastrum ad Matricem Magistrale.

R. *Styracis rubei, uncias iiij.*
Lapidis magnetis, quartas iij.
Caryophyllorum. Cinnamomi. Spicæ celticæ. Menthæ siccæ. Squinanti. Artemisiæ, añ. drachmas ij.
Galbani. Ammoniaci, añ. unciam semissem.
Spicænardi, drachmas ij.

Picis.

Picis. Ceræ. Resinæ, an. uncias iiij.
Ladani puri, uncias ij.
Styracis liquidæ, uncias ij.
Galliæ Nicolai, drachmas iij.
Fiat emplastrum cuius uncia j. extenditur in panno puniceo.

FRAGOSVS.

SVnt qui ad maiorẽ odorẽ præsertim pro diuitibus addant, Moschi & Ambræ, añ. grana v. Quippe vt inquit Galenus libro. 6. de compositione pharmacorum secundum Locos cap. 1. in Stomatico medicamẽto ex nucibus, Quemadmodum enim „ pauperes exilem apparatum laudãt, „ sic oportet etiam, diuitibus permit- „ tere, vt confectiones pharmacorum „ pro opulentiæ suę dignitate compa- „ rent. Satis enim scio ipse, non solum „ multos pauperes esse medicos, sed & „ qui ab ipsis curantur. „

Emplastrum Isis Galeni.

R Ceræ denariorum pondo centum, id est, drachmas.

Terebinthinæ, lib. ij.

Squammæ æris rubri. Aeruginis rasæ. Aristolochiæ rotūdæ. Thuris. Salis ammoniaci. Guttæ ammoniaci, singulorum, drachmas viii.

Aluminis combusti, drachmas vi.

Aeris usti, drachmas viii.

Myrrhæ. Aloes. Chalbani, singulorum, drachmas xii.

Radicis dracunculi, drachmas viij.

Olei antiqui, uncias vi.

Aceti acris quantum suffic. id est heminas ii.

Quæ liquari possunt, siccis in mortarium superfunduntur.

FRAGOSVS.

HÆc deſcriptio inuenitur apud Galenum lib.5.cap.2.de compoſitione medicamentorum ſecūdum genera cap.2.vbi docet Dracunculi pręparationem his verbis, Per æſtatem caule exiccato & herba tota, radicem amputare oportet: deinde in domo ſicca Solem non habente repoſitam paulò poſt dies ſex vel ſeptem in orbiculos diuidere, eosq́; filo traiectos in ſicca domo & à Sole remota rurſum ſuſpendere, ac ſic vbi medicamentum præparare voles, radicem contundere.

Dracūculi radicis pręparatio.

Cōcludit Galenus poſt varias huius Emplaſtri vires enarratas, in ſumma efficax eſſe ad omnia. Et (vt inquit Ætius ſermone.2. Tetrabili.4. cap.28. de curatione neruorum denudatorum) omnium pręſtantiſsimum & nulli comparandum Emplaſtrum Iſis appellatum, optimo roſaceo diſſolutum, & cum linamēto te-

pidum

„ pidum vlceri impositũ, sedat enim
„ dolores, & sordida vlcera cito repur
„ gat, incarnat, & ad cicatricem perdu
„ cit.

Vtinã omnes Officinę nostræ hoc emplastro non carerent, mirabile enim dictu quantopere medici vulnerarij illud suspiciant.

In Emplastrum Maturans commune.

FRAGOSVS.

AVtor est Guido Cauliacẽsis tractatu. 7. de Antidotis apostematũ cap. de Maturatiuis & modo ma-
„ turandi vbi ait: Prima forma est de
„ maluauisco præparato cum axũxia
„ porci seu butyro: præparantur au-
„ tem radices maluauisci ita. accipiun
„ tur radices lauatæ & abiecto trunco
„ cordoso intrinseco, optimè coquan-

tur

tur cum aqua dulci, & piſtentur, fiãt magdaliones & ſeruentur.

Aqua Aluminoſa.

AVtor eſt Guido Cauliacus tractatu. 6. de Decoratione, ca. 2. de Gutta roſacea & puſtulis in facie, ſed quia non præſcribit quantitaté

℞. *Succi plantaginis. Succi Agreſtæ vel Omphacij, añ. lib. iij.*
Succi portulacæ, lib. iiij.
Aluminis, vncias xxx.
Albuminum ouorum, xxx.
Infrigidat & exiccat, ideo confert vlceribus morbi Gallici cum intemperie calida.

Collyrium Lanfranci.

℞. *Vini albi, lib. j.*
Aquæ plantaginis. Aquæ roſarum,

ſarum, añ. quartam j.
Auripigmenti, drachmas ij.
Floris æris, drachmam j.
Terantur ſubtiliſsime & miſceantur cum alijs, & fiat collyrium: hoc enim mortificat, deſiccat & ſanat. Verba ſunt Guidonis Cauliaci tractatu. 4. de vulneribus membrorum ſimplicium cap. 7. de vlceribus ancharũ & partium eius.

Aqua ex flore Caſię Ligneę vulgaris.

R. *Caſiæ ligneæ electæ craſsiuſculæ confractæ lib. j.*
Aquæ roſarum, lib. iiij.
Vini, vncias iiij.
Imponatur Caſia lignea per biduum in vas vitreum cum dictis liquori-
bus

bus, his quotidie ligno agitando, postea per ſublimatorium eliciatur aqua.

FRAGOSVS.

FAlſo paſsim agua de flor de canela vocatur. Stillatur tñ apud Indos ex floribꝰ ipſius canelę, vt Horta autor Indicus in ſuis colloquis oſtẽdit, quę nõ vſque adeò odore pręſtat vt extracta ex ipſis Caſię lignęæ corticibus dum virides ſunt.

DE CONDITIS ANIMADUERſIONES.

In Rhodoſaccarum.

FRAGOSVS.

SAladinũ de Aſculo imitari oportet. 4. particula vbi ait, Si velis bonam cõſeruam facere, debes ponere librã vnam zucchari pro dimidia libra roſarum vel aliorum florum.
Sed animaduerte, quod ſi igni lento

to non autem Soli exponatur, præstantius euadet medicamentum, retinens meliorem colorem, odorem, & saporẽ: quę ostendunt ipsius perfectionem, præter id quod est paratu facilius.

Puluis Ruber Ioannis Vigonij.

R. *Vitrioli Romani. Aluminis rochæ, añ. lib. j.*

Salis nitri, lib. j. semissem.

Ex his per sublimatorium vitreum stillatis (quo fortius autem eo melius) sumes, lib. j. semissem.

Argentiuiui, lib. semissem.

Hæc vaseo vitreo, ore angusto, collo obtorto, vndiq; argilla præmunito, quod ab altero recipiatur, imponantur, compages inde vasorum luto figulino sedulo obturentur, vt nullus spirãdi meatus relinquatur. Adhæc sub-

datur

datur in primis lentus ignis ex carbonibus conflatus, vt semper ingrauescat, eo vsquequo tota defluxerit aqua. Posthæc phyalā frāges, in cuius fundo residentē placentulā rubram leuiter extrahens, in puluerē rediges super marmorem, eundemq́ cum liquore stillatitio qui antea defluxerat, rursus vasi vitreo imponito, atq; stilla donec aqua omnino sit efluxa: tum cōfracto vase, quod superest denuo teres in tabula marmorea, & ipsum in æneo vase repones, suppositoq́ igni ualido, cū æneo baculo misce ac agita per horæ ac dimidiæ spacium, hoc enim pacto puluis melior efficitur, & rite factus, ipsum miniū coloris elegātia superat. Pulueris prę stātia in quo digno scatur.

FRAGOSVS.

BIs hunc puluerē descripsit Ioannes, tum libro.5. de additione au

xiliorum secũdæ partis Practicę chi rurgicæ, quæ Compendiosa nuncupatur, vbi aquam fortissimam parat ex auripigmẽto, flore ęris, nitro, alumine, & vitriolo. Tũ etiã lib. 8. Antidotarij cap. 13. ex simpliciori aqua conflatum. cuius pulueris compositionem exarauimus, quòd eam ipse Vigo summis laudibus efferat dicẽs,
„ Et audeo dicere quod huiusmodi
„ puluis inter medicamina corroden-
„ tia carnem malam, meretur ferre co
„ ronã. Et propterea dico quod est se-
„ cretum secretorum corrodentiũ me
„ dicamẽtorum, cũm quo in tempesta-
„ te nostra multas lucratus sum pecu-
„ nias, & honores non paruos conse-
„ cutus: mundificat enim vnamquãq;
„ vlcerationem virulentam, malignã
„ & corrosiuam in vlceribus, materiã
„ subtilem incrassando, & ad bonam
„ digestionem perducendo. Et propte
rea sua indolorosa mundificatione,

vnum-

vnumquodq; ferè vlcus ad incarna- "
tionem, & cicatrizationem festinam "
præparat. Similiter libro de Aposte "
matibus cap. 20. de cura carbunculi,
eiusdem pulueris meminit, ad pesté
remouendam sic scribens, Item ad "
eandem intentionem valet summo- "
pere sumere grana tria pulueris no- "
stri loti cum aqua rosarũ mixta cum "
semuncia sacchari rosati. & fiát boli "
tres cum saccharo albo. nam iste pul "
uis prouocat interdum sudorem, ali "
quando vomitum, sæpissimè secessũ "
cum eductione materiarum peccan- "
tium, & iste puluis vocatur Præcipi Præcipitatũ
tatus. Nicolaus Massa lib. 5. de mor
bo Neapolitano cap. 5. eiusdem me- Puluis
minit sub nomine Angelici pulueris ange-
cùm ait, Et quamuis Ioannes de Vi- licus.
go vir doctissimus, ipsum puluerem "
doceat cõponere sub nomine pulue- "
ris rubei, nihil ei debeo in hoc, quo- "
niam antequam ipse scriberet, ego "

" ipſum componebam, & habui à quo" dá viro alchymiſta ſene, qui erat mi-" rabilis experimétator. Marianus Sá ctus in compendio chirurgię, docet eiuſdem pulueris pręparationem, & aquæ deſtillationem: cuius bonitatis ſignum eſt (vt ille ait) quod quando de ipſa parum in humum ceciderit, ſtatim ipſam ebullire videbitis.

Aquę fortis boni- tas in quo di gnoſ- catur.

Forma vero totius vaſis talis eſt.

A. eſt luto illinéda, quæ Vigoni dicitur Botia. Punctus nominatur capellum, B. recipiens.

Hoc loco non poſſum non mirari quid tandem Medicamentarij cogitent, cùm magis ad quęſtum impudenter ægris illudant quàm prudenter conſulant, nihil curãtes de hominum ſalute, modo ipſi quod volunt conſequantur. Hæc dixi quòd hactenus non viderim tam

magni-

magnificum Aromatarium, qui hũc puluerem per ſublimationem iuxta autoris inſtitutum facere velint, ſed (vt dicunt) per reſolutionem. Vnde fit vt nec vere Ioannis puluis dici mereatur, nec opus ſuum in doloroſe cõpleat, vſq; adeo vt multi, vel eius aſpectum formident.

Puluis Reſtrictiuus.

R. *Maſtiches. Thuris. Myrrhæ. Sãguinis drachonis, añ. drach. ij.*
Roſarum. Corticum granatorum. Myrtillorum. Balauſtiorum. Nucũ cupreßi, añ. drachmas iiij.
Lapidis hæmatites. Boliarmenici, añ. vnciam j.
Biſtortæ, unciam j. ſemiſſem.
Fiat omnium puluis, uulgo dicitur de toda bizma.

Puluis contra caſum Guidonis Cauliaci.

R. *Boliarmenici, Mumiæ. Terræ ſigillatæ, an. unciam j.*
Fiat puluis de quo drachma j. cum aqua plantaginis quolibet mane vſque ad quinque vel ſex dies adminiſtretur.

FRAGOSVS.

HVius meminit Cauliacus tractatu. 6. cap. 5. de caſu & offenſione, Meſuæus tamen aliter deſcribit cap. de rhabarbaro dicens ſiſtere hæmorragiam pulmonis vel aliarum partium; ex caſu quoq; aut ictu conruſa, rupta fracta, interna & externa ſanare, ſi eius drachma vna cum mumiæ granis duobus, & rubiæ tin

ctorum grano j. & dimidio, & vino austero bibatur.

LAVS DEO.

FATEOR equidem lector optimè huic operi de compositorum medicamentorun animaduersionibus, iustam curam defuisse. Siquidem olim rudem materiam in futurum opus congesseramus, ad quam expoliendam plurimis vigilijs videbam opus fore. itaque non admodum erat in animo edere. Sed cum intellexissem quosdam his commentarijs insidiari, parumque abfuisse quin eos transcriberẽt,

coactus sum vtcumq; emendatos in lucem emittere.
Nam id malum visum est leuius.

INDEX SIMPLICIVM

medicamẽtorum ſuccedanea in pręſenti opere recipientium.

A

Cor-

He-

INDEX LOCVPLETISSImus vocum & rerum insigniorum quę in hoc tractatu de Succedaneis medicamentis cõtinentur Alphabetico ordine digestus.

A

INDEX.

Bu-

Fasu-

Ideus

Ma-

P

Quer-

INDEX.

T

Tha-

V

X

INDEX ANTIDOTARII SIue de componendorum, miſcendorumq́; medicamentorũ exacta ratione.

De Electuarijs.

De Pilulis.

De Syrupis.

De Loch.

Loch.

De Trochiſcis.

De Oleis.

De Vnguetis.

Vng.

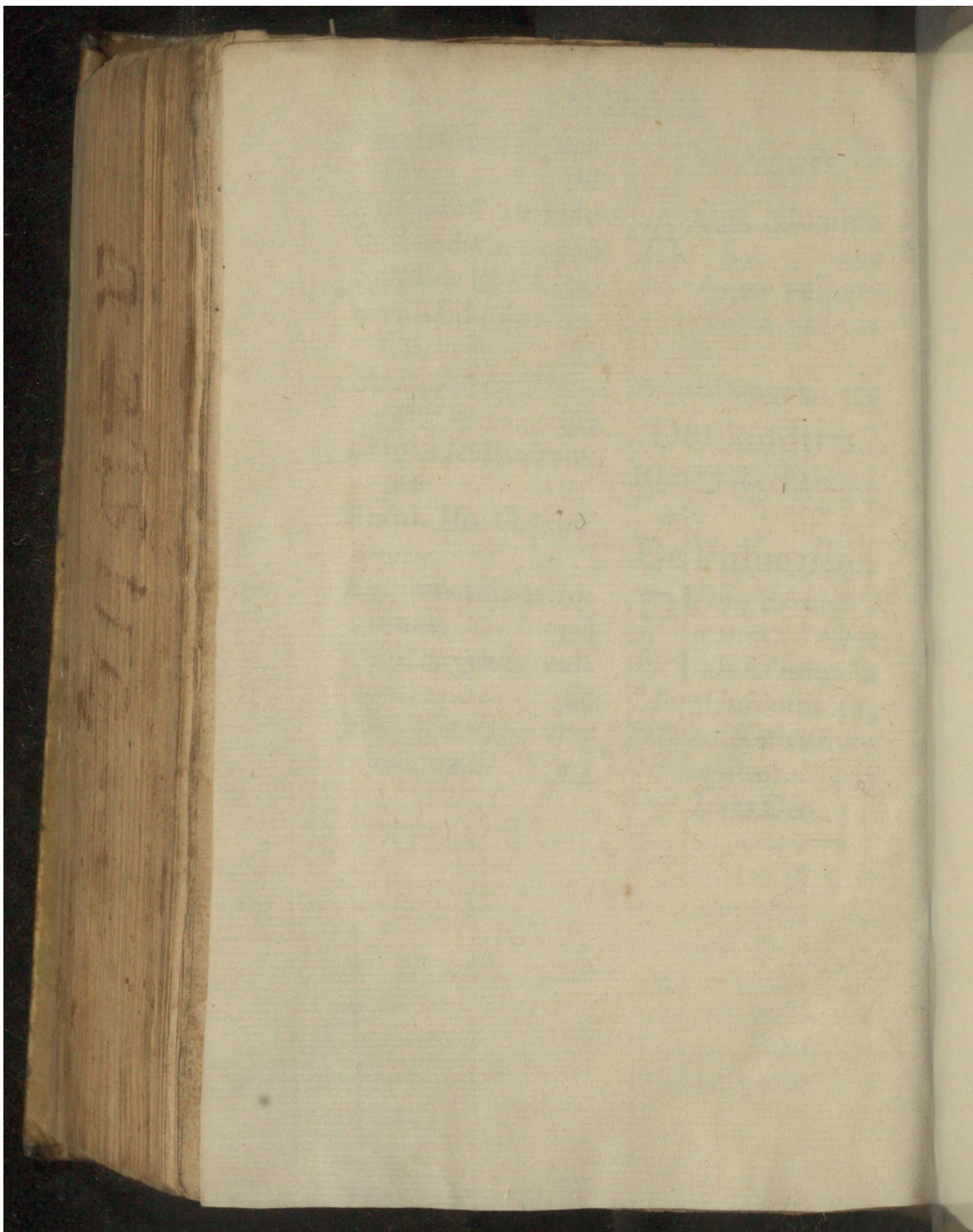
De Emplastris.

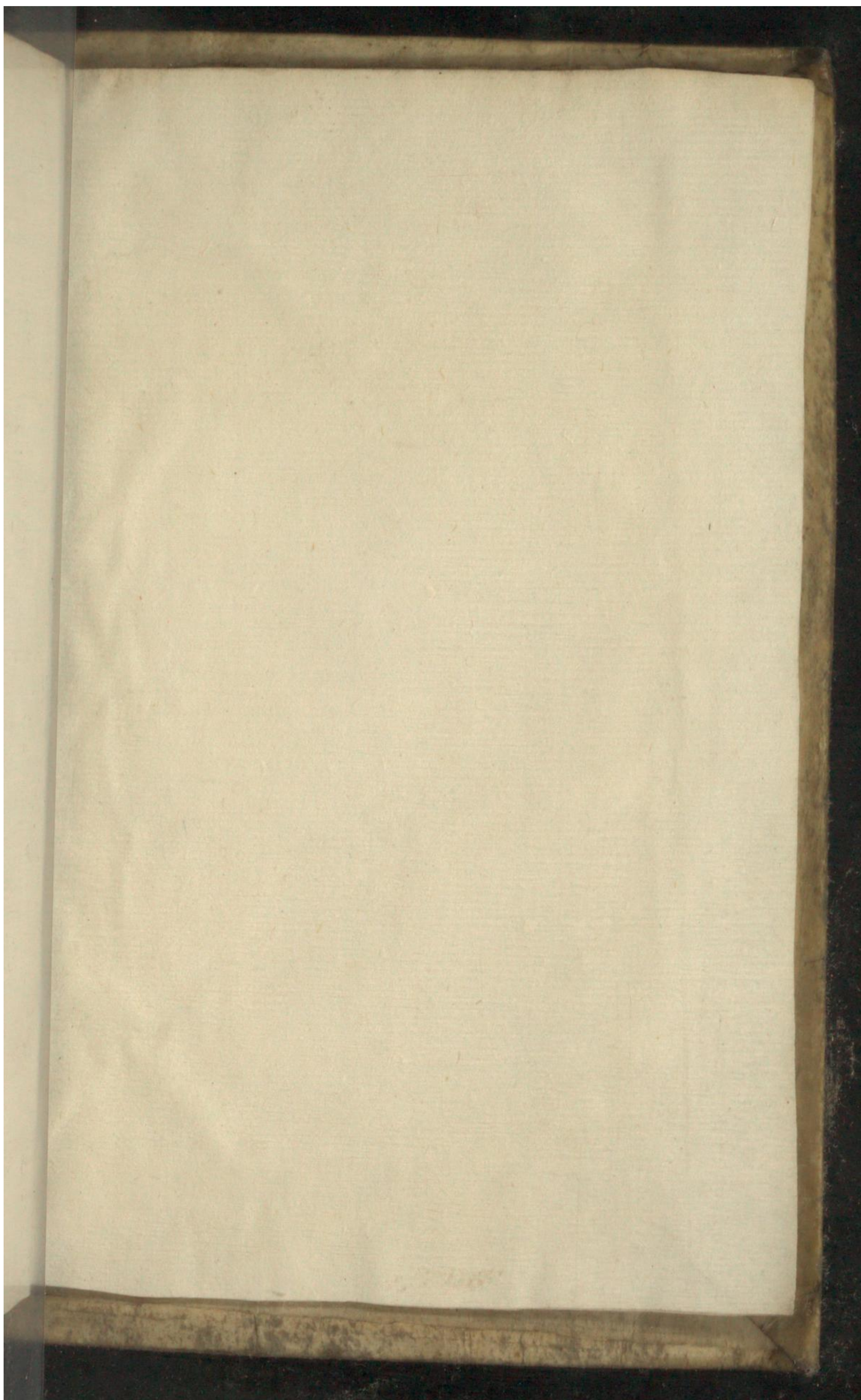
De Aquis.

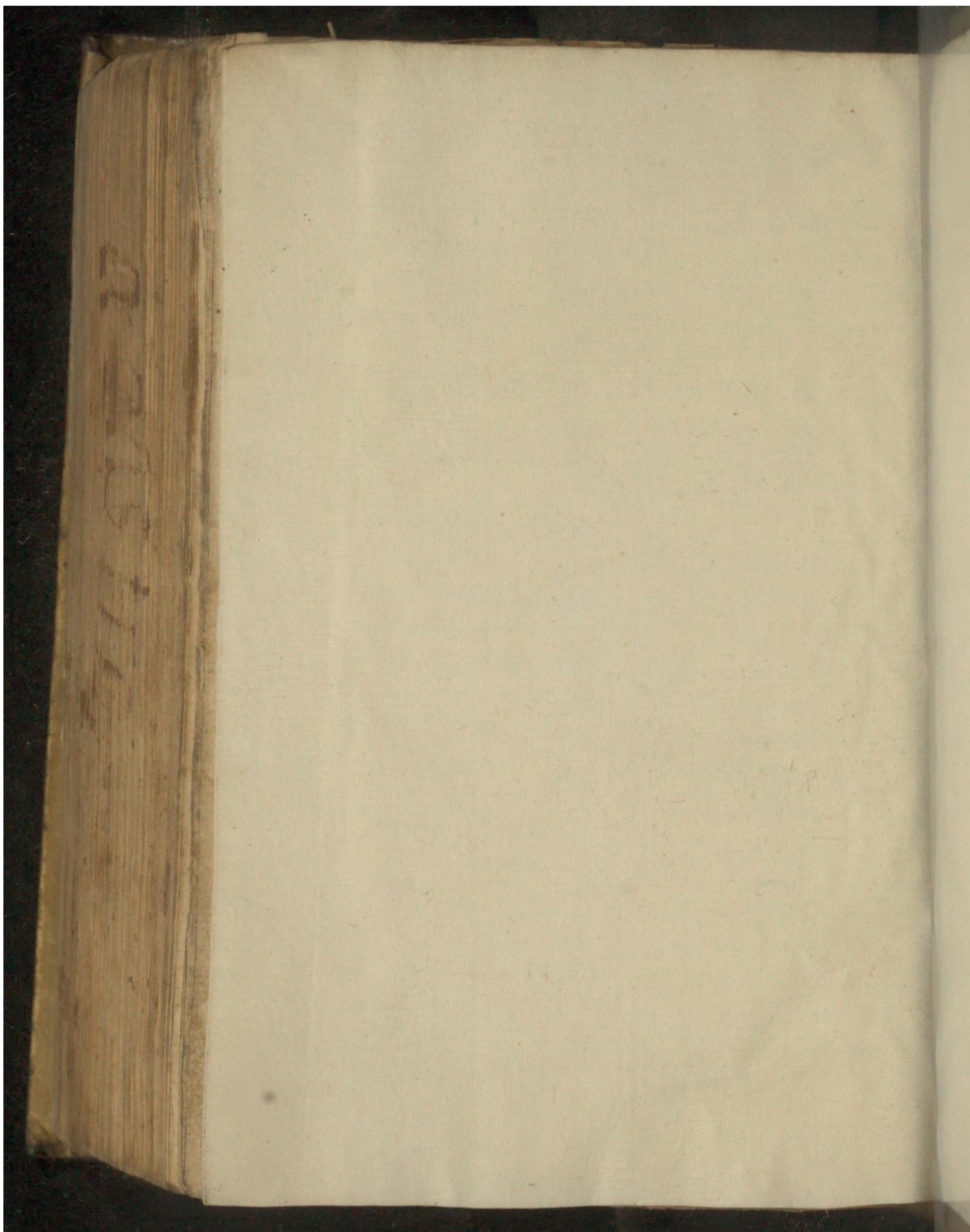
De Conditis.

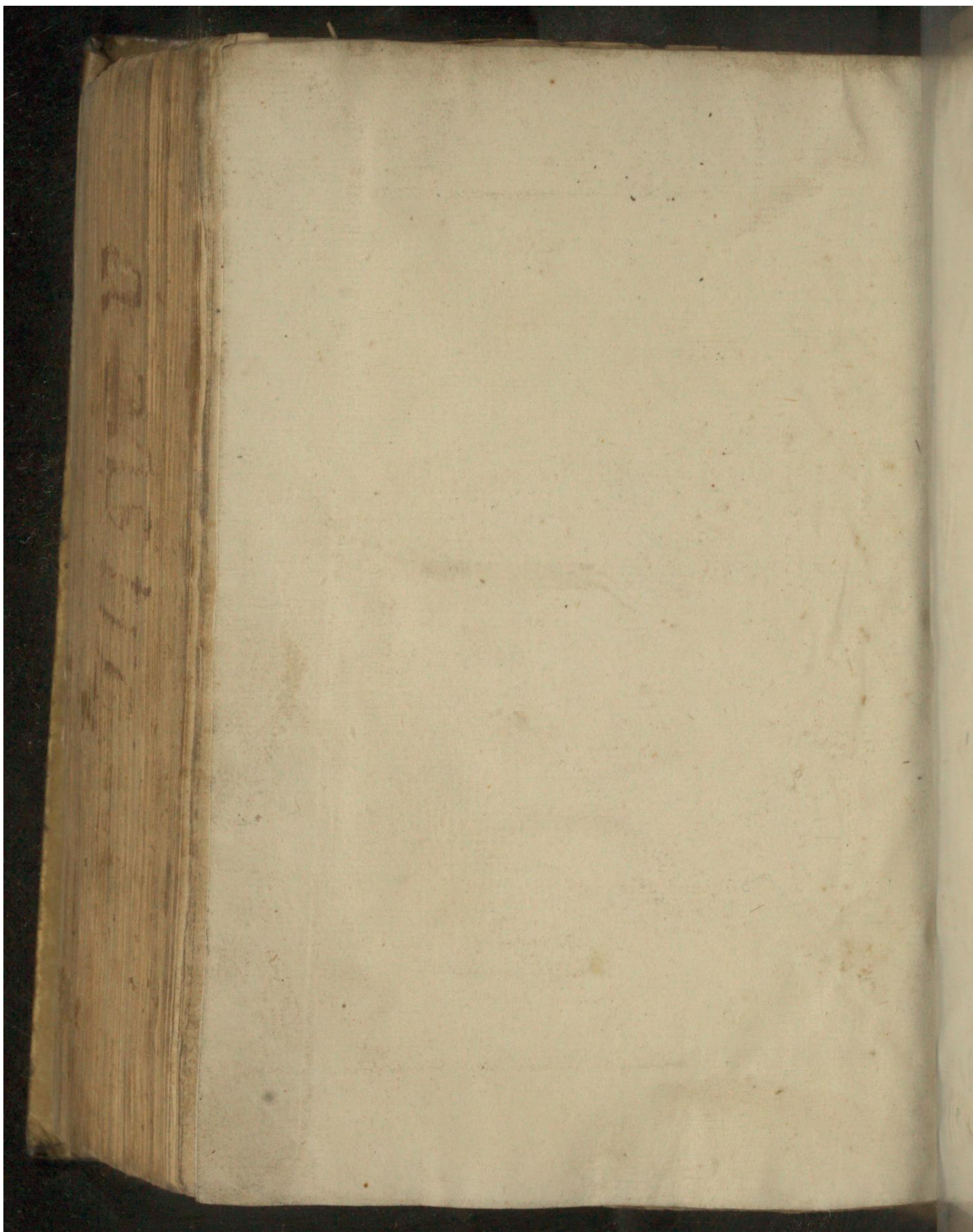
De Pulueribꝰ.

Laus Deo.

10 fr